

**DICTIONARY
OF GYPSY DIALECTS
IN HUNGARY**

**BY
JÓZSEF VEKERDI**

***GYPSY-ENGLISH-HUNGARIAN DICTIONARY
WITH ENGLISH TO GYPSY
AND HUNGARIAN TO GYPSY WORD LISTS***

VEKERDI JÓZSEF

A magyarországi cigány nyelvjárások szótára

Második, javított kiadás

Szerkesztette

VÁRNAI ZSUZSA

HC 137.122

2002

TEREBESS KIADÓ
BUDAPEST, 2000

A Comparative Dictionary of Gypsy Dialects in Hungary

by
JÓZSEF VEKERDI

Second revised edition
with the assistance of
ZSUZSA VÁRNAI

TEREBESS PUBLICATIONS
BUDAPEST 2000

© *József Vekerdi* 2001
Cover design: Béla Tettamanti
Technical editor: Kristóf Bozzay

Terebess Hungary Ltd.
Corvin utca 13.
H-1165 Budapest
Fax: (+36-1) 403-6218
E-mail: terebess@terebess.hu
<http://www.terebess.hu>
ISBN 963 9147 30 3
TE 75
Printed in Hungary

9 789639 147300

Preface

According to a sample survey carried out in 1971, 71% of the 320,000 Gypsies then living in Hungary spoke only Hungarian, 21% Hungarian and Romani, and 8% Hungarian and Rumanian. There are no Gypsies in Hungary who speak only Romani. The Hungarian–Romani bilingual group is divided into five Gypsy dialects, or rather languages:

1. The overwhelming majority speak Vlach dialects, primarily Lovāri. Practically identical to Lovāri are the Māšāri and Drizāri subdialects spoken by a limited number of families. Slight grammatical (and very few lexical) divergences differentiate the Colāri and Kherāri subdialects from Lovāri (the speakers of these subdialects are few in number). Speakers of Lovāri live everywhere in the country. The Lovāri dialect uses many Rumanian loan-words (about 160 out of the complete stock of ca. 800 primary words).

2. The Gurvāri (called also Cerhāri or Maškar) dialect is closely linked lexically with Vlach owing to the fact that many words (esp. loan-words from Rumanian) were borrowed from Lovāri by the Gurvāri group. This refers particularly to the Cerhāri subdialect spoken in North–Eastern Hungary, where the Lovāri and Cerhāri population live together. Another subdialect of Gurvāri is spoken in Central Hungary (this subdialect was less influenced by Lovāri). Although the Gurvāri dialect differs from Vlach in grammar, the lexical affinity makes Lovāri more or less comprehensible to speakers of the Cerhāri subdialect (this is not so vice versa: Lovāri speakers do not understand Gurvāri).

3. The Hungarian Gypsy dialect (Romungro) par excellence, formerly spoken all over the country, has become almost totally extinct. The Romungro group had given up Romani at the end of the 19th century and now most of their descendants speak only Hungarian. Practically speaking, they represent the monolingual Hungarian-speaking group (71 %) in this country. Only a few thousand persons in North Hungary continue to speak this dialect of Romani in addition to a few families in South–West Hungary. Three subdialects are distinguished by slight phonetical differences (vowel length). There are no Rumanian loans in this dialect while there are a limited number borrowed from Serbian. Speakers of Romungro and Vlach do not understand each other's tongue at all.

4. A variant form of the Hungarian Gypsy dialect is the Vend Gypsy dialect, spoken sporadically in South–West Hungary. The difference is mainly lexical: there are German, Croatian, and Slovenian loans in Vend which are unknown in Romungro. The speakers of these dialects can communicate though with some difficulties.

5. Very few German Gypsy (Sinto) families immigrated from Austria into Hungary before World War II. Nearly half of the lexical stock of this dialect consists of German loans. Lexically (and in part grammatically) this dialect stands apart from the other dialects spoken in Hungary.

Thus, with respect to mutual communication, one can speak of four Gypsy **languages** in Hungary: Vlax, Gurvări, Romungro, and Sinto, while Romungro and Vend are **dialects** of a **common language**. The affinity between Vlax, Gurvări and Romungro / Vend is somewhat like that of the individual Slavonic or Romance languages, while their similarity to Sinto is like that of English to German.

This dictionary comprises the entire lexical stock available to me of all presently spoken dialects in Hungary. I have based the work upon my own collections carried out between 1950–80. As to earlier printed or handwritten sources, I took into account only those which contain reliable first hand material collected in the territory of present-day Hungary. Therefore, I have disregarded Ackerley's compilation of Lovári (JGLS 3, vol. XI), which draws on different sources, Jhnátko's grammar (1877) and the vocabulary of Szmodis (MS. 1827), which incorporate Puchmayer's word list. I have omitted Sowa's excellent Slovak Gypsy and Wlislocki's Transylvanian Gypsy dictionaries for Slovakia and Transylvania have not been part of Hungary since 1919. All words taken from printed or written sources are marked by a † and by the collector's initials. The number of these obsolete words is relatively low. Most of them were Rumanian loans indicated by Sztojka (1886). Probably some of these words are still used (or known) here and there.

As to loan-words from Hungarian, I have taken into account only the most important ones in everyday use (e.g. *nadjon* 'very', *šoha* 'never', *mindig* 'always'), otherwise the entire lexical stock of colloquial Hungarian would have had to be included. The same refers to German loans in Sinto.

The printed and Ms. sources I used include the following:

Vlax dialects:

Sztojka, Ferenc: Ő császári és magyar királyi fensége József főherczeg magyar és cigány nyelv gyök-szótára. Románé áláva. [Root dictionary of the Hungarian and Gypsy languages of His Imperial and Royal Highness, the Archduke Joseph.] 1886. 2nd ed. 1890. — 13 740 words, most of them Hungarian lexemes and the author's improvisations. Sztojka was of Gypsy descent.

Hutterer, Miklós — Mészáros, György: A lovári cigány dialektus leíró nyelvtana. Hangtan, szóképzés, alaktan, szótár. [A descriptive grammar of the Lovári Gypsy dialect. Phonetics, word formation, morphology, dictionary.] 1967. — Based on Mészáros's collections, presented in a high scholarly manner.

Horváth, Rudolf: A magyarországi kóbor cigányok eredete, életmódja, szokásai. [Origin, life, and customs of nomadic Gypsies in Hungary.] Ms. 1911. Some 800 Lovári words.

Sztanykovszky, Tibor: — A Ms collection compiled between the two World Wars. Somewhat eclectic.

Hungarian Gypsy dialects:

Bornemisza, János: A' cigány nyelv elemei. [Rudiments of the Gypsy language] 1853. — Collected in North-Hungary. A number of words have become obsolete since then.

Györffy, Endre: Magyar és cigány szótár. Czigányul mondvakeriben. [Hungarian – Gypsy dictionary. In Romani, Vakeriben.] 1885. — The Western Romungro dialect, now almost extinct.

Romano Rác, Sándor: Kárpáti cigány – magyar, magyar – kárpáti cigány szótár és nyelvtan. [Carpathian Gypsy – Hungarian, Hungarian – Carpathian Gypsy dictionary and grammar.] 1994. — The name Carpathian Gypsy covers the dialect called Romungro in our dictionary. The dictionary gives an up-to-date reflection of this dialect in practical use. It also includes some 70 grammatically correct, but in everyday life hardly used word formations, mostly denominative substantives in *-ipe* and denominative verbs in *-arel* e.g. *sasztjaripe* 'therapeutics', *phuvjarel* 'entomb'. These derivatives are not included in our dictionary.

Erdős, Kamill: A ma élő magyar-cigány nyelv. [The Romungro dialect of today.] Ms. 1950–55. The present day Northern dialect.

Sinto dialect:

Mészáros, György: A magyarországi szinto cigányok. Történetük és nyelvük. [The Sinto Gypsies in Hungary. Their history and language.] 1980. — Contains a short but reliable word list comprising German loans as well.

Different dialects:

Miklosich, Franz: Über die Mundarten und die Wanderungen der Zigeuner Europa's, Bd. II. Wien 1872., S. 37-61: Vocabular zusammengestellt aus drei Wörtersammlungen des Herrn Prof. Dr. F. Müller und aus der Grammatik von J. Bornemisza. — 1684 words, mostly Hungarian loans. The remainder are partly Romungro, partly Vend (without distinction).

Choli Daróczi, József – Feyér, Levente: Romano – ungriko cino alavari, Cigány – magyar kisszótár [A short Gypsy – Hungarian dictionary] 1984. — A storehouse of words prevailing of the Lovāri dialect, but also including a number of words taken from other (mostly Balkan) Gypsy dialects. Consequently, it is not suitable for dialectological purposes. Like Rác, the authors enrich the material with derivatives (ca. 1500 or more items), the greatest part of which are never used in current Lovāri.

Csenki, Sándor: Cigány szótár [Romani dictionary] MS. 1934–35. — Fundamentally Mășāri, with additions from Romungro and Gurvāri.

Mészáros, György: Cigány – magyar szótár. Magyar – cigány szótár [Romani – Hungarian and Hungarian – Romani dictionary] Ms. 1971. — A very rich material, mostly Lovāri.

Words that differ only phonetically or by formation in the particular Gypsy languages or dialects are united under a common entry (with dialects indicated), e.g:

ačhel R(omungro), *āčhel* / *āčel* G(urvári), *āšel* / *āšol* V(lax), *čhel* S(into) 'remain'.

There are references to the entry from the variant forms:

āčel → **ačhel**, **āšel** → **ačhel**, **āšol** → **ačhel**, **čhel** → **ačhel**.

If no dialect is indicated, the given word is used in all dialects in the same form, e.g. *dad* father.

If there are etymologically different words expressing the same notion in the particular languages, they figure in separate

entries while references to the individual entries are given in brackets:

ablaka G (*fejāstra* V, *bloka* R, *bloko* Ve, *fenstra* S) 'window'.
fejāstra V (*ablaka* G, *bloka* R, *bloko* Ve, *fenstra* S) 'window'.
 Irregular forms of flexion follow the heading in brackets, e.g.:
ačhel... (praet. *ačhija*, *ačhja*, *ašlahi* R, *āčhīno* Ve...)

Indian etymologies are given according to R. L. Turner: A comparative dictionary of the Indo-Aryan languages, London 1966.. Hungarian and German etymologies are referred to merely by <H. and <Germ. Words of Gypsy origin in the Hungarian slang are indicated by: H. slang.

The dictionary comprises ca. 2600 items, including Hungarian loans and obsolete words. An individual speaker uses about 900–1200 words in everyday conversations, not counting the Hungarian loans.

In the English-Gypsy word index only the first word of each entry is referred to, e.g.: remain: *ačhel*, without indication of the dialectal variant forms *āčel* / *āšel* / *āšol* / *čhel*. However, if etymologically independent words (practically loans) are used in the individual languages to express the same notion, each of them are indicated, e.g.: window: 1. *ablaka*, 2. *bloka*, 3. *fejāstra*, 4. *fenstra*.

German loans in Sinto are not included in the English – Gypsy word index.

A limited number of copies of the first edition of this dictionary were published in Pécs 1983 in a mimeographic form.

Abbreviations

acc.: accusative
adj.: adjective
adv.: adverb
Arm.: Armenian
B: Bornemisza's Grammar
cf.: compare
Ch: Daróczi's dictionary
comp.: comparative
conj.: conjunction
Cs: Csenki's word list
dat.: dative
dial.: dialectal form
E: Grammar by Erdős
f.: feminine
fut.: future tense
G: Gurvāri dialect
Germ.: German
Gr.: Greek
Gy: Győrffy's Dictionary
H.: Hungarian
Ho: Horváth's word list
imp.: imperative
indecl.: indeclinable
intrans.: intransitive
inter.: interrogative
m.: masculine
Mé: Dictionary by Mészáros
Mü: Müller's word list
nom.: nominative
NSz: Sztojka's Dictionary
obl.: oblique case
obs. obsolete
oft.: often
Pers.: Persian
plur.: plural
praep.: preposition
praet.: past tense
pres.: present tense

prev.: preverb

pron.: pronoun

R: Romungro dialect

r. rarely used

Rá: the dictionary by Rácz

relat.: relative

Rom.: Rumanian

S: Sinto dialect

Skr.: Sanskrit

Slav.: Slavonian

subst.: substantive

syn.: synonyme

Szt: Sztanykovszky's word list

T: Turner's Comparative Dictionary

trans.: transitive

us.: usually

V: Vlax dialect

Ve: Vend Gypsy dialect

var.: variant form

Alphabet

The standard alphabet is used as in the Journal of the Gypsy Lore Society:

**a b c č čh d dj dž e f g h x i j k kh l lj m n nj
o ö p ph r s š t th u ü v z ž**

Vowel length is indicated by: $\bar{}$, e.g. $\bar{a}$.

Stress is indicated by: $\acute{}$, e.g. $\acute{a}$.

An raised e (in Sinto dialect) indicates a murmelvocal ($\acute{s}va$), e.g. *laker*.

The letters h and x are not distinguished in alphabetical order.

	IPA
$\check{c}$ = <i>ch</i> as in <i>church</i>	[tʃ]
dj = Russian <i>дб</i>	[ɟ]
dž = <i>j</i> as in <i>jam</i>	[dʒ]
x = German <i>ch</i> as in <i>loch</i>	[x]
nj = French <i>gn</i>	[ɲ]
$\acute{s}$ = <i>sh</i> as in <i>show</i>	[ʃ]
tj = Russian <i>тб</i>	[c]
$\acute{z}$ = <i>zh</i> as in <i>measure</i>	[ʒ]

Bevezetés

Magyarországon – az 1971. évi felmérés szerint – a cigány származású lakosság 71 %-a csak magyarul beszél (ún. romungrók), 8 % magyarul és románul (ún. beások, a román *băiaș* ‘bányász’ szóból), 21 % magyarul és cigányul. Magyarul nem tudó, csak cigányul beszélő cigányok nincsenek Magyarországon. A 21 %-ot kitevő cigány–magyar kétnyelvű csoport öt különböző cigány nyelvet, illetve nyelvjárást beszél:

1. Túlnyomó többségük az oláh cigány (vlach) nyelvet beszéli, amellyel az ország egész területén találkozunk. E nyelven belül jelentéktelen nyelvjárási eltérések figyelhetők meg. Legnagyobb számban a lovári (‘lókupec’) nyelvjárás van képviselve. A lovárral gyakorlatilag azonos a másári (‘bocskoros’ vagy ‘foltozóvarga’, a román *mășa* szóból) és drizári (‘rongyszedő’) csoport nyelvjárása. Kevésbé tér el tőle a kherári (‘házaló’), valamivel erősebben a colári (‘szőnyeges’) csoport nyelve. Az eltérések elsősorban hangtani jellegűek; a szókincs alig különbözik.

Megjegyzendő, hogy a Dél-Dunántúlon nem ezt a csoportot, hanem a beásokat nevezik oláh cigányoknak (a szakirodalom a beásokat román cigány néven említi). Itt a vlach csoportot nem oláh cigánynak, hanem kolompár, vándor, sátoros, vagy varázsló cigánynak nevezik. Maguk a beások egyébként nem „oláh cigánynak“, hanem csak „oláh“-nak nevezik magukat és nyelvüket.

2. Az oláh cigány (vlach) nyelvhez szókincsében közel áll az ún. fódózó cigányok nyelve (gurvári, cerhári, maskar), amelyet egyrészt Szabolcs-Szatmár, Hajdú-Bihar és Békés megyében, másrészt a Kiskunságon beszélnek. E nyelven belül szókincsbeli eltérések vannak az egyes vidéken beszélt nyelvjárások között. Elsősorban a Nyírségben beszélt cerhári nyelvjárás vett át sok szót az oláh cigányból, ezért beszélői többé-kevésbé az oláh cigányt is megértik.

3. Az ország északi részén (elsősorban Nógrádban) és elszórtan a Dunántúl egyes pontjain beszéli néhány ezer fő az ún. magyar cigány nyelvet, amelyet a múlt századig az azóta elmagyarosodott romungrók elődei beszéltek. A magyar cigány nyelv nyelvjárásai között jelentéktelen kiejtésbeli különbségek vannak. Az oláh cigány és magyar cigány nyelv beszélői nem értik egymás nyelvét, aminek a fő oka a szókincs erős eltérése.

Az oláh cigány nyelvjárásokban (hasonlóképpen a fódózó cigányban) nagyszámú román kölcsönszó van (kb. 160 román szó a 800 körüli teljes tőszóanyagból), míg a magyar cigányban nincsenek román kölcsönszavak, viszont sok olyan szerb eredetű szó van, amelyek az oláh cigányban ismeretlenek. Emellett a magyar cigány (a gurvári nyelvjárás Kiskunságban beszélt változatához hasonlóan) különösen sok magyar szót használ.

4. A magyar cigány nyelv nyelvjárási változatának tekinthető a vend cigány nyelvjárás, amelyet néhány száz fő beszél Somogy és Zala megyében. Horvát, szlovén (vend) és német kölcsönszavakat tartalmaz, eltérően a magyar cigánytól. A vend cigány és a magyar cigány a kölcsönös megérthetőség határán van.

5. Néhány családnál egységben az országban elszórtan beszél a német cigány vagy szinto nyelvet. Szókincsének kb. fele német eredetű. Legerősebben ez tér el a többi magyarországi cigány nyelvtől.

Az első négy csoport közötti hasonlóság kb. olyan fokú, mint pl. az egyes szláv nyelvek között. A szinto kb. annyira hasonlít ezekhez, mint az angol a némethez.

E szótár törzsanyagát a nyelvjárások ma élő szókincse képezi. Kizárólag olyan szavakat tartalmaz további megjelölés nélkül, amelyek ténylegesen használatosak a cigány nyelvű beszédben, nem ad önkényes képzéseket. A magyar kölcsönszavak közül csak azok szerepelnek benne, amelyeket cigány nyelvű mindennapi beszélgetések során rendszeresen használnak (pl. *nagyon, soha, mindig*), mellőzve az alkalmilag használt szavakat (pl. *fizetési, megtiltinel, elsején*). Ez utóbbiak a köznapi magyar beszéd szókincsének nagy részét felelelik. Hasonló a helyzet a szinto nyelv német kölcsönszavaival, amelyek esetében szintén nem törekedhetünk teljességre.

Az élő nyelvből történt gyűjtésen kívül szerepelnek a szótárban a régebbi, magyarországi gyűjtésekből azok a szavak, amelyekkel ugyan ma nem találkozunk, de egykori meglétüket bizonyítja az a körülmény, hogy az egykori gyűjtők saját gyakorlati nyelvismeretükből merítették, nem másodkézből vették (mint pl. Jhnátko György a cseh Puchmayer nyelvtanából), és nem mesterségesen alkották (mint pl. Szmodis János és Sztójka Ferenc). E szavakat a szótárban † jelöli, és minden esetben meg van adva a forrás, amelyben szerepelnek. Elsősorban román kölcsönszavak vannak köztük Sztójka és Sztanykovszky szótárából, amelyek azóta kihaltak a magyarországi oláh cigány nyelvből (egy részük esetleg ismeretes a román nyelvterület közelében).

A szótár törzsanyaga 1950–80 közötti gyűjtéséből származik. Nem szerepel a szótárban a legutóbbi években bevándorló romániai cigányok nyelvi anyaga. A későbbi kutatások nyilvánvalóan ki fogják egészíteni a szótár anyagát.

A következő nyomtatott és kéziratos források állnak rendelkezésünkre:

Oláh cigány nyelvjárás:

Sztojka Ferenc: Ő császári és magyar királyi fensége József főherceg magyar és cigány nyelv gyök-szótára. Románé áláva. Iskolai és utazási használatra. Kalocsa 1886. (2. kiad. Paks. 1890). – A 13740 címszó túlnyomó többsége cigány képzővel ellátott magyar szó (pl.: *agarázij* ‘agarászik’), illetőleg Sztojka alkotása (pl.: *prahohki zsúvlyi* ‘pór nő’ a *praho* ‘por, homok’ szóból). A többi szót saját anyanyelvi ismeretei alapján közli a cigány szerző. Az általa kolompárnak nevezett tájszólás a colárral rokon.

Hutterer Miklós – Mészáros György: A lovári cigány dialektus leíró nyelvtana. Hangtan, szóképzés, alaktan, szótár. A Magyar Nyelvtudományi Társaság kiadványai 117. Bp. 1967. – Mészáros György széleskörű gyűjtései alapján készült, tudományos értékű kiadvány.

Horváth Rudolf: A magyarországi kóbor cigányok eredete, életmódja, szokásai. 1911-ben keletkezett kézirat a szegedi Egyetemi Könyvtárban. – A cigány származású szerző másfél ezer szavas szójegyzéke fele részben magyar kölcsönszó, a többi közhasználatú lovári szó, amelyek többsége ma is él.

Sztanykovszky Tibor szójegyzéke, amelyet a két háború között készített, kéziratban maradt. Néhány önkényes képzést leszámítva (pl.: *basagyi* ‘játék’ a *basavel* ‘hangszeren játszik, hegedül’ igéből) különböző vlach nyelvjárások anyagát egyesítő, megbízható gyűjtés.

Magyar cigány nyelvjárás:

Bornemisza János: A’ cigány nyelv elemei. Pest 1853. Domonyban (Pest megye, gödöllői járás) gyűjtött anyag, a mai nógrádi nyelvjárással azonos. A szavak egy része azóta kihalt.

Györffy Endre: Magyar és cigány szótár. Czigányul mondva Vakeriben. Paks 1885. – Az egykori dunántúli cigány nyelv-

járásból. Paks környékén ma már nem beszélük ezt a tájszólást. Néhány pontatlan megfigyelésre valló adatot leszámítva, megbízható gyűjtés.

Romano Rácz Sándor: Kárpáti cigány – magyar, magyar – kárpáti cigány szótár és nyelvtan, Bp. 1994. – A ma élő romungro nyelvjárást anyanyelveként beszélő szerző gondos, szakmailag megbízható munkája. A mindennapi szókincsen kívül felvesz mintegy 70 nyelvtanilag helyes, de gyakorlatilag alig használt képzett szót, elsősorban az *-ipe* denominális főnévképzővel és az *-arel* denominális igeképzővel (pl.: *sastjaripe* ‘gyógyászat’, *phuvjarel* ‘elföldel’). Ezeket szótárunkban mellőztük.

Erdős Kamill: A ma élő magyar-cigány nyelv. Kézirat a Néprajzi Múzeum adattárában. 1950-55 között Nógrád megyében gyűjtött, kis terjedelmű, de kitűnő anyag.

Szinto nyelvjárás:

Mészáros György: A magyarországi szinto cigányok. Történetük és nyelvük. A Magyar Nyelvtudományi Társaság Kiadványai 153. Bp. 1980. — Rövid, de megbízható szójegyzéket is tartalmaz nagyszámú német kölcsönszót is felvéve.

Több nyelvjárást egyesítő szójegyzékek:

Miklosich, Franz: Über die Mundarten und die Wanderungen der Zigeuner Europa's, Bd. II. Wien 1872., S. 37-61: Vocabular zusammengestellt aus drei Wörtersammlungen des Herrn Prof. Dr. F. Müller und aus der Grammatik von J. Bornemisza. – 1684 szó, zömmel magyar kölcsönszavak. A többi szó részben magyar cigány, részben vend cigány nyelvjárásból származik. Elsősorban ez utóbbira szolgál máshonnan ismeretlen adalékokkal.

Choli Daróczi József – Feyér Levente: Romano – ungriko cino alavari, Cigány – magyar kisszótár. Bp. 1984. – Elsősorban a lovári nyelvjárás gazdag anyagát adja, de felvesz más (főként balkáni) cigány nyelvekből is szavakat, ezért nyelvjárási szempontból fenntartással kezelendő. Rácz Sándorhoz hasonlóan, de aránytalanul nagyobb mértékben, igen sok – mintegy másfél ezer – nyelvtanilag helyes, de a valóságban nem használt képzett szóval gazdagítja az anyagot.

Csenki Sándor: Cigány szótár, 1934–35. Kézirat a püspök-

ladányi Karacs Ferenc Gimnáziumban. — Csenki 14 éves korában kezdte a püspökladányi másári cigány nyelvjárás szókincsének összeírását. A későbbiekben más vidékekről származó anyaggal egészítette ki szógyűjteményét. Elsősorban recski magyar cigány és hosszúpályi gurvári gyűjtése tanulságos.

Mészáros György: Cigány – magyar szótár. Magyar – cigány szótár. 1971. Kézirat. — A szerző széleskörű gyűjtéséből származó, gazdag anyag, elsősorban lovári nyelvjárásból.

Megemlítendő, hogy Kazinczy Ferenc kéziratai között is fennmaradt egy 86 szóból álló gyűjtemény. Ez azonban – noha Kazinczy feltehetőleg Széphalom környékén gyűjtötte – nem a mai Magyarország területén beszélt nyelvjárásokból, hanem a felvidéki szlovák cigány nyelvjárásból származik. Ezért anyagát nem vettem fel. E nyelvjárás az ország jelenlegi területén nem került elő.

A szótár közös címszó alatt egyesíti azokat a szavakat, amelyek csupán hangtanilag, vagy képzésileg térnek el az egyes nyelvjárásokban. Az egyes szavak után jelölve van a nyelvjárás, amelyben előfordulnak pl.:

ačhel R(omungro), *āčhel* / *āčel* G(urvári), *āšel* / *āšol* V(lach), *čhel* S(zinto) ‘marad’.

Az alakváltozatokról utaló van:

āčel → **ačhel**, **āšel** → **ačhel**, **āšol** → **ačhel**, **čhel** → **ačhel**.

Ha a címszó után nincs nyelvjárás feltüntetve, a szó valamilyeni nyelvjárásban használatos, azonos alakban, pl.: *dad* apa.

Ha egy szóra (fogalomra) az egyes nyelvek, illetve nyelvjárások különböző szavakat használnak, az eltérő szavak önálló címszavakban szerepelnek, azonban mindegyik után fel vannak tüntetve zárójelben a többi nyelvjárás eltérő szavai, pl.:

ablaka G (*fejāstra* V, *bloka* R, *bloko* Ve, *fenstra* S) ‘ablak’.

fejāstra V (*ablaka* G, *bloka* R, *bloko* Ve, *fenstra* S) ‘ablak’.

A szabálytalan ragozási alakok szintén zárójelben következnek a szó után a nyelvjárás feltüntetésével, pl.:

ačhel...(praet. *ačhija*, *ačhja*, *ašlahi* R, *āčhīno* Ve...)

A szavak eredete a címszó végén van megadva, indiai eredetű szó esetében R. L. Turner etimológiai szótárának (A comparative dictionary of the Indo-Aryan languages, London 1966.) tétekszámára utalva. A magyar és német kölcsönszavaknál csak <H., illetve <Germ. jelzés áll, a magyar (német) szó megismétlése nélkül. A magyar tolvajnyelvbe átkerült cigány szavak „H. slang.” jelzéssel és angol fordítással vannak ellátva.

A szótár valamennyi nyelv, illetve nyelvjárás együttes anya-

gából, a kihalt szavakkal és a magyar kölcsönszavakkal együtt mintegy 2600 címszót tartalmaz.

A magyar – cigány szójegyzékben csak az első címszó szerepel, a nyelvjárási változatok nélkül. Ha azonban nem hangtani, alaktani változatokról van szó, hanem eltérő szavakat (főleg kölcsönszavakat, vagy teljesen más cigány szót) használnak az egyes nyelvjárások, valamennyi szó fel van tüntetve.

A szótár első kiadása sokszorosított alakban jelent meg a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem Tanárképző Karának kiadásában, 1983-ban.

Rövidítések

acc.: tárgyeset
adj.: melléknév
adv.: határozószó
Arm.: örmény
B: Bornemisza nyelvtana
cf.: vesd össze
Ch: Daróczi szótára
comp.: középfok
conj.: kötőszó
Cs: Csenki szójegyzéke
dat.: részes eset
dial.: nyelvjárási alak
E: Erdős nyelvtana
f.: nőnemű
fut.: jövő idő
G: gurvári nyelvjárás
Germ.: német
Gr.:görög
Gy: Györffy szótára
H.: magyar
Ho: Horváth szójegyzéke
imp.: felszólító mód
indecl.: ragozhatatlan
m.: hímnemű
Mé: Mészáros szótára
Mü: Müller szójegyzéke
nom.: alanyeset
NSz: Sztojka szótára
obl.: ragozott alak
obs.: elavult
oft.: gyakran
Pers.: perzsa
plur.: többesszám
praep.: előjáró
praet.: múlt idő
pres.: jelen idő
prev.: ígeködő
pron.: névmás
R: romungro nyelvjárás

r.: ritka
 Rá: Rác szótára
 Rom.: román
 S: szinto nyelvjárás
 Skr.: szanszkrit
 Slav.: szláv
 syn.: szinonimája
 Szt: Sztanykovszky szójegyzéke
 T: Turner szótára
 us.: általában
 V: oláh cigány nyelvjárás
 Ve: vend cigány nyelvjárás
 var.: változata

Írás

A szótárban a nemzetközi átírást használjuk:

a b c č ěh d dj dž e f g h x i j k kh l lj m n nj
 o ö p ph r s š t th u ü v z ž

A magánhangzók hosszúságát a betű fölötti vízszintes vonal jelöli pl.: *ā*.

A hangsúlyt ékezet jelöli pl.: *á*.

A felemelt betű (a szintoban) igen rövid ejtést jelöl pl.: *laker*.

A betűrendben a *h* és *x* betű nincs megkülönböztetve.

č = magyar *cs*

dj = magyar *gy*

dž = magyar *dzs*

x = német *ch* (*technika*)

nj = magyar *ny*

s = magyar *sz*

š = magyar *s*

tj = magyar *ty*

ž = magyar *zs*

A

a→la.

aba V (*mār* R Ve G, *šun* S) already // *mār*; ~ *či birij* I can no longer endure it // *mār nem bírom*; *de m' ~ ek felija mārno* give me a piece of bread, please // adj *mār egy szelet kenyeret* <Gr. *πi'α* already // *már ?*; Rom. *abia* scarcely // *alig?*

abav / **abev** → **bijav**.

abdjol V r. Ch (syn. *fímlal*) to shine // *fénylik*.

āber / **ōber** / **ōvēr** S (*de* V G R Ve <H.) but, however // *de* <Germ. *aber*.

ablaka G (*fejāstra* V, *bloka* R, *bloko* Ve, *fenstra* S) window // *ablak* <H.

†**abodor** R Gy so great // *ak-kora* → **adebor**.

ačhel R, *āchel* Ve, *āčel* / *āčhel* G, *āšel* / *āšol* V, *čhel* S (praet. *ačhija* / *ačhja* / *ašja* / *ašlahi* R, *āčhīno* Ve, *āčhijas* / *āčiljas* G, *āšilas* V, *čhias* S; imp. *ač* S) **1.** remain // *marad*; *i rakli ačhja khēre* R, *i rakli khēr' āšilas* V the girl stayed at home // a lány otthon maradt; *āč*, *āčhen* *Dēvleha* ect. → **Del**; *āvral āčiljas* G he was waiting outdoors // *kint maradt*; *āšel o bijav* V the wedding is going on // *áll a lakoma*; *aš-ta!* V wait a bit, wait till I catch you! // *megállj!*; *aš-ta*

lōve! V give me the money! // *ide a pénzzel!* **2.** R G (*terd-jol* Ve, *tordjol* V, *šterel* S) stand, stop // *megáll*; *o gra ačhija* R the horse stopped // *a ló megállt.* **3.** Ve (*bešel* R V G, *vōnel* S) live swhere // *lakik*; *kāj āčhes?* where are you living? // *hol laksz?* **4.** *āšel āndre ketanake* V joins the army // *beáll katonának*; *āšel āvri anda peste* V do one's utmost // *kitesz magáért*; ~ *āvri andar o bijav* V meets the costs of the wedding // *állja a költségeket a lakodalmon*; ~ *opre* V G; *uppe* R keep awake // *fennmarad*, *virraszt*; ~ *tēle katar leste* V falls behind him // *elmarad mögötte*, *elmarad tőle*; *tēl' ačhijom o vonato* R I missed the train // *lemaradtam a vonatról* <Skr. *ākṣeti*, Páli *acchai* T 1031 – H. slang *ács* more! // silence, musicians!

adā (f. *adi* / *adā*) R, *adā* / *ado* (f. *aja*) Ve, *ado* (f. *adi*) G, (*kado* V, *kau* S) this // *ez*; *adā phenaw tu hodj...* R I tell you that... // *azt mondom neked, hogy...*; *ada h' adā čhavo* R is this that lad // *ez az a legény*; *ádaleha* R, *adaléhe* G after this, with these words // *azzal*, *ezután*; *adaléhe o čāvo gējas tar* after this, the boy went away // *ezzel a legény távozott* – cf. Skr. *tad* T 2530.

adadive R, *adī* Ve, †*adadij*

Mü, †*adā di Gy*, *adjés V G*, *adjéx Colāri (kau dīves S)* today // *ma*; *adjes p' ek berš V* after a year, a year today // *mához egy évre*.

adaj R, *edej Ve (athe G, kathe V, kati S)* here, at this place // *itt*; ~ *bešaw R*, *edej āčhav Ve* I am living here // *itt lakom*.

adáke G just this // *ez itt*; ~ *t' ~ such-and-such*, a certain // *ez meg ez*.

†**adano Mü** this // *ez* → **adā**.

adar → **anda**.

†**adaringal Cs** from this direction // *innen*.

adāthar → **athar**.

addig V G R (zo lang S <Germ.) so long as, as far as // *addig <H*.

†**adebor NSz** so great // *akkorra* → **kabor**.

adja G, *addja / andja R (órde Ve, kathe V, kati S)* here, in this direction // *ide*; *de* ~ give it me // *add ide*.

adjes → **adadive**.

adjesunto V of today // *mai*.

†**adjiki NSz (us. kattji V)** so many // *annyi*.

adjvin V Mü, *avdjín Ve*, (*V r.*), *avgin V r.*, †*jabžín Gy*, *anjin R (E)*, *gvín S m. (us. mīzo <H.)* honey // *méz <Pers. angabīn*.

ado → **adā**.

afka → **avka**.

āga V G R Ve (krenga V, asta S) branch // *ág*; *kašteski* ~ branch of a tree // *faág <H*.

āgor V G R (vēgo Ve <H., eki S <Germ.) edge, end // *szél*,

vég; *gavesko* ~ *V*, *gaveskero* ~ *R (gāvenger eki S)* outskirts of the village // *faluszéle*; *vešesko / vešeskero* ~ fringe of the forest // *erdőszéle*; *cigarettesko* ~ cigarette-stub // *cigaretacsutka*; *sitosko* ~ *R* the ends of the earth // *világ vége <Skr. agra-ra T 68*.

agoruno V side-, outside // *szélső*; *o* ~ *kher* the last house of the village // *a szélső ház*.

āhor Y price // *ár*; *lezni* ~ at a low price // *olcsón*.

axtonpēko somnakuno V G pure gold // *színarany*.

aj V ah // *ej*.

aj ke V lo // *niczak*.

ajivénd V adv. last winter // *tavaly télen*.

akaj¹ R where (relat.) // *ahol*.

†**akaj² Mü (us. adaj)** here // *itt*.

akānak / akānik / akāna (r. akak) V, *akanik / akani R*, *akán Ve*, *akana / kanak G*, *kan S* now // most <Skr. *ākṣanam* ? T 3642, 14263; Pers. *aknūn* ? → **kana**.

ākārkon whoever // *akárki <H*.

ākārsar anyhow, however // *akárhogy*; *me či bunuj* ~ *avla V* I don't mind it however it may be // *nem bánom akárhogy lesz <H*.

ākārso whatever // *akármi <H*.

akastij V, *akastinel R Ve (hengrel S <Germ., syn. kecij V)* hang // *akaszt*; *opre j akastime po karfin V* it is

- hung on the nail // szegre van akasztva <H.
- ākātji** → **aketala**.
- áke** (r. *āke* G) see, lo // lám, íme.
- akecij** → **kecij**.
- aketala** / **āketale** V G (r. *ākātji* G, r. *áke* V) see, lo // lám, íme, itt van.
- ākha** → **jākha**.
- akharavel** V invite, send for somebody // meghívat; ~ *po ebīdo* invite to lunch // meghív ebédre; ~ *e doktores* send for the doctor // orvost hívat.
- akharel** R G, *akhārel* V Ve, *khārel* S call, summon // hív; *akhār les āndre* V call him in // hívd be; ~ *āvri* / *āri* / *vri* call to the door // kihív; *upre* ~ R ring up // felhív telefonon; *sar tut akharen?* – *man akharen Jančiske* R, *hier khāren tut?* – *man khāren Janči* S (*sar bušos?* V) what's your name? – my name is Janchi // hogy hívnak? – Jancsinak hívnak <Skr. *garhati* T 4067.
- ākhor** V G R Ve, *khōr* S (syn. *nusa* <Germ. S) nut // dió; *ākhorengo kašt* V, *ākhoriko kašt* R nut tree // diófa. <Skr. *akṣoṭa* T 48.
- akija** R (*kaj*, *karing* V) where (relat.) // ahová.
- akitji** R (*sode* V) as much as // annyi; *attji le de*, ~ *hala* give him as much as he can eat // annyit adj neki, amenyinit megeszik.
- †**akjarel** R B Mü sigh // sóhajt.
- akor** / **akkor** V G R Ve (*toski* S, us. *atunči* V) then // akkor <H.
- ako** R who (relat.) // aki.
- akörde** V (*ārde* G, *ōrde* Ve, *addja* R, *kati* S) here (vague indication of the direction) // erre, errefelé; *av* ~ come here // gyere ide; *so keres tu* ~ what's your business here? // mit keresel itt?.
- akothe** V r. (us. *kathe*) here // itt.
- āl** → **avel**.
- alakhel** → **arakhel**.
- ālato** V G R Ve (plur. *ālaturi* V, *ālattja* R; *fixa* S <Germ.) animal // állat <H.
- alav** / **ala** / **lav** R, *lāp* (plur. *lāva*) S, †*alav* NSz (*vorba* V) word // szó <Skr. *ālāpa* T 1373, 11014.
- albāca** G r. glaucoma, cataract // hályog <Rom. *albeaṭā*.
- āldij** / **āldil** V bless // megáld; ~ *tut i Mārja* Mary bless you // Áldjon meg Szűz Mária; *o Del t' ~ tume* God bless you // Isten áldjon meg <H.
- ale** V [only in songs // csak dalokban] hey // hej <Rom. *alei*.
- āloj** / **ālosārel** V (us. *vālastij*; *vālastinel* R <H.) choose // választ <Rom. *alege*.
- ām** V R well, then, but // ám <H.
- amal** V r. (us. *barāto*, *pindžardo*; *barāto* R, *haveri* Ve <H.) friend // barát <Pers. *hamāl*.
- amālica** V r. (us. *barātkinja*) woman-friend // barátnő.

amālimo V r. friendship // barát-ság.

amaro R Ve. *amāro* V G, *māro* S our // mienk; *amāro dad kon san ando čēri* Our Father who art in Heaven // Mi atyánk, ki vagy a meny-nyekben <Prākrit *amhāra* T 988.

ambrol V G *brol* S, (*kruška* R Ve) pear // körte; *ambrolen-go kašt* pear-tree // körtefa <Pers. *amrūd*.

amburī Colāri (us. *šaj*) adv. may, can, perhaps // talán; ~ *phenav* I can say // mond-hatnám; ~ *džas khēre* you may go home // hazamehet-nél <Gr. *'μβοπι*.

ame V G, *amen* R Ve, *men* S we, us (nom., acc.) // mi, bennünket; ~ *čorre rom sam* we are poor people // sze-gény emberek vagyunk; *xutjilde* ~ *le šingāle* V the policeman arrested us // elfogtak a rendőrök <Prākrit *amhe* T 986.

amen V G R Ve, *men* S us (acc.) // bennünket; we (nom.) // mi R S; *mārdas* / *mārdja* ~ *o Del* V R God has visitated us // megvert az isten bennünket; ~ *na kerdjam* R we have not done it // nem mi tettük; *de* ~ give us // adj nekünk.

amenca with us // velünk, *amendar* from us // tőlünk, *amende* with us (locative) // nálunk, *amenge* to us (da-tive) // nekünk.

amilāj V last summer // múlt nyáron.

amíntji lel V r. (us. *sāma lel*, *fidjelij* <H.) heed, pay attention // figyel <Rom. *aminti*.

†**amnāri** V NSz (us. *aspin*) steel // acél <Rom. *amnar*.

amoni R (*dopo*, *kovanca* V) anvil // üllő <Gr. *'αμόνι*.

an S (*ande* V G R Ve) praep. in // -ban / -ben, -ba / -be; *anu* / *ani* [with the article // névelővel].

anav 1. V G R, *ānav* Ve, *lāp* S (us. *nav* V G) name // név; *dine leske nav Pištaka* V they named him Pista // Pistának nevezték el; *so j tjo romāno nav?* what is your nickname (Gypsy name)? // mi a beceneved (cigány neved)? **2.** S (*vorba* V, *alav* R) word // szó <Skr. *nāman* T 7067.

anavel V G R Ve let bring, order // hozat; ~ *e šāvesa mol anda kirčima* V sends the boy to the inn for wine // bort hozat a fiúval a kocsmából.

anda V, *andar* V G R Ve [in V us. before vowels // általá-ban magánhangzók előtt V-ban], *andral* Ve, *andr'* Ve [before vowels // mgh. előtt], *adar* R (*dran* S); **1.** praep. from, out of // -ból / -ből; *ža-tar* ~ *muro kher* V get out of my house // taka-rodj a házamból; *andar o fōro ājom* R, *andr'* o *fōro*

ājum Ve, ~ *o fōro avilem* V I'm coming from the town // a városból jöttem; *lel* ~ *les* (te) V takes of it // vesz belőle; *andar mandar* R out of me // belőlem, felőlem; ~ '*k tejāri xal lesa* V he eats from the same dish (i.e. honours him) // egy tányérból eszik vele; *lel āvri* ~ *posotji* V takes out of the pocket // előveszi a zsebéből; ~ *čorro rom kraj kerdjilas* V the poor Gypsy became a king // a szegény cigányból király lett. 2. praep. V G (*vaš* R Ve S) for, because of // miatt; ~ *čorripe* because of my poverty // szegénységem miatt; *andal but šavōra naštig žav bŭtji te kerav* I cannot go to work in view of the lot of children // a sok gyerek miatt nem mehetek dolgozni; ~ *kodi* / ~ *kodo* V, *and' odo* G (*vaš odā* R, *azīr* <H) therefore // azért; ~ *kodi či lem la ke phuri sas karing mande* I did not marry her for she was too old for me // azért nem vettem el, mert öreg volt hozzám. 3. adv. R Ve (~ *leste* V) from it, out of it // belőle; *lel i mol, pijel andar* R // fogja a bort, iszik belőle. 4. adv. R Ve (*andral* V Ve) from inside // belülről; *na dikjom o kher andar* I have not seen the house inside // nem láttam a házat belülről.

ande V G R Ve [*and'* us. before vowels // általában

magánhangzók előtt; *andel* with the plur. article *le* // többesszámú *le* névelővel V] *an* S praep.; 1. in // -ban / -ben; ~ *kado gav bešel* V, *and' adā gav bešel* R lives in this village // éppen a faluban lakik; ~ *kado berš* V this year // idén. 2. into // -ba / -be; *žal andi Pesta* V goes to Budapest // Budapestre megy; *resel ando vēš* V arrives to the forest // az erdőbe érkezik.

ānde → **āndre**.

andja → **addja**.

andral 1. V Ve, *ānrāl* G, *drenjal, fon drenjal* S (*andar* 4. R) adv. from inside // belülről; *užār i fejāstra vī āvral vī* ~ V clean the window both outside and inside // tisztítsd meg az ablakot kívülről is, belülről is; *feri* ~ *si šukār vrāma* V the weather looks nice only from the room // csak bentről van szép idő. 2. Ve praep. from // -ból / -ből → **anda**.

āndré V, *ānde* R Ve G (r. V), *ānré* / *āré* G (*dren* S); 1. adv. in, in it, inside, within // bent, be; ~ *j o gazda?* V, *ānde hi o gazda?* R is the landlord in the house? // bent van a gazda?; *o ištālōvo tēle phabilas, ek grast sas* ~ the stable burnt down, a horse was in it // az istálló leégett, egy ló volt benne. 2. prev. in // be-; [see under the respective verbs // ld. az egyes igéknél, e.g. ~*džal*

goes in // bemegy] <Skr. *antara* T 357.

anel V G R S, *ānel* Ve bring (here), fetch // hoz; *an kathe* V, *an addja* R bring it here // hozd ide; *andem e kašt anda vēš* V I have carried wood from the forest // fát hoztam az erdőről; *ānel pi luma šāves* V gives birth to a son // fiút hoz a világra; *so kames anda kadi āvri t' anes?* V what are you driving at? // mit akarsz kihozni ebből?; *o Del andas tut* V how do you do (approx.) // isten hozott <Skr. *ānayaṭi* T 1174.

angāli V G R Ve, *angālji* / *angāji* V f. lap, embrace // ö!; *lel andi* ~ takes on his lap // ölébe vesz; *angālimate ingrel* / *lidžel* carries on her bosom // ölében visz <Gr. *αγκάλια*.

angālidel V G R (*ölelīnel* Ve <H.) embrace // megölel; *angalindes* V arm in arm (gerund) // ölelkezve.

angār V G R (*khōli* S <Germ.) coal // szén; *angara* [often as plur. // gyakran többesszámban]; *kaštesko* ~, *kaštuno* ~ charcoal // faszén <Skr. *aṅgāra* T 125.

angaruno V G R coaly, of coal // szén-.

angjal → **angla**, **anglal**.

angla V G R, *angle* R Ve G, *anglal* R G [*angl'* G before vowels // magánhangzó előtt; V R before *a-* // *a-* előtt], *angjal* Ve (*glan* S), praep.

before (time or place), in front of // előtt, elé; *lungo drom si* ~ *mande* V I have a long way before me // hosszú út áll előttem; *angl' amāri cerha* in front of our tent // sátrunk előtt; *anglal peske kujiba* G in front of his hut // a kunyhója előtt; *dža* ~ *mi daj* R go to meet my mother // menj anyám elé; ~ *kodo* V formerly // azelőtt; *duj berš* ~ *kodo* V two years ago // két éve; ~ *efta beršende* R seven years ago // hét évvel ezelőtt <Skr. *agra* T 68.

anglal V G R, *ānglal* R, *angjal* Ve (*glan* S) 1. adv. ahead, in front // elől; *ko džala* ~ R who will walk in front? // ki megy előre? 2. Ve adv. first time // először. 3. G prev. → **angle**.

angle R V, *āngle* Ve, *anglal* G (*glan* S) (prev.) forward // elő- (us. with *avel*, *lel*, *del*); *avel* ~ come forward, present oneself // előjön; *lel* ~ *andar i posotji* / *pozik* V R brings out of his pocket // elővesz a zsebéből; *de* ~ *le lōve* / *o lōve* V R hand me over the money // add elő a pénzt; *anglal teremtinēl* G produce // előteremt. 2. praep. R G → **angla**.

angluno V G R, *angruno* V r. (*jekto* S) 1. first // első; *me džav andre anghunes* / *angluneske* V R I will be the first to enter // én megyek be el-

sőnek. **2.** frontal // elülső; ~ *punro* / *pro* forelegs // első láb.

angrusti R Ve, *angrustji* V G, *angrusnji* G, *gustri* S f. ring // gyűrű; <Pers. *anguštari*.

angušto R Ve (†*angrušto* Gy), *gušto* S (*nāj* V) finger // ujj <Skr. *aṅguṣṭha* T 137.

ani-ani G either-or // vagy-vagy.

anjin → **adjvin**.

annjira V G R, adv. so much, to such an extent // annyira <H.

ānral → **andral**.

ānre → **āndre**.

ānro (r. *ārno* / *āro*) V G, *jāro* R S (*kuku* Ve, us. *tojāši to-jāša* V G R <H.) egg // tojás; ~ *kerel* lay eggs // tojik <Skr. *āṇḍa* T 1111.

ap S (*pe* V G, *uppe* R Ve) praep on // -on / -en / -ön; *apu* / *api* [with article // névelővel].

apol / **apal** V G (*no tan* <Germ. S) well, then // hát aztán; ~ *so phenesa te* // well, what will you say, if // aztán mit fogsz mondani, ha; ~ *muro pral, mange či trobuj* but, my friend, I have no need of it // dehát testvér, nekem nem kell <Rom. *apoi*.

apsa → **asva**.

ār → **āvri**.

arakhadjol / **rakhadjol** V **1.** (*kerdjol* G and some V groups // G és egyes V csoportok; *sületinel* R Ve <H., *vel apu velto* S) be

born // születik; *dúj šavora rakhadjile la* two sons were born to her // két fia született. **2.** (*találkozinel* R Ve <H., *hacel pes* S) meet, come across // találkozik; *rakhadjilem baxtale romenca* I have met happy Gypsies // találkoztam boldog cigányokkal.

arakhel V G R, *rakhel* V, *arakel* G, *lākhel* Ve (*hacel* S) **1.** find // talál; *či* ~ *po drom* V, *na* ~ *upo drom* R does not find the way // nem talál rá az útra; *Dēvles' arakhav tume* V good day (lit. I greet you with God's name) // adjon isten; ~ *āvri* / *āri* guess, make out // kitalál; ~ *opre* V come across // megtalál, rátalál; *opre araklem pe muri baxt* I have found my happiness with her // rátaláltam a szerencsémre. **2.** R G (r. us. *sāma lel* V) guard, take care of // őriz; *o Del t' ~ ma* God forbid! // Isten őrizz <Skr. *āraṣati* T 10547, 1298.

arāt V **1.** last night // múlt éjjel. **2.** (r.) yesterday // tegnap → **arātji**.

arātji V (*ič* R Ve G, *tajsa* S) **1.** yesterday // tegnap. **2.** (r.) last night // múlt éjjel; *āver arātji* the day before yesterday // tegnapelőtt.

arčič V G R, *arčiči* V G m. lead // ólom <Arm. *arčič*.

†**ardāli** Mü (*muca* V G, *mačka* R Ve, *khacca* S) cat // macska.

ārde G here // erre. → **akörde.**

āre → **āndre.**

āri → **āvri.**

armāja / armaja V (†*armanja* NSz, †*armanj* Mü, *sōvel* S) curse, malediction // *átok*; *ande (tela) armajate sim* I am under a spell // *el vagyok átkozva* <Pers. *armān* wish // *kívánság.*

armāja del V (*átkozinel* R Ve <H.) curse, damn // *átkoz*; *pe kodi ~ dav tu* I curse you to // *arra átkozlak*; *armandino* cursed // *átkozott* (us. *elátkozotto* <H.) → **solaxārel.**

armin / armi m., *arme* / *erme* plur. R G (*šax* V Ve S) cabbage // *káposzta.*

āro V G, *jāro* R, *jārro* / *jarho* S, *djāro* Ve flour // *liszt* <Skr. **ārta* T 1338.

ārto dí Ve (*āver djes* V G, *āver dive* R, *vāver dīves* S) next day // *másnap.*

asal → **assal.**

asālimo asājimo V G laughter // *nevetés, nevetség.*

asar R (*sar* V G Ve, *hier* S) as // *ahogy*; ~ *tu keres, te me awka kerā* as you do it, I also will do in the same way // *ahogy te csinálod, én is úgy fogom csinálni*; ~ *āri phendja* as soon as he said it // *mihelyst kimondta.*

†**asarel** R Gy to sigh // *sóhajt* → **akjarel.**

asārel V make sy laugh // *megnevetet.*

asav V r, (*mlino* R, *mīlo* S <Germ., us. *malmō* V G R <H.) mill // *malom*; *asavesko*

bār mill-stone // *malomkö* <Pers. *āsyāb.*

asavāri V r. (us. *molnāri* V G R <H., *milnāri* S <Germ.) miller // *molnár.*

asavo R Ve, r., *aso* R, *asso* G, *esej* Ve (*kasavo* V, *sau* S) such, so // *olyan, ilyen*; *aso manuš* such a man // *ilyen ember*; *asavi romni kampol man sar adi* I wish to have a wife like her // *olyan aszszony kell nekem, mint ez*; *štārvar aso zoralo hi sar tu sljal* he is four times stronger than you are // *négyszer olyan erős, mint te*; *assi šukar čhaj* such a beautiful girl // *ilyen szép lány.*

asel → **assal.**

aso¹ R (*so* V G Ve, *ho* S) what (relat.) // *ami*; *ker adā ~ kames* do what you like // *tedd, amit akarsz.*

aso² → **asavo.**

aspin V G R, *asvin* S steel // *acél* <Iran. *asvin.*

assal V, *asal* V G, *asel* R, *āsel* Ve, *sal* S laugh // *nevet*; *assalas pe leste* she smiled at him // *ránevetett*; ~ *āvri / āri / vri* laugh sby. off // *kinevet* <Skr. **hasyate* T 14021.

asso → **asavo.**

astāči V G, r. pan, casserol // *serpenyő.*

astala G (*mesalji*, V, *kafidi* R, *ostolo* Ve, *tiša* S <Germ.) table // *asztal* <H.

astarel R, *astārel* V Ve, 1. (R Ve; *lel*, *xutjilel* V, *stārel*, *taprel* S) take, seize, catch // *fog, megfog, hozzányúl*; ~

ek kanjha R catches a hen // megfog egy tyúkot; *ke tute n' astaraha* R (*inzol karing leste* V) we shall not touch you // nem nyúlunk hozzád; *tēle* ~ hold down, arrest // lefog, letartóztat; *astarkerel* R handle, keep grasping // fogdos. **2.** (V R; *špandrel* S <Germ.); ~ *āndre e grastes* V, ~ *ānde o gra* R harnesses a horse to a cart // befogja a lovat; ~ *āndre ando vurdon* V id., team // befog a szekérbe <Skr. *sthā-* ? T 14832.

asva R, *āsva* V G Ve, †*aspa* Gy, *svā* S, plur. m. tears // könny; *āsva peren anda leske jākha* V, *lesker svā rinena* S cry, shed tears // könny hull a szeméből <Skr. *asru* T 919.

asvin → **aspin**.

aśadjol V r. stop short, recoil // megtorpan; ~ *opre* fall over // feldől.

aśarel R, *aśārel* V, *šārel* S to praise // dícsér <Skr. *āślāghayati* ? T 14827 *slāghate* T 1641 *uccārayati*.

aśavel V put up, set // állít; ~ *les postoste* posts him as a guard // őrnek állítja; ~ *opre* makes him get up, erect // felállít.

āšel → **āchel**.

āšimo V remainder // maradék.

āšol¹ → **ačhel**.

āšol² V fit // illik; ~ *leske*, ~ *pe leske* fits him // illik rá, illik hozzá.

ašunel → **šunel**.

ašvar V bridle, halter (of a horse) // kötőfék.

atāke → **athāke**.

ate → **athe**.

athāke / **atāke** G just here // itt ni; *ate t' atāke* at such and such a place // itt meg itt.

athar R Ve, *adāthar* Ve (*kathar* V, *kāter* S) hence, from here // innen; *dža āri* ~ R get out of here // menj ki innen (*dža-tar* V).

athe / **ate** G (*kathe* V, *kati* S, *adaj* R, *edej* Ve) here // itt, ide; ~ *bešel* he lives here // itt lakik; ~ *halgatin* listen to me // ide figyeljete.

ātjha → **jākha**.

atji → **attji**.

ātkozij V, *ātkozinel* R Ve curse, damn // átkoz; *pe kodi sim ātkozime* V I am cursed to // arra vagyok átkozva <H.

attji R G Ve, *atji* G, (*kattji* V, *zu but* S) so many // annyi; ~ *lōve daw tu akitji kames* R I give you as much money as you would like // annyi pénzt adok neked, amennyit csak akarsz.

atunči V (*akor* / *akkor* R Ve G <H., *toski*, *pa* S) then // akkor; ~ *o šāvo phendas lake* then the boy said her // akkor a fiú azt mondta neki <Rom. *atunci*.

avdjin → **adjvin**.

avel V G R *āl* Ve, *vel* S (praet. *avilas* V, *avljas* G, *āja* R, *ālo* Ve, *vjas* S; imp. *ap av* S) **1.** come // jön; *av-dé!* V come! // gyere!; *aven-dé!* V let's go! // gyérünk!; ~ *andi gōdji leske* V it occurs to him //

eszébe jut; *vel apu velto* S be born // születik; *ande soste ~?* V G R how much does it cost? // mennyibe kerül?; *ande šel forint* ~ it costs one hundred forints // száz forintba kerül; *av āndre* // *ānde* / *āre* / *dren!* come in! // gyere be! **2.** [substitutes future tense, imperative and conditional of the verb "to be" // a "lenni" ige jövő idejét, felszólító és feltételes módját pótolja]; *sar avla, so avla?* V how will it be? // hogy lesz, mint lesz?; *av kasavo lāšo, de ma pāji!* / *t'avesas kasavo lāšo te desas ma pāji!* V give me water, please! // légy szíves, adj vizet! **3.** [in past tense become; in this sense *ūja* R, us. *kerdjilas* V // múlt időben vmivé lesz; ebben az értelemben *ūja* R, us. *kerdjilas* V]; *phāri avilas* / *avljās* / *ūja* / *āli* / *vjas* / *kerdjilas* she became pregnant // teherbe esett; *leskeri romni ūja* R, *lesker romni vjas* S she became his wife // a felesége lett <Skr. *āpayati* T 1200.

āver G R V, *aver ār* Ve, *vāver* S (cf. *kāver* V G) other // más; *āver dāta* V at another time // máskor; ~ *rāti* / *rātji* tonight / last night // ma éjszaka / múlt éjszaka; ~ *phenav tuke* V I suggest another idea // mást mondok neked; *āvre thaneste* R at another place // máshol; [after the article *o* / *i* // az *o*

/ *i* névelő után] *kāver* V *o kāver manuš* the other man // a másik ember; [in V G R mostly in singular // V G R általában egyesszámban] plur. *maj but* V, *buter* R G; *le maj but manuš* / *o buter manuša* (u *vāvere* S) the other people // a többi ember <Skr. *apara* T 434.

avgin → **adjvin.**

avgun Ve (*angluni dāta* V, *ersto mōli* S, *elōsōr* R <H.) first time // először.

avka / **awka** R G, *afka* R Ve, *auka* R (*kade* V, *gjaki* S) so, thus, in this way // így, úgy; ~ *mārdja le hodj mūja* R he beat him so that he died // úgy megverte, hogy meghalt; ~ *hi* it is so // úgy van <Serb. *ovako*.

†**avljīn** V NSz (us. *djīz*) palace, castle // palota <Gr. *αυλη*.

āvral V Ve, *avral* G R, *āvral* G, *vrīal* / *fon vrīal* S adv. outside, from outside // kívül, kívülről; *kodo kher šukār si* ~ V this house is nice from outside // ez a ház kívülről szép; *šil si* / *hi* ~ it is cold outdoors // kint hideg van; *po gav* ~ V outside the village // a falun kívül.

āvri V G, *āri* R Ve, *avri* / *āri* / *awri* G, *ār* Ve, *vri* S **1.** prev. out // ki; [see under respective verbs // ld. az egyes igéknél e.g. ~ *džal* go out, leave // kimegy]. **2.** adv. outdoors // kint; *khote āvri tordjol ek manuš* V a man is

standing outdoors // odakint
áll egy ember – cf. *āvral*
<Skr. *bahis* ? T 9183.

āvrothe G (*po kāver than* V,
āvre thaneste R) at another
place // máshol.

awka → **avka**.

azbal V G 1. (us. *bāntinel* /
bāntij R V G <H.) hurt, harm
// bánt [mostly in prohibitive
form // általában tagadó, ill.
tiltó mondatokban] *n' azba*
ma! don't harm me, leave
me alone! // ne bánts! 2. (us.
inzo!) r. touch // hozzányúl;
či tromav t' azbav karing les
V I don't dare to touch it
// nem merek hozzányúlni
<Rom. *izbi* hit // megüt ?

azdel → **vazdel**.

azdingērel Ve repeatedly lift
up // emelget.

azír V G R Ve (syn. *anda kodo*
/ *and' odo* V G, *vaš odā* R)
therefore // azért; ~ *phenav*
hodj I say it, because // azért
mondom, hogy <H.

azonnal / **azzonnal** V R
immediately // azonnal <H.

ažukārel → **žukārel**.

ažutij → **žutij**.

B

ba V r. but, surely // bizony
<Rom. *ba*.

bāčin le del Ve (*malavel les*
ek palma V, *čhamjate čhinel*
le R); slaps him in the face
// pofonüt.

baxt V G, *bax* S, *bast* R Ve f.
luck // szerencse; *baxt si tut*
V you are in luck // szeren-
cséd van; *muklas man i baxt*
/ *i baxt gēlas tar mandar* V
my luck has turned // el-
hagyott a szerencse; *te del o*
Del tut baxt V God give you
good fortune // jó szerencsét;
baxt sastjipe V best of luck
// minden jót <Pers. *baxt*.

baxtālo V G, *baxtalo* S,
bastalo R lucky, happy //
szerencsés; *t' avés baxtāló*,
t' avén baxtālél! – *t' avés*
baxtālo vi tu! V G how do
you do (usual greeting for-
mula) // adjon Isten – fogadj
Isten; *sode beršengo san?* –
štarvardeš – *t' aves baxtālo!*
V G how old are you? –
Forty. – My respects! // hány
éves vagy? – Negyven. Isten
éltesen; *t' aves sasto taj*
baxtālo! V to your health!
(at drinking) // egészséged-
re!; *bastala gula Dēvla* R my
dear God // édes Istenem.

baj V G Mü (us. plur. *bāja*;
mūsi S) f. sleeve // ruha ujjá
<Skr. *bāhu* T 9229.

baja R, *bajo* V trouble, diffi-
culty // baj; *nāne baja* / *naj*
bajo does not matter // nem
baj; *so j tjo bajo?* V what's
the matter with you? // mi
bajod?; *bāro bajo* (*but bajo*)
si man tusa you give me
plenty of trouble // sok bajom
van veled <H.

bajāto → **beāto**.

bajnel → **hajnel**

bakrano (us. *bakreno* S) of

- ship // birka-; ~ *mas* mutton // juhhus.
- bakrišo** V, *bakričo* R lamb // bárány.
- bakro** m., *bakri* f. sheep // birka <Skr. *barkara* T 9153.
- bakrōro** V lamb // bárány; †*bakrora* Cs white spot on the nail // folt a körmön.
- bal** m. hair // hajszál, szőrszál; (us. plur. *bal* V, *balá* / *bal* R hair // haj); *ek sālo* ~ a single hair // egy hajszál; *grastāno* ~ / *grastesko* ~ horsehair // lószőr <Skr. *vāla* T 11572.
- balaji** V, *balanji* G (*kopano* R Ve G, *multra* S) trough, hutch // teknő <Serb. *badanj*.
- balajāri** V trough-maker, a Gypsy group // teknővájó, egy cigány népcsoport – cf. *lingurāri*.
- balāno** V, *balano* R G, *baleno* S of pig // sertés-; ~ *mas* (*bālo mas* Ve) pork // disznóhús.
- balanji** → **balaji**.
- balaslo** V hairy // szőrös; †*balāslji* Cs sheepskin-coat // suba.
- bāldo** V G R (plur. *bālduri* V, *bāldi* R G) ball, dance // bál <H.
- balevas** R Ve, *balvas* Ve (*thulomas* V G, *špeko* S <Germ.) lard, bacon // szalonna <*bālo* + *mas*.
- bāli** V G R S (us. *bāji* G) sow // koca.
- bališo** V, *baličo* R Ve G piglet // malac.
- baljāri** swine herd // kondás.
- bālo** pig // disznó; *šinēl tēle e bāles* V slaughters a pig // disznót öl; *kānrālo* ~, *kārālo* ~ V G R hedgehog // sündisznó <Skr. *bāla* T 9216, 11325.
- balogno** R, *balutno* Ve (*stungo* V, *ziervo* S) left // bal <H.
- balval** V G R, *bāvjal* Ve (*vinta* S <Germ) f. wind // szél; *phurdel i* ~, *džal i* ~ the wind is blowing // fúj a szél <Skr. *vāta* ? T 11491, 11544.
- balvalaslo** V r. windy // szeles.
- balvas** → **balevas**.
- bānato** V G R grief, sorrow // bánat <H.
- bandjal** R (*bāngo hi* Ve, *langal* V) be lame, hobble // sántít.
- bandjārel** V G Ve, *bandjarel* R (*kerel bango* S) bend, make crooked // görbit, hajlít, ferdít.
- bandjol** V G R, *bāndjol* Ve (*vel bango* S) **1.** get crooked // meggörbül. **2.** bow down, lean over sg. // hajlik, hajol; *bandjilem pala čugnji* V I bent for the whip // ostor után hajoltam; *āri* ~ *upi bloka* R leans out of the window // kihajol az ablakon; *āri sja bangli* R she was leaning out // ott állt ki-hajolva; *e kašteski āga tēle bandjilas* V the branch of the tree bent down // a fa āga lehajlott – H. slang *bandzsít* // to squint.
- bango** V G R S, *bāngo* Ve **1.** crooked, bent // görbe. **2.** R S (*lango* V) lame // sánta.

- [often used as a nickname
// gyakori ragadványnév]
<Skr. *vaṅka* T 11191.
- bār¹** V G R Ve (*garta* S
<Germ.) f. garden // kert; r.
fence // kerítés <Skr. *vāta* ?
T 11480; <Pers. *bāgh* ?
- bār²** *bārr*, m. f. stone // kő
<Skr. (Dard.) **varta*.
- barārel** V G R, *bārāvel* Ve **1.**
make great, increase // nö-
vel. **2.** bring up, educate //
nevel, felnevel; ~ *opre*, *uppe*
bring up, educate // nevel,
felnevel.
- barāri** / **barrāri** V G R m. **1.**
bricklayer // kőműves. **2.** (us.
kertīsi <H.; †*barjengero* B) r.
gardener // kertész.
- †**barbulja** R Gy contrabass //
bőgő.
- barātkinja** V G R ladyfriend
// barátnő.
- barāto** V G R, *barāti* Ve
(us. *haveri* Ve <H., *frent* S
<Germ.; plur. *barāturi* / *ba-
rātura* V, *barāttja* R) friend
// barát <H. – cf. *amal*,
pindžardo.
- bārdjol** → **bārol**.
- bāre** R G (*nadjon* V S <H.)
very // nagyon; ~ *dūr* far
away // nagyon messze; ~
kamaw tut I love you very
much // nagyon szeretlek.
- baremasko** / **bārimasko** V
proud // büszke.
- bārimo** / **bāripe** V G R great-
ness // nagyság; *kraja tjo*
bāripe V Your Majesty //
Felséges királyom.
- †**barjengero** R B (us. *kertīsi*
<H.) gardener // kertész.
- barjol** → **bārol**.
- bāro** V G R Ve, *baro* R Ve G
S, *boro* G big, great // nagy;
bāri čhaj / *šej* adult girl //
nagylány; ~ *drom* highway
// országút; ~ *raj* potentate //
nagy úr; ~ *djes* V holiday //
ünnepe; *bāri vrāma* V 1. long
time since // hosszú idő; 2.
storm // vihar; ~ *nasvalo*
seriously ill // súlyos beteg
<Skr. *vaḍra* T 11225.
- bārol** V G, *barjol* R, *bārdjol*
Ve (*vaksel* S <Germ.) grow
// nő; *luludji* ~ *andi bār*
flowers grow in the garden //
virág nő a kertben; *o čhāvo*
/ *šāvo* ~ *uppe* / *opre* the boy
grows up // a fiú felnő.
- baruno** V G R of stone // kő.
- barvalel** / **barvajlel** V (praet.
barvajlas) get rich // meg-
gazdagodik.
- barvalimo** / **barvalipo** V G,
barvalipe R V G, *barvalipe*
Ve, *bārvelpen* S wealth,
riches // gazdagság.
- barvalo** (us. *barvālo* V, r. *bār-
valo*; us. *barvelo* S) rich // gaz-
dag <Skr. *balavant* T 9166.
- barvarel** V G R make rich //
meggazdagít.
- bast** → **baxt**.
- bastalo** → **baxtalo**.
- bašadji** V R r. **1.** bell, cow
bell // csengő, kolomp (us.
čengēvo <H.). **2.** fiddle //
hegedű (us. *lavuta*).
- bašapaskero** S (*mužikāši* V G
R <H., *lavutāri*) musician //
zenész.
- bašavel** V G R, *bašvel* S
(*cīdel* Ve) to fiddle. play an

- instrument // hegedül, hangszeren játszik; *šukāre* ~ R, *mišto* ~ V plays fine music // szépen játszik; ~ *andar i čugni* V cracks a whip // pattint az ostorával – H. slang *basavāzik* // the Gypsy violinist is playing.
- bašno** V G R S, *bāšno* Ve cock // kakas.
- bašol** V G R, *bāšel* Ve, *bašel* S make a noise (animal or instrument) // hangzik (hangszer), hangot ad (állat); *o bašno* ~ the cock crows // a kakas kukorékol; *o džukel* ~ the dog barks // a kutya ugat; *o klopoto* ~ the bell rings // a csengő, harang szól; *o čāso* ~ (*malavel*) *trin čāsuri* V the clock strikes three // az óra hármát üt <Skr. *vāśyate* T 11589.
- bašvel** → **bašavel**.
- bāter** V so help me God // bizonyisten; ~ *phenav tuke* (us. *te merav!*) I say it on my word of honour // becsületszavamra mondom <Rom. *batār* though // bár?
- batjuva** V R (syn. *budjro, zajda* V), bundle, pack // batyu <H.
- bav** → **bijav**.
- beāto** / **bajāto** G (syn. *čāvo*; us. plur. *beāta, bajāti*; obl. *beāton*) child // gyermek <Rom. *bāiat*.
- beč** f. 1. V (*vājha* S <Germ.) hip // csípő. 2. S (*kolin* V) breast // mell.
- †**bečajvel** V NSz gobble up // zabál.
- †**bečhālo** V Szt crippled // nyomorék <Rom. *beteag*?
- bečil** V r. Ch stumble // megbotlik.
- †**belga** R Cs lisper // selyp.
- bēli** V tent-pole, pole // sátorfa, karó.
- beng¹** V G S, *bēng* R Ve (V r.) devil // ördög <Skr. *vyāṅga* frog // béka? T 12159.
- bēng²** Ve (*šingālo* V G R, *šeleskro* S) gendarme // csendőr.
- bengālo** V warder // börtönőr.
- bengaslo** V devilish // ördöngös.
- bēngimo** V wickendness, devilry // gonoszság.
- bēre** (r. *bere* / *bera* / *bira*) V (*šör* R <H., *kerko* R, *biera* S <Germ.) beer // sör <Rom. *bere*.
- †**bēro** R Gy (*hajōvo* G R V <H., *šifo* S <Germ.) ship // hajó <Skr. *beḍā* T 9308.
- berš** *borš* V (plur. *berš* V, *berša* R S) year // év; ~ *akanak* V last year // tavaly; *kado* ~ V this year // idén; *kodo* ~ V last year // tavaly; *o kāver* ~ / *ando kāver* ~ V next year // jövőre; *sako* ~ V every year // minden évben; *jekvar ando* ~ V once a year // évente egyszer; *duj beršendar* since two years // két év óta; *o nēvo* ~ New Year // újév; *sode beršengo san?* V, *kitji beršiko sljal?* R, *kitji beršéngēro sal?* Ve, *kici beršengro hal?* S (syn. *kitji beršengero?* / *kitji beršuko?* R) how old are you? // hány

éves vagy?; *jek beršesko / beršeskro* one year old // egy éves; *duje beršengo V, duj beršiko R* two years old // két éves <Skr. *varša* T 11392.

beršiko / beršuko R years old // éves → **berš.**

berveli → **birili.**

bešaljārel → **bešavel.**

†**bešane** R Cs (us. *skami*) seat, chair // szék.

bešavel V G R, *bešrel* S (r. *bešaljārel / bešeljārel* V) set, make sit down // ültet; *tēle ~ les* asks him to take a seat // leülteti; *bešade les pe trin berš* V he was sent to prison for three years // leültették három évre.

bešeljārel → **bešavel.**

bešel¹ sit // ül; *beš tēle, bešen tēle* please sit down // foglaljatok helyet; *tēle bešlem trin berš* V, *trin berš bešjom anu stilepen* S I have served three years in prison // három évet ültem börtönben; ~ *po grast / opre ~ po grast* V, ~ *upo gra* R mounts a horse // lóra ül.

bešel² V G R (*āchel* Ve, *vōnel* S <Germ.) live // lakik; *kāj bešes?* where are you living? // hol laksz? <Skr. *upa-višati* T 2245.

bešika / bošika V bladder // hólyag <Rom. *bășică*

bešrel → **bešavel.**

betjāri V G R (us. *čōr*) robber, highwayman // betyár <H.

bezex V 1. sin // bűn; *bočātin amenge amāre bezexa* for-

give us our sins // bocsásd meg a vétkeinket. 2. ~ *anda tut* it is a pity for you // kár érted. <Pers. *bazah*.

bi- [privative prefix // fosztóképző] without // nélkül. 1. [adjectives have the nominative case // melléknevek alanyesetben] ~*londo* saltless // sótlan. 2. [in V G R substantives have the genitive case; in S and sometimes in R nominative // V G R főnevek birtokos esetben, S és néha R alanyesetben] ~*dadesko / ~dadeskro* without a father // apa nélkül; ~ *o gra* R without a horse // ló nélkül; ~ *būti hom* S I am unemployed // munkanélküli vagyok; ~ *lōve gjom furt* I set off without money // pénz nélkül indultam el. 3. [pronouns have the ablative case // névmások ablativusban; use is restricted to a limited number of words // használata meghatározott szavakra korlátozódik] ~ *mandar* without me // nélkülem <Pers. *bī-*.

bianel R (*kerdjol lake, arakhadjol lake* V) bear a child, lay eggs // szül, tojik <Skr. *vijānayati* T 11695.

biap / biav → **bijav.**

bibaxtālo V G, *bibāxtalo* S, *bibastalo* R (*nāne le bast* Ve) unhappy, unlucky // szerencsétlen – H. slang *bibas!* // poor Gypsy!

bibi S (*lala* V) aunt // nagynéni <Pers. *bībī*.

biboldicko V Jewish // zsidó.

biboldo m., *biboldi* f. V G R
S Jew // zsidó – H. slang
biboldó, bipsi // Jew.

bibūtjako V G R adv. being
workless, unemployed //
munka nélkül; *naštig trajis /*
džives ~ you cannot live
without having a job // nem
élhetsz munka nélkül.

bičāčo V G R false, perfidious
// hamis.

bičavel / bičavel R, *bišavel*
V (r. *bišalel* V), *bičrel /*
bičel S send // küld; S send
a message // üzen; ~ *khēre*
send home // hazaküld;
bišavel pala šingāle V
summons the gendarmes //
csendőrökért küld; ~ *āndre /*
ānde sends into the house //
beküld; ~ *lil* writes a letter //
levelet ír; *bičrau leski ti*
hom mišto S I send him
word that I am well // üze-
nem neki, hogy jól vagyok
<Skr. *vikṣepayati*? T 11656,
3683, 5055.

bidadesko V G, *bidadeskero*
R, *bidadeskro* S adv., adj.
fatherless // apátlan; ~ *bāri-*
lem opre V I grew up without
a father // apa nélkül nőttem
fel.

bijav V R Ve, r. *ebev / abav* V,
bivav G, *biap* S wedding //
esküvő, lakodalom; *kerde*
ek bāro ~ V they made
a grand wedding // nagy
lakodalmat csaptak [in V
sometimes the meaning is
distributed // V-ban olykor

jelentésmegoszlással *bijav*
wedding // esküvő; *abav /*
ebev festivity, eating and
drinking // lakoma] <Skr.
vivāha T 11920.

biker V r. praep. gen. without
// nélkül; ~ *fillēresko* without
a penny // egy fillér nélkül.

bikinel V G R, *biknel* V G R
Ve, *bikrel* S sell // elad; *so*
biknes? what are you selling?
// mit árulsz?; *bikindem e*
grastes pe duj ezeri V I sold
the horse for two thousand
forints // kétezerért adtam el
a lovat <Skr. *vikrīṇāti* T
11640.

biknelo V r. salesman // elárú-
sító.

†**bikneskero** R Gy salesman
// elárúsító.

bikrel → **bikinel**.

bilal / biljal V G R, *bīl, biol*
Ve melt, thaw // olvad; *o jiv*
bilajlas V (*fer gias o jip* S)
the snow thawed // a hó elol-
vadt <Skr. *vilīyate* T 11906.

bilavel / biljārel V G R, *bijā-*
vel Ve melt, smelt (transit.)
// olvaszt <Skr. *vilāpayati*.

bilondo unsalted // sótlan.

bimbero V ginger // gyömbér
<Rom. *ghimbir*.

bīno V (syn. *doṣ*) sin // bűn; ~
či kerdem I committed no
sin // nem vétkeztem <H.

biol → **bilal**.

birij / bīrij V, *birinel* G R Ve
can, be able // bír, tud; *či*
birij / na birinel te nāšel tar
he cannot run away // nem
tud elmenekülni <H.

†**birij pe** V Szt whine, whimper // nyafog <Rom. *bîrî* gabble // fecseg.

birili / **berveli** R, *birilji* / *birulji* / *birivlji* V, *birilji* / *birinji* G (*bîna* S <Germ.) bee, wasp // méh, darázs <Skr. *varola* T 11330,.

birinel → **birij**.

biromnjako V G, *biromnjakero* R (*nāne le žūvli* Ve) adv., adj. unmarried // nőtlen.

birta (r. *birto*) V R (us. *kirčima*, *čarda* <H.) inn, tavern // kocsmá <Serb. *birtija*, Rom. *birt*.

birtáš / **birtáši** V r. innkeeper // kocsmáros (us. *kirčimāri*) <Rom. *birtaş*.

birulji → **birili**.

bisōri V Ve (us. plur. *bisōra*; *mirikli* R G) pearl // gyöngy <Slav. *biser*.

bistrel (us. *pobistrel* V G R Ve) forget // elfelejt; *na / ma bister* don't forget // el ne felejt; *pobisterdem te phenav* V I have forgotten to say // elfelejtettem mondaní <Skr. *vismarati* T 12021; <Slav. *po-*.

biš twenty // húsz; *khelel ~ tajjek* plays pontoon // huszonegyezik; *bišengi* f. twenty forint note // húszas <Skr. *viṃśati* T 11616.

bišalel / **bišavel** → **bičhavel**.

bišol → **bušol**.

bišto twentieth // huszadik.

biūžo / **bižūžo** V 1. unclean, diabolic // tisztátalan, ördögi. 2. m. fiend // ördög.

bivav → **bijav**.

bīzij / **bīzisārel** V 1. entrust sg. to sy. // rábíz; *bīzin pe mande* leave that to me // bízátok rám. 2. trust in sy. // bízik vkiben; *bīzisār ande man!* have confidence in me! // bízz meg bennem! <H.

bižūžo → **biūžo**.

blavato S (*vuneto* V, *kikno* R G <H.) blue // kék <Slav. **blavat* ?, Germ.?

†**blindo** V NSz coward, tame // gyáva <Rom. *blind*.

bloka R, *bloko* Ve (*fejāstra* V, *ablaka* G, *fenstra* S <Germ.) window // ablak <Slav.

bobo R (us. plur. *bobi*), *boba* Ve (*kukuruzo* V, *čondro* S, us. *kukorica* R <H.) maize // kukorica <Slav. *bob* 'bean'.

†**boboko** V NSz (us. *papin*) goose // liba <Rom. *boboc*.

bočkora Ve (*papuča* V <H., *bakanča* G <H., *kirxa* S) shoe // cipő <H.

bōdēva V G R (*hita* S, syn. *kunjhōvo*) hut // kunyhó <H.

†**boginja** Mü, †*bolinja* Gy smallpox // himlő <Serb. *boginje*.

bogo V jade // gebe; *čorro ~ lean* flanked horse // hitvány gebe <H. *gebe* ?

bojij V r. bring forth an animal // ellik <Rom. *bāia*.

bojnik G (*čōr* V R, *betjāri* <H.) highwayman // betyár <Serb. *bojnik*.

bokalo → **bokhalo**.

bokh (nom. *bok*) f. hunger // éhség; *mērel bokhate* / *bokhtar* / *andi bok* V die of hun-

- ger // éhenhal, meghal éhen
<Skr. *bubhuksā* T 9286.
- bokhajvel** V, *bokhajol* R Ve
(*bok lajdel* S <Germ.) to
hunger // éhezik; *bokhajlas*
V, *bokhajija* R, *bokhajino*
Ve he became hungry // meg-
éhezett.
- bokhalo** R, *bokhālo* V G Ve,
bokelo / *bokalo* S hungry //
éhes – H. slang *halós* //
hungry.
- bokoli** R, *bokolji* V G a cake
made of flour, fat, salt and
with or without yeast, Gypsy
national food // hájas pogá-
csa; *čikenāli* ~ a cake,
Gypsy national food // hájas
pogácsa.
- boldel** V (*risrel* S) turn round
(trans.) // fordít; ~ *pe* turn
round (intrans.) // fordul;
bolde tu palpāle! turn back!
// fordulj vissza!; ~ *i kenjva*
translates the book // lefor-
dítja a könyvet.
- boldines** adv. upside down,
inside out // fordítva.
- bolel** V G R dive, baptize //
bemerít, megkeresztel; ~
āndre ando pāji V plunge
in, immerse in water // vízbe
merít <Skr. *boḍayati* T 9272.
- bolimo** V, *bolipe* V R christe-
ning (festivity) // keresztelő.
- bolinja** → **boginja**.
- bolta** V G R, *bōta* Ve shop //
bolt <H.
- bontuj** → **buntuj**.
- bonuj** → **bunuj**.
- bōp** → **bōv**.
- bōri** V G R (*švigatoextra* S
<Germ.) 1. daughter-in-law
// meny. 2. bride, fiancée //
menyasszony <Skr. *vadhūjī*
T 11250, 11251.
- boro** → **bāro**.
- borš** → **berš**.
- bošika** → **bešika**.
- bōta** → **bolta**.
- bōv** V G R S (nom. us. *bō*, *bōp*
S; *pētja* Ve, syn. *mašina* R)
oven, stove // kályha, kemen-
ce; *tatjārel āndre andi* ~ V
heats the oven // befűt a ke-
mencébe <Arm. *bow*.
- † **bozijo** V NSz elder // bodza
<Rom. *bozie*.
- božitja** Ve (*krečuno* V G,
karāčonji R G <H., *vajnaxti*
S <Germ.) Christmas // Ka-
rácsony <Croat. *božić*.
- brado** V r. pine tree // fenyő
<Rom. *brad*.
- brādji** V G (*vedra* R, *ampra* S
<Germ.) bucket, can // vödör,
kanna; *ek* ~ *pāji* a bucketful
of water // egy vödör / kanna
víz.
- brāna¹** V r. (us. *bolta* <H.)
shop // bolt.
- brāna²** R G (r. V; us. plur.
brāni) r. lock, door // zár,
kapu <Serb. *brana*.
- brānji** G (*kher* V, *tjirhaj* R,
kirhej Ve; us. *čizma* <H.)
boot // csizma.
- † **brava** V NSz door-handle,
latch // kilincs <Serb. *brava*.
- † **bravenca** R Gy ant // han-
gya.
- brečināri** → **bričināri**.
- brek** V G, † *breko* Mü bosom
// mell, kebel.
- bričināri** / **brečināri** V f. belt
// öv <Rom. *brăcinar*.

- bricho** V razor // borotva <Rom. *brici*.
- brīga** V G R (*gidánki* <S Germ.) sorrow, grief // bánat <Serb. *briga*.
- brīgij** V, *brīžinel* R Ve to sorrow, be grieved // bánkó-dik.
- brišind** (nom. *brišint* S), *brīšind* Ve rain // eső; *del o* ~ it rains // esik az eső <Skr. **variṣanta* T 11392, 11394; Pers. *baršanda*.
- brīva** V bravo // éljen <H. *bravó*?
- †**brizjako** R Gy waistcoat // mellény <Serb. *prislik*?
- brīžinel** → **brīgij**.
- brol** → **ambrol**.
- †**broška¹** V Szt (us. *žamba*) frog // béka <Rom. *broască*.
- †**broška²** G E (us. *čoxanji*) witch // boszorkány.
- bruma** V hoar frost, fog // dér, zúzmara; *malavel les i* ~! plague on it! // verje meg a ragya! <Rom. *brumă*.
- †**brumālji** V Cs fur coat // bunda.
- brunginel** R r. hang down, hang loosely // lóg, lötyög.
- bubreško** R, *bubriško* / *bum-buriško* V gizzard, kidney // vese <Serb. *bubreg*, diminut. *bubreščić*.
- bučol** → **bušol**.
- bučuma** f., *bučum* m. r. V stump, block // tőke, tönk <Rom. *buştean*.
- buda** / **budara** V closet, lavatory, latrine // árnyék-szék, klozet <Rom. dial. *budă*; – H. slang *budi*.
- budjro** V bundle, pack // ba-tyú <H.
- budžanglo** → **bužanglo**.
- bufāri** V r. purse // erszény <Rom. dial. *bufari*.
- buhaj** V r. fur coat // bunda.
- †**buhaja** R Gy trouble // baj.
- buxlo** etc. // stb. → **bulho**.
- būja del** → **bule del**.
- †**bujero** V Ho cockle // kagy-ló – cf. *buvero*.
- būjij** → **būvij**.
- buka¹** R [indecl. // ragozha-tatlan; comparative // kö-zépfok: *bukader*] (*cino cerra* V G, *čulo tikno* Ve, *tikno pisra khajt* S; syn. adj. *tikno* R, adv. *zalog*) few, small, little // kicsi, kevés; ~ *čhāvo* little boy // kisfiú; ~ *lōve* a little money // egy kevés pénz; ~ *kamaw le* I like him a little // egy kicsit szeretem <Gr. *μπουκα*.
- buka²** V (us. *falato* <H.) mouthful // falat; *ek* ~ *xāben* some food // egy falás étel <Rom. *bucă* + *buka¹*.
- buklo** S (*leketa* V, *kličin* R) padlock // lakat. <Gr. *μπουκλα*.
- būko** V G Ve, *buko* R S liver // máj; *pārno* ~ V lungs // tüdő <Skr. *bukka* T 12064.
- bukōro** V very small // kicsi-ke.
- bukuriya** V joy // boldogság [only in songs // csak dalok-ban] *pāča* ~ peace and joy // béke és boldogság <Rom. *bucurie*.
- bul** V G R Ve (*hēp* S) f. buttocks, arse // fenék, far;

perel andi ~ / bešel andi ~
fall flat, be astonished // seg-
gre esik <Skr. *buli* T 9291 –
H. slang *bula* // vulva, later:
woman.

bule del V G R, *būja del* S
(us. *kūrel* V G R) have sexu-
al intercourse // *közösül*; *de*
lo manca vri būja S (*āvri /*
āri kūrel manca V G R) he
takes it out of me // *kiszúr*
velem.

†**bulhārdō** V Szt [with re-
mark "slang"] wallet, purse
// *pénztárca*.

bulhārel / buxljārel V G R,
bujhārel Ve widen // *szélesít*,
kiterít; ~ *āvri / āri o dikhlo*
spreads out a cloth // *kiterít*
egy kendőt.

†**bulhi** V Szt [with remark
"slang"] (us. *kenjva* <H.)
book // *könyv*.

bulhipe / buxlipe / buxlipe /
buxlimo V G breadth // *szé-*
lesség.

bulho V R, *buxlo* V G S broad,
wide // *bő*, *széles*; *bulhe*
gāda too wide suit // *bő ruha*
<Skr. *bahula* T 9194.

bulhol / buxljol V become
wider // *tágul*.

buntuj / bontuj V to harm,
hurt // *bánt*; *na dāra, či ~*
tut! don't be afraid, I won't
hurt you! // *ne félj, nem bán-*
talak! <Rom. *bîntui*.

bunuj / bonuj / bunij V
(*hajnel* R Ve) repent, regret
// *bán*; *me kerdem la me ~ la*
I have done it, I must pay
for it // *én tettem, én bánom*
meg; *me či ~* I don't care

about it // *nem bánom* <Rom.
bănuî; <H. *bán*.

burdarel V r. Ch upset (trans.)
// *felborít*.

burdexa V r. (us. *fredjelo*)
auger // *fúró* <Serb. *burgija*,
Rom. *burghiu*.

burdil V r. Ch upset (intrans.)
// *felborul*.

bureca / burāca V G (*huhur*
R, *švāmo* S <Germ.) mush-
room // *gomba* <Rom. plur.
bureți.

buriko V (us. *pupo* V R <H.)
navel // *köldök* <Rom. *buric*.

burnjik V G R Ve a handful //
marék; *ek ~ āro / jāro* (*je*
vas pherdo jārho S) a hand-
ful flour // *egy marék liszt*;
kidel / kedel burnjikenca
plucks handfuls of it // *ma-*
rokkal szed.

burr V, *buro* R (*žuva* Ve)
bush, thorn bush // *tüskebo-*
kor <Skr. **būṭa* T 9297.

bus V spit // *nyárs*.

busnji V, buznji R f. she goat
// *kecske* <Pers. *buz*.

bušol V (sing. 1. *bušav*), *bučol*
Ve (V r.; sing. 1. *bučuvav*
Ve, *bučav* V), *bišol* G (*ak-*
haren les R, *khāren les* S) to
be called // *hívják* *vhogy*;
sar bušos / bišos? what is
your name? // *hogy hívnak?*;
muro dad Jānoš bušolas V
my father's name was János
// *apámat Jánosnak hívták*.

but much, many // *sok*; ~ *lōve*
si / hi tut you have much
money // *sok pénz* *van*; ~
phīrdem / phirdjom I walked a
long time // *sokat jártam*; *būt*

būt very many // sok-sok; *na pe butes, na pala buteste* V soon // nemsokára; comparative: *maj but* V, *buter* R Ve G S (r. *buteder*) more // több; *naštig phenav tuke maj but* I cannot tell you any more // többet nem mondhatok; *maj but č'avō kathe* I will come here never more // többé nem jövök ide; *buter khrel lo* S he goes on doing // tovább folytat; *le maj but šavora* the other boys // a többi gyerek; *gēj' o butera* R the other people went away // a többiek elmentek; *o buter čelēdje* R the other servants // a többi szolga <Skr. *bahutara* T 9190.

butāig V G R (*rahal* S, *dūr* Ve) for long, a long time // sokáig; ~ *žukardem / užārdjom tut* I waited for you a long time // sokáig vártam rád – Calque on H. *sok-áig*.

butavo V G R stupid // buta <H.

būti R Ve S, *būtji* V G f. work, job, matter // munka, dolog; *soski būtji* (syn. *če būtji*) *si tu manca* V what is your problem with me? // mi bajod velem?; *i phāri būtji mārel les āvri* V he is mad for sg., he is furious // a nyavaja törri; *či būti* S does not matter // nem baj; *mā de či būti* S don't bother about it // ne törődj vele; ~ *kerel* to work, be employed // dolgozik; *soski būtji keres?* V what is

your profession? // mit dolgozol?; *būtjako manuš* V, *butjiskero manuš* R working man, good worker // dolgo ember <Skr. *vr̥tti* T 12070 – H. slang *bútyizik, búcsizik, bulcsizik* // to work.

butivar / butvar V G R (*but mōli* S) often, many times // sokszor.

butjāri V, *butjapaskro* S worker // munkás.

butžēne V G many people // sokan; ~ *samas khote* V a number of us were there // sokan voltunk ott; *e gādže ~ avile* a lot of peasants came // a parasztok sokan jöttek.

buvero V Nsz snail // csiga – cf. *bujero*.

būvij / bujij V hide (intrans.) // elbújik; ~ *pal o vudar* takes cover behind the door // az ajtó mögé bújik <H.

buzdugānji / buzdogānji V mace // buzogány <Rom *buzdugan*.

buzex V R, *buze* R m. spur // sarkantyú.

buzno V G R (us. *busnji*; *goāza* S <Germ.) goat // bakkecske.

†**buznjāre** R Gy penny // fillér.

bužanglo V, *budžanglo* G sly, cunning // ravasz.

C

cajt Ve (*čāso* R, *vrāma* V, *cīro* S) time // idő <Germ.

caklo R (*staklo* Ve, *glāža* V G, *glāzo* S) 1. glass (material) // üveg (anyagnev). 2. bottle // palack; *ek ~ mol* a bottle of wine // egy üveg bor <Bulg. *caklo* ?, Serb. *staklo* ?

cakluno R (*glāžuno* V) glass, of glass // üveg; *cakluni djāra* glassworks // üveggyár.

calo → **celo**.

cāra V G land, country // ország [only in songs // csak dalokban] ~ *luma* the whole world // ország-világ [in prose // prózában *luma-them*] <Rom *ṣarā*.

cavija V r. tube // cső <Rom. *ṣeavā*.

celo R G S, *calo* S, *cilo* Ve (indecl. *calo* / *celo*, decl. *cilo*; *intrego*, *soro* V) whole // egész; ~ *rāti* the whole night // egész éjjel; *u ~ dives* S all day long // egész nap <Serb. *celo*; čakavić Croat. *cilo*.

cepenij V r. make stiff // mereszt, merevít <Rom. *ṣepeni*.

cepeno V r. stiff // merev <Rom. *ṣeapan*.

cepenjol V r. grow stiff // mered.

cerha V G R Ve tent // sátor; *cerhaki bēli* tent-pole // sátorfa <Gr. *τερπα* woollen blanket // gyapjútakaró.

cerhāri tent Gypsy, a Gypsy

group // sátoros, egy cigány csoport.

cerra V G (*buka*, *zalog* R, *čulo*, *khajt* Ve, *pisra* S) indecl. a little, a few // kevés; us. *ek ~*; *ek ~ lōve* some money // egy kis pénz; *de ma ek ~ pāji* give me some water // adj egy kis vizet; ~ *žēne* a few people // kevesen; *beš tēle ek ~ sit* down a bit // ül le egy kicsit; *ek ~ khīno sim* I am somewhat tired // kicsit fáradt vagyok <Rom. *ṣirā*.

cerulji → **curulja**.

cicuva V r. thisle // bogáncs – cf. Serb. *cigura* chicory // cikória.

cidkerel R, *cidingērel* Ve draw, pull (frequent.) // rāngat, huzgál.

cigaretta V G R (*cigaretli*, *pimaskri* S; plur. *cigaretti*) [the plural form is also used as singular // a többesszámú forma használatos egyes-számként is] cigarette // cigaretta <H.

cigla V (*vajki* G) brick // téglá <Rom. *ṣiglā*.

†**cigna** V NSz burnt smell // kozma <Gr. *τικνα*.

cigno → **cino**.

cignuda V nettle // csalán <Gr. *σουκνιδα*.

cikjel Ve (cf. *čūči pel* V R) suck // szopik <Sloven. dial. (Vend) *cecati*.

cilo → **celo**.

†**cimpla** V NSz eyelashes // szempilla.

cincāri V mosquito // szúnyog <Rom. *ṣinṣar*.

cino V G, *cinno* G, *cigno* V (*tikno* R Ve S, *buka* R) **1.** small, little // kicsi; *i cini šej* V the young girl // a kislány; *o legmaj* ~ V, *o legmaj cinider* G the youngest son // a legkisebb fiú; *ek* ~ *pāji* [only some sub-groups // csak egyes csoportokban] (us. *ek cerra pāji*) some water // egy kis víz. **2.** *o* ~ / *i cini* the little baby // a kisbaba – cf. *tikno*.

cipa R Ve G (*mōrči* V, *hauta* S Germ.) skin, leather // bőr; *cidel tēle leskeri* / *leski* ~ to flay, skin // lenyúzza a bőré; *krumpli cipi* potatoe skin // krumplihéj <Gr. *τσιπα*.

†**cipari** V NSz mud fish // csík (hal) <Rom. *țipar*.

cipij / **cipil** V G (*vičinel* R G, *vrištjanel* Ve, *del gōli* S) **1.** shout, cry // kiált; *o bašno* ~ the cock crows // a kakas szól; ~ *leske te žutil* V calls for help // segítségért kiált; ~ *āvri* proclaim // kikiált. **2.** G (syn. *rovel*) weep // sír <Rom. *țipa*.

cidel V G S, *cidel* R, *cīdel* Ve draw, pull // húz; ~ *i cigaretti* smokes // cigarettázik; *či cirdav* (syn. *či pav*) V I don't smoke // nem dohányzom; ~ *pe* conceals himself // meghúzódik; *i rakli cirdas pe pala kašt* V the girl hid behind the tree // a lány megbújt a fa mögött; *cirdel pe gīlji* V tunes up a song // ráhúz / rágyújt egy nótára; *āvri* / *āri* ~ draw // kihúz; *āri*

cidel o kardo R draws his sword // kardot ránt; *opre* / *uppe* ~ **1.** put on clothes // felhúz; **2.** strike up // ráhúz, rázendít; *tēle* ~ pull down, pull off // lehúz; *cirdel tēle leski mōrči* / *tēle cidel leskeri cipa* skins it // lenyúzza a bőré – cf. Gr. *σέρνω*.

cirdini / **cirdino** V r. **1.** litre // liter; **2.** kilogram // kilogramm.

cīro S (*vrāma* V G, *čāso* R, *cajt* Ve) time // idő <Gr. *καίρο*.

coxa (r. *coha*) V S (*rokja* R Ve G) skirt // szoknya; *phandel les paša peski* ~ V she keeps him on a short leash // a szoknyája mellé köti <Gr. *τσοχα*.

colaxārel → **solahārel**.

colāri m. carpet dealer // szényeges [a Vlach Gypsy group // egy vlah cigány népcsoport].

colo V blanket // pokróc; *grastesko* ~ horseblanket // lópokróc <Rom. *țol*.

cuj Ve adv., prev. to, towards // hozzá, felé; *mere* ~ where // merrefelé; *khēre* ~ homewards // hazafelé; *upre* ~ upwards // felfelé; ~ *astārel* touch // hozzányúl; ~ *kerel* close // becsuk <Germ.

cukri f.; r. *cukro* m. sugar // cukor.

cum Ve (cf. *ekhetāne* V R) prev. together // össze; ~ *kedel* collect, gather // összeszed; ~ *pērel* meet // találkozik <Germ. *zusammen*.

curulja / **curulji** V kind of sandal, moccasin (a piece of leather fastened to the foot with straps) // bocskor <Bulg. dial. *carul*.

Č

ča → **čak**.

čačarel V R 1. (syn. *kerel* G S V R) put right // igazít;
2. assert, affirm // állít.

čačepaskero S honest // becsületes.

čačikāno V real // valódi; ~ rom a full-blooded Gypsy // igazi cigány.

čačimo V, *čačipe* V G R, *čačipe* Ve, *čačepen* S truth // igazság; *phen āvri* / *āri o* ~! tell the truth!, confess it! // valld be az igazat!; *čačipe si* / *hi tut* you are right // igazad van; *pe muro* ~ V G upon my honour // becsület-szavamra.

čačo V G R, r. S, *čačo* Ve S right, true // igaz; ~ *vast* / *vā* right hand // jobb kéz; *pe čāči rig* V G to the right // jobbra; ~ *manuš* honest man // becsületes ember; ~ *phral* blood brother // édes testvér; *vi čačés phenes?* – *vi čačés* V, *čačós phenes?* – *čačós* G is that so? – yes, it is // igazán mondod? – igen <Skr. *tathya* / *satya* T 13112.

čaj → **čaj**.

čājol V G R Ve, *čāljol* V G R

(*vel čālo* S) eat one's fill, be sated // jóllakik; *xāle pile čāljlile* V R, *xane pine čāline* G they have eaten and drunk their fill // ettek, ittak, jóllaktak <Skr. **chādayati* ? T 5019.

čak (r. *ča*) R Ve G (us. *feri* V, *numa* G V, *nur* S <Germ.) only // csak <H.

čakrel cu S (*šaravel* V, *učharel* G) to cover // betakar.

čakerpaskro S coverlet, tablecloth // takaró, terítő.

čalado V r. stupid, idiot // buta, hülye – calque on H. *ütődött*.

čalādo V G R Ve (*familija* S <Germ.) 1. family // család.
2. children // gyerekek <H.

čaladji R r. (*čāso* V G, *gambāna* S, us. *ōra* R Ve G <H.) hour // óra; *du čaladjakor* at two o'clock // két órakor.

čaladjol R hit against // ütődik.

čalavel R, *čalal* Ve (*malavel* V G) beat // üt; *šēreste* ~ *le* strikes him dead // agyonüti <Skr. *cālayati* T 4772.

čāljol → **čajol**.

čālo S Mü (us. verb *čājol* V G R Ve) sated // jóllakott.

čam → **cham**.

čamadīni S (*palma* V) a slap in the face // pofon; *del leske ek* ~ (*čhamjate čhinel le* R) slaps him in the face // pofonüti.

čambel V (us. *rāgij* / *rāginel* V G R <H., *dandrel* S) chew // rág.

†**čamčārel** R Gy graze // legel, legeltet.

čang V G R Ve (*knīa* S <Germ.)

- knee // térd, R leg // lábszár
<Skr. *jaṅghā* T 5082.
- čanga del** V G R (*knierel tēli* S, *tērdelinel* Ve <H.) kneel down // letérdel.
- čangasli** V r. (us. *bāri čirikli, gōja* <H.) stork // gólya.
- čapij** V 1. beat // csap. 2. drive away // elcsap <H.
- čār** V G R Ve (*vīza* S <Germ.) f. grass // fű; ~ *xal o grast* V G the horse grazes // a ló legel <Skr. **cāri* T 4762.
- †**čāralji** V Szt (us. *hera* <H.) clover // lóhere.
- čarda** inn, tavern // kocsmá, csárda (syn. *kirčima*) <H.
- čārel** V G R Ve (*lekrel* S <Germ.) lick // nyal; ~ *čumidel* V bill and coo // nyalfal; *čāres muro / mro kār; muri / mri bul* lick my penis, my arse // nyald ki a seggem <Indian *caṭṭr*, Prákrit *caṭṭei* T 4573.
- čārjlo** → **čārvalo**.
- čāro** (r. *čhāro* S; us. *tejāri* V, *tānjīri* R, *tānjēri* Ve <H.) dish, plate // tál, tányér <Skr. *cāṭṭa* T 4738.
- čārvalo** V, *čārjalo* R grassy // füves.
- čāso** 1. R (*vrāma* V G, *cajt* Ve, *cīro* S) time // idő <Serb. *čas*. 2. V G (*gambāna* S, *ōra* R Ve G <H.) hour, watch // óra; *sode čāsuri?* what time is it? // hány óra?; *oxto čāsongo* at eight o'clock // nyolc órakor <Rom. *ceas*.
- čavka** / **čōka** V (*kurāko* S, *varnjūvo* R V G <H.) crow // varjú <Serb. *čavka*, H. *csóka*.
- čavo** → **čhāvo**.
- čavri** R Ve chicken // csirke.
- če** V what kind of // miféle, milyen; ~ *fālo san?* which clan do you belong to? // melyik nemzetségből származol?; ~ *šukār i kadi raklji* how beautiful is this girl // milyen szép ez a lány [restricted to a few adjectives // kevés melléknévvvel használatos: *šukār, lāšo, bāro*] <Rom. *ce*.
- čehicko** V, *čehiko* R Czech // cseh.
- čej** → **čhaj**.
- čekat** → **čikat**.
- čenja** R G plur., *čēnji* Ve sing. f. (*zlāga* V, *kāneskri* S) earrings // fülbevaló.
- čeppo** V G R (*pisra* S) drop, a bit, a little // csepp, egy kevés; *de ma ek ~ pāji* V give me a little water // adj egy kis vizet <H.
- čēra** S (us. *rāhal* S, *butāig* V G R, *dūr* Ve) for long // sokáig.
- čerbo** V deer // szarvas <Rom. *cerb*.
- čerhan** V, *čerhen* V R, *čerhin* Ve, *čerhaj* V (plur. *čerhaja* V, *čerhenja* R, *čerhēnja* Ve; *šterna* S <Germ., *čillaga* G <H.) f. star // csillag <Pers. *čarkh*.
- čēri** V G m. (*nebo* R, *them* Ve, *himlo* S <Germ.) sky, heaven // ég; *čēresko bār* thunderbolt // mennykő <Rom. *cer*.
- čerko** V tyre, hoop // abroncs <Rom. *cerc*.

- †čerta Cs "a demon // egy szellem".
- čėšināko Ve (*sir* V G R S) garlic // fokhagyma <Serb. *česnak*.
- čhaj R Ve G S, *čhěj* / *čaj* / *čej* G, *čhej* Ve, *šěj* / *šej* V f. (obl. sing. *čha* / *ša*, plur. *čhaja* / *čėja* / *čaja* / *šeja*) daughter, girl (Gypsy) // leány (cigány) – H. slang *csaj*.
- čhajol Colāri to love // szeret → **kamel**.
- čhajōri R Ve, *šejōri* V little girl, young daughter (Gypsy) // kislány (cigány).
- čham R, *čam* S, †šam V?, (*muj* V G) f. cheek // arc; *čhamjate čhinel* (*malavel les ek palma* V, *malavel les po muj* G, *bāčin del le* Ve, *del les ek čamađini* S) slaps in the face // pofonút <Skr. *jambha* T 5137.
- čhandel R, *čhāndel* Ve, *čhardel* S, *šadel* V (r. *šandel*; us. ~ *āri* / *āvri*) vomit // hány, okádik; <Skr. *čhardati* T 4998.
- †čhandi R E wardrobe, cupboard // szekrény.
- čhāvo R Ve S, *čhavo* / *čāvo* / *čavo* G, *šāvo* V (us. *fatjū* Ve; sing. nom. r. *čhā* R; plur. us. *šavora* V) son, boy (Gypsy) // fiú (cigány); *šāve* V [in songs // dalokban] lads // legények; *rómale*, *šávale* / *čhávale* / *čavále* hey, Gypsies, brothers // cigányok, legények [in songs // dalokban] <Skr. **chāpa* T 5026 – H. slang *csávó*.
- čhavoro R, *čhavōro* Ve, *šavōro* V (*tikno čhāvo* S) little boy, young son (Gypsy) // fiúcska (cigány).
- čhel → **ačhel**.
- čhi → **či** 4.
- čhib R Ve G, *šib* V f. 1. tongue // nyelv (testrészt). 2. language // nyelv (beszéd); *romāni* ~ Gypsy language // cigány nyelv. <Skr. *jihvā* T 5228.
- čhibālo R (*mujālo* V) chief of the Gypsy community, village mayor // vajda, bíró.
- čhidel R Ve (*šudel* V, *čhudel* G, *čhivrel* S) throw // dob, vet; *tēle* ~ *o gad* R puts off his shirt // leveti az ingét (*tēl čhivel* Ve).
- čhidingērel Ve, *čhidkerel* R throw about // dobál.
- čhimja → **čiven**.
- †čhinalo R Gy sharp // éles.
- čhindjol R Ve G, *šindjol* V break, tear (intrans.) // szakad, hasad; *o gad* ~ the shirt gets torn // az ing elszakad; ~ *tēle* break off, fall in // leszakad; *o pōdo* ~ *tēle* V the bridge breaks down // a híd leszakad.
- čhinel¹ R G S, *čhīnel* Ve, *šinel* V cut // vág; ~ *o kašt* chops wood // fát vág; ~ *e šāves* V beats the boy // üti-veri a fiút; ~ *jākhasa pe leste* V winks at him // kacsint rá; ~ *ek palma leske* V gives him a blow in the face // leken neki egy pofont; ~ *le(s) ki phuv* knocks him down // földhöz vágja; *šēreste* ~ *les*,

ando šēro ~ les V knocks him on the head // fejbe vágja; *āndre / ānde ~ le(s)* *ando pāji / pānji* throws it in the river // behajítja a vízbe; ~ *āndre ketanake* V joins the army // felcsap katonának; *āvri / āri ~ o kašt* fells the tree // kivágja a fát; ~ *āvri lesko vast* V chops off his hand // levágja a kezét; ~ *opre / uppe* 1. cut open // felhasít; 2. show off // felvág, nagyozol; ~ *tēle o djiv* reaps the wheat // levágja a búzát <Skr. **chindati* T 5046.

čhinel² R → **čhivel**.

čhingerdjol Ve get torn // szabad – cf. *čhindjol*.

čhingrel¹ R G *čhingerel* R, *čhingērel* Ve, *šingrel* V (praet. *čhingerdja / šingerdas*; imperat. *čhinger / šinger*; *rajsrel* S <Germ.) tear // szakít; *šingerdas muro gad* he tore my shirt // elszakította az ingemet; *čhingerkerel / čingerikerel* G tear, cut into pieces (frequent.) // szaggat.

čhingrel² S ~ *pes (xal pe* V G) quarrel with sy. // veszekszik.

†**čhitto** R Gy m. prisoner // rab; *ānde hi čhito* Ve is imprisoned // börtönben ül – H. slang *sitt* // prison.

čhivel R Ve S, *čhivrel* S 1. (praet. *čhidja* R, *čhidia* Ve, *čhidas* S; *šudel* V, *čhudel* G) throw // dob; ~ *ek bār uppe leste* throws a stone on him // rádob egy követ; ~ *o giv* R

sows wheat // veti a búzát.

2. (*šol* V, *čhol* G, us. *thovel* R; praet. *čhittja / čhitja* R) put // rak; ~ *o kašt uppo verda* R loads the wood on the cart // szekérre rakja a fát; ~ *pes tēli, čhuvel pe tēli* S lies down, goes to bed // lefekszik; *api phuv hom čhido* S I am lying on the ground // a földön fekszem (*pašjuvav* V). 3. R ~ *pe (nāšel tar* V) elope // megszökik; *čhidjom man o romnjaha* I eloped with my wife // megszöktettem a feleségemet; *kia kames tut te čhiven?* where do you want to flee? // hova akarsz megszökni? 4. R Ve *tēle ~ o gad* puts off his shirt // leveti az ingét; ~ *pe tēle* undress (intrans.) // levetkőzik → **čhidel**. 5. Ve (us. *phandel* V G R S) imprison // börtönbe zár <Skr. *čhupati* ? T 5055; *kšipati* ?

čhivrel S (*šudel* V, *čhudel* G, *čhidel* R Ve) throw // dob → **čhivel** 1.

čhol / čol G, *šol* V (praet. *čudja / šuttas*; *thovel*, *čhivel* 2. R, *čhivel*, *čhuvel* S, – cf. *thol* G) put // tesz, helyez; *čuvav / šuvav šēro la phuvake* I lay my head on the ground (earth) // földre hajtom a fejem; *čhu / šu kašt pi jag!* throw wood on the fire! // tégy fát a tűzre!; *šol kethāne le vast* V joins, clasps the hands // összeteszi a kezét; ~ *tēle* put down

// letesz, lerak; *tēle čudja pes* / *šudas pe tēle* he went to bed // lefeküdt.

čhon R G, *čon* G, *šon* V (*mōnato* S <Germ.) **1.** month // hónap (*masek* Ve, us. *masek* R). **2.** moon // hold (*čhon* Ve, us. *šonotiko* V, *šomut* G) <Skr. *jyotsnā* T 5301.

čhor G sing., *čhora* R Ve G S plur., *šor* V sing., *čōra* S plur. (syn. *vurci* Ve) **1.** R Ve S beard, moustache // szakáll, bajusz; **2.** V G beard // szakáll (*mustāca* V, *bajusa* G <H. moustache // bajusz) ~ *bare čhoringo* R G with a long beard // hosszú szakállú <Skr. *cūḍa*, *śmaśru* T 4883, 12659.

čhordjol R Ve G, *šordjol* V flow // ömlik; ~ *āri* / *āvri* overflow, pour out, run over // kiömlik.

čhorel R Ve S, *čorel* / *čhordel* G, *šorel* V pour (trans.), S (trans., intrans.) // önt, S önt, ömlik; ~ *pānji* / *pāji pi luludji*, *api blūma* pours water on the flower // megöntözi a virágot; ~ *āri* / *āvri* / *vri* pour out // kiönt <Skr. *kṣoḍayati*.

čhōvel S (*thovel* V G R Ve) wash // mos; ~ *vri u gad* washes a shirt // kimossa az inget.

čhudel / **čudel** G, *šudel* V (*čhidel* R Ve, *čhivel* *čhivrel* S; praet. *čhudja* / *šudas*, imperat. *čhude* / *šude*) throw // dob; *ānde čude* / *čudine les*

ando pānji they threw him in the water // bedobták a vízbe; *šudel pe kōrate* V turns a somersault // bukfeneczik; *šudel trušul pe peste* crosses himself // keresztet vet; ~ *tēle e gāda* (*tēle čhivel* R) takes off the clothes // leveti a ruháját; *šudas pe tēle* went to bed // lefeküdt (pres. *šol pe tēle*) – cf. *čhol*.

čhudjarel avri G take out, unload // kirak.

čhungar R G, *čungar* G, *čhungar* S, *šungar* V saliva, spittle // nyál, köpés <Skr. *thūtkāra* ? T 6103.

čhungarel R, *čhungārel* Ve, *čhungardel* G, *čhungrel* S, *šungārdel* / *šungārel* V spit // köp; ~ *le(s) tēle* spits on him // leköpi.

čhūri R Ve G S, *šūri* V knife // kés <Skr. *kṣurī* T 3727.

čhurje del / **del án čhurje** S (*pusavel*, *čurindel* V G R Ve) stab, prick // megszúr; *dom án čhurje mur vast* I pricked my hand // megszúrtam a kezemet; *i bīna das man čhurje* a wasp stung me // megcsípett egy darázs.

čhuvel S (*šol* V, *čhol* / *thol* G, *thovel* R; cf. *čhivel*) put // tesz, rak; ~ *pes tēli* lies down, goes to bed // lefekszik.

či **1.** V (*na* R Ve G, *nit* S) [before verbs // igék előtt] not // nem; ~ *žanav* (*džinau nit* S) I don't know // nem tudom; ~ *jekhes* ~ *diklem* I have not seen any of them //

egyiket sem láttam. **2.** V (*ni* R Ve G), neither // sem; ~ *o rom* ~ *i romnji* neither the man nor the wife // sem a férfi sem az asszony; *č' ó jek č' ó káver* none of them // egyik sem. **3.** V (*ni* R Ve G) even..not // még..sem, nem is; ~ *na* ~ *phenel* he does not even mention it // nem is mondja; ~ *na ná phen* don't say it at all // ne is mondd; ~ *kade* not at all // úgysem; ~ *kade* ~ *dav tut* I won't give it to you by any means // úgysem adom oda; *ínke* ~ *žō tusa* I won't go with you after all // mégsem megyek veled; ~ *sodenge* ~ *biknav* I won't sell it at any price // semennyiért sem adom el. **4.** S (oft. *čī* / *čhi*, *gwarči*; *khanči* V, *ništa* R Ve G) nothing // semmi; *phendas les lo čhi* he did not tell him anything // nem mondott neki semmit <Skr. *kimcid* ? T 14386; Pers. *hič* ?

čib → **čhib**.

†**čibalo** R B smith // kovács (?).

čičéski S (*jive* V G) in vain // hiába.

čik f. mud // sár <Skr. *čikka* T 4780.

čikālo V Ve, *čikalo* R, *čikelo* S muddy // sáros.

čikat V G, *čekat* R S, *čēkat* Ve forehead // homlok <Arm. *čakat*.

čikdel V, *čiklel* R, *čikajisārel* Ve (*niesel* S <Germ.) sneeze

// tüsszent; *me čikdav* V, *čiklel man* R I sneeze // tüsz-szentek <Skr. *chikkā* T 5032.

čikelo → **čikālo**.

čiken V G R, *čiknipe* Ve (*kil* S) fat, grease // zsír <Skr. *cikkaṇa* T 4782.

čikenālo V G R, *čikno* R Ve (*kilalo* S) adj. fat // zsíros; ~ *mānro* / *māro* bread and dripping, bread and lard // zsíros kenyér; *čikenāli bokolji* V a cake made with leaf lard // hájaspogácsa.

čil V G R, *tjhil* R r., *kil* / *khil* S (us. *putro* S <Germ.); *kiralin* Ve butter // vaj <Skr. *ghṛta* T 4501.

či-lāčo S (*nāsul* V, *nāfel* G, *erdjavo* R Ve, *šlext* S <Germ.) bad // rossz.

čilalo R, *čilālo* / *čilaslo* V, *kilelo* / *kilalo* S **1.** buttered // vajás; ~ *mānro* / *māro* bread and butter // vajaskenyér **2.** S fat // zsíros; ~ *māro* bread and lard // zsíros kenyér.

čila R Ve G (*dolmut* V, *rāhal* S) long ago, since long // régen; ~ *na dikjom le* I have not seen him for a long time // rég nem láttam <Skr. *ciraṇ* ? – cf. T 4824.

čilutno R G, *čilūno* Ve, *čulutno* G r. (*dolmutāno purāno* V, *phūro* S) old, earlier // régi; *mro* ~ *pirāno* my former lover // a régi szeretőm.

čingardel r. *čingarel* V (*vičinel* R G, *vrištjanel* Ve, *del gōli* S) shout, cry, quarrel (frequentative) //

- kiabál (gyakorító) <Skr. **cinghāṭa* T 4787.
- čingrel** → **čingrel**.
- čirikljāno** V G, *čirikjano* R, *čirikjāno* Ve adj. of a bird // madár-; ~ *ficko* bird's nest // madárfészek.
- čirikli** V G R Ve, *čirikli* / *čirikji* V G, *čiriklo* r. V G R, *čirklo* S bird, sparrow // madár, veréb; *mulikāni* ~ screechowl // halálmadár; *bāri* ~ V stork // gólya <Skr. **ciṭṭaka* T 4571.
- čiriklōri** V R, *čirikjōri* Ve little bird // kismadár.
- čiro** V granulated dried pastry made of flour and eggs, popular Hungarian food // tarhonya.
- čisla** / **grasteski čisla** V r. curry comb, horse druster // lóvakaró <Rom. *șesală*.
- čišlo** → **kišlo**.
- †čitavo** V Ho (us. *phujatar*) on foot // gyalog.
- čittel** / **čit kerel** R be silent // hallgat; *čitten* (*āšen* V) silence! // csend! <H. *csitt!*
- čivel** → **čhivel**.
- čiven** S (us. plur. *čhimja* / *čivja*; *perina* V, *dunjha* R <H.) f. eider-down // dunna.
- čohanji** V G R, *čohaji* V, *†čohāni* Mū (*heksa* S <Germ.) f. witch // boszorkány <Arm. *čivagh*.
- čōka** → **čavka**.
- čokanārel** V to hammer // kalapál.
- čokano** V G (*sviri* R Ve, *hamro* S <Germ.; plur. *čokanura*) hammer // kalapács <Rom. *ciocan*.
- čol** → **čhol**.
- čomōni** S (*vareso* V G, *valaso* R Ve) something // valami.
- čondro** S (*kukuruzo* V, *bobi*, *kukurica* <H. R, *boba* Ve) maize // kukorica.
- čōr** V G R (*živānji* Ve <H., *rauvarī* S <Germ.) thief, robber, highwayman // tolvaj, rabló, betyár <Skr. *cora* T 4931.
- čora** → **čhora**.
- čōral** V G, *čōrjal* R secretly // lopva, titokban; ~ *las āvri* / *linja āri* he took it in secret // titokban elemelte.
- čordanes** V secretly // titokban.
- čōrel** steal // lop <Skr. *corayati* T 4933 – H. slang. *csór*.
- čorel** → **čhorel**.
- čōrelo** S (r. *čhōrelo*; us. *čōro*) poor // szegény.
- čoripe** V G R, *čoripo* V, *čorripe* Ve, V, *čōrepen* S poverty // szegénység.
- čōrjal** → **čōral**.
- čoro** V G R Ve S, *čorro* V G R Ve, *čōro* V G S, *čhōro* / *čōrelo* S (us. *čōro* V G) 1. poor // szegény. 2. V G R orphan // árva. 3. vile (utensils, animals) // ócska; ~ *rom* poor man // szegény ember; ~ *grast* a horse all skin and bone // hitvány ló; *čorre gāda* shabby clothes // ócska ruha; ~ *sūno diklem* V I had an evil dream // rosszat álmodtam; *čorrika* R

in a poor manner // szegényesen; *čorrika dživel* lives in great poverty // szegénységben él <Skr. **chora* ? T 5072 – H. slang *csóró*.

čorvalo V R miserable // nyomorúságos.

čučarel R, *šušārel* V to empty // kiürít.

čūči female breast // emlő; ~ *del e šāves / ole čhāve* suckles the boy // szoptat; ~ *pel / pijel (cikjel Ve)* suck // szopik <Skr. **cucci* T 4855.

čūčo R Ve G, *čhūcho* Ve r., *šušo* V (*lēr* S <Germ.) empty // üres; ~ *kher* deserted house // elhagyott ház <Skr. *tucchya* **śucya* T 5850 (cf. 12511, 12525, 14568).

čūčoI R, *šušol* V become empty // kiürül.

čudato V wonder, marvel // csoda <Rom. *ciudat*, H. *csuda*.

čudij pe V to wonder // csodálkozik <Rom. dial *ciudi*.

čugnji / čunji (r. *čupnji*) V, *čunjik* G, *čumnik* R Ve, *čunjig / čumig* R (*pajča* S <Germ.) f. whip // ostor; *bašavel la čugnjasa / bašavel andar i čugnji* V cracks a whip // csettint az ostorral; <Pers. *čābūk*.

čulo Ve 1. (*zalog* R, *cerra* V, *pisra* S) few // kevés; 2. (*lezni* V, *lešno* R) cheap // olcsó.

čulutno → **čilutno**.

čumbra → **čūrna**.

čumidel V G R Ve, *čumrel* S to kiss // csókol; *čumidkerel*

R G, *čumikerel* Ve to kiss one another // csókolózik <Skr. *cumba* T 4868.

čumidipe V G R, *čumrepen* S kissing // csókolózás.

čumig / čumnik → **čugnji**.

čumrel → **čumidel**.

čungar → **čhungar**.

†**čungaslo** V Cs beslobbered // nyálas.

čungelo → **džungalo**.

čunra → **čūrna**.

čunji / čunjig / čupnji → **čugnji**.

čupnil V r. to whip // ostoroz.

čūri → **čhūri**.

čūrna / čunra V G R lock of hairs // hajfűrt <Skr. *cūdā* T 4883 ?, Bulg. *čura* ?

čurāri V sieve maker // rostakészítő [a Gypsy group // egy cigány csoport] <Rom. *ciura*.

čurindel / čurundel V, *del án čhurje* S sting // megcsíp, megszúr; *o sap čuringlas les (čurundas les)* a snake bit him // megmarta egy kígyó; <Skr. *cūrṇ-* ?

D

dab S blow, hit // ütés, rúgás; *del ~ (malavel V G R, mārel Ve)* to beat, hit // megüt, meg-rúg <Skr. **dabb-* T 6173.

dabbe / dābe V hardly, scarcely // alig; ~ *patjav* I can hardly believe // alig hiszem; ~ *gēlas tar, vi palpāl'*

avilas scarcely he had gone, he returned // *alig ment el, már visszajött* <Rom. *de-abia*.

dad (nom. *dat* S, vocat. *dade* R, *muro dad* V) father // *apa*; *lesko* ~ *leski dēj* his parents // *a szülei*; *gulo* ~ V G R own father // *édesapa*; *phuro* ~ grandfather // *nagy-apa* <Skr. **dādda* T 6261, 5754 – H. slang *dádé* // old Gypsy.

†**dadjesāra** V NSz from this day // *mától fogva* <Rom. *de + adjes*.

dadōro V G R, us. vocat. *muro* ~, *mro* ~ daddy // *apuka*.

daj R Ve S, *dēj dej* V G (obl. *da*) [vocat. *dale* V only in songs // *csak dalokban*] mother // *anya*; *guli* ~ V G R own mother // *édesanya*; *phuri* ~ grandmother // *nagy-anya*; *tja dake Dēvles!* V Goddamn! // *az anyád istenit!* T 6261.

daja → **dau**.

dajōri R, *dejōri* V G, us. vocat. *muri* / *mri guli* ~ mummy // *anyuka*.

dāla → **dau**.

dantiēra S (*ketrinca* V G, *leketōva* R, *leketa* Ve) apron // *kötény* <French dial. *davantiere*.

dand (plur. *dand* / *danda*) tooth // *fog*; *dukhal muro* / *mro* / *mur* ~ I have a toothache // *fáj a fogam* <Skr. *danta* T 6152.

dandarel R G V *danderel* R,

dandērel Ve, *dandrel* S, us. *dindārel* V bite // *harap*.

danderkerel R bite, gnaw (frequent.) // *harapdál*.

dār f. (syn. *tras* G) fear // *félelem*; *dāratar* / *andi* ~ V G R for fear, in his alarm // *ijed-tében*.

daral R Ve, *dāral* V G, *dārel* S, (praet. *daranja* R G, *darandisajino* / *darāno* Ve, *darajlas* V) to fear, be afraid // *fél*; *ma dara* R, *na dāra* V G, *mā dāri* S don't be afraid // *ne félj*; *pe kadi tu na dāra khanci* have no fear for this // *emiatt semmit se félj* V; ~ *mandar* / *mander* he is afraid of me // *fél tölem* <Skr. *dārayati* T 6190, 6295.

darāno V 1. frightful // *félelmetes*; 2. timid // *félénk*.

daravel V G R (*šrekrel* S <Germ.; praet. *daradas* V, *daradja* R G) 1. frighten // *megijeszt*; 2. fear for, be jealous // *félt*; ~ *peske lōve* he is afraid of losing his money // *félti a pénzét*; ~ *peska romnja* he is jealous of his wife // *félti a feleségét*.

†**darda** R Gy cat // *macska* ?

dāre V [in interrogative sentences // *kérdő mondatokban*] perhaps, maybe // *talán*; ~ *naj tut so te xas?* have you no food perhaps? // *talán nincs mit enned?* <Rom. *dar*.

dārel → **daral**.

dāta V (*mōli* S) adv. a time //

valahányadik alkalommal;
anglumi ~ (*anghuneske* R,
avgun Ve) the first time //
 először; *āver* ~ (*nekst mōli*
 S) another time, next // más-
 kor; *āver* ~ *avō tumende*
 next time I will visit you //
 majd máskor jövök el <Rom.
datā.

dati S (*kothe* V, *othe* G, *odoj*
 R Ve) there // ott – cf. *doti*.

datunčāra V r. since that time
 // azóta <Rom. *de atunci*.

dau S (f. *daja*, obl. *dāla*, plur.
dālen; *kodo* V, *odo* G, *odā*
 R Ve) that, he // az, ő; ~
menčo this man // az az em-
 ber; *dāla hi šun rom* she is
 already married // neki már
 van férje.

de¹ V G R Ve (*aber* S <Germ.)
 but, however // de, azonban
 <H.

de² V [postpositive particle of
 imperative, mostly in one-
 word phrases // járulékos
 szócscsa felszólító mód után,
 egyszavas mondatokban]
aven-dé come along // gyer-
 tek, gyerünk; *ža-dé!* go
 away! // takarodj!

deci f. decilitre // deci; *ek*
dopaš ~ *rātjija* V half a de-
 cilitre of brandy // féldeci
 pálinka <H.

dej → *daj*.

del (praet. *dinja* R, *dija* Ve,
das V, *dja* G, *dias* S) **1.** give
 // ad; ~ *e grasteske te xal*
 gives the horse to eat // enni
 ad a lónak; *de ma / man*
lōve give me money // adj
 pénzt [personal pronouns

have the accusative case
 after *del* // személyes névmá-
 sok részeshatározó helyett
 tárgyesetben]; *maj dā tut* R,
me dap tu V I'll give it to
 you // majd adok neked.

2. V go, start // nekiindul; ~
leske goes against him, falls
 upon him // nekimegy, neki-
 esik; (cf. ~ *les* gives him //
 ad neki); ~ *te kerel peske*
khēr sets about building a
 house // nekilát a házépítés-
 nek; ~ *pe leste* finds it // rá-
 akad, megleli; *rodas les de*
či das pe leste he searched
 for him but did not find him
 // kereste, de nem akadt rá;
 ~ *āndre* enter // bemegy; ~
opre rise, get up // felkel; ~
pe tēle lie down, go to bed //
 lefekszik. **3.** V ~ *duma* talk,
 say // megszólal, beszél; *i*
raklji či das leske дума
khanči the girl did not speak
 a word to him // a lány nem
 szólt hozzá egy szót sem;
 ~ *pe gōdji* realize // rájön,
 észébe vesz; *o raklo gōdji*
das pe ke the boy realized
 that, it occurred to the boy,
 that // a legény ráeszmélt,
 hogy. **4.** V *puške* ~ shoot
 (down) // lö, lelő <Prákr.
dēi T 6141 – H. slang *delá-
 zik* // give; *ledelázik* // pay.

Del V G R *Dēl* V Ve, *Dēvel* S
 (obl. *Dēvles*, vocat. *Devla*)
 God // Isten; *o suntō* ~ V, *o*
gulo ~ R God Almighty // a jó
 Isten; *āč Dēvleha* R Ve, *āč*
Dēvlehe G, *aš Dēvlésa* V, *ač*
Deblehi S – *dža* ~ S good

bye // Isten veled [for both, simply is also used // mindkettő helyett használatos pusztán *Dēvleha* / *Dēvlésa*]; *Dēvles' arakhav tumen* V – o *Del andás tut* V, *Dēvel andas tut* S good day // adjon Isten; *lāšo djés te dél o Dēl* V good day // adjon Isten jó napot; *te dél o Dēl tut but zōr*, *lāši sastjipé* V, *lačho sastipo* R God give you strength and health // adjon Isten erőt egészséget [told to the departing // búcsúformula]; *dél tut o Dēvel bāx ti sāsťapen* S (*t' avés sásťo taj baxťaló* V) to your health (at drinking) // erő, egészség (ivásnál); *so žanés le Dēvlés* V for heaven's sake // ha Istent ismersz; *mārél tut o Del!* God punish you! // verjen meg az Isten! <Skr. *devatā* T 6530.

Delôro V G R God, dear God // Istenkém.

depaš → **dopaš**.

desār V r. since, since when // mióta <Rom. *de-sar*.

† **deso** V NSz, *djeso* Ch dense // sűrű <Rom. *des*.

desto¹ R r. (*pōri* V) handle, shaft // nyél.

desto² V r. (us. *rōvlji*) stick // bot <Pers. *dāstē*.

deš V G R S. *dēš* Ve ten // tíz; ~ *šel* r. (us. *ezera*, *mije*, *tau-zen*) thousand // ezer <Skr. *daśa* T 6227.

dešengi V ten forint note // tízes; *de ma ek* ~ give me ten forint // adj egy tízest.

dešto (S r. *dēšto*) tenth // tízedik.

dešujek eleven // tizenegy <Pers. *ū*.

dešuduj twelve // tizenkettő, etc.

detehāra V (*ratjaha* R Ve, *tehāra* G, *tajsāla* S) **1.** subst. morning // reggel; *lāši* ~, *baxťali* ~ good morning // jó reggelt. **2.** adv. in the morning // reggel *korān* ~ early in the morning // korán reggel; *kurke* ~ on Sunday morning // vasárnap reggel; *de ma ek dešengi ži pe* ~ lend me ten forints till tomorrow // adj egy tízest holnapig <Rom. *de-*.

detehārako / **detehārako xāben** V breakfast // reggeli.

dičol V G, *ditjhol* R, *đitjhol* Ve; *dičol pe* / *ditjhol pe* **1.** to be seen // látható, látszik; *či* ~ *katar e kašt* V I can't see it for the trees // nem látszik a fáktól; *lesko šero* ~ *āvri andar o pāji* V his head is showing over the water // a feje kilátszik a vízből. **2.** seem // úgy látszik; *kade* ~ (*āvri*) V, *awka ditjhol (āri)* R it seems that // úgy néz ki, hogy.

dikhel **1.** see, look // néz, lát; *dik* look at it // nézd; ~ *āvri* / *āri* / *vri sar* / *hier* it looks like // úgy néz ki, mint; *voj kade* ~ *āvri sar amaro džukel* it looks like our dog // ez úgy néz ki, mint a mi kutyánk; ~ *pala leste* V looks after it // utánanéz; *dik pala tji šěj*

take care of your daughter // ügyelj a lányodra. **2.** V G R to visit // látogat; *av te dikhes amen!* come, visit us! // gyere, látogass meg! **3.** *kia* ~ R, ~ *cuj* Ve begin // hozzálát; *kia* ~ *te han* begins to eat // hozzálát az evéshez <Skr. **dekšati* T 6507 – H. slang *dikhál*.

dikhlo V S, **diklo** V (*khosno* R Ve) kerchief, shawl // kendő.

†**dikur** V Szt since when // mióta (?) <Rom. *de cînd*.

dilinjarel → **diljārel**.

dilinjol → **diljajvel**.

dilino R Ve V, **dīlo** V, **dilo** G, **dinelo** S mad, fool(ish) // bolond; ~ *san* / *hal* you are a fool // bolond vagy; ~ *kher* R V madhouse // bolondok háza; *muri phuri dili gāži* V my good old wife // jó öreg feleségem <Skr. *ḍīna* ? T 6347, 14607 – H. slang *dilis*, *dilinós*; *bedilizik* // go mad.

diljajvel V, **dilinjol** R (*vel dinelo* S) go mad // megbolondul; *o raklo diljajlas pala late* the boy was crazy about her // a legény bolondult utána.

diljārel V, **dilinjarel** R make a fool of sy., make fall in love // bolondít; *kana či kamlan man, sostar diljārdan man?* if you did not love me, why did you entice me? // hogyan nem szeretted, miért bolondítottál?

dilo → **dilino**.

dindālo V biting // harapós; *o*

žukel ~ *j* the dog bites // a kutya harap.

dindārel → **dandarel**.

dinelo → **dilino**.

†**dirax** Mé shoe // cipő – cf. *tjirhaj*.

dirza V r. (us. *kirpa*) rag // rongy.

dis → **djiz**.

ditjhol → **dičol**.

dive R (plur. nom. *dive*), **dī** Ve (plur. nom. *dī*), **dīves** S, **djes** V G, **dīves** G m. day // nap (időtartam); *lāčho dive* / *lāčho dīves* / *lāčo djes* / *lāšo djes* / *lāšo j tjo djes* good day // jó napot; *kau dīves* S (*adjes* V, *adadive* R) today // ma; *āver dive* / *āver djes* / *u vāver dīves* next day // másnap; *budj djesende* G after many days // sok nap múltán; *trīne djesenca angla kado* V three days ago // harmadnapja; *jek djes duj djes* V after a short time // egy-két nap múlva; *jek djes sar o kāver* V every day // nap mint nap; *pala dive upp'* *āver dive* R from day to day // napról napra; *avilas lesko djes* V the time of his death came // eljött az utolsó napja; *bāro djes* V (*sveco* R) feastday, holiday // ünnep; *dīvese* R, *dīvēse* Ve, *djese* V by day // nappal <Skr. *divasa* T 6333.

divo S (*vadno* V G R Ve <H.) wild // vad <Bulg. *div*.

diz → **djiz**.

djālo → **jālo**.

djanel → **džanel**.

djāra VV G R Ve (*fabrika* S <Germ.) factory // gyár <H.

djārko Ve river // folyó.

djāro → **āro**.

djāso V G R mourning // *gyász; naštig khelav, ande djāsoste sim* V I must not dance, I am mourning // *nem táncolhatok, gyászolok; ande djāsoste si borītime* it is covered in black // *fekete* gyással van bevonva <H.

djēd → **jivend**.

djes → **dive**.

djerni → **ernji**.

djēzeši V G (us. *vonato* <H.) m. train // vonat.

dji¹ → **vōdji**.

dji² → **dži**.

djilāl, djilavel → **gilabel**.

djilāzinél R sing songs // *dalol* – cf. *gilabel*.

djīli → **gīli**.

djinel → **ginel**.

djīs → **djiz**.

djiv¹ V G R Ve, *giv* R (*vajca* S <Germ) wheat // búza; *čhinél / šinel tēle o* ~ to reap the wheat // *learatja a búzát* <Skr. *godhūma* T 4287.

djiv² Ve → **jiv**.

djivend → **jivend**.

djives → **dive**.

†**djivoko** Cs 1. snail // csiga. 2. *djivako* Ch shell // kagyló.

djīz V G R, *djīs*, V, *dīs* Ve (*filecin* S; us. *vāra* R <H.) castle // palota, vár <Pers. *diz*.

djupa Ve (*vizitka* V G) blouse // blúz <Germ. *Juppe* ?, <Sloven. *jopa* ?

doba¹ V r. (us. *vrāma*) time // idő <Slav. *doba*.

doba² V drum // dob; *malavel* ~ announce // *kidoboltat* <H *dob* ? Rom. dial. *dobă* ?

†**dobinel** R Gy win // nyer <Slav. *dobiti*.

dobroj tu/tuke / droboj tu V [in songs // *dalokban*] good day // *jónapot* <Serb. *dobro*.

dokle / dukle Ve till then // addig; ~ *užāren upre mande, amīg pāl ājum* wait until I come back // *addig várjatok rám, amīg visszatérek* <Serb. *dokle* until // *ameddig*.

dolgo V G R (plur. *dolguri* V; *būti* S) thing, matter // dolog; *but* ~ *si man* I have much to do // *sok dolgom van* <H.

dolmut / dulmut V (*čilla* R Ve G, *rāhal* S) since long // régóta; ~ *či diklem tu* I have not seen you for a long time // *rég nem láttalak; aba* ~ *kathe bešav* I have been living here for a long time // *má régen itt lakom* <Rom. *demult*.

dolmutāno V (*čilutno* R G, *čillūno* Ve; syn. *purāno* V) old // régi; *muro* ~ *pirāno* my former lover // a régi szeretőm.

dombo Ve (*hedjo* R G <H, *plāj* V, *bierva* S <Germ.) mountain // hegy <H. *domb* // hill.

dond / dont Ve prev. dis- // szét; ~ *dīkkel* look around // szétnéz; ~ *moržolinel* crumble // szétmorzsol <Serb. *donde*.

dongo V twin // iker.

dópaš V G (r. *doppā* V), *de-paš* G (r. *pāḥ*), *epaš* / *jepaš* R, *ēpaš* Ve, *paš* S G half // fél; *ek dopaš časo* V, *paš štunda* S half an hour // fél óra; *mang ek dopaš deci* V order a half decilitre of brandy // rendelj egy féldecit; *dopaš rātji*, *dopaš i rat* V midnight // éjfél; *dopaš šinel* V, *paš čhinel* S cuts in two, cuts in half // kettévág; *epašōneg* R, *ēpašōneg* Ve, *dopaš* V half-way // félig; *epašōneg kerdja* R he did it partly // félig végezte el; *dopaš gāta si* V it is half finished // félig készen van <*duj paš, jek paš*, <Skr. *pārśva* T 8118.

dopo / **dōpo** V G (plur. *dopura*; *amoni* R) anvil, a large iron nail stuck in the earth // üllő, szegüllő <Rom. *dop stopper* // dugó.

dōri V G S, *dorik* / *dorika* R, f. (f. m. G) string // zsineg, madzag; *luludjaki* ~ V flower-stalk // virág szára; *malavel i* ~ V to phone // telefonál <Skr. *davara* ?, *doraka* ? T 6225 ?

dosta V G R Ve, *doha* S enough // elég; ~ *j aba mange* V, *mange* ~ *hi* I have had enough of it // elegem van belőle; ~ *lāšo j* / *lāčho hi* it is fairly good // elég jó; *kadi papuča* ~ *j mange* V these shoes fit me // ez a cipő jó nekem <Slav. *dosta*.

doš / **dōš** V G R S f. fault, sin // hiba, véték; ~ *kerel* com-

mits an error // hibázik; *na keren muri* ~ V don't blame me // ne hibáztassatok <Skr. *doša* T 6587.

došalo R, *došālo* V 1. guilty // hibás, vétkes. 2. V r. aggrieved person // károsult.

doti S (*kothe* V, *othe* / *odja* G, *odoj* / *oddja* / *ōdja* R Ve) there // ott, oda – cf. *dati*.

drab 1. V G Ve drug, herb // gyógyszer, gyógyfű; 2. R (r. V) tobacco // dohány; 3. *del* ~ S (*drabārel* V) tell fortune // jósol <Skr. *dravya* T 6625.

drabārel V 1. (syn. *phenel baxt*; *del drab* S) tell fortune // jósol. 2, r. (*durkrel* S) practise quackery // kuruzsol.

drabāri G m. (us. *doktori* G V R S <H.) doctor // orvos.

drabārica V †*drabaritori* V Cs f. fortune teller // jövendömondó.

drāgha → **drākh**.

drāgo V G m., f. dear // drága, kedves; *muri* ~ *guli dejōri* my dear mother // kedves édesanyám; *drāgone* / *drāgo-na suntone* Devla my dear God! // drága jó Istenem! <Rom. *drag*.

drākh (us. plur. *drākha*, *drākhi* Ve, oft. *drāgha* V, *drāka* S) f. 1. grape // szőlő. 2. vineyard // szőlőskert <Skr. *drākṣā* T 6628.

drākhuno V G R, *drāghuno* V grape-, vine- // szőlős; *drākhuni bār* vineyard // szőlőskert.

dran S (*anda* V, *andar* R G, *andral* Ve) praep. from, out

- of // -ból / -ből; *mur dat his* ~ *u Gačkano* my father originated from Germany // *apám Németországból származott*; *lias ~ i positha* took out of his pocket // *elővette a zsebéből*.
- dren** S (*āndre* V, *ānde* R Ve G) adv., prev. inside, in // *be*, *bent*; *kau gjas ~ ti mangel* he entered (into the room) for begging // *bement kéregetni*; *ho an dau šaxtlo hi* ~ what is (inside) in that box // *ami abban a dobozban van*.
- drenjal** → **andral**.
- driza** → **dirza**.
- drizārī** ragman, a Vlach Gypsy group // *rongyszedő, egy oláh cigány csoport*.
- droboj tu** → **dobroj tu**.
- drobonji** G chamber // *szoba*?
- drom** road, way // *út*; *bāro* ~ highway // *országút*; *sastruno* ~ V G R railway // *vasút*, (us. *vonato* <H; *bāna* S <Germ.); *žal dromesa* V goes on the road // *megy az úton*; *indulij (žal) dromeske* V starts on his way // *útnak indul* <Gr. *δρομος*.
- dromāri** V, *dromengoro* R wanderer // *vándor*.
- † **drošdije** V NSz dregs of wine // *bor seprője* <Rom. *drojdie*.
- du** → **dúj**.
- † **dubalo** R Cs (us. *khandel*) stinking // *bűdös*.
- dučošo** V humpbacked // *púpos* <H. dial.
- dud** → **udud**.
- duda** V mulberry // *eper* <Rom. *dudă*.
- dudulin** V r. mulberry tree // *eperfa*.
- dudum** V G R, *dūdum* Ve (*khierveso* S <Germ.) pumpkin // *tök*; *lōlo* ~ V watermelon // *görögdinnye* <Arm. *dudum*.
- dudumeštji** a Vlach Gypsy clan // *egy oláh cigány nemzetség*.
- dudžene** → **dúj**.
- dugicko** V of carrion // *dög*; ~ *mas* carrion // *döghús*.
- dugo¹** R Ve (*lungo* V G, *lang* S <Germ.) long // *hosszú*; *dugone* R lengthwise // *hosszszában* <Serb. *dug*.
- dugo²** V carrion // *dög* <H *dög*.
- duhano** R Ve G, *duhāno* V (*tovāka* S <Germ.; syn. *tutuno* V) tobacco // *dohány* <Serb. *duhan*.
- duxo** S breath, soul // *lélekzet, lélek*; *xal o* ~ take breath // *lélekzik* <Serb. *duh*.
- dúj** (var. *du* V G R) two // *kettő*; *diklem dūje trīne manušen* V I have seen two or three men // *két vagy három embert láttam*; *dújžene* V, *dudžene* R G two of them // *ketten*; *tume dújžene* you two // *ti ketten* <Skr. *dvā* T 6648.
- dujto** second // *második*; ~ *phendas leske* V he told him the second time // *másodszor mondta neki*.
- dukle** → **dokle**.
- dukh** V G R, *duk* S pain, ache // *fájdalom* <Skr. *duḥkha* T 6375.

dukhado V G R aching // fá-jós; ~ *dand* toothache // fájós fog.

dukhal V G R, *dūkhal* Ve, *dukal* S to ache // fáj; ~ *muro* / *mro* / *mur šēro* I have a headache // fáj a fejem; *kodi nadjon* ~ *man* V it pains me very much // ez nekem nagyon fáj <Skr. *duḥkhati* T 6375.

dukhavel V trash, beat soundly // elpáhol.

dulmut → **dolmut**.

duma del V (syn. *phenel*) speak, tell // szól, beszél; *del leske* ~ tells him // szól neki; *či das* ~ *khanci* he spoke not a single word // nem szólt egy szót sem <Bulg. *duma* word // szó – H. slang *du-mál*.

dumo back // hát; *žal pe grastesko* ~ V goes on horseback // lovagol; *dumesa si leske* V stands with his back to him // háttal áll neki <Skr. *dumbha* ? T 6419.

dumuk V G R (plur. *dumukha*; *fausta* S <Germ.) f. fist // ököl.

Dunaja R. *Dunjera* / *Dunera* V Danube river // Duna <Serb. *Dunav* ? H. *Duna* ?, Rom. *Duneara*.

†**dunavel** V NSz Ch to roll, turn up // gyűr, tűr.

dūr far // messze; ~ *bešel* / *ačhel* / *vōnel* lives far away // messze lakik; *na* ~ *bešel* lives nearby // közel lakik; *žal maj* ~ V, *žal durēder* Ve, *džal dureder*, *durider* R G

goes along // tovább megy <Skr. *dūra* T 6495.

dural V Ve, *dūral* R Ve S (us. *fon dūral* S) from afar // messziről; ~ *avilem* / *ājom*; I came from far away // messziről jöttem; ~ *diklas les* / *dikja le* he sighted him from afar // messziről észre-vette.

durbāto V r. rude // durva <H. *durva* + Ro, *turbat*.

durkel S 1. cure, heal // gyógyít (*sastjārel* V). 2. practise quackery // kuruzsol (*drabārel*, *kerel* V).

†**durulji** V NSz Ch (us. *hordōvo* <H.) barrel // hordó.

durutno¹ V distant, remote // távoli; *durutne themeste* in(to) a distant country // távoli országba(n).

dūrutno² Ve adj. stranger // idegen; ~ *mānuš* foreigner, stranger // idegen ember.

dušel V r. (syn. *pišel*) to milk // fejni <Pers. *dūšīdan* (Skr. *duhyate* T 14613).

dušmano V r. Ch enemy // ellenség <Rom. *dușman*.

duvar V G R Ve (*duj mōli* S) twice // kétszer.

†**duvara** V NSz (us. *falo* <H.) wall // fal <Serb. *duvar*.

†**dužij** V NSz to envy // irigyl <Serb. *dužiti* ?

†**dužmāno** V NSz envious // irígy <Rom. *dușman* – cf. *dušmano*.

dužno R adj. being in debt, debtor // adós (syn. *kamel* 3.); ~ *sjal mange des forintonca* you owe me ten forints //

tartozol nekem tíz forinttal
<Serb. *dužan*.

dzara → **zar**.

džal V G R S, *žal* V Ve (praet. *gēlas* / *gelas* V, *gēljas* G, *gēja* R, *gēlo* Ve, *gias* S) go // megy; ~ *i vrāma* V time passes // az idő múlik; ~ *kaš-tenge* V goes to carry wood // fáért megy; *ža-tar!* V get out! get along with you! // takarodj!; ~ *āndre* / *ānde* / *dren ando kher* enters the house // bemegy a házba; ~ *opre po kašt* V, ~ *uppe upo kašt* R climbs a tree // felmászik a fára; *o kham tēle* ~ the sun sets // a nap lemegy <Skr. *yāti* T 10452 – H. slang *dzsal*, *dzsalavázik*.

džamba → **žaba**.

džamutro G, *žamutro* V son-in-law // vő <Skr. **jāmātraka* T 5198.

džanel V G R, *džinel* S, *žanel* V, *žānel* Ve, *djanel* G (praet. *žanglas* V, *djanelas* G, *džandja* R, *žandja* Ve, *džindas* S) know // tud ismer; *džanes les?* do you know him? // ismered?; *džanes romāne te vakeren?* R, *žanes romānes te vorbis?* V dou you speak Romani? // beszélsz cigányul?; *či žānav te phenav tuke* V, *na džanau te phenen tuke* R I cannot tell you // nem tudom neked megmondani; *odā džandjom, hodj* R I thought that // azt gondoltam, hogy; *āvri* ~ find out // megtud, kitalál, rájön; *āvri žangle hodj kon čōrdas*

les V they discovered the thief // rájöttek, hogy ki lopta el; *opre* ~ / *uppe* ~ recognize // felismer <Skr. *jānāti* T 5193. – H. slang *dzsanál*.

džangavel → **žangavel**.

džēne V G R, *žēne* V Ve, *džēneg* R adv. [only after numerals // csak számnevek után] of them, together // valahányan; *duj žēne avile* V two of them came, two persons came, they came together // ketten jöttek; *ame trīn žēne āšīlam khēre* we three together stayed at home // hárman maradtunk otthon; *ame trin žēne sam* (men ham māre trin S) there are three of us // hárman vagyunk; *but žēne sas khote* there were a great many people // sokan voltak ott; *e rom but žēne khetāne avile* great number of Gypsies gathered // a cigányok sokan összegyűltek <Skr. *jana* T 5098.

dži ko / **ži ko** R, *ži kaj* / *dži kaj* V, *dži ke* / *dji ke* G, *džin* S, *ž' ande* V praep. **1.** up to // -ig (térben); *ži ko maškar sja ando pāni* R he stood waist deep in the water // derékig állt a vízben; ~ *mo kher āja manca* R he went with me to my house // hazáig elkísért; *našade les ž' ando vēš* V they chased him up to the forest // az erdőig üldözték. **2.** till // -ig (időben); *ži kaj i detehāra* V till

morning // reggelig, holnapig;
ži kâj ažukârasa? dži kaj le
deš? how long shall we wait?
 up to the tenth? // meddig
 várjunk? tizedikéig?

džido → **dživdo**.

džilto S (*galbeno* V, *žuto* R Ve,
šargo G <H.) yellow // sárga
 <Bulg. *žlt*.

džin → **dži**.

džindža V r. gums // íny
 <Rom. *gingie*.

džinel → **džanel**.

džipen → **dživiben**.

dživel R, *žil* Ve, *dživel* S,
džuvel G (*trajij* V) live // él;
te na mûja, t' akanak ~ R if
 he did not die, he is still alive
 // máig is él, ha meg nem
 halt <Skr. *jīvati* T 5241.

dživdo / **džido** R, *živdo* Ve,
džido S, *džūdo* / *žūdo* G,
žuvindo / *živindo* V living //
 eleven; *kana muro dad inke*
žuvindo sas V when my
 father was still alive // mi-
 kor még élt apám; *žuvindo*
xānro V self acting sword //
 eleven kard; *žuvindo pāji* V
 Fountain of Youth // az élet
 vize.

dživiben / **dživipo** R obs. (us.
ileto <H.), *džipen* S (*trajo*
 V) life // élet.

džō / **džōv** R, *žō* / *žov* V oats
 // zab <Skr. *yava* ? T 10431;
 <Pers. *džou* ?

džū → **džuv**.

džukel V G R, *žukel* V Ve,
džuklo S dog // kutya; *voj*
bāro žukel si V he is a sly old
 fox // ő nagy kutya (ravasz)
 <Skr. *yakuṭa* / *yukuṭa*.

džukljako V r. sly // álnok.

džuklano V, *džuklesker* S of
 a dog // kutya-; ~ *bal* dog's
 hair // kutyaszőr.

džukli, žukli žuklji V bitch //
 szuka.

džuklimo V G R slyness,
 doggedness // álnokság, ma-
 kacsság.

džūli / **džūlji** R G, *džūvli* /
džūvel S, *žūlji* / *žūji* / *žuvlji*
 V, *žūvli* Ve woman // nő
 [both, Gypsy and non-Gypsy,
 married or not // cigány és
 nem cigány, asszony vagy
 leány]; *lel žūvjake* Ve (*lel*
romnjake, gādžake V G R
 S) marry // feleségül vesz
 <Skr. *yuvatī* T 10504.

džungalo R, *žungālo* V, *džun-*
gelo (r., *čungelo*) S (*močārno*
 Ve) ugly // csúnya; *žungāli*
vorba V obscene word //
 trágár szó.

džuv, *žuv* V, *džū* R, nom. *džūp*
 S (plur. nom. *džuva* / *žuva*;
 sing. nom., f.) m. louse //
 tetű [in Gypsy slang // a ci-
 gány tolvajnyelvben money
 // pénz] <Skr. *yūka* T 10512.

džuvalo R, *džuvālo* V G, *žu-*
vālo V Ve, *džūvelo* S lousy
 // tetves.

džuvel → **dživel**.

džuvindo → **dživdo**.

džuvindjol → **žuvindjol**.

džūvli → **džūli**.

džüvljikano R, *žuljāno* V
 (*džüvjenger* S) of woman //
 női; ~ *thud* mother's milk //
 anyatej.

E

e article // névelő → i, o.

ebev → bijav.

ebēdo / ebīdo V G R (*plān hal* Ve, *mitāgeski xāben* S <Germ., r. *mizmērako xāben* V) lunch, dinner // ebéd; *xal* ~ to have lunch // ebédel <H.

edej → adaj.

efta V G R S, *ēfta* Ve seven // hét <Gr. *ἑφτά*.

eftaiko R, *eftato* V G, *ēftato* Ve, *eftato* S seventh // hetedik.

eftavardeš V G R, *ēftavardeš* Ve, *eftavardeš* S seventy // hetven.

ek V G R Ve, *jek* V G R Ve S, *jēk* R, *ēk* Ve 1. one // egy; *o jek-o kāver* / *āver* one-another // az egyik-a másik 2. (*je* S) [indef. article // határozatlan névelő] an // egy; *ek phuro rom* an old man // egy öreg ember <Skr. *eka* T 2462.

ekhetāne / ekethāne R G (r. V), *kethāne* / *khetāne* V G, *khetān* Ve, *kheteni* (r. *khetane*) S adv. together // együtt, össze; *ekhetāne āle* / *kethāne avile* / *vjan kheteni* they gathered // összegyűltek; ~ *kidel* / *kedel* collect // összegyűjt; ~ *perel* collapse // összeesik.

ekvar → jekvar.

ekvares / jekvares R, *ēkhāvres* / *khāvres* Ve, *ekhāvres* / *jekhāvres* V G, *jek i vāvres*

S each other, one another // egymást; *kamen* ~ they love each other // szeretik egymást; *xan pe ekhāvresa* V they are quarreling // veszekednek egymással; *rakerdam jek i vāvrehi* S we had a talk with each other // beszélgettünk egymással; *ekvāreskere awna* R they will have one another // egymáséi lesznek.

emlēksij V remember // emlékszik (syn. r. *pomenij pe, seroj*) <H.

endānja R (*nīpo* V) relatives // rokonság <Arm. *entanik* family // család.

engedelmo V forgiveness // bocsánat; ~ *mangav* I apologize // bocsánatot kérek <H..

enja R G S, *ennja* R Ve, *ija* / *ijja* / *inja* V nine // kilenc <Gr. *ἑννέα*.

enjato R G, *ennjato* Ve, *enjato* S, *injato* V ninth // kilencedik.

enjavardeš R G, *ennjavardeš* Ve, *enjavardeš* S, *ijavardeš* V ninety // kilencven.

epaš → dopaš.

epcājgo V cutlery // evőeszköz <H. vulg. *eszcājg*.

erdjavo R Ve (*nāsul* V, *nāfel* G, *šlexť*, *či-lāco* S) bad // rossz; ~ *manuš* wicked man // rossz ember; *erdjave gāda* shabby clothes // ócska ruha; adv. *erdjavone* badly // rosszul <Serb. *rđav*.

erme → armin.

†ernji R Gy, Mü, *djerni* Ve rasp // reszelő.

ērtoj / ērtosārel / jertosārel V forgive, excuse // meg-

bocsájt; *šaj ěrton phralale* forgive me, friends // bocsássatok meg, barátaim; *jertosāren amenge* excuse us // bocsássatok meg nekünk <Rom. *ierta*.

esej → **asavo**.

ěš / **eš** / **ĩš** V G R and // és <H.
→ **thaj**.

eta (us. *etalo, etala, etale*) V here it is, take it // íme, itt van <Rom. *iată* ? – cf. *Dumăki eta* here // itt.

ezbé lel Ve notice // észrevesz <H..

ezera / **ezero** R Ve V (syn. *mija* V; *tauzent* S <Germ.) thousand // ezer <H.

ězike / **ězika** V G R roe deer // őz <H.

F

fāca V r. (us. *muj*; *čham* R, *čam* S) face // arc <Rom. *față*.

faj → **fajol**.

fajo V kind, clan // fajta, nemzetség; *če fajosko san?* which clan do you belong to? // melyik nemzetségbe tartozol? <H. → **fālo**.

fajol / **faj** / **fal** V (*teccinel* R <H., *faltel* S <Germ.) to like // tetszik [only sing. 3. with dative // csak egyesszám 3. személyben részeshatározó esettel]; *kodi ~ mange* I like it // ez tetszik nekem; *kodi fajlas* / *fajilas a romnjake*

the woman liked it // ez tetszett az asszonynak.

falato V a bit // falat <H.

falka V chin // áll <Rom. *falcă*.

fālo V 1. kind, clan // fajta, nemzetség; *če ~ san?* / *sosko ~ san?* / *anda sosko ~ san?* / *– me... anda Dudumeštji sim* which clan do you belong to? – I am... // melyik nemzetségbe tartozol? – a... – cf. *fajo* 2. → **sako fālo** <Rom. *fel*.

falo V G R Ve (*mauro* S <Germ.; plur. *falura* V, *fali* G R Ve) wall // fal <H. – cf. *zido*.

faltel S (*fajol* V, *teccinel* R <H.) to like // tetszik, *dau ~ man* I like it // ez tetszik nekem <Germ. (*ge*)fallen.

fangrel an S (*kezdi* V, *kezdi-nel* R Ve <H.) begin // kezd <Germ. *anfangen*.

fatjū Ve (plur. nom. *fatjūja* / *fatjūj*, us. *raklo, čhāvo*) son, boy // gyermek, fiú <H.

feci S (plur., syn. *rīpen*) clothes // ruha <Germ.

feder R G *fēder* Ve, *maj feder* V, *fereder* S, adv. better // jobban; positive // alapfok *lačhe, mišto* well // jól; ~ *džanav sar tu* I know it better than you // jobban tudom, mint te; superlative // felsőfok *legfeder* R, *legmaj feder* V best // legjobban; ~ *gilabel* he sings best of all // a legjobban énekel <Pers. *behtār* ? <Skr. *bhadra* ? T 9377.

fejăstra / **feljăstra** V (*bloka* R, *bloko* Ve, *ablaka* G <H.,

- fenstra* S <Germ.) window
// ablak; *dikhel āvri pi* ~
looks out of the window //
kinéz az ablakon <Rom.
fereastră.
- felhővo** V R (plur. *felhővura*
V) cloud // felhő <H.
- felija** V slice // szelet; *ek* ~
mānro a slice of bread // egy
szelet kenyér <Rom. *felie*.
- fēlji** V G screw // csavar <Gr.
ῥίλια.
- feljāstra** → **fejāstra**.
- fēlo** → **sako fālo**.
- feltiko** Ve -fold // -féle; *but* ~
manifold // sokféle <Germ.
-fältig.
- fene** V G R Ve [approx.] the
devil // fene; *i / o te ~ xal tut!*
plague on you! // fene egyen
meg! <H.
- fer** Ve S prev. away // el-; ~
terdjol Ve stop // eláll; ~
mūkal abandon // elhagy
<Germ. *ver-*.
- fēre** V bile, gall // epe <Rom.
fiere.
- feri** V (syn. *numa*; *čak* R Ve
<H., *numa* G, *nur* S <Germ.)
only // csak; ~ *kodi phendas*
he said only // csak annyit
mondott; *na ~ kamav la*
hanem vi lav la I not only
love her, but also will marry
her // nemcsak szeretem,
hanem el is veszem felesé-
gül; ~ *jokhar*; *so ~ jokhar*
[introductory particle // be-
vezető szócska] suddenly //
egyszer csak <Rom. *fără*
without // nélkül.
- feštila** V night light // mécses
<Rom. *feștilă*.
- fiam** vocat. my son // fiam <H.
- ficko** V R Ve (syn. *kujbo* V)
nest // fészek <H.
- fidjelij** V watch, heed // figyel;
kathe fidjelin! pay attention!
// ide figyeljete! <H.
- filecin** S (*djiz* V R *dīs* Ve, *vāra*
R <H.) castle // palota <Gr.
φυλακη.
- fīmlal** V to shine, glitter //
fénylik <H. dial. *fēmlīk*.
- flok** Ve (*kīlo* V G) stake, pale
// karó <Germ. *Pflock*.
- flujero / fujero** V r. pastern //
csüd <Rom. *fluier*.
- fodiendral** S (V R Ve *rodel* 2.)
earn money // keres (pénzt);
pān šela ~ lo he makes five
hundred // ötszázat keres
<Germ. *verdienen*.
- foga** → **fuga**.
- fojil** V *fojinel* R G to flow //
folyik <H. – cf. *thavdel*.
- fon** S (*kathar* V) from // -tól /
-től <Germ. *von*.
- forinto** forint (Hungarian
money) // forint.
- fōro** (obl. *fōros-*, plur. *fōrura*
V) 1. town // város; *žal ando*
~ goes to the town // fel-
megy a városba. 2. [not in
Ve // Ve-ben nincs] market,
fair // vásár; *žal po ~ V* goes
to the market // elmegy a vás-
sárra; *ande fōroste kindjom*
R I have bought it on the
market // a vásáron vettem
<Gr. *φωρο*.
- fosuj** → **fusuj**.
- fōti** Ve plur., sing. *fōto* r. (*gā-
da* V G R, *feci* S <Germ.)
clothes // ruha – H. dial. *fót*
// patch?

fraj Ve (*slobodno* R) free // szabad <Germ.

franco V [approx.] the devil // fene; *o ~ te xal tut (les)!* plague on you / him! // a franc egye(n) meg! <H.

fredjelo V drill // fúró <Rom. *sfredel*.

frekelo S (*murdalo* V G R) dead (animal), carrion // döglött.

frekrel S (*murdajvel* V, *murdajvel* G, *murdavel* R Ve) die, perish (animals) // megdöglök <Germ. *verrecken*.

fuga V G (r. *foga*) run, flight // futás, megfutamodás; *lel pe fugake (lel p' ek ~)* takes flight // futásnak ered <Rom. *fugă*.

fujero → **flujero**.

ful → **khul**.

fundo V bottom // fenék, alj <Rom. *fund*.

fuort S, *furt* Ve (-*tar* V) away // el; ~ *džal / žal* goes away // elmegy <Germ.

furka V pitchfork // vasvilla <Rom. *furcă*.

† **furmuntoj** V NSz (*hušnel* R Ve) knead // dagaszt <Rom. *frământa*.

† **furšoj** / † **furšoj pe** V NSz wear out, diminish // elfogy <Rom. *sfirsi* comes to an end // a végéhez ér.

fusuj / **fosuj** V R (us. *babo* R) beans // bab <Rom. dial *făsu*.

G

gabarel → **gilabel**.

gacja S (*sostjin* V, *sostin* G, *sosten* R Ve) pants, drawers // alsónadrág <Serb. *gaće*.

gačkano S (*njamco* V) 1. German // német. 2. Germany // Németország.

gad shirt // ing; plur. *gāda* V G R Ve (us. *fōti* Ve, *feci* S) clothes // ruha; *telune gāda* V underclothes // alsóruha <Skr. *gātraka* T 4125.

gade → **kade**.

gado → **kado**.

gadžikāno V G R *gažikāno* V like a non Gypsy // paraszti, nem cigány; *gadžikāne gāda* peasant's suit // paraszti ruha.

gādžo m., *gādži* f. (var. *gāžo* / *gāži* / *gajži* V, syn. *xujlo* S)

1. non Gypsy, peasant // nem cigány, paraszt; *o phuro* ~ the old man // a vén ember.

2. V G R S m. (*murš* Ve) husband (non Gypsy) // férj (nem cigány). 3. V G R S f. (*živli* Ve) wife (non Gypsy) // feleség (nem cigány); *gādža lel* to marry // feleségül vesz, *lem la gādža* V I married her // feleségül vettem; *kadala življa lem gādžake* V I have married this woman // ezt az asszonyt vettem feleségül <Skr. *gārhya* domestic // házi ?; *grāma-ja* village-born // falusi ? – H. slang *gádzsó* man.

gajja V R twig, bough // gally
<H.

gajži → **gādžo**.

galbeno V (*žuto* R Ve, *šārgo* G <H., *džילו* S) yellow // sárga <Rom. *galben*.

galbi V plur. gold coins // aranypénz <Rom. dial. *galbin*.

gambāna S (*čāso* V, *ōra* R G Ve <H.) watch // óra <Gr. *καμπανα*.

gambūna S (*šoldo* V) ham // sonka.

garadjol V hide, conceal oneself // elbúvik, elrejtőzik; *garadjilas tela pāto* concealed himself under the bed // elbújt az ágy alá.

garado V G R hidden // elrejtett; ~ *sas pala kašt* V he was hidden behind the tree // megbújt a fa mögött.

garavel V, *garuvel* V R Ve, *gāruvel* Ve, *gārevel* *gārvel* S 1. hide (trans.) // eldug, elrejt; ~ *peske lōve* V he hides the money // eldugja a pénzét. 2. R *garavel pe* V, *gārvel pes* S hide, conceal himself (intrans.) // elbújik; *garadas pe ando vēš* V he concealed himself in the forest // elbújt az erdőben <Skr. **gaḍḍ-* T 3979.

gāta V G (*kīsno* R <H., *fertigo* S <Germ.) adv. ready // készen; ~ *j o xāben* the meal is ready // készen van az étel; ~ *sim a bŭtjasa* I have finished the work // kész vagyok a munkával; ~! that's all // kész <Rom. *gata*.

gav (*gāv* Ve R S; nom. *gāp* S)

1. village // falu; *kinav mange kher ando* ~ V I will buy a house in the village, I will leave the Gypsy quarter // házat veszek magamnak a faluban, beköltözöm a faluba; *pel gavesko āgor bešas* V we live in the outskirts of the village // a falu szélén lakunk. 2. (us. *fōro*) town // város <Skr. *grāma* T 4368.

gazda V G R Ve (plur. *gazduri* / *gazdura* V, *xujlo* S) m. master (of servants, animals, estates) // gazda; *xoxadas peske gazdes* he cheated his master // becsapta a gazdáját; *so parančolis, muro* ~? what do you wish, Sir? // mit parancsolsz, kedves gazdám? <H.

gāžo / **gāži** → **gādžo**.

gēja → **džal**.

†**gejtano** V NSz tassel, pompon // rojt <Rom. *gāitan*.

gelas → **džal**.

gēnel → **ginel**.

ger itch, mange / rüh <Skr. *garu* T 4039.

gerālo V G R Ve, *geralo* R, *gērelo* S scabby, mangy // rühös.

†**gerik** R B Mü away // el; ~ *džal* goes away // elmegy (→ *ke rig* ?).

germīnel → **griminel**.

gero 1. V G R poor // szegény, szerencsétlen; ~ *šāvo* / *čhāvo* poor lad // szegény fiú. 2. R late, deceased // elhunyt; *mro* ~ *dad* my lamented father // néhai jó apám.

getosārel / **getosajvel** V (syn.

kerel) prepare (food) // elkészít (ételt) <Rom. *găti*.

gias → **dzal**.

†**gičil** V Cs find out, guess // kitalál <Rom. *ghici*.

gilabel / **giljabel** V G; us. *djilavel* V R, *gilāl*, *djilāl* Ve, *gabarel* G, *gīvel* S sing // énekel; *djilaven ek djīli* sing a song // énekeljete el egy nótát; *gilabel* <Skr. *gīti*; *gabarel* <Skr. *gāpayati* T 4135.

gilči V r. (us. *kolompīrja*) potatoes // burgonya [*gilči* slang, secret word used in order not to be understood by the *gadze* // tolvajnyelvi szó].

gīli V S, *gīlji* V G, us. *djīli* V R Ve song // ének, dal; *leski* / *leskeri* ~ his favourite song // a nótája <Skr. *gīti* T 4168.

ginavel → **ginel**.

gindāca V r. (*khēvri* S) Romungro Gypsies // romungro cigányok [nickname // gúny-név] → **gindako**.

†**gindako** V NSz Ch (us. *kermo*) beetle // bogár <Rom. *gîndac*.

gindij V (*džanel* R G) think // gondol; *so gindis* what do you think // mit gondolsz; *kodi gindindem hodj tu keresa* (*odā* / *odo dzangljom* R G) I supposed, you would do it // azt gondoltam, hogy meg fogod tenni; *či* ~ *lesa* he does not bother (care) about him // nem törődik vele; ~ *pe* 1. cogitate, turn over in mind // gondolkozik;

2. reconsider, change his mind // meggondolja magát; *gindilas pe thaj gelas tar* he changed his mind and went away // meggondolta magát és elment <Rom *gîndi*; H. *gondol*.

gindo V (plur. *gindurī*) trouble // gond; *man but ginduri avna tusa* I will have great troubles with you // sok gondom lesz veled <Rom *gind*.

ginel 1. (var. *djinel* V, *ginavel* V G) 1. count // számol. 2. V G R (*djinel* / *gēnel* Ve, *lēzrel* S <Germ.) read // olvas [in V the meaning is sometimes distributed into // V-ban olykor jelentésmegoszlás *ginel* count // számol; *ginavel* read // olvas.] <Skr. *ganayati* (**gr̥ṇayati*), Prākṛit *gin-* T 3993.

ginel 2. → **kinel**.

girtjano V throat // torok <Rom. dial. *gîrtan*, *gîltean* → **kirlo**.

gitjilel / **xitjilij** V tickle // csiklandoz <Rom. *gîdila*.

giv → **djiv**.

gīvel → **gilabel**.

gizdavo R, *gizevo* S (*putjārdo* V) proud // büszke.

gjaki S (*kade* V, *awka* R Ve G) so, thus // így, úgy.

glan S (*angla* V G R, *angle* Ve) praep. before, in front of // előtt.

glaso / **glāzo** V voice, sound // hang; *lavutako* ~ the tune of the fiddle // hegedűszó <Rom. *glas*.

†**glasurdo** V Mé (us. *harango*

<H, *klopoto*) church bell //
harang.

glāža V G (*caklo* R, *staklo* Ve, *glāzo* S <Germ.) 1. glass (material) // üveg (anyag); *e jākhengi* ~ eye glasses // szemüveg (us. *semüvego* <H). 2. bottle // üveg, palack (*flaša* S <Germ.); *ek* ~ *mol* a bottle of wine // egy üveg bor <Rom. *glajă*.

glāžuno V (*cakluno* R) of glass / üveg-.

glidin → **klidi**.

†**glinčel** V Mé hiccough // csuklik.

glinda V G R, *glēdalo* Ve (*špieglo* S <Germ.) mirror // tükör <Rom. *oglinda*, Serb. *ogledalo*.

glista Ve (*rima* V) earthworm // giliszta <Serb. *glista* – cf. **kermo**.

gludija V clod of earth, lump // göröngy <Rom. *glod*?

†**glunto** V NSz (us. *gojōvo* <H.) ball, bullet, pill // golyó <Rom. *glonte*.

gōca Ve (*rāca* V, *ruca* R <H.) duck // kacska.

gōdi → **gōdji**.

-godi V, **-gudi** Ve (*akār-* R S V) -ever // akár-; *ko* ~ / *ko-gudi* whoever // akárki, *so* ~ / *sogudi* whatever // akármi; *karing* ~ wherever // akármerre <Serb. -*god*.

godjaver R V (us. *godjāver* V) *godjār* Ve, r. *godjar* R, *gozelo* S clever // okos; *tu mindig godjaveres žanes te keres* you are always able to

act prudently // te mindig okosan tudsz viselkedni.

gōdji V G R Ve, *gōdi* S R wits, brains // ész; *but* ~ *si les* / *hin le* he is intelligent // sok esze van; *naj tut* ~ V, *nāne tut gōdi?* R are you mad? // element az eszed?; ~ *del* V figure out, invent // észbe kap, kitalál, rájön; *andi* ~ *avel leske* it occurs to him // eszébe jut; *āvri gēlas anda muri* ~ V it slipped my mind // kiment az eszem-ből <Skr. *gorda* T 4314, 14456.

godo → **kodo**.

goj 1. f. sausage // kolbász. 2. plur. *gōja* (syn. *pōr*) bowels // belek <Skr. *godha* ? T 4286.

gōli del S (*čingardel* V, *vičinel* R, *vrištjanel* Ve) shout, cry // kiált, kiabál.

gōno sack // zsák; *ek* ~ *djiv* one sack of wheat // egy zsák búza; *kidel ande gōnende* V gathers, puts into sacks // zsákba gyűjtí <Skr. *goṇī* T 4275.

gonoro R pouch // zacskó.

gonuj → **gunuj**.

gornjiko V r. field guard // csősz <Rom. *gornic*..

gōro Ve (us. *gādžo*) peasant // paraszt – H. slang *góré* // chief.

gošnji / **gošnja** V G (syn. *gunuj* V) manure // trágya.

gozelo → **godjaver**.

gra → **grast**.

grāca V r. disgust, distaste //

- undor; *lel ma* ~ I abhor it // undorodom <Rom. *greață*.
- gracosārel** / **grecoj pe** V abhor, detest // undorodik, utál.
- graho** R r. (*xirxil* V, *bobo* Ve) peas // borsó <Serb. *grah*.
- graj** → **grast**.
- granica** R (us. *határo* <H.) boundary, frontier // határ <Serb. *granica*.
- grasni** R S, *grasnji* V G mare // kanca.
- grast** V G, *gra* R Ve (obl. *grastes-*), *grāj* / *grāj* S (obl. *grājes*) m. horse // ló; *bešel po* ~ V, *bešel uppo gra* R (*kliel* S) mounts a horse // lóra ül; *pe grasteste* / *pe grastesko dumo* V on horseback // lóhátan; *grastengo fōro* horse market // lóvásár <Arm. *grast*.
- grastano** V G R, *grastāno* V G (*grājesker* S) of horse // ló-; ~ *bal* horse hair // lószőr.
- grastāri** V (syn. *lovāri*) horse dealer // lókupec.
- † **graždo** V Szt (us. *ištālōva* <H.) stable // istálló <Rom. *grajd*.
- grecoj pe** → **gracosārel**.
- griho** R (*bīno* V <H.; syn. *doš*) sin, crime // bűn <Croat. *grijeh*.
- griminel** R, *germīnel* Ve, † *herminel* Gy it is thundering // mennydörög <Serb. *grmi*; <Slovak. *hrmeti*.
- grīža** V care // gondoskodás; *phiravel leske* ~ takes care of // gondját viseli <Rom. *grijă*.
- grīžij** / **grīžil** V take care of, look after // gondo; ~ *e grastes* grooms the horse // ápolja a lovat; ~ *e nasvāles* nurses the sick // ápolja a beteget <Rom. *grijî*.
- grobo** R Ve grave, tomb // sír <Serb. *grob*.
- gropa** V (us. *xiv*) pit, hole // gödör <Rom. *groapă*.
- gudi** → **godi**.
- gudlo** → **gulo**.
- guglo** 1. subst. G S (us. *cukri* <H.) sugar // cukor 2. adj. → **gulo**.
- gulo** V G R Ve S, *gūlo* V G, r. *guglo* V G, r. *gudlo* / *gullo* S 1. sweet // édes. 2. dear // kedves ~ *dad* / *guli daj* / *dej* own father // édesapa; *guli dej* own mother // édesanya; *muro* / *mro* ~ *dad* V G R Daddy // édesapám <Skr. **guḍa-la* T 4182.
- gulumbo** V (plur. *gulumburi*) pigeon // galamb <Rom. dial. *golumb*.
- † **guljero** V NSz Szt collar // gallér <Rom. *guler*.
- gunuj** V G, *gonuj* V m. dung, dunghill, garbage heap // gané, trágyadomb, szemétdomb <Rom. *gunoi*.
- gurmni** / **gurumni** → **guruv-nji**.
- guruv** V G R (*štiero* S <Germ.) bull, ox // bika, ökör <Skr. *gorūpa* T 4313.
- guruvnji** V G R Ve, *guruvni* R, *gurumnji* V Ve, *gurumni* Ve, *gurunji* G (V r.), *gurmni* S cow // tehén.
- guruvāno** V G R (*gurmjaker*

S, *marhano* Ve <H.) of ox // marha-; ~ *mas* beaf // marhahús.

gurvāri a Gypsy group // egy cigány csoport.

gustri → **angrusti**.

guša V crop // begy <Rom. *guša*.

gušto → **angušto**.

gvaṭiara S flat // lakás <Germ. *Quartier*.

gvin → **adjvin**.

gwarči S (*khanči* V, *ništa* R Ve G) nothing // semmi; *gwarčičester dārau nit* I don't fear anything // semmitől sem félek <Germ. *gar* + *či* 4.

H, X

ha V G R 1. (syn. *te*) if // ha; *há kames há na* V may you wish it or not // ha akarod, ha nem <H. 2. → **haj**.

xāben V G S, *hāben* R, *hābe* R Ve, *xāven* S food // étel; *mizmērako* ~ V lunch, dinner // ebéd.

hacel S (*arakhel* V G R, *lākhel* Ve; praet. *hacjas*) find // talál; ~ *pes laha* (*maladjol* V) meets her // találkozik vele.

haččak V G (us. ~ *či* / *na*) unless // hacsak; ~ *voj či žanel* V unless he knows // hacsak ő nem tudja <H.

xačel S (*phabol* V G Ve, *thabol* R) burn (intrans.) // ég.

xācerdi S (*thardi* R Ve, *tārdi*

G, *rājtija* V) brandy // pálinka.

xačrel S (*phabārel* V, *tharel* R Ve) burn (trans.) // éget.

hadel S (*vazdel* V G R, *azdel* Ve) ~ *prē* lift up // felemel.

hadi → **hajde**.

xaxavel V, *hahavel* R, *hahāvel* Ve (*haldrel* S <Germ.) feed // etet; ~ *e grastes* V puts a horse to pasture // legelteti a lovat.

xaijāria S plur. money // pénz <Germ. *Heller* – cf. *lōve*.

haj V 1. (syn. *thaj*) conj. and // és; *o rom ~ i romnji* the man and the woman // a férfi meg az asszony. 2. [introductory particle // bevezető szócska] (*pa* S) and, well, then // hát; ~ *tu?* and you? and what about you? // hát te? 3. of course // igen hát *barvali san?* – *barvali háj!* are you rich? – yes of course! // *gazdag vagy?* – *gazdag hát!*; *džanes les?* – *háj!* do you know him? – of course I do! // *ismered?* – *persze!* – Calque on H. *hát* // well.

hajde V come along, go on // rajta <Rom. *haide*.

hajel → **hajol**.

† **hajgij** V Ho saunter, loiter // csavarog <Rom. *haini* ?

xajing V G, *hanjig* R, *hānjig* Ve (*brūna* S <Germ.) well // kút <Skr. *khānī* T 3873.

hājkam V perhaps, maybe // talán; *puš lestar*, ~ *dela* ask him, perhaps he will give it // kérdezd meg tőle, hátha ad <Rom. *cam* – cf. H. **hāt-ha**.

hajnel Ve (R Gy), *bajnel* R Rá
(*bunij* V) repent, regret // bán.

hajol R Ve, *hajel* / *hejvel* S
(*hatjārel* V G) understand,
feel // ért, érez; *hajos man?*
do you understand me (what
I say)? // értesz? *na hajuvaw*
hodj dukhal I don't feel that
it aches // nem érzem, hogy
fáj <Skr. *ākhyāta* (?) T 1040.

hajōvo V G R (*šifo* S <Germ.)
ship // hajó <H.

hāko → **sako**.

xal V G S, *hal* R Ve eat // eszik;

xan pen / *han pijen* they are
eating and drinking (are
carousing) // esznek-isznak;
xalas muro šēro / *xalas muro*
trajo V he has undone me,
he wrecked me // megette
(tönkretette) az ételtemet;
xal pe V G (*čhingrel pes* S)
to quarrel with sy. // ve-
szekszik; ~ *āvri* / *āri* gnaw a
hole into sg. // kirág; *o šimi-*
jāko āvri xalas o falo the
mouse gnawed a hole in the
wall // az egér kirágta a falat;
~ *opre* / *uppe* devour // fel-
fal; *sa opre xalas o xāben* he
ate up everything // mind
megette az ételt; ~ *tēle* gnaw
off // lerág; *ānde mo čizma*
nāne kirgo, tēle le hāja o
patkānjfirgo there are no
uppers on my boots, a rat
gnawed them off // a csiz-
mámon nincsen kéreg, mert
lerágta a patkányféreg [song
// dal] <Skr. *khādati* T 3865
– H. slang *halózik*.

xalavel G (V NSz, Ho) rinse //
öblít <Skr. *kṣālayati* T 3681.

halgatinel R (syn. *šunel*) liste,
attend // hallgat; us. imp.
halgatin uppe mande listen
to me // halgass(atok) rám
<H.

xāli S cancer // rák betegség.

†**xalimo** Mé eating // evés.

ham¹ Ve but // de, hanem.

ham² → **si**.

xamij / **hamij** V mix, stir //
kever.

xamo V r. 1. eating // evés. 2.
NSz quarreling // veszeke-
dés.

xamosko V food // eledel.

†**hamzinel** R Gy (*xastij* V) to
yawn // ásít <Gr. *χαζευω* ?

han → **si**.

†**xanamika** V NSz, Ch m. co-
parent-in-law, the child's
surrogate parent // nászszülő
<Arm. ?

handrel S (*hulavel* V G R,
lāvel Ve): to comb // fésül
<Germ. *behandeln* ?

handžel R S (*xarundel* V,
haruvel Ve) scratch // vakar.

handžol R G, *hāndjol* Ve,
xanžol / *xandjol* V itch //
viszket <Skr. *kharju* itching
// viszketés, Páli *khajjati* T
3827, 14350.

hanel R, *hānel* Ve (*xunavel* V
G, *grāvrel* S <Germ.) dig //
ás <Skr. *khānayati* T 3811.

†**hangi** / **handji** Mü carrot //
répa.

hanjing → **xajing**.

xanoj V r. to tin // ónoz.

xanrālo V (syn. *jagālo*; *pren-*
gēro Ve, *pīreskro* S) police-
man // rendőr.

xānro V, *xāro* S Mü (*kardo* R

- G <H.) sword // kard; *cirdel āvri pesko* ~ V draws his sword // kardot ránt <Skr. **khaṇḍaka* T 3793.
- hantago** S (*kerko* V G R Ve) bitter // keserű <Germ. ?
- hanvalo** R food, provision // ennivaló – Calque on H. *ennivaló*.
- xanžol** → **handžol**.
- hanžvālo** V r. stingy // fukar.
- hapavel** V (us. *čōrel*) steal // elcsen – H. slang *elhappol*.
- xapo** V r. food // étel.
- xapp / happ** [inconj. // ragozhatatlan] grasp // elkap, megragad; ~ *les* he sizes / seized hold of him // elkapta, elmarta; ~ *āvri o xānro* he draws his sword // kirántja a kardját; ~ *āndre* snap up // bekap <Rom. *hapai* snap up // bekap – cf. H. *el-happol* // seize.
- xār** V (syn. *šānco*) hole, cave // árok, gödör <Skr. **khaḍḍa*.
- haravlji** V r. waistbelt // öv.
- harbuz** m. *harbuzi* / *kerbūzi* f. R, *xarbuza* V G, *xarbičo* G r. (*milōni* S <Germ.) musk melon // sárgadinnye <Pers. *xarbūze* (R); <Rom. dial. *harbuz* (V).
- xarkom** V G, *xarkoma* V, *harkum* R Ve copper, brass // réz <Gr. *χαρκωμα*.
- xarkomāri** G (us. *šingālo*) m. gendarme // csendőr.
- xarkuno** V, *harkumo* / *harkumitiko* Ve of copper // réz-; *xarkune lōve* copper coins // rézpénz.
- harniko** V r. industrious // se-rény <Rom. *harnic*.
- harno** R, *hārno* Ve, (*skurto* V, *khure* S <Germ.; comp.: *harreder*) short // rövid.
- xāro** → **xānro**.
- †**hartja** R (us. *kovāči* <H., r. *sastrāri* V) smith // kovács.
- xarundel** V, *haruvel* Ve (*handžel* R S) scratch // vakar; ~ *pesko šēro* scratches his head // vakarja a fejét.
- xas** V cough, spit // köhögés, turha.
- has** → **si**.
- xasajipe / xasajipo** V G destruction, ruin // pusztulás; *pe tjo* ~ *phirel* he wants your ruin // vesztetre tör.
- xasajvel** V G get lost, disappear // elvész; *xasajlas i Giza trin djes kodolake* Giza disappeared three days ago // Giza harmadnapja eltűnt.
- xasal** V, *hasel* R, *khasel* Ve, *xasel* S to cough // köhög <Skr. *kāsate*, Hindi *khāsnā* T 3138.
- xasārel** V, *hasarel* R G, *xasaravel* G (*načrel* S, *našāvel* Ve) lose, destroy // elveszít, elpusztít; *trin šela xasārdem* V I have lost three hundred forints at cards // háromszázat vesztettem <Gr. *χάνω*, aor. *ἔχασα*.
- hasna** V advantage, profit // haszon; *naj les* ~ it is no use of it // semmi haszna; ~ *lel leske* makes a profit out of it // hasznát veszi; *hajkam lesa leske vāreso* ~ perhaps it

will be of use for you // hát-
ha valami hasznát veszed <H.
hasnil V r. (us. *hasna lel*) to
use // használ <H.

haštjij / **xaščel** V (*hamzinel*
R) to yawn // ásít.

hāt V G R Ve (S r.) well, why,
then // hát [introductory
particle // bevezető szócska];
~ o *raklo gindij pe* V well,
the boy thinks // hát a legény
gondol egyet; ~ *mri romni*
sār hi? R and what about
my wife? // hát a feleségem,
hogyan van <H.

hatāro V G R 1. boundary,
frontier // *határ*; *džal pordal*
o ~ transgresses the frontier
// átkel a határon; *sar tro-*
majlan t' aves ande muro ~?
V how did you dare to enter
my territory? // hogyan mertél
a határomba jönni? 2. field
// *határ*, föld; *džal āvri* /
āri ando ~ he goes out to the
outskirts // kimegy a határba
<H.

hatjārel V G (*hajol* R Ve,
hajel S) 1. understand // ért;
hatjāres 1. do you under-
stand it? // érted? 2. you see,
// tudod; *hatjāres romānes?*
do you understand Romani?
// értesz cigányul?; *kindem*,
hatjāres, ek litera mol you
see, I bought a litre of wine
// tudod, vettem egy liter
bort. 2. feel // érez; *hatjārav*
hodj šil si V it is cold, I feel
it // hideg van, érzem; ~ *pe*
zurāleske V he feels great
strength // erősen érzi ma-
gát <Skr. *ākhyāta* ? T 1040.

hau S (f. *haj*; *sosko* V, *savo*
2.R G, *sej* Ve) what kind of
// milyen.

hejvel → **hajol**.

xēp → **xiv**.

hera V G R clover // *lóhere*
<H.

†**herēzo** V Szt rice // *rizs*
<Rom. *orez*.

hēri → **heroj**.

hermesāri / **hermisāri** V m.
stallion, male animal, boar
// *csödör*, kan <Rom. dial.
hārmāsar.

herminel → **griminel**.

hermitil → **hirmitil**.

heroj / **xuruj** V, *hēri* S, †*hero*
Mü m. leg // *lábszár* <Skr.
khura hoof // *pata*, *haḍḍa*
bone // *csont* ? T 3906,
13952, 14842.

hēv → **xiv**.

hēvjalo → **xivālo**.

hi → **si**.

hībo Ve (*pōdo* R V) loft // pad-
lás.

hidžrel / **hidžvel** S (praet.
hidžas) 1. (*ingrel* V, *ligrel*
G, *lidžel* R, *lēžel* Ve) carry //
visz. 2. (*inkrel* V, *likrel* R G,
likērel Ve) keep, hold // tart
– cf. *lidžrel*.

hier S (*sar* V G R Ve) how, as,
like, than // *mint*, *hogyan*.

hijel → **xinel**.

†**hilādi** R Cs with pleasure //
szívesen.

hilpa → **xulpe**.

xindi V G, *ximaskri* S latrine
// *árnyékszék*.

xinel / **xinjel** / **xijel** V, *hinel*
hijel R, *hil* Ve, *xinnjel* /
xindjel G, *xinel* S 1. to shit

// szarik; *āndre xinjel andi kalca* V piss in his pants // becsinál; *ma hin ānde* R don't shit your trousers // ne szarj be; *tēle ~ le / les* he doesn't give a shit about him // szarik rá, nem érdekli. **2.** *ānro ~ lay* eggs // tojik <Gr.

χυνω pour, empty // ürít.

xip V, Mü, f. pot lid // fedő.

hirbo V crockery, potsherd // cserép <Rom. *hîrb*.

hîrbuno V earthen // cserép-; *hîrbuni pîri* earthenware pot // cserépfazék.

hîrco V hamster, rat, mouse // hörcsög, patkány, egér <Rom. *hîrciog*.

hîrdetij āvri V. *āri hîrdetinel* R (*del vri* S) proclaim, declare // kihirdet <H.

hîrešo V G R (obl. *hîrešone / hîreša*, plur. *hîreša*) famous // híres; *hîrešone vitēzina* V you, valiant hero // te, híres vitéz <H.

xîrxil / xîrhil V (*graho* R, *bobo* Ve) peas // borsó <Gr. *κίχρη*.

hîrmitij / xîrmitil V to neigh // nyerít <Gr. *χρημετιζω*.

hîro m., *hîra* f. V G R news // hír; *če ~ j, sosko ~ šundan?* V what's the news? // mi újság?; *či šundem leski hîra* V I never heard of him // I have no news of him // hírét sem hallottam <Rom. dial. *hîr*, H. *hîr(e)*.

hîrtija V r. (us. *papîroši* <H., *papîra* S <Germ.) paper // papír <Rom. *hîrtie*.

hita S (*kunjhōvo* V G R Ve

<H.) hut // kunyhó <Germ. *Hütte*.

xîtilij → **gitjilel**.

xitja / xittja V r. (us. *lōve*) [slang within Romani // tolvajnyelv a cigányban] money, small change // pénz, aprópénz.

xiv V, *hēv* R Ve, *xū / xūv* G, *xēv* (nom. *xēp*) S f. **1.** hole // lyuk; *kerel ~ (andi mōrči / andi phuv)* makes hole (in the skin, in the earth) // lyukat fúr (bőrbé, földbe); *nakheski / nakheskeri* ~ nostril, nares // orrlyuk. **2.** S (*bul* V G R Ve) arse // far, fenék <Skr. *kheya* T 14434.

xivālo V, *xuvardo* G, †*xivārdo* Ho, *hēvjalo* R (*luketo* S) holed, leaky // lyukas.

†**xivārel** Ho, *hēvjarel* R make a hole // lyukaszt.

ho¹ → **hodj**.

ho² → **so**.

hodinij pe V (*piheninel* R Ve G <H., *rastel pes* S <Germ.) to repose, to rest // pihen; ~ *pe āvri* have a rest // kipihe- ni magát <Rom. dial. *hodini*.

hodinipe V repose // pihenés.

hodj [*ho* before consonants // mássalhangzók előtt] (us. *ti* S, syn. *ke²* V) conj. that // hogy; *phendas mange ~ avla* V he told me that he would come // azt mondta, hogy el fog jönni; *pušlas mandar ~ kana avō* he asked me when I would come // megkérdezte, hogy mikor jövök; *das man lōve ~ te kinav mas* he gave me

money so that I should buy meat // pénzt adott, hogy húst vegyek <H.

xoxajipo V lie // hazugság.

xoxamno V G, *xoxālo* V, *hohamno* / *hohavno* R mendacious, a liar // hazug – H. slang *hóhányó*; *kohány* // Gypsy ?

xoxavel V G, *hohavel* R, *hohāl* Ve, *xoxrel* S **1.** tell a lie // hazudik; *xoxadas mange* V he told me a lie // hazudott nekem. **2.** deceive // becsap; *xoxadas man* V he deceived me // becsapott; *xox^{er}dal mur džipen* S (*xalan muro trajo* V) you have spoiled my life // megrontottad az életemet. **3.** V G R entice, allure // csal, csábít; *āvri xoxavō tu po zeleno rito* V I will persuade you to come with me to the green field // kicsallak a zöld rétre – Calque on H. <Skr. *khakkhati* laugh // nevet ? T 3761.

hohō V G R oho // hohó <H.

xojajvel → **xoljajvel**.

xojemen vel S (*xoljajvel* V, *rušel* R Ve) grow angry // megharagszik.

hokóno Ve (*tover* V G R S) axe // balta, fejsze <Germ. *Hacken*.

holev R S (nom. *holep* S), *holov* R, *hōlev* Ve, *xolō* G (*kalca* V) f. trousers // nadrág <Bulg. *holev*, Serb. *holovi*.

xoljajvel V (*xojemen vel* S, *xoljārel* G, *rušel* R Ve) be angry, grow angry // megharagszik; *xoljajlas pe mande*

he got angry with me // megharagudott rám.

xoljārel **1.** V G (*rušjavel* R) to anger // mérgesít. **2.** G (V r.) grow angry // megharagszik.

xoljarnjiko V irritable // mérges, haragvó.

xōlji / **xōji** V G, *hōli* R, *xōji* S (*rušipe* R) anger // harag; *xōljate sim lesa* V I am on bad terms with him // haragban vagyok vele; *andi* ~ from anger, in anger // haragjában <Gr. *χολη*.

holovengro R r. tailor // szabó.

hom → **si**.

hōr R Ve, *xōr* S (us. *meno* R, *mīlno* V <H.) deep // mély [comparative // középfok *hōreder*] <Arm. *khōr*.

xoraxaj V m. (adj. *xoraxāno*) **1.** Greek // görög. **2.** Turkish / török.

horezo → **hurezo**.

horno V chimney // kémény <Rom. *horn*.

hoski S (*sostar* V, *soske* R Ve G) why // miért; ~ *nit* why not, of course // miért ne.

hot te V G R if // hogyha.

xū → **xiv**.

hudel R *xudel* G (*lel* / *xutjilel* / *kapij* V, *lel uštidel* Ve; *lel* S) take, seize, receive // fog, megragad, kap; *hudlahi o tover* he took the axe // fogta a fejszét; *xudjas e duje grasten* G he seized the two horses // fogta a két lovat; *hudlahi but lõve* R (*but lõve dine les, djan les* V S) he received much money // sok pénzt kapott; *hudinja o*

alkalmo R he took the opportunity // megragadta az alkalmat.

huhur R (*bureca* V, *švāmo* S <Germ.) mushroom // gom-ba.

hulaj R, *xujlo* S (*gazda* V G <H.) 1. master, owner // gazda; *khereskero* ~ master of the house // házigazda; *grasteskero* ~ master of the horse // a ló gazdája. 2. S peasant // paraszt <Kurd. *xola* ?

hulavel V G R, *xulavel* V, *lāvel* Ve (*handrel* S) to comb // fésül; ~ *pe* to do one's hair // fésülködik <Skr. **khol-*, Hindí *kholnā*.

xulil / **xuljel** V r. (syn. *xuttjel* / *xutjilel*) 1. ~ *opre* spring up, fly up // felugrik, felrepül; ~ *tēle* dismount // leszáll; *xuli tēle pa grast!* get off the horse! // szállj le a lóról!; *tēle xulindas* he dismounted the horse // leszállt a lóról. 2. *xuli āndre!* harness the horse to the cart! // fogj be!

xuljārel → **xoljārel**.

†**xulpe** V NSz, R Gy, *hilpa* Ch fox // róka <Rom. dial *hulpe*.

humer V G R, *hūmer* Ve, *xumer* V (*melšpajz* S <Austrian) noodles, pastry (boiled) // tészta; ~ *kiralasa* V noodles strewn with curd // túróscsusza <Arm. *xmor* leaven // kovász.

hūmi R m. clothes, rags, things // rongyok, holmi <H.

hun ti S (*si te* V, *is te* Ve) must // kell; ~ *džas* you must go // menned kell.

xunavel V G (*hanel* R Ve, *grāvrel* S <Germ.) dig // ás; ~ *āndre* dig into, bury // elás.

hural → **uravel**.

huravel → **uravel**.

hurdi / **hurtji** R chaff // poly-va.

xurdjārel V G chop, cut up // aprít; ~ *o kašt* chops the wood // fát aprít.

xurdjol G crumble (intrans.) // szétmorzsolódik.

xurdo V G, *hurdo* R Ve small // apró; *xurde šavora* V little children // apró gyerekek; *xurde lōve* small change, coins // aprópénz; ~ *kašt* firewood // aprófa <Skr. *kṣudra* ? T 3985; <Pers. *xurd*, *xurde* – H. slang *purde* // naked Gypsy child.

hurezo / **horezo** V r. (*riža* R <H., *rajs* Ve S <Germ.) rice // rizs <Rom. *orez*.

hurtji → **hurdi**.

xuruj → **heroj**.

hušnel R Ve, *hušinel* R knead // gyúr, dagaszt.

xutjel → **xuttjel**.

xutjerel → **xutjilel**.

xutjilel V, *xutjerel* / *xutrel* G (*hudel* R, *uštidel* Ve, *stārel* / *taprel* S) take, seize // fog, mefog; ~ *pesko tover* he takes his axe // fogja a fejszét; ~ *ekhe šošojes* catches a hare // fog egy nyulat; *le šingāle xutjilde le čōres* the gendar-mes have found and arrested the thief // a csendőrök

elfogták a tovaajt; *xutjilen les!* stop him! // fogják meg!; *xutjerdja pes* G (*las pe* V) he went on // fogta magát; ~ *āndre ando vurdon* / ~ *āndre e grastes* (syn. *astārel āndre*) harnesses a horse to a cart // befogja a lovat; *xutjil āndre tjo muj!* V hold your tongue! // fogd be a szád!; ~ *āvri e grastes* unharnesses the horse // kifogja lovat; ~ *āvri e māsēs* catches a fish // halat fog; ~ *tēle* hold down, arrest // lefog.

xutrel → **xutjilel**.

xuttjavel V **1.** put a horse at a jump // ugrat (lovat) **2.** to gallop // ugrat (a lóval).

xuttjel V G, *xutjel* G (*uštjel* R, us. *xuttjel opre, stel* S) spring, jump // ugrik; *khote xuklas thaj das la ek palma* V he sprang there and slapped her in the face // odaugrott és pofonvágtá; ~ *ande leski angāli* falls on his neck // az ölébe ugrik; ~ *āvri pi fejāstra* V jumps out through the window // kiugrik az ablakon; ~ *āndre ando šāncō* springs into a ditch // beugrik az árokba; ~ *opre* spring up // felugrik; ~ *tēle pa grast* dismounts a horse // leszáll a lóról.

xūv → **xiv**.

xuvardo → **xivālo**.

I

i¹ (V R r. *e*; obl. *la* V G R Ve, *i* S, *ola* R; plur. nom. *le* V, *o* R Ve G, *u* S, obl. *la* V G R Ve, *i* S, *o*, *ole* R) article, nom. f. the // a, az.

i² → **si**.

i³ → **vi**.

ič R Ve, *ič* G Ve, *iž* V r. (Colāri; us. *arātji* V) yesterday // tegnap; *prēko ič* Ve, B, †*pro ičo* Gy; *kāver iž* V r. the day before yesterday // tegnapelőtt <Skr. **hīyas* T 14108.

ija → **enja**.

ikrel → **likrel**.

ilo → **jīlo**.

indalel → **dindalel**.

indžarel → **likrel**.

ingrel V, *ligrel* G, V r., *ligerel* G r. (*lidžel* R, *lēžel* Ve, *hidžrel* S; praet. *ingerdas* / *ligerdas*, imperat. *inger* / *li-ger*) carry, take, lead // visz; *khēre ingerdas o kašt* he carried the wood home // hazavitte a fát; *kaj ~ o drom?* where does this road lead? // hová visz az út?

inkāb V G R Ve, adv. rather, more // inkább <H.

inke V (*mēg* G R Ve <H., *komi* S) still, yet, even // még; ~ *traji* he is still alive // még él; ~ *či mūlas* he has not died yet // még nem halt meg; ~ *arātji gēlas tar* he left already yesterday // még tegnap elment; *de ma ~ jek* give me

- one more // adj még egyet; ~ *jekvar* once more // még egyszer; ~ *či dav tu* even then I won't give it you // mégsem adom neked <Rom. *încă*.
- inkesto** V (us. *ketana*; *lukesto* R G, *linco* Ve, *kurmăskro* S) soldier // katona.
- inkrel** → **likrel**.
- intrego** V (obl. *intergone*; *celo* R G S; *cilo* Ve) entire // egész; ~ *nîpo* the whole people // az egész nép <Rom. *întreg*.
- inti** V; adv. *maj* ~ first, sooner // előbb; *maj* ~ *phen mange* tell me first // előbb mondd meg; *maj* ~ *gelas tar* just now he went away // az előbb ment el <Rom. *mai întîi*, *mai înaintea*.
- intja** V (*addja* / *oddja* R, *örde* Ve) in this / that direction, hither, thither // erre, arra; ~ *gelas ek manuș* a man went that way // erre ment egy ember; *av maj* ~! come nearer! // gyere közelebb! <Rom. *înaintea*.
- inzol** V (obs. *unzol*) touch // (hozzá)nyúl; ~ *karing leste* / ~ *ka les* touch it // hozzányúl; ~ *pala leste* stretch out the hand after it // utánanyúl; ~ *andi posotji* dive into the pocket // a zsebébe nyúl.
- inja** → **enja**.
- ippen** V G R just, even // éppen <H.
- iringrel** V r. 1. go with him // elkísér. 2. carry, lead // visz → **ingrel**.
- irinel¹** V obs. [from Transylvanian Gypsy // erdélyi cigányból] (us. *boldel*) Mü to turn // fordít.
- irinel²** G (*iskirij* V, *pisinel* R Ve, *šrajbrel* S <Germ.) write // ír <H.
- iringrel** Ve turn around // forgat.
- is te** Ve (*si te* V, *hun ti* S) must // kell; ~ *pis* you have to drink // innod kell; ~ *užardja* he had to wait // várnia kellett.
- iskirij** V (*irinel* G <H., *pisinel* R Ve, *šrajbrel* S <Germ.) write // ír <Rom. *scrie*.
- ispitel** / **ispidel** R (*pidzel* V G, *čhivel*, *del án čhurje* S) push, pull, squeeze into // lök, tol, beleszúr; *ispit tēle i sostin* pull down the trousers // told le a gatyádat; *ānde ispitinja i villa* he thrust the pitchfork into him // beleszúrta a vasvillát.
- ispitkerel** R prick, push // szúrkál, lökdös.
- iš** G (syn. *te*) also // is <H.
- iš** → **ěš**.
- ištālōva** V G R (*stanja* S) stable // istálló <H.
- iva** → **jive**.
- ivando** → **jivando**.
- izdral** V, *rezdal* R r. Rá tremble, quiver // remeg <Pers. *larzīdan* ? <Slav. ?
- izdravuno** V; ~ *grast (tātuši* R) magic steed // táltos ló <Rom. *năzdrăvan*.
- izmēri** → **mizmēri**.
- iž** → **ič**.

J

j → si.

jabuko Ve (us. *phāba*) apple
// alma <Croat. *jabuka*.

jabzin → **adjuvin**.

jag f. fire // tűz; *kerel* ~ makes fire // tüzet gyújt; *andi* ~ *šudel* V puts fuel on the fire // rak a tűzre; ~ *šinel* V throw out sparks // szikrát szór; *de ma* ~! give me a light! // adj tüzet!; *jagate avel* R gets excited // tűzbe jön <Skr. *agni* T 55.

jagāli V r., *jagakēro* Ve (us. *mašina* <H.) match // gyufa.

jagalo R, *jagālo* V (*prengēro* Ve, *pīreskro* S) policeman // rendőr.

jagarel V make redhot // tüzesít.

jägeri V G R (*vešeskro* S) m. hunter // vadász <H. *jäger*.

jaj V G R Ve oh! // jaj! <H.

jākh V G (nom. *jāk*), *jāk* S, *ājḥ* R Ve (nom. *āj*) f. (us. plur. *jākha* / *jāka* / *ājḥa*) eye // szem; *šinel leske jākhasa* V winks at him // kacsint; *mārel les jākhasa* / *jākha del les* V casts an evil eye on him // megverí szemmél; *xav leske jākh* V I could eat him // eszem a szemét; *ande štār jākh* in private // négy szemközt; *del jak ap čomōnesti* S keep an eye on sg. // szemmél tart <Skr. *akṣi* T 43.

jālo V G R S, *djālo* Ve raw //

nyers; *jālone hal o mas* R eats the flesh uncooked // nyersen eszi meg a húst.

jār V f., †*jārīda* Ho awl // ár (szerszám); *jār, jarīda* Szt awl, dagger // ár, tör <Skr. *ārā* T 1313.

jārato V; *ande če ~ san* / *ande če jāratošte san?* what are you doing here? // mi járatanban vagy? <H.

jarho → **āro**.

†*jarīda* → **jār**.

jāro¹ → **āro**.

jāro² → **ānro**.

†*jaska* V NSz, Cs tinder // tapló <Rom. *iască*.

jeḥkar → **jekvar**.

jek → **ek**.

jekto S, *jēkto* Ve (us. *eršto* S <Germ., *anghuno* V G R) first // első.

jekvar V G R, *jeḥkar* / *jekfar* G, *jekkar* / *jeḥkar* Ve, *jekri* S 1. one time // egyszer 2. once // egyszer, egykor.

jekhar → **jokhar**.

jekhāvres → **ekvares**.

jelo V G R sign // jel <H.

jepaš → **dopaš**.

†*jerno* R Gy sober // józan.

jertosārel → **ērtoj**.

jicāli V (us. *papriki* <H.) paprika // paprika <Rom. *iuteală*.

†*jigo* R B south // dél (égtáj) <Slav. *jug*, Czech *jih*.

jīlo V G R, *īlo* V (*vōdji* Ve, *zi* S) heart // szív; *naj tu ~?* / *nāne tut ~?* have you no heart? // nincs szíved?; *dukhal muro* ~ it pains me // fáj a szívem <Skr. *hr̥daya* T 14152.

jīp → **jiv**.

jito V G m. f. pungent, hot, quick // *csípős*, friss; ~ *paprika* hot paprika // *csípős paprika* <Rom *iute*.

jiv V G R S, *djiv* Ve (nom. *jīp* S) snow // *hó*; *del o* ~ it is snowing // *havazik* <Skr. *hima* T 14096.

jivando V (syn. *jālo*) raw, uncooked // *nyers* <Skr. *vimlāna* ?

jive V G (*iva* r.; *čičeski* S) 1. in vain // *hiába*; 2. r. gratis // *ingyen*.

jivend V G R, *djēd* / *djivend* Ve, *vend* S winter // *tél*; *jivende* / *djevēnde* / *vendāre* in winter // *télen* <Skr. *hemanta* T 14164, 14334.

joj R S (*voj* V G, *ōv* Ve, *ūj* R) f. she // *ő* (nőnemű).

jókhar V (Colāri *jekhar*) once // *egyszer*; *feri* ~ suddenly // *egyszerre* → **jekvar** 2.

jókkharsa V G R suddenly // *egyszerre*.

jon S (*von* V G, *ūnk* R) they // *ők*.

jop S (*voj* V, *vō* G, *ūj* R, *ōv* Ve) m. he // *ő* (hímnemű).

jov → **ūj**.

juhāsi V G R (*haltāri* / *bakren-gur* *haltāri* S) m. shepherd // *juhász*.

abor / *kibor* Colāri (*adebor* R) 1. how great? // *mekkora?*; 2. so great, so many // *akkora*, *annyi*.

kacar → **kathar**.

kace → **kathe**.

kada Ve (*kana* V G R S) when // *mikor*, *amikor* <Serb. *kada*.

kade V [in some Lovāri groups // *egyes lovári csoportokban* *kāde* / *kāde*], (*gade* Drizāri, Māšāri, *awka* R G, *afka* Ve, *gjaki* S) adv. so, thus, in this way // *így*; ~ *kamav tut sar muro trajo* I love you as my own life // *úgy szeretlek*, *mint az életemet*; ~ *nāšel ke naštig xutjilav les* he runs so that I cannot catch him // *úgy fut*, *hogy nem tudom megfogni*; ~ *sas sar phenav* it was so as I tell you // *úgy volt*, *ahogy mondom*; *kadē* (= *kade j*) yes, it is // *úgy van*; *či ~ či dav* even then I won't give it // *úgysem adom oda*.

kadējke V exactly thus // *éppen úgy*.

kadebor → **kabor**.

kaditi → **kattji**.

kado V (*gado* Drizāri, Māšāri, *ado* G, *adā* R Ve, *kau* S; obl. *kadales* / *kadala*, plur. *kadal*) this // *ez*; *kadi phenav tuke hodj* I tell you that // *azt mondom neked*, *hogy*.

kadōke V exactly this // *éppen ez*.

kafidi R (*mesalji* V, *astala* G <H., *ostólo* Ve, *tiša* S <Germ.) table // *asztal* <Gr. *καφίδι*.

K

ka → **kaj**³.

kā → **kaj**¹ / **kaj**².

kabor / **kadebor** / **kebor** V,

kahani → **khānji**.

kaj¹ / **kāj** (*kā* G R, *ke* Colāri) where // hol, hová, ahol, ahová [R-ben csak 'hol']; *kaj san?* V, *kāj sljan?* R, *kā hal?* G, *kaj hal?* S where are you? // hol vagy?; ~ *žas?* V, *kā(j) djas?* G, *kaj džas?* S (*kia džas?* R) where are you going? // hová még?; *dža kaj kames* go where you want // menj, ahová akarsz; *kā has kā na has* G once upon a time, there was // hol volt, hol nem volt <Skr. *kva* ?, *ka* T 2574.

kaj² (*kāj* R Ve G, *kaj* V, *kej* Colāri, var. *kā* G) 1. for, that (conj. of casual, temporal ect. clauses) // mert, hogy; us. V → **ke²**; *azīr phendjom tuke kāj kamau tut* R (*ke kamav tut* V) I told you because I love you // azért mondtam, mert szeretlek; *aba trin kurke* ~ *mūlas* V it is already three weeks that he died // már három hete, hogy meghalt; *nais tuke* ~ *iskirisārdan* V thanks, that you have written // köszönöm, hogy írtál; *kāj te na* R (*sar te na* V) of course // hogyne; *des man te han?* – *kāj te na dāhi* R will you give me to eat? – of course, I will // adsz ennem? – hogyne adnék; *na džā me, kā džā me* R I won't go, of course, I won't // nem megyek én, hát már hogy mennék. 2. [conj. of objective clauses especially in G // tárgyi

mellékmondat kötőszava, főként G-ben] (us. *hodj*) that // hogy; *džanav kāj čōro hal* G (*žanav hodj čōro san, džanav ke čōro san* V) I know that you are poor // tudom, hogy szegény vagy; *annjira mārde les kā mūlja* G they have beat him so strongly that he died // úgy megverték, hogy belehalt.

kaj / **ka³** V (*ke* G, *uzar* Ve, *paš* S; *ke* R in some groups // R egyes csoportjaiban; *uz* in others // másokban) praep. to, r. near, beside // -hoz / -hez /- höz, r. -nál / -nél; *gēlas* ~ *lako dad* he went to her father // elment a lány apjához; *reslas ka o kraj* he arrived to the king // megérkezett a királyhoz; *ka pōdo* near the bridge // a hídnál.

kaj⁴ S here // ide; *ap* ~ come here // gyere ide – cf. *kathe*.

kaj⁵ → **kau**.

kajs-kajs S now-now // hol-hol.

kajso V where (relat.) // ahová; *ža* ~ *kames* (syn. *kaj kames*) go where you want // menj ahová akarsz.

kakavi V G, *kekava* / *kakava* V kettle, cauldron // üst <Gr. *κακαβη*.

kakli → **katli**.

kako¹ S (V r.; *bači* R) <H. uncle // nagybácsi <Pers. *kākā*; Skr. **kākka* T 2998 – cf. *nano*.

kako² V (us. nom. acc.) this // ez itt [points to objects within sight while *kado* is

used also generally // közel-re mutató]; ~ *manuš* this man near us or near you // ez az ember itt; ~ *so kere!*? what's this one doing here? // hát ez meg mit akar?

kalca V (*holev* R Ve S, *xolō* G) trousers // nadrág <Gr. *καλξ* shoe // cipő; – Rom. *călțun* stocking // harisnya.

kaljārel V Mü make black // feketít.

kāljol V R, **kājol** V R Ve (*vel kālo* S) turn black // feketedik; *kāljilas anda xōlji* V turned black from wrath // elfeketedett a haragtól.

kālo black // fekete <Skr. *kāla* T 3083.

kam¹ → **kham**.

kam² V (us. *hajkam*) perhaps, though // hátha, talán, habár <Rom. *cam*.

kamado V G making love, adulterous // kikapós.

kamavel pe V let herself love, be in love with sy, make love with sy // szeretkezik, szeretteti magát; *muro rom gindij hodj kamavav man e gāženca* my husband thinks that I have love affairs with non-Gypsies // a férjem azt hiszi, hogy gázsókkal (nem-cigányokkal) szeretkezem.

kamel V G R S, **kāmel** Ve 1. want, wish // akar; *so kames te keres* V G, *so kames te keren* R, *so kames te kērel* Ve, *ho kames ti kere!*? S what do you want to do? // mit akarsz csinálni?; *kamos*

te pušav vāreso V, *kamāhi te pučhen valaso* R I want to put a question // kérdezni szeretnék valamit. 2. (syn. *piervel*, S, syn. *čhajol* Colāri) love, like // szeret; *kamav tut* I love you // szeretlek; *muro rom či ~ i kolompirja* V my husband doesn't like potatoes // a férjem nem szereti a krumplit; *i šej nadjon ~ te khelel* V, *i čhaj bāre ~ te khelen* R the girl is very fond of dancing // a lány nagyon szeret táncolni; *e ternimāta nadjon kamen pe* V these two young people are in great love // a fiatalok nagyon szeretik egymást. 3. R Ve V owe // tartozik; *kamel mange but lõvenca* R V, *kāmel mange but lõj* Ve he owes me much money // sok pénzzel tartozik nekem <Skr. *kāmayati* T 3042.

kamipe¹ V Mü, **kamipo** V, **kāmepe** S (*serelmo* R <H., syn. *pierapen* S) love // szeretet, szerelem.

†**kamipe**² Szt (us. *užulipe*) debt // adósság.

†**kamiši** R Gy pipistem // pipaszár?

kampel / **kampol** R, **kapel** / **kapol** G (*trobu* V, *pekal* Ve, *hun ti* S) must, need (us. impersonally, 3rd pers. with dat.) // kell; *te pien kampos* / *kampol tuke te pies* R, *kapel te pies* G you must drink // innod kell; *mre ofto čhavage but kamplahi te*

han R my eight children needed much food // a nyolc gyermekemnek sok ennivaló kellett; *kampilja leske ānde te džan ando fōro* R he had to go to the town // be kellett mennie a városba.

kan¹ ear // fül; ~ *del* V Mü, ~ *šol* V (us. *šumel*) listen // hallgat <Skr. *karṇa* T 2830.

kan² → **kana, akanak.**

kana V G R S (*kada* Ve, us. *kan kāna* S) **1.** when (interrog., relat.) // mikor, amikor; *kan' avesa? / aveha khēre?* when will you return? // mikor jössz haza?; *maj ~ fizetēši avla, palpāle dō tu* V I will pay it back, when we receive our wages // majd fizetéskor visszaadom. **2.** since, if // ha már, hiszen; *kan' aviljan, bešen tēle* R since you have visited us, sit down // ha már itt vagytok, üljetek le; *sar šaj vorbisārdem lesa ~ či na či dihklem les* V how could I have spoken with him whereas I never have seen him // hogy beszélhettem volna vele, mikor nem is láttam. **3.** V now, then // ekkor [us. as introductory particle // ált. mondatkezdő szócska → *akana*]; ~ *kapisārdem les* well, I grasped him // oszt elkaptam.

kanel V r., *kandel* listen // fül – Calque on H.

kaneskri S (*zlāga* V, *čenja* R, *čēnji* Ve) earring // fülbevaló.

kangli R S, *kāngli* Ve, *kangli* V comb // fésű <Skr. *kaṅka-ta* T 2598.

kanjhi → **khānji.**

kānrālo V, *kārālo* V R thorny // tüskés; ~ *bālo* hendehog // sündisznó.

kānro V, *kāro* R Ve (V r.; *dislo* S <Germ.) thorn // tövis <Skr. *kaṇṭaka* T 2668.

kantuši V r., R Cs clothes // ruha.

kāpa Ve carpet // szőnyeg; V r. (us. *colo*) blanket // pokróc <Gr. *καπα*, Rom. *capă*.

kapel → **kampel.**

kapij V (*hudel* R) take, seize // kap, fog; *o raklo kapisārdas o xānro* the boy seized his sword // a legény kapta a kardját; ~ *ka pesko šēro* clutches his head // a fejéhez kap <H.

kapuva V G R Ve (*toara* S <Germ.) gate // kapu <H.

kār (var. *kor / koar* S) penis // hímvessző; *xas muro ~ V* swallow my penis // kapd be a...; *bāro ~ san* V you are a stupid (cunning) fellow! // nagy .. vagy! <Skr. **kāṭa* T 3017, **kaṇṭa* T 14347 – H. slang *károv.*

kārālo → **kānrālo.**

karavdi R (V Miklosich); †*karavdina* Gy, †*karabin* Mü crab // rák <Gr. *καραβίδα*.

kārdjālinel → **kārja del.**

karfin / karfi V G (plur. *karfa*; *klinco* R Ve, *niglo / naglo* S <Germ.) nail // szög; *mārel karfa andel les* to nail // szö-

gez; *o Karfin* the town Szeged (in Hungary) // Szeged <Gr. *καρφί*.

karing V (cf. *ke*, *uz* R, *uzar* Ve, *paš* S) 1. praep. towards // felé; *gēlas ~ i murmunci* he went in the direction of the cemetery // elindult a temető felé; *kapij ~ i šūri* stretches out his hand towards the knife // a késéhez kap; *naštig inzos ~ mande* you must not touch me // nem nyúlhatsz hozzám; *~ i mizmēri* towards midday // dél (időpont) felé; *~ pest' avel* recovers consciousness // magához tér. 2. adv. where, whereabouts // amerre; *~ ame phīras mēg vi e kašt rōven* where we are wandering even the trees weep // amerre mi járunk, még a fák is sírnak [song // dal].

karingódi V adv. wherever // bármerre; *~ bodel pe, či dikhel khanči* wherever he turns, he does not see anything // bármerre fordul, nem lát semmit.

karingso V where (relat.) // ahol, amerre.

kārja del S, *karjadel* R (us. *livinel* <H.), *kārdjālīnel* Ve (*puške del* V) 1. to shoot // lö 2. Ve to hunt // vadászik.

†**karjalo** R Gy 1. gun // puska. 2. coat // kabát.

karmāskri S (*puška* V G R <H.) gun // puska.

†**karmuci** R Gy cat // macska – cf. *kermūso* ?

karnjica V r. bowl // tál <Serb. *karlica*.

kāro → **kānro**.

karvači¹ V r. (us. *kukuruzo*) maize // kukorica.

†**karvači**² Szt fodder // abrak.

kas → **kon**.

kasavo / **kasó** / **kevaco** V (*aso* R, *asso* G, *esej* Ve, *sau* S) pron. such, so // ilyen, olyan; *kado grast ~ j sar muro* this horse looks like mine // ez a ló olyan, mint az enyém; *kasava šukāra romnja inke či diklem* I have never seen such a beautiful woman // ilyen szép asszonyt még nem láttam; *o ~, i kasavi* what-d ye-call-him, I say // izé, hogyishívják.

kašt (plur. *kašt*, r. *kašta*; cf. *ruk* S) wood, tree // fa; *čhinel / šinel ~ chop* wood, fell a tree // fát vág, kivágja a fát; *žal opre po ~ climb* the tree // felmászik a fára; *e kaštenge patra* V leaves of tree // falevelek <Skr. *kāṣṭha* T 3120.

kaštālo V wooded // fás.

kaštāno V, *kaštuno* R V wooden // fa-.

†**kaštāri** V Szt carpenter // ács.

†**kaštōro** V Szt brush // bokor.

kašuko V G R Ve (*tiērešo* S) deaf // süket.

kat V G R Ve (*šiēra* S <Germ.) f. scissors // olló <Skr. *kar-tari*, cf. T 2858, 2863, 14367.

katar → **kathar**.

katarutno V (*kia valōvo* R, *kāj vaōvo* V) adj. where born // hova való, hova valósi; *tu ~ san?* where do you come from? // hova valósi vagy?

katel V G R obs. (us. *fonij* / *foninel* <H.) spin // fon <Skr. **kartati* T 2855.

kāter → **kathar**.

kathar V G R, **katar** V G, **khatar** Ve (V r.), **kacar** Colāri

1. (*fon* or // vagy ablat. S; Ve Ø) praep. from // -tól / -től; ~ *muro dad šundem* V (*mre dadestar*, ~ *mro dad* R, *mur dadestar* S) I heard it from my father // az apám-tól hallottam; ~ *kado perco* V from this very minute on // ettől a perctől fogva; ~ *o gav nāšel ek manuš* a man is running from the direction of the village // a falu felől szalad egy ember. **2.** (*kāter* S) adv. from where // honnan; ~ *avilan?* V, ~ *ājal?* R, *khatar ājal?* Ve, *kāter vjal?* / *fon kāter vjal?* S where do you come from? // honnan jöttél?; ~ *džanes?* how do you know it? // honnan tudod?; ~ *šundjom te me phendjom* R from where I heard it, I tell it in the same way // ahonnan hallottam, én is ugyanúgy mondtam. **3.** adv. (*adāthar* R Ve) from here // innen. **4.** S here, from here // itt, innen.

kathe / **khate** V, **kace** Colāri, **kati** S **1.** (*adaj* R, *edej* Ve, *athe* G) at this place, here // itt; ~ *bešel* V he lives here // itt lakik. **2.** (*addja* R, *orde* Ve, *adja* G) here, in this direction // ide; *av* ~! come here! // gyere ide!; *de* ~! give it to me! // add ide!

kati → **kathe**.

katika → **katka**.

kattji → **kattji**.

katli R, **kakli** V spindle, bobbin // orsó.

katka V (*katika* Colāri) here, just here // itt ni, ide el; *av* ~! come nearer! // gyere csak ide!; ~ *tāj* ~ at such and such a place // itt meg itt.

katkar V **1.** from here // innen; *vī* ~ *vī kutkar* from here and there // innen-onnan, mindenfelől. **2.** (us. *atunči*) then // aztán; *phenel* ~ *o rom* then the man says // azt mondja ekkor az ember – cf. *kitkar*.

kattji / **katji** (r. *kettji* / *kaditji*) V, *keci* Colāri, (*attji* R Ve G, *zu but* S) **1.** so many // annyi; ~ *šavora sas les sar pi rošta i xiv* he had as many children as holes in a sieve // annyi gyermeke volt, mint rostán a lik; *či* ~ *vrāma či žanglan te žukāres?* did you not endure to wait even such a short time? // annyi ideig sem bírtál várni?; *sode tu desa, vi me ~ dō* I will give as much as you will do // én is annyit adok, amennyit te. **2.** G (*sode* V, *kitji* R, *kici* S) [V only in some groups // V csak egyes csoportokban] how many // mennyi.

kau S (f. *kaj* / *koj*, obl. *kal* / *kol*; *kado* V, *ado* G, *adā* R Ve) this // ez.

kāvēja coffee // kávé <H.

kazom V [only in a few groups

// csak néhány csoportban] (us. *sode*) how many // mennyi.

ke¹ R G, *ki* R (*kaj* V, *uzar* Ve, *paš* S) [with article // névelővel *ko ki*; R in some groups // R egyes csoportokban *uz*] to; r. beside, near // -hoz / -hez / -höz; r. -nál / -nél; *tāmastinel ko falo* leans against the wall // a falhoz támasztja; *ki tute ājom* R I came to you // hozzád jöttem; ~ *peste akharel* invites to himself // magához hív.

ke² V (*ti* S, *hody* R Ve G V <H.) conj. **1.** that // hogy; *phenav ~ naj čačes* I say that it is not true // mondom, hogy nem igaz. **2.** V G (*kāj*, *mer* R Ve, *vajl* S) for, because // mert; *naštig žav ~ naj man vrāma* I can't go because I have no time // nem mehetek, mert nem érek rá; *anda kodo bikindem e grastes ~ nasvālo sas* I sold the horse for it was sick // azért adtam el a lovat, mert beteg volt <Rom. *că*.

kebor → **kabor**.

kecavo → **kasavo**.

keci → **1. kattji**, **2. kitji**.

kecij / **akecij** V **1.** (syn. *umblavel*; *akastinel* R G <H., *hengrel* S <Germ.) hang, suspend // akaszt; ~ *po karfin* hangs on nail // szegre akaszt; *po kašt kecime j* it is hung up on a tree // fára van akasztva. **2.** stop, check, block (trans.) // megakaszt; ~ *pe* (r. *kecol pe*)

stop, stick (intrans.) // megakad; *i rota kecijas pe* the wheel got stuck // a kerék elakadt; *kecij pe lesa* taunt // akaszkodik, kötözködik <Rom. dial. *acăța*.

kēde → **kade**.

kedel → **kidel**.

kedvešo V G, *kedvešno* R (m. f. *kedvešo* V G, f. *kedvešni* R; obl. *kedvešone* / *kedveša*, plur. *kedveše* / *kedveša* V G; us. *drāgo* V) dear // kedves; *muri ~ romnji* V, *mri kedvešni romnji* R my dear wife // kedves feleségem; *kedvešona phralale* dear friends // kedves barátaim <H.

†**kejica** V NSz (us. *dikhlo*) bonnet // főköttő <Rom. *căiță*.

kek S no, not a single one // egy sem; ~ *kicāri dias mange lo nit* he gave me not a single penny // egy fillért sem adott; *hi man ~* I have none // nekem egy sincs; ~ *menčo* nobody // senki; *nej krau ~ būti nit* I can do no work // nem tudok semmit dolgozni.

kekava → **kakavi**.

kekerāška V G R magpie // szarka [humorous // tréfásan: vulva // női szeméremtest → **mindž**] <Gr. *καπακαῖα*.

keko S (*khonjik* V, *niko* G R Ve, syn. *kek menčo* S) nobody // senki; ~ *hacjas les nit vri* nobody guessed it // senki sem találta ki; *kekeski phenau les nit* I won't tell it to anybody // senkinek sem mondom el.

kelderāri V coppersmith // üstfoldozó [a Vlach Gypsy group // egy oláh cigány csoport] <Rom. *căldărari*.

kelij / kelisārel V temper, harden (steel) // edz (acélt) <Rom. *căli*.

kello → **kirlo**.

kenjino R easy, light // könnyű <H.

keraptatinel → **keravel**.

kerāra → **kirāra**.

keravel / keraptatinel V G R, *kerāl* Ve (praet. *keradas / keravadas* V) to *kerel* have made (causative) // csináltat; ~ *peske gāda* order a suit // ruhát csináltat; *būti keram-nahi leha* R he was forced to work // dolgoztatták; *keravel ek mulatšāgo* arrange a festivity // mulatságot rendez.

kerbūzi → **harbuz**.

kerdjol V G 1. be born // születik (*sületinel* R Ve <H, *vel apu velto* S) [in V, if no substantive or pronoun indicating the parents is added, then // V-ban, ha a szülőkre utaló főnév vagy névmás nincs kitéve, *arakhadjol: kaj rakhadjilan?* where were you born? // hol született?]. 2. (*ūja* R, *vjas* S) become // válik valamivé; *sa kālī kerdjilas* she became all black // egészen megfeketedett; *kerdjilas ekhe māšeske* she was transformed into a fish // hallá változott; ~ *palpāle* change back // visszaváltozik. 3. arise, originate // keletkezik; ~ *ek bāro*

brišind a storm breaks out // nagy eső támad. 4. get somewhere // vhová kerül; *kerdjile āvri po parto* they touched land // kijutottak a partra; *te ~ angla mande xāben!* food shall appear before me! // teremjen előttem étel!

kerdo adj. 1. made // csinált. 2. artificial, false // mesterséges, hamis; *kerdi mol* adulterated wine // hamisított bor.

kerel V G R S, *kērel* Ve, *krel / khrel* S 1. do, make // csinál; ~ *kher* build a house // házat épít, *ker čačipe maškar amende!* V decide between us! // tégy igazságot közöttünk!; *so keres?* (syn. *sar san / slja?* V R) how are you? // hogy vagy?; ~ *les* V caresses him // simogatja; ~ *vastesa* V waves the hand // integet; *kerdas leske nāsul trajo* V she poisoned his life // megrontotta az életét; *āndre / ānde* ~ (*krel cu* S) to close // bezár; *āvri / āri* ~ (*krel prē* S) to open // kinyit; *opre / uppe* ~ V G R make pregnant // felcsinál. 2. ~ *pe / pes* pretend, feign // tetteti magát, színlel; ~ *pe nasvāli* shams illness // betegnek tetteti magát; ~ *pe te sōvel* pretends to sleep // tetteti az alvást. 3. behave // viselkedik; *pirānesri* ~ G she whores // szajha módra viselkedik. 4. V R practise magic

- // kuruzsol; *trin čohannja keren* R three witches are working charms // három boszorkány kuruzsol. **5. Ve** (*buntuj, azbal* V) harm, hurt // bánt <Skr. *karoti* T 2418 – H slang *skerāzik* // to work.
- kerestül** V G R across, through // keresztül; ~ *po pāji / o pāji* ~ V across the river // a folyón keresztül <H. → **perdal**.
- kerimāta** V plur. witchcraft, spell // babonaság, varázslás, kuruzslás.
- kerko** 1. V G R Ve (*hantago* S) bitter // keserű 2. Gy beer // sör <Skr. *kaṭukka* T 2641.
- kermālo** V, *kirmalo* G R wormy // férgek.
- kermo** V, *kirmo* R G S, *kiermo* S beetle, worm // bogár, féreg <Skr. *kṛmi* T 3438 – cf. Pers. *kirm*.
- kermūso** Ve (*miša* R, *šimijāko* V, *egero* G <H., *mauzo* S <Germ.) mouse // egér.
- kernjol** V rot (intrans.) // rothadt.
- kerno** V G, *kirno* R, *kīrno* Ve rotten // rothadt <Skr. *karuṇa* tender // lágy, gyöngéd T 2809.
- †**kersto** R Gy (us. *keresto* <H., *trušul* V) cross // kereszt.
- ketana** V (*lukesto* R G, *linco* Ve, *kurmāskro* S; syn. r. *inkesto* V; plur. nom. *ketani*, obl. *ketanen* m.) [sometimes used with f. article and adjectives // olykor nőnemű névelővel és melléknevekkel] soldier // katona; *gelas ketanake* he joined the army // beállt katonának <Rom. *cătană*.
- ketanija** V military service, army // katonaság <Rom. *cătănîe*.
- kethāne** → **ekethāne**.
- ketrāno** V (*močka* R Ve) quid, chewing- tobacco // bagó.
- ketrinca** V G (*leketōva* R, *leketa* Ve, *dantiēra* S) apron // kötény <Rom. *cătrință*.
- kettji** → **kattji**.
- kezdij** V, *kezdinel* R Ve G (*fangrel an* S <Germ.) begin // kezd <H.
- khabnji** → **khamnji**.
- khajnji** → **khānji**.
- khaj nit / khajni nit** S (*khatji* V, *nikaj* G, *nikhaj* R) now-here // sehol.
- khajt** Ve (*cino / cerra* V, *buka* R, *pisra* S) small, a bit // kicsi, egy kevés; ~ *manušōro* little man // kis emberke; *sovav jek* ~ I will sleep a bit // alszom egy keveset.
- khajtōro** Ve a bit // kicsikét.
- khak** R Ve G, *thāk* V armpit // hónalj; *tela* ~ under the arm // hóna alatt <Skr. *kakṣa* T 2588.
- kham** (var. *kam* G) sun // nap (égitest); *o* ~ *tēle džal* the sun sets // a nap lemegy; *o* ~ *opre / uppe / prē džal* the sun rises // a nap felkel <Skr. *gharma* T 4445.
- khamnji** V G R Ve, *khabnji* R (*phāri* S) pregnant // viselős; ~ *kerdjol*, ~ *perel* become pregnant // teherbe esik <Skr. *garbhini* T 4062.

khamōro V 1. little sun, sun-shine // napocska. 2. Mé lady-cow // katicabogár.

khan V G R S, *khand* Ve (syn. *sung*) smell, odour, stink, bad smell // szag, bűz <Skr. *gandha* T 4014.

khanči V (*ništa* R Ve G, *či*, *gwarči* S) nothing // semmi; ~ *naj kathe* there is nothing // semmi since itt; ~ *či šundem* I have not heard anything // semmit sem hallottam; *khančesa či žutin ma* they don't help me with anything // nem segítenek semmivel; *khančesko* good for nothing, rascal // semmirekellő – H. slang *kanyi ló*, *kanyi love*.

khandālo → **khandilo**.

khandel V G R S, *khāndel* Ve, *khanel* R to stink // szaga van, bűdös; *o mas* ~ the meat smells foul // a hús bűdös; *lesko muj* ~ *sir* V his mouth smells of garlic // a szája fokhagymaszagú.

khandilo R, *khandālo* V, *khandino* G stinking, smelly // bűdös.

khanel → **khandel**.

khangēri V G R Ve, *khangri* S church // templom <Pers. *kungura* tower // torony ? Skr. *ghanṭāgāra* belltower // harangtorony.

khanjarel R G, *khanjārel* Ve (*ril kerel* V) to fart // fingik.

kānji V G, *khajnji* V, *kanjhi* R, *kānji* Ve, *kahani* S (r. *kločka* S) hen // tyúk;

khajnjako ānro hen's egg // tyúktojás.

khanjikas → **khonjik**.

khārel → **akhārel**.

khas hay // széna <Skr. *ghāsa* T 4471.

khāsajvel → **xasajvel**.

khasel → **xasal**.

khatar → **kathar**.

khate → **kathe**.

khatējke V just here // éppen itt.

khati / **khatji** (r. *khatjik*) V (*nikija* / *nikhaj* R, *nikā* G, *khaj nit* S) nowhere // sehol, sehova; ~ *č' arakhav la* I can't find her anywhere // sehol sem találom; ~ *naštig žas* you must not go anywhere // nem mehetsz sehová.

khatikaj V (*nikija* R, *nikaj* G, *khaj nit* S) nowhere, in no direction // sehová; ~ *naštig žas* you must not go anywhere // nem mehetsz sehová.

khāvres → **ekvares**.

khelel V G R S, *khēlel* Ve 1. dance // táncol. 2. (var. ~ *pe* V) play // játszik; ~ *lilenca* play cards // kártyázik; *e šavora khelen pe* V the children are playing // a gyerekek játszanak [never used as 'play music', which is *bašavel* // 'zenél' jelentésben nem ez használatos, hanem *bašavel*] <Skr. **khell* T 3890, cf. Skr. *krīdati*.

khelimo / **khelipe** V G R S dancing // tánc; *khelimaski djili* V dance tune // táncdal.

- khēnego** S (*kraj* V, *kirāji* R Ve G <H.) king // király <Germ.
- khenegeca** S (*krajeski raklji* V) princess // királylány.
- kher**¹ (var. *khēr* V) house // ház; *kerel* ~ build a house // házat épít <Skr. *ghara* T 4428 – H. slang *kéró* // brothel.
- kher**² V (*tjirhaj*, *čičmi* R <H., *kirhej* Ve, *brānji* G, *štivla* S <Germ.; us. plur. *khera*) f. boot // csizma.
- †**kher**³, †*khero* Mü ass // szamár <Skr. *khara*.
- kherāri** m. peddler ? // házaló ? [a Vlach Gypsy group // egy vlah cigány csoport].
- khēre** (us. *khēr* Ve, *khēri* S) home, at home // haza, otthon; ~ *avel* / *vel* comes home, returns // hazajön; ~ *si* / *hi* he is at home // itthon van; ~ *fele* V homewards // hazafelé.
- kheral** V G R, *khēral* Ve S, *fon khēral* S from home // hazulról; *žal tar* ~ goes away from home // elmegy otthonról.
- khetān** / **khetāne** / **kheteni** → **ekhetāne**.
- khēvri** S (*gindāca* V) nickname of the Romungro Gypsies // a romungró cigányok gúnyneve <Germ. *Käfer*.
- khindrel** S, *khinjārel* V, *thinjarel* R fatigue // elfáraszt.
- khinjol** / **khinjol āvri** V G, *thinjol* / *thinjel* R (vel *khīno* S) grow tired // elfárad.
- khīno** V G S, *khino* Ve (r. V G S), *khinno* G, *kīno* S, *thino* R tired // fáradt; ~ *sim* / *hom* I am tired // elfáradtam <Skr. *ksīṇa* T 3690.
- khlōr** S (*sa*¹ V G R Ve) everything, all // minden.
- †**khoč** Mé (us. *čang*) knee // térd <Gr. *κοτσι*.
- khōji** / **khonji** V mutton-fat, tallow // faggyú.
- kholesla** S (*variška* V) wooden spoon // fakanál.
- khonjik** V (obl. *khonjikas* / *khanjikas*; *niko* G R Ve, *keko* / *kek menčo* S) nobody // senki; ~ *naj khēre* nobody is at home // senki sincs itthon; *khanjikaske či dav* I won't give it to anybody // nem adom senkinek.
- khōr** → **ākhōr**.
- khōro** jug // korsó <Skr. *ghaṭa* ? T 4406.
- khosel** V G R S, *khōsel* Ve, *kosel* G wipe, dry // töröl; ~ *pe* / ~ *pes* towel oneself // törölközik <Skr. *gharṣati* ? T 4450, **skoṣati* ? T 13661.
- khosno** R Ve (*dikhlo* V) kerchief, towel // kendő, törölköző.
- khote** → **kothe**.
- khotējke** V just there // éppen ott.
- khrel** → **kerel**.
- †**khudinel** Mü to cover // befed.
- khul** V G R Ve, *ful* S drop-pings, shit // ürülék <Skr. *gūtha* T 4225 – H. slang *kula*.
- khunto** S beggar // koldus.
- khur** V R hoof // pata <Skr. *ghuṭa* ? T 4479; *khura* ? T 14432.

khurāri V m. horseherd // csikós.

†**khurmin** R Gy millet pap, gruel // kása <Skr. *karambha* ? T 14358.

khūro colt, foal // csikó <Skr. *ghoṭa* T 4516.

hurōro V young foal // kis-csikó.

khuvel V G R Ve, *kuvel* R (*flectrel* S <Germ.) spin, plait, weave // sző, fon; ~ *āndre peske bal* V plaits her hair // befönja a haját <Skr. *guphati* T 4205.

kia / **kija** R G 1. (*kaj* V G Ve S) adv. where, in which direction // hova; ~ *džas?* where are you going? // hova mész?; ~ *bičhadjal ole čhāve?* R where did you send the boy? // hova küldted a fiút?; *gēle ko kija dikhjas* G everybody went their own way // mentek, ki merre látott. 2. R praep. (*karing* V) towards // felé; ~ *rāti* towards evening // este felé. 3. prev. to // hozzá; ~ *astarel* R set about, start // hozzáfog; ~ *astarel a bŭtjake* get down to work // hozzáfog a munkához.

kiārvel → **kirāvel**.

kibor → **kabor**.

kicāri S penny // fillér <Germ. *Kreuzer*.

kici → **kattji** / **kitji**.

kidel V G, *kedel* R Ve S, *khedel* S collect, gather // szed, gyűjt; ~ *kašt* picks up brushwood // rőzsét gyűjt; *kedinja pe ekethane* R he gathered his things toget-

her // összeszedelődzködött; *opre* ~ / *uppe kedel* / *kedel prē* pick up // felszed; ~ *tēle phabaj* plucks apples // almát szed.

kiervel → **kirāvel**.

kija¹ V G, *tjija* V (*kleja* / *klučo* R, *klučo* Ve, *klidi* S) key // kulcs; *kijaki xiv* keyhole // kulcslyuk <Rom. *cheie*.

kija² → **kia**.

kikidel V to press // szorít; *muri kher* ~ *man* my boots are tight // a csizmám szorít.

kikidjol V be squeezed, pressed // szorul; *āndre* ~ / *khote* ~ get stuck in sg. // beszorul, odaszorul.

kīkno R G, *kēkno* Ve (*vuneto* V, *blavato* S) blue // kék <H.

kil → **čil**.

kilalo → **čilalo**.

kilca V r. tow // kóc, csepű <Rom. *cîlți*.

kīlo V G Mü (*flok* Ve) stake, pale // karó <Skr. *kila* T 3202.

kilōvo V G R kilo // kiló <H.

kinda V (*tādži* R, *kuxnja* S; us. *konjha* V R <H.) kitchen // konyha.

kindo V G R wet // nedves <Skr. **tinta* T 5812.

kindjārel V moisten // áztat.

kindjol V G R become wet // ázik, nedvesedik.

kinel V G R S, *kīnel* Ve (us. *tjinel* R, r. V; us. *gīnel* S) buy // vásárol <Skr. *krīṇāti* T 3594.

kinipe V r., *tjinipe* R r. buy, purchase // vásárlás.

kīno → **khīno**.

kinoj / **kinosārel** V r. shake, agitate // *ráz* <Gr. *κινω*.

-kinja V formant of the f. of loan substantives indicating affiliation or profession // -né, -nő; e. g. *kumnātkinja* sister-in-law // *sógornő*; *šōgorkinja* sister-in-law // *sógornő*; *tanitōkinja* teacher (woman) // *tanitónő*; *doktorkinja* doctor (woman) // *doktornő* <Gr. *γυνή*?

† **kinjepa** Cs wool // *gyapjú*.

kīpo V G R (plur. *kīpura* V, *kīpi* V G, *bilda* S <Germ.) picture // *kép* <H.

kir / **kiri** V G R, *kīri* S f. ant // *hangya* <Skr. *kūṭa* T 3193.

kirādo V (*tādo* R G, *tado* Ve) boiled, cooked // *főtt*; ~ *mās*, boiled meat // *főtt hús*.

kirāji R V G Ve (us. *kraj* V; *khēnego* S <Germ.) m. king // *király* <H.

kirājkinja R (*krajāskinja* V) queen // *királyné*.

kiral V G, *tjiral* R, *tjīral* Ve (*topfa* S <Austr.) f., m. curd, cheese // *túró*, *sajt* <Skr. *kilāṭa* T 3181.

kiralaslo V made with curd // *túrós*.

kiralin Ve r. (*čil* V G R, *kil* S) butter // *vaj*.

kirāra / **kerāra** V r. path, trail // *gyalogút*, *ösvény* <Rom. *cărare*.

kirāvel V (r. *tjirāvel*), *kiervel* / *kiārvel* S (*tāvel* R G, *tāl* Ve) cook (trans.) // *föz*, [in S also intrans. // S-ben *föz* is]; ~ *o xāben* prepares a meal // *ebédet föz*; *o xāben kiervela*

S the meal is being prepared // *fő az étel*; ~ *pe mande* V she cooks for me // *föz rám* <Skr. *kvathati* T 3635.

kirčima V R (*mojākēro* Ve, *korčma* G <H., *vierta* S <Germ., syn. *čarda*) inn, tavern // *kocma* <Rom. *cîrcima*, Slav. *krčma*.

kirčimāri V G m. innkeeper // *kocsmáros* <Rom. *cîrciumar*.

kireša V cherry // *cseresznye* <Gr. (Northern dial.) *kirāsi*, plur. *kirāsa* common Gr. *κερασι*, for -e- – cf. Rom. *cireașă*.

kirxa S (*papuči* V, *bočkora* Ve, *bakanča* G) shoe // *cipő* → **kirhej**.

kirhej Ve, *tjirhaj* R (us. plur. *tjirhaja*; *kher* V, *brānji* G, *štīvla* S <Germ.) m. boot // *csizma* <Osset. *teraxa*?, Gr. *τσαρουχία*?

kiri → **kir**.

kirlo V, *kurlo* S, *kello* R Ve throat // *torok* <Serb. *grlo*.

kirmo → **kermo**.

kirno → **kerno**.

kirol VG, *kiervel* S (*tādjol* R Ve) cook (intrans.), be cooked // *fő*; ~ *o xāben* the meal is being prepared // *fő az étel*.

kirpa V (*kotor* 2. R V, *feci* S <Germ.) rag // *rongy* <Rom. *cîrpă*.

kirpuno V of rags // *rongy*-.

kirvo V G R S, *kirivo* R Ve, *tjirvo* V godfather, sponsor // *koma*; *muro kirvo*! V, *kirvea*! R my friend! // *komám*!

- kirvi** V G, *kirivni* R Ve, *kirivnji* R godmother // komaszony.
- kiseko** V r., †*kisi* Mü pocket, purse // erszény, zseb <Pers. *kīse* –cf. **posotji**.
- kišaj** V G (*praho* R, *zanta* S <Germ.) f. sand // homok.
- kišlo** V G R (*čislo* R, *šuko* Ve, *māger* S <Germ.) lean // sovány; ~ *grast* / *gra* lean horse // sovány ló <Skr. *krśa-la* T 3441.
- kišljol** V, *čisjol* R loose weight // lefogy.
- †**kitipe** Cs eardrum // dobhártya ?
- kitji** R Ve, *kici* S, Colāri (us. *sode* V, *kattji* G) [also some V groups have *kitji* or *keci* for the common *sode* // egyes V csoportokban is használatos *kitji* vagy *keci* az általánosabb *sode* helyett] how many // mennyi; ~ *beršiko slaj?* R (*sode beršengo san?* V) how old are you? // hány éves vagy?; *zú but de man kici mē mangau tuter* S give me as much as I ask for // annyit adj, amennyit kérek tőled; *kicengi desa?* S (*sodenge des?* V) at what price do you sell it? // mennyiért adod?
- kitjivar** R (V r.), *kicimēli* S how many times // hányszor.
- kitka** → **katka**.
- kitkar** V [not generally used // nem mindenütt használatos] (us. *akānak*) now, then // ekkor, eztán; *phenel ~ o rom* now, the man says // azt mondja erre az ember → **katkar**.
- kivānšago** V wish // kívánság <H.
- klāt** Ve (*gāda* V G R, *feci* S, syn. *fōti* Ve) clothes // ruha <Germ.
- kleja** R (*kija* V G, *klučo* Ve, *klidi* S) key // kulcs <Gr. ?
- †**klembij** V NSz hang, sway // leng, lóg.
- kličin** R, V r. (*leketa* V, *buklo* S) f. padlock // lakat <Gr. ?
- kličināri** V r. locksmith // lakatos.
- †**kličingero** R Gy locksmith // lakatos.
- klidi¹** V r. R r. (us. *leketa* V, *kličin* R, *buklo* S) padlock // lakat <Gr. *κλειδι*.
- klidi²** S (*kija* V, *kleja klučo* R, *klučo* Ve) key // kulcs <Gr. *κλειδι*.
- kliei** S (*pe grasteste bešel* V) ride // lovagol.
- klinco** R Ve (*karfin* V) nail // szög.
- † **klivindo** Cs streamlet // patak.
- kločka** S (us. *kahani*) hen // tyúk.
- klopoto** V G bell, cow bell, church bell // csengő, kólomp, harang <Rom. *clopot*.
- kljasto** V G pincers // csípőfogó <Rom. *clește* ? Serb. *klešta* ?
- klučo** R Ve (*kija* V G, *klidi* S) key // kulcs <Slav. *kluč*.
- ko** → **kon**.
- koar** → **kār**.
- koblo** → **kövlo**.
- koce** → **kothe**.

koč V r. Ch ankle // boka.

†**kočaj** Cs Adam's apple // ádámcsutka ?

kočak V G R (*knepo* S <Germ.)
f. button // gomb <Arm.
kočak.

kočiši V G R Ve m. coach-
man, driver // kocsis <H.

kodo V (G r.), *godo* Drizāri,
Māšāri (*odā* R Ve, *odo* G,
dau S; obl. *kodole* / *kodola*,
plur. *kodole* / *kodal*) pron.
that // az; ~ *manuš kon* the
man, who // az az ember,
aki; *dikhes kodole manušes?*
do you see that man? //
látod azt az embert?; *kodi*
phendas ke he said that //
azt mondta, hogy; *dikhes*
kodoles? do you see him? //
látod őt?; *kodolesa* / *kodolasa*
after it, then // azzal, azután;
kodolesa o šāvo gelas tar
then the boy went away //
azzal a legény elment.

kodōke V [emphatic form of
kodo // *kodo* emfátikus alak-
ja] that, just that // az, ni.

†**kofasa** Mé jug // kancsó.

kogodi V whoever // bárki; ~
žanel, te phenel whoever
knows it, let him tell // aki
tudja, az mondja meg.

koj¹ V (syn. *kodo* / *kodi*) pron.
m., f. that // az; ~ *manuš*
that man // az az ember; ~
manušnji that woman // az
az asszony.

koj² S (syn. *koti*) there // ott.

koj³ → **kau**.

kojarel / **kōjōl** → **kovljārel** /
kovljol.

kokalo (plur. *kokala* V R G

Ve, *kokāja* S) bone // csont
<Gr. *κοκκαλο*.

kokaši / **kokoši** V G R (syn.
bašno) m. cock // kakas
<Rom. *cocoși*, H. dial. *kokas*.

kokōri → **korkōri**.

kolako V G (*kolāča* R <H.)
cake // kalács <Rom. *colac*.

kolco V corner // szöglet, ház
sarka <Rom. *colț*.

koliba / **koljiba** V (*kunjhō-*
vo V G R Ve <H., *hita* S
<Germ.) hut // kunyhó <Rom.
colibă (Serb. *koliba*).

kolin V G R, *kōlin* Ve, *koljin*
V G (*beč* S, syn. *brek*) f.; (f.
m. V) breast // kebel, mell
<Skr. *kola* T 3607, 14411.

koljarel / **kōljol** → **kovljārel**
/ **kovljol**.

kolompīrja / **kolompīri** V
G R (syn. *phuvāli* G, r.
phuvjali R, *matrēli* S) pota-
toes // burgonya <H. dial.
kolompér.

kolopo / **kolopa** V (syn.
stādji, *polorija*) hat // kalap
<Rom. dial. *colop*.

†**koluj** / **kolukerel** V NSz turn,
bend // kerít, kerül <Serb.
kolo, *kolutati* ?

koma V r. mane, withers //
sörény <Rom. *coama*.

kombinīzo V combination //
kombiné <Rom. *combinezon*.

komi S (*inke* V, *mēg* R G <H.)
yet, still, till now // még.

komōni S (obl. *komōnes*;
vārekon V G, *valako* R Ve
<H.) somebody // valaki.

kon V S, *ko* V G R Ve (obl.
kas) who // ki, aki; *kodo* /
adā rom ko the man, who

- // az az ember, aki; *kastar šundan / šundjal?* whom did you hear it from? // kitől hallottad?
- konjha** V G R Ve (*kuxnja* S; syn. r. *tādži* R) kitchen // konyha <H.
- kopāči** V (syn. *kašt*; †*kopiči* Szt post, pale // cölöp) stem of the tree, trunk // fatörzs <Rom. *copaci*.
- kopal** R Ve G (*rövlji* V, *kašt* S) f. stick // bot.
- kopano** R Ve, *kopana* G (*bala-ji* V, *multra* S) trough, hutch // teknő.
- †**kopodi** Mé chisel // véső.
- kor¹**, *kōri* V G (*men* R Ve S) f. neck // nyak; *šinel tēle leski* ~ to behead // levágja a fejét <Skr. *kroḍa* ? breast // mell T 3607.
- kor²** → **kār**.
- korajvel** V, *korajol* R, *korisaj-vel* Ve go blind // megvakul.
- kōralo** → **korro**.
- korān** V G R Ve early // korán <H.
- kōrelo** → **korro**.
- korisārel** V to blind // megvakít.
- korkočin** V r., †*gorgoči* Cs, f. briar // csipkebokor, galagonya <H. *kökörccsin* // pulsatilla.
- korkori** R, *kórkōri* V G Ve m., f., *korkōro* V m., *kokres* S, adv. **1.** alone // egyedül; *korkōri bešel ando kher / kokres vōnel anu kher* he lives alone in the house // egyedül lakik a házban; ~ *sim / sjom / hom* I am alone here // egyedül vagyok. **2.** by itself, spontaneously // magától; ~ *phuterdjol o vudar* V the door opens by itself // magától nyílik az ajtó.
- korrajvel** → **korajvel**.
- korro** V G R, *koro* Ve, *kōro* V, *kōralo / kōrelo* S blind // vak; *korri jāk* V temple // vakszem; *tja korra da* V damn you! // a vak anyád! <Pers. *kūr*.
- kosa** V (us. *kasa* <H.) scythe // kasza <Rom. *coasă*.
- kosel** → **khosel**.
- koso** Drizāri (us. *kon / ko*) who (relat. pron.) // aki.
- košel** → **kušel¹**.
- koškerel** R curse (frequent.) // átkozódik.
- košnica / košnjica** V (*košāra* R <H., *vēka* Ve <H., *kharva* S <Germ.) basket // kosár; *ek ~ kolompīrja* a basket of potatoes // egy kosár krump-li <Rom. *coșniță*.
- kotar** → **kothar**.
- †**koteco** V NSz pigsty, hen house // ól <Rom. *coteț*.
- kōter** → **kothar**.
- kothar / kotar** V, *kōter* S (*ot-har* R, *odōthar* Ve) **1.** from there // onnan. **2.** S there // ott.
- kothe / khotē** V, *koce* Colāri Māšāri, *koti doti* S (*odoj / ondja* R, *odoj / ōdja* V, *othe / odja* G) there // ott, oda; ~ *bešel kaj* he lives there, where // ott lakik, ahol; ~ *žal* goes there // odamegy; ~ *del* give // odaad; *či dav les* ~ I won't give it you // nem adom oda.

koti → **kothe**.

kotor 1. piece // darab; *ek* ~ *mānro* / *māro* a piece of bread; *kotorende ċhingrel* R, *kotkotor šingrel* V G tear into pieces // darabokra tép. 2. V R (*feci* S <Germ.; syn. *kirpa* V) rag // rongy. 3. V R patch // folt; *šol* ~ V to patch // foltoz <Arm. *kotor*.

kova / **okova** 1. R (obl. *okoves*, plur. obl. *okoven*; o *kasavo* V G) that thing, what-d'-ye-call-him // izé. 2. G that, yonder // az, amaz.

kovanca V G (*amoni* R) anvil, a piece of iron rail // üllő.

kovljārel V, *kojarel* R, †*koljarel* Mü 1. soften // make soft // lágyít. 2. weaken // gyengít; *āvri* ~ weaken // gyengít.

kovljol V, *kōjol* R, †*koljarel* Mü 1. grow soft // lágyul. 2. grow weak // gyengül.

kōvlo (*kōlo* V, *koblo* S) 1. soft // puha. 2. V weak, feeble // gyenge <Skr. *komala* T 3523.

kōža V (R → *cipa*) crust, rind // héj; *mānreski* ~ breadcrust // kenyérhéj <Rom. *coajă*.

kraj V G (*kirāji* R G Ve <H., *khēnego* S <Germ.) king // király; *krajesko raklo* crown prince // királyfi; *krajeski raklji* princess // királylány; *kraja tjo bāripe!* V Your Majesty! // Felséges királyom! <Rom. *crai*.

krajāsicko / **krejāsicko** / **krajjicko** V (*kirājītko* R) royal, kinglike // királyi; *krajāsicka*

gāda kingly garment // királyi öltöny.

krajāskinja / **krejāskinja** V (*kirājkinja* R) queen // királyné <Rom. *craiasa*.

†**krajinasko kašt** V NSz cornel tree // somfa <Rom. *coarnă*.

krajipe / **krajipo** V kingdom, kingship // királyság.

krālji V r. king // király <Gr. *κρᾱλης*?, Serb. *kralj*?

†**kramina** V NSz flint stone // kova <Rom. *cremene*.

kranga / **kranža** / **krenga** / **krenži** V G (us. *āga* <H, *asta* S <Germ.) branch of a tree // ág <Rom. *creangă*, plur. *crengi*.

krastaveco / **krastaveca** V cucumber // uborka <Rom. dial. *crastaveți*.

krastōro G casserol // lábas.

kreco V m., f. curly // göndör; *krecone bāleno* curly headed // göndörhajú <Rom. *creț*.

krečuno / **krēčuno** V G (*karāčonji* R G <H., *vožitja* Ve, *vajnaxti* S <Germ.) Christmas // karácsony <Rom. *crăciun*.

krejāskinja → **krajāskinja**.

krejāsicko → **krajāsicko**.

krel → **kerel**.

krenga / **krenži** → **kranga**.

†**kriči** Mé mug, crock // bögre.

krīsi (r. *kris*) V G (gen. *krīšáko* / *krisáko* / *krīšináko*; *bari phup* S) trial, tribunal, court of justice, judgement // ítélkezés; ~ *kerel* to judge, to

- sit in judgement // ítélkezik;
del pe ~ denouce // feljelent,
 törvény kezére ad; *le krīsake*
rāja the court magisters // a
 törvényszéki urak; *krīsināko*
kher prison // fogház [obs.]
 <Gr. *κρισι*.
- kropaco** V pole of the cart //
 szekérrúd.
- krōt** Ve just // éppen, pont
 <Germ. *gerade*.
- krujal** V, *trujal* S adv., praep.
 around // körül; ~ *o kher*
 round the house // a ház kö-
 rül; *džal* ~ walk round // kör-
 bejár.
- krujil** V go round // megkerül
 valamit; ~ *o kher* go around
 the house // megkerüli a há-
 zat; ~ *pe* turn round // kering.
- †**krulo** R Gy round, globular
 // gömbölyű <Slav. *krugl*-.
- kruška** R Ve (us. plur *kruški*;
ambrol V, *brol* S) pear // kör-
 te <Serb. *kruška*.
- kucij**¹ / **skucij** / **askucij** V
 whet, sharpen // fen; *kucime*
 / *skucime* sharp // éles <Rom.
ascuți.
- kucij**² / **kucisārel** V r. be stingy,
 scrape penny by penny
 // fösvénykedik, zsugorgat;
kucisārel le lõve lestar he
 grudes him the money //
 irigyli tőle a pénzt <Slav.
skup ?
- kuč** V G R Ve (*tājer* S
 <Germ.) adv., adj., indecl.
 expensive, costly // drága,
 drágán; ~ *kindem* / *kindjom*
 I have bought it at a high
 price // drágán vettem; *naj*
 ~, *na hi* ~ it is not expensive
 // nem drága.
- kučajvel** V, *kučajol* R grow
 more expensive // megdrá-
 gul.
- kūči** V G R Ve (*pīri* S) cup,
 mug // bögre; *ek* ~ *pāji* /
pānji a glass of water // egy
 pohár víz <Pers. *kūza* ?
- †**kučinel** R Gy to hammer //
 kalapál <Serb. *kučati*.
- kučipe** / **kučipo** V expensive-
 ness // drágaság.
- kuxnja** S (*konjha* V G R Ve
 <H., r. *tādži* R) kitchen
 // konyha <Bulg., Sloven.
kuhnja.
- kuj** V, †*kuni* Mü f. 1. elbow //
 könyök. 2. r. arm // kar
 <Skr. *kaphoni* ? T 2757.
- kujbo** V r. (us. *ficko* <H.) nest
 // fészek <Rom. *cuib*.
- kuko** V (us. nom., acc.) that,
 yonder (refers to objects
 within sight) // az ott; ~ *so*
kamel? and that one, what is
 he up to? // hát az meg mit
 akar?; *ande* ~ *kher bešel* he
 lives in that house // ott lakik
 abban a házban, ni (cf. *ande*
kodo kher bešel so lesko
dad kindas leske he lives in
 the house his father has
 bought him // abban a ház-
 ban lakik, amit az apja vett
 neki).
- kuku** Ve (*ānro* V G, *jāro* R S)
 m. tojás // egg.
- kukuruzo** V (*kukorica* R <H.,
bobi R, *boba* Ve, *čondro* S)
 maize // kukorica <Rom.
cucuruz.

kulinkerel R dandle, rock // ringat.

kumnātkinja V sister-in-law // sógornő.

kumāto V plur. *kumnāturi* (šōgori R <H., švēgāri S <Germ.) brother-in-law // sógor <Rom. *cumnat*.

†**kumara** Mé brim of a well // kútkáva <Pers. *kanāra* ?

kundura → **skundura**.

kunjhōvo / **kunjhōva** V G R Ve (*hita* S <Germ.; syn. *koliba* V) hut // kunyhó <H.

kunusajvel V r. (us. *romnja lel, romeste žal*) to marry // házasodik <Rom. *cununa*.

†**kuputa** Cs skull // koponya.

kurāko S (*čavka* V) crow // varjú <Germ. *Krāhe*?

kurča V Szt. turkey // pulyka <Rom. *curca* – cf. *lutuj*.

kūrel have sexual intercourse // közösül; *kurav tja da* fuck your mother! // ...m az anyádat; *āndre / ānde* ~ *lake* he fucked the shit out of her // betesz neki; *āndre kūrda mange kadi būtji* V this matter caused me terrible troubles // betett nekem ez a dolog; *āvri ~ lesa / āri ~ leha* (*del leha vri būja* S) he gets the better of him, molests him // kitol vele <Skr. *kuṭṭayati* T 3241 – H. slang *kūr* – cf. *bule del*.

kurko 1. week // hét (idősz.) 2. Sunday // vasárnap; *kurke* V G R Ve, *kurkāra* S on Sunday // vasárnap(on); *kurkende* on every Sunday // vasárnaponként <Gr. *κυριακή*.

kurlo → **kirlo**.

†**kurlobaš** V NSz (us. *goj*) sausage // kolbász <Rom. *caltaboș*.

kurmāskro S (*ketana* V, *lukesto* R G, *linco* Ve) soldier // katona.

kurva V G R Ve (*lumni* S; syn. *lubnji*) whore // ringyó, kurva; *bāri ~ san / sljal* you are a base whore // nagy kurva vagy <Balkan, H. *kurva*.

kurvāši V m. whoremonger // kurvás <Rom. *curvari*.

kurvia V, *tja daki* ~! your mother's harlotry! // az anyád mindenit! <Rom. *curvie*.

kurvisajvel V become a whore // elkurvul.

kusa V praep. together with // -val / -vel együtt; ~ *muri romnji* together with my wife // feleségestül; ~ *mōrci* together with the skin, in skin // bőrével együtt, héjastul <Rom. *cu-sa*.

kušel¹ V, *košel* R (*fluxtrel* S <Germ.) to curse, scold // szid, káromol; ~ *e Dēvles* V blaspheme // káromkodik; *sostar kušes man?* why are you scolding me? // miért szidsz? <Skr. *kroṣati* T 3612.

kušel² R (*lel tēle leski mōrci* V) to skin // nyúz <Skr. *kuṣati* T 3369.

kušlo V R, *kušto* R 1. baldheaded // kopasz. 2. r. skinned meagre // nyúzott, sovány <Skr. **kuṣṭa* T 3369.

kušljol V get bald // megkopaszodik.

kutāči V r. lash, whip // kor-bács ?

kutika → **kutka**.

kutjale R r. (syn. *bobi*), *kuttjā-lo* V (slang; syn. *kukuruzo*) maize // kukorica <Gr. *κουκι* berry // bogyó.

kutka V, *kutika* Colāri there, just there // amott, amoda ~ *nāšel ek šošoj* see, a hare is running there // ni, ott fut egy nyúl –cf. *kuko*.

kutkar V from there // onnan.

kuvel → **khuvel**.

kuzar R r. (*kathar* V) from // -tól / -től; ~ *o kher* from the house // a háztól.

kuze R (us. *ke*, *uz*; *kaj*³ V)

1. to // -hoz / -hez / -höz. 2. near, beside, at // -nál / -nél; *sovel ~ pi barātkinja* she sleeps in the house of her maiden friend // a barátnőjénél alszik.

L

la¹ (var. *a* V; us. *ola* R, f.) [obl. case of the article *i* // az *i* névelő függő esete] the // a, az; *dikhav ~ romnja* I see the woman // látom az asszonyt.

la² f. her (acc.) // őt (nőnemű).

lāč → **ladžavo**.

lācho R S, *lačo* Ve, *lāčo* G, *lāšo* V good // jó; *lāche* R Ve (*mišto* V G S) well // jól; *lāche hi* R Ve very well, OK // jól van; *lāche mārđjom la*

R I've beaten her soundly // jól elvertem; *av kasavo ~ / t avesas kasavo ~ te* V could you please // légy szíves <Skr. *lakṣma + accha* ? T 10888 – H. slang *lācsi, lācsis*.

lačhipe R, *lāčipo* G, *lāšimo* / *lāšipo* / *lāšipe* V, *lāčhapen* S (us. *mišti*pe V) goodness, kindness // jóság; *nais tuke anda tjo lāšimo* V thank you for your kindness // köszönöm a jóságodat.

ladavel V R r. load, pack // megrak <Skr. *lardayati* T 10966.

ladīni S kick // rúgás; *del je ~ (malavel* V, *čhīnel* Ve, *prutjīnel* R) to kick // megrúg <Skr. **lattā del* T 10931.

ladžal pe R V, *lāžal pe* Ve, *lažal pe* V, *lādžal pes* (*lāč hi leski*) S to be ashamed // szégyenkezik; *či / na ladžas tut!* shame on you! // nem szégyelled magad!; *ladžav man katar muro rom* I am ashamed before my husband // szégyellem magam a férjem előtt <Skr. *lajjāpayati* T 10909.

ladžavo R V, *lažavo* V m., *lāč* Ve S f. shame // szégyen; ~ *xal* V be put to shame // megszégyenül; ~ *kerel* / *lāč kērel leske* bring shame on him // megszégyeníti.

laha → **lasa**.

lahicko / **lašicko** → **vlahiko**.

lake f. to her (dat.) // neki (nőnemű).

lakero R Ve, *laker* S, *lako* V G f. her (gen.) // övé (nőnemű).

lākhel → **arakhel**.

lakrima G [only in songs // csak dalokban] (syn. *āsva*)
tear // könny <Rom. *lacrimă*.

lala V (*bībi* S) aunt, auntie //
nagynéni, néni; ~ *Mara* Aunt
Mary // Mari néni <Rom.
lele.

lalore R (*mūto* V, *štumelo* S
<Germ.) dumb // néma <Skr.
lallara T 10972.

lāmpa V G R Ve, *lampa* S
lamp // lámpa <H., Germ.

lānco V G R Ve (plur. *lāncuri*
V; *vergli* S) chain // lánc <H.

lānga V G R Ve flame // láng
<H.

langal V G (*bandjal* R) to limp
// sántít.

†**langavel** R Rá accompany //
kísér

lango V G R (r. *lang* V, *bango*
R, *bāngo* Ve, *bango* S) lame
// sánta; ~ *grast* / *gra* lame
horse // sánta ló <Skr. *laṅga*
? T 10877; Pers. *lang* ?

†**lani** Mü last year // tavaly
<Serb. *lane*.

lap → **anav**.

lasa V, *laha* R Ve G S f. with
her // vele (nőnemű).

lašārel V make better, mend
// javít; ~ *o xāben* to season
the food // ízesíti az ételt.

lāšimo → **lačhipe**.

lašno → **lezni**.

latar f. from her // tőle (nőnem).

late f. to her, with her (loc.) //
nála, hozzá (nőnemű).

laud^rrca S housewife // házi-
asszony.

lav → **alav** / **anav**.

lavavel V let take // vetet; ~
les tēle to have him photog-
raphed // lefényképezteti.

lāvel → **hulavel**.

lavuta V G (*gajga* S <Germ.)
violin // hegedű <Rom.
lăută.

lavutāri V m. violinist // he-
gedűs <Rom. *lăutar*.

lavutāzinel R (us. *bašavel*)
play the violin // hegedül.

lažal / **lažavo** → **ladžal** /
ladžavo.

le¹ (us. *ole* R; *i* S) [obl. case of
the article *o* // az *o* névelő
függő esete] m. the // a, az;
dikhav ~ *romes* I see the
man // látom az embert.

le² m. they // ök → **lo**.

le³ → **les**.

le⁴ → **len**.

ledžel → **lidžel**.

lég- [the particle of super-
lative // a felsőfok képzője];
légmaj V G / *o* ~ *maj* *bāro*
the greatest // a legnagyobb;
voj ~ *maj feder žanel* V he
knows it best of all // ő tudja
a legjobban; *o* ~ *phureder* R
S the eldest // a legöregebb; *i*
~ *terneder rakli* the youngest
girl // a legfiatalabb lány <H.

leha / **lehe** → **lesa**.

leketa / **lekata** V (*kličin* R,
buklo S) padlock // lakat
<Rom. *lăcat*.

leketōva R, *leketa* Ve (*ketrin-*
ca V G, *damtiēra* S) apron //
kötény <H. (obs.) *előkötő* ?

lel (praet. *las* V, *ljas* / *leás* G,
linja R, *lija* Ve, *lias* / *ljas* S)
1. take // vesz, fog; ~ *o tover*

takes the axe // fogja a fejszét; *le!* (var. *le-de!* R) take it! // nesze!; ~ *ki peste* R (*lel* V) take over // magához vesz; *āvri* / *āri* / *vri* ~ take out // kivesz; *āvri lav anda leste* V I will find it out from him // kiszedem belőle; *opre* / *uppe* ~ take up, pick up // felvesz, felszed; *tēle* ~ take down, take off // levesz. **2.** ~ *tēle leski mōrči* V strips off its skin // megnyúzza. **3.** ~ *les tēle* V G R takes a photo of him // lefényképezi. **4.** *āndre* ~ V, *uppe* ~ R engage, hire // felvesz valahová; ~ *les āndre bērešeske* V engages him as farm labourer // felveszi béresnek; *āndre line les ketanake* he got enlisted // felvették katonának. **5.** marry // megházasodik *linja pesk' ola čha* R he married the girl // elvette a lányt; *či / na lav tut* I won't marry you // nem veszlek feleségül, nem megyek hozzád; *las / linja romnja* he married // megnősült; *las la romnjake* V, *lias la romnjaki* S he married her // elvette feleségül; *las les romeske* V, *lies les romeski* S she married him // hozzáment. **6.** V (us. *den les*, *uštidel* R Ve, *hudel* R) receive // kap; *but lōve lem andar o grast* (syn. *but lōve dine man andar o grast*) I have received much money for the horse // sok pénzt kaptam a lóért. **7.** V *las i lindra* he was overcome

with sleep // elnyomta az álmom. **8.** V ~ *pe* begin, go on // fogja magát [introductory particle // bevezető szócska]; ~ *o šāvo thaj žal* now, the boy goes away // fogja magát a fiú, elindul; *las o šāvo thaj gēlas* now, the boy went away // fogta magát a fiú, elindult <Skr. *labhate* T 10948.

len¹ R (*pāji* / *pāni* V G S) river // folyó <Skr. *nađi* T 6943.

len² (var. *le* V R) them (acc.) // őket.

lenca with them // velük.

lendar from them // tőlük.

lende to them, with them // hozzájuk, náluk.

lenge V G R, *lengi* S to them (dat.) // nekik.

lengero R Ve, *lengo* V G, *lenger* S their // övék.

lepka / **ljepka** V stake brace // löcs <Rom. *leuca*.

les V G S, *le* R Ve m. him (acc.) // őt (hímnemű).

lesa V, *leha* R Ve S, *lehe* G m. with him // vele (hímnemű).

leske V G R Ve, *leski* S to him (dat.) // neki (hímnemű).

leskero R, *leskro* Ve, *lesko* V G, *lesker* S his // övé (hímnemű).

lestar from him // tőle (hímnemű).

leste V G R Ve, *lesti* S with him (loc.), to him (allat.) // nála, hozzá (hímnemű).

lešij / **lešil** V, *lešinel* R watch sy, spy upon sy // les <H.

†**lešije** V NSz lye, alkali // lúg <Rom. *lešie*.

lešno → **lezni**.

lezni (r. *lešno*) V R, *lešno* R r.,
†*lašno* Gy, †*ločno* B (*čulo*
Ve) cheap // olcsó, olcsón; ~
kindem V, *lezne kindjom* R
I bought it cheap // olcsón
vettem <Rom. dial *lesne* ?

li → **lo**.

†**ličajvel** V NSz moulder //
mállik.

†**ličārel** V NSz smash, torture
// zúz, gyötör.

†**ličilel** V NSz diminish
(intrans.) // apad.

līdra → **lindra**.

lidžel / **ledžel** R, *lēžel* Ve
(*ingrel* V, *ligrel* G, *hidžrel*
S; praet. *ligidja* / *legedja* /
ledžindja R, *legēdja* Ve;
imperat. *lidž* / *ledže* R, *lēže*
Ve) carry, take, lead // visz;
khēre ligidja ole čhāve he
led the boy home // haza
vitte a fiút; *ledže tar le!* take
it away! // vidd innen!

ligrel → **ingrel**.

likesto → **inkesto**.

likh (us. plur. *likha*; *lika* S) nit
// serke <Skr. *likṣā* T 11045.

likrel R G (V r.), *likērel* Ve,
ikrel R, *inkrel* V, *indžarel* G
r., *rikrel* S (praet. *likerdja*,
ikerdja / *inkerdas* / *rikerdas*)

1. keep, hold // tart; *ande*
vast ~ holds in his hand //
kezében tart. **2.** support,
sustain // eltart (var. *inkrel*
opre V); *kon inkrela le*
šavoren V who will support
the children? // ki fogja eltar-
tani a gyerekeimet?; *rikrel*
prē S (*barārel opre* V) edu-
cate // felnevel.

lil 1. letter (message) // levél
(üzenet); *bičhavel* / *bišavel*
~ write a letter // levelet ír. **2.**

(us. plur. *lila*) playing card //
kártya; *lila khelel* / *lilenca*
khelel play cards // kártyá-
zik <Skr. *likhita* T 11050 –
H. slang *lila* // playing cards.

lilāzinel R play cards // kár-
tyázik.

lilijako V bat // denevér <Rom.
liliac.

†**lilvālo** Gy, Szt, Ho (*pōreskro*
S) town clerk // jegyző.

lim snot // takony <Skr. *śleṣ-*
man T 12744.

lima → **luma**.

limālo V G R Ve, *limalo* S
snotty // takony.

linaj → **njilaj**.

lindiko V r. clitoris // csikló
<Rom. *lindic*.

lindra V G R (Ve r.), *līdra* R
r. (*sūno* S Ve) sleep // alvás
<Skr. *nidrā* T 7200.

lindrālo V G R Ve (*šlafrigo*
S <Germ.) sleepy // álmos;
~ *sim* / *sjom* I am sleepy //
álmos vagyok.

lingurāri V spoonmaker // ka-
nálkészítő [a Gypsy group
// cigány népcsoport] →
balajāri.

†**lino** Mü lazy // lusta <Serb.
len, Croat. *lijen*.

lintja V lentil // lencse <Rom.
linte.

lipinza / **lupunza** V leven,
hobble (of a horse) // békjó,
nyűg – cf. *rupuzisārel*.

lisājol G r. (*boldel pe* V) turn
(intrans.) // fordul.

litera (*litero* V G R) litre //

liter; *ek dopaš* ~ *mol* V half a litre of wine // fél liter bor <H.

lítezij V exist // létezik; [only: // csak:] *kadi či* ~ it can't be true // nem létezik; *sar* ~ *kado?* how is this possible? // hogy létezik ilyesmi? <H.

lo (f. *la* V G, *li* R S; plur. *le*, var. *li* S) [enclitic // toldalékszó] he / she // ő; *o rom, kāj* ~? V the man, where is he? // hol van az ember?

lōdepen S lodgings // szállás.

†**logona** V NSz betrothal // kézfogó <Rom. *logodnă*.

lojarel → **loljārel**.

lokfa / **lukfa** Ve (*purrovo* V, *patako* R G V <H.) streamlet, pond // patak, tó <Croat. *lokva*.

lōko slow // lassú; *lōki djīli* V slow song // hallgató nóta; *lōkes* V, *lōke* R Ve, *pa-lōke po-lōke* R 1. slowly // lassan. 2. quite, in a low voice // halkán <Skr. *laghu-kka* T 10896.

lokōres V slowly, by and by // lassacskán.

lōlo V G Ve S, *lolo* R red, brown // vörös, barna; ~ *khūro* bay horse // pej csikó; *le lōle šela* hundred forint notes // piros hasú bankók [in songs // dalokban] <Skr. *lohita* T 11165.

loljārel V, *lojarel* R redder (trans.) // pirosít.

lōljol V, *lōjol* R turn red // elvörösödik.

lon salt // só <Skr. *lavaṇa* T 10987.

lonālo / **lonaslo** V salted // sós. **londo** salted // sós.

londrel S, *londjārel* V Ve, *londjarel* R to salt // megsóz; ~ *o xāben* seasons the food with salt // megsózza az ételt; *āndre* / *ānde* ~ salt down // besóz.

lopata V shovel // lapát <Rom. *lopată*.

losārel V (syn. *sāma lel*; *vidjāzin* R Ve G <H., *vaxtrel* S <Germ.) watch, guard // vigyáz; *losār!* look out! // vigyázz!; *losār les!* look after it / him! // vigyázz rá!

loš R Ve G (V r., *frājda* S <Germ.) f. joy, gladness // öröm; *lošaha* with pleasure // szívesen <Skr. *rucita* ? T 10763.

lošal G V, *lošanel* R, *lošānel* Ve (praet. *lošajlas* V, *lošaja* G; *frājda hi les* S) be glad // örül; *bāre lošandjom* R I was very glad // nagyon örültem.

lovāri m. horse dealer, a Vlah Gypsy group // lókupec, egy vlah cigány csoport <H *ló, lov-* // horse.

lovārica / **lovārkinja** Lovāri woman // lovári asszony.

lōve plur. V G R S, *lōj* Ve (sing. *lōvo* R) money // pénz; *naj man* / *man nāne* / *man hi nit* ~ I have no money // nincs pénzem; *lōvenge či dav* V I don't sell it for money // pénzért nem adom; *šel rup akkor mēg bāro lōvo sja* R at that time, a hundred forints was a high sum // száz forint akkor még nagy pénz

volt <Skr. *loha*, *lohavara* ?
T 11158, 14790 – H. slang
lővé, lé.

lovitra V r. cart ladder // ko-
csioldal <Serb. *lotra* ?

lubenica → **lubunica**.

lubihāri V m. whoremonger
// szoknyavadász.

lubnji V G R, *lubni* R Ve,
lumni S (syn. *kurva*) whore
// kurva <Slav. *ljub-* ? – H.
slang *lubnya*.

lubunica V, *lubenjica* V G
watermelon // görögdinnye
<Rom. *lubeniță*.

luja V Monday // hétfő; *lujiné*
on Monday // hétfőn <Rom.
lunea on Monday // hétfőn.

lukesto R G, *likesto* G (*inkesto*
ketana V, *linco* Ve, *kurmask-*
ro S) soldier // katona.

luketo S (*xivālo* V, *xuvarado*
G) holed, leaky // lyukas
<H.? Germ. ?

lukfa → **lokfa**.

luludji V G R (*blūma* S
<Germ.) 1. flower // virág. 2.
V r. menses // havibaj <Gr.
λουλουδι.

luludjōri V little flower // vi-
rágszál.

luma (r. *lume* / *lime*) V G
(*svito* R, *them* Ve, *velto* S
<Germ.) world // világ; ~
them, *cāra* ~ V all the world
// ország-világ; *andi bāri* ~
all over the world // a nagy-
világban, széles e világon;
žal ~ *te zumavel* V goes to
try his fortune // elindul
szerencsét próbálni <Rom.
lume.

lumáko V famous, excellent

// világi, híres; *o* ~ *šāvo* va-
liant fellow // világi legény.

lumni → **lubnji**.

lungipe V G length // hosszú-
ság.

lungo V G (*dugo* R Ve, *lang*
S <Germ., plur. *lundži*) long
// hosszú <Rom. *lung*.

†**luno** V Szt sickle // sarló
<Skr. *lūni* harvest // aratás ?
lavana T 14787.

lunžārel V lengthen (trans.),
stretch out // nyújt, kinyújt
<Rom. *lungi*.

lunžol V lengthen (intrans.), be
protracted, stretch // nyúlik.

lupunza → **lipinza**.

lutuj V r. (us. *pujka* <H.; *pul-*
terdina S) turkey // pulyka.

luljava / **ljuljava** / **ljuvava** V
(*pipa* R Ve G <H, *pfajfa* S
<Germ.) pipe // pipa <Rom.
lulea.

lūvinel → **puške del**

M

ma¹ R Ve, *mā* S (*na* V G) do
not // ne [prohibitive particle //
tiltósó]; *mā ker ništa!* don't
do anything! // ne csinálj sem-
mit!; *mā phen!* really? you
don't mean it! // ne mondd
már! <Skr. *mā* T 9981.

ma² → **man**.

mā → **mār**.

māčerdo S (V R *matjarniko*)
adj. drunkard // részeges.

māč / **māči** V G (nom. var.
māk / *mākh* V), *mājhi* R

- (*fliega* S <Germ.) f. fly // légy <Skr. *makṣikā* T 9696.
- mācho** R Ve, *māčo* G S, *māšo* V fish // hal <Skr. *matsya* T 9758.
- mačka** R Ve (*muca* V G, *khacca* S <Germ.) cat // macska <H.
- †**magara** V NSz, Szt (us. *sa-māra* <H.) donkey // szamár <Rom. *magari*.
- majl**¹ V [particle of comparative // a középfok képzője]; ~ *bāro* greater // nagyobb o ~ *bāro šāvo* the elder son // az idősebb fiú; ~ *dūr* farther, longer // messzebb, tovább; *žal* ~ *dūr* go on // tovább megy; *phen* ~ *dūr* continue it // folytatd; ~ *lōkes* more slowly // lassabban <Rom. *mai*.
- majl**² [before vowels // magánhangzók előtt var. *majd*] later on, then // majd; ~ *kerō* sometimes I will do it // majd megcsinálom; ~ *o raklo gelas tar* V afterwards, the boy went away // majd a fiú elment <H.
- maja** G mile // mérföld <Rom. *milă*.
- majinti** V sooner, first, not long ago // előbb, az előbb; ~ *aba dem les te xal* I've just given him to eat // az előbb adtam már neki enni; ~ *pušav lestar* first I'll ask him // előbb megkérdem tőle <Rom. *mai întâi, mai înainte*.
- majintja** V farther on // arébb; *ža* ~ get you gone from here // menj arrébb; ~ *bešel* he lives farther away // arrébb lakik <Rom. *mai înainte*.
- †**majmuna** V NSz, Szt (us. *majma* <H.) ape // majom <Serb. *majmun*.
- māk / mākḥ** → **māč**.
- makar** V r. although, maybe // akár, habár; ~ *mukhel la o rom* even if her husband divorces her // ha el is hagyja a férje <Rom. *macar*.
- makhel** V G R S, *mākhel* Ve. *makel* S V r. smear, paint // beken, fest; ~ *o kher* white-wash the house // kimeszeli a házat; ~ *āndre čikenesa* V smear with fat // bezsíroz; ~ *pe āvri* V she makes herself up // kifesti magát; *makhin-kerel* R, *makhingērel* Ve keep on smearing (frequent.) // keneget <Skr. *mṛkṣati* T 10379.
- māl** V (us. *rito* <H., *vīza* S <Germ.) f. field, meadow // mező, rét <Skr. *māla* T 10088.
- maladjol** V, *maladjol pe* (*resel pe* Colāri, *malāvel* Ve, *tanālkozinel* R, *hacel pes* S) meet, encounter // találkozik; *maladjilem lesa* I've met him // találkoztam vele; *plāj plājesa čī* ~ *pe, manuš manušesa* ~ *pe* only mountains do not meet (each other) // csak a hegyek nem találkoznak.
- malajimo / malalajipe** V G blow, hit // ütés; *mizmērako* ~ noonday bell // déli harangszó.

malaptatinel V G R to have shod // kiveret, megpatkoltat; ~ *petala po grast* has the horse shod // megpatkoltatja a lovat; ~ *āvri karfenca* stud with nails // szegekkel kiveret → **malavel** 2.

malavel V G R 1. (syn. *čalavel* R, *čalal* Ve, *del dab* S) hit, strike // üt; *maladas / maladja la* he struck her a blow // megütötte; *maladas la (ke) ek palma* V he slapped her in the face // pofonütötte; *šēreste* ~ strike dead // agyonüt; ~ *pi mesaja* V, ~ *uppi kafidi* R bang on the table // az asztalra üt; ~ *karfa ando falo* V drives nails into the wall // szöget ver a falba; *o časo ~ jek* V the clock strikes one // az óra egyet üt; *o grast / gra* ~ (*čhinel* Ve, *del je ladini* S, *prutjinel* R) the horse kicks // a ló rúg. 2. shoe (horses), stud // megpatkol; ~ *petala po grast* V, *uppo gra* R shoes the horse // megpatkolja a lovat; ~ *āvri rupimesa* V mount with silver // ezüsttel kiver. 3. ~ *lesko / leskero jīlo* his heart beats // ver a szíve; ~ *i gōdji* V he is thinking about // töri a fejét, járhatja az eszét; *ek hango maladas muro kan / maladja mro kan* a sound struck my ears // egy hang ütötte meg a fületem; *o sung maladas* // *maladja man* a smell assailed my nostrils // megcsapott a szaga. 4. V ~ i

sirma, ~ *i dōri* send a message, telegram, phone // leadja a hírt, telefonál, sürgönyöz; *maladas i sirma peske praleske* he rung up his brother // fölhívta a testvérét. 5. V ~ *te rōvel* burst into tears // sírva fakad; ~ *t' assal* break into laughter // elneveti magát. 6. V *o šāvo ~ pe pesko dad* the boy resembles his father // a fiú az apjára üt. 7. Ve *malāvel* (*maladjol* V, *hacel pes* S) meet, encounter // találkozik. 8. V ~ *āvri* announce by beat of drum // kidozol <Skr. **mālayati* T 4870 – H. slang *malavál* (obs.).

maljāri V r. m. field guard // csősz.

mama V vocative *mamo!*; mummy // anyuka <Rom. *mamă*.

māmi S Mü, V r. (*phuri daj / dej* V G R Ve) grandmother // nagyanya.

†**mamuxi** V Szt blackthorn // kökény.

man (var. *ma* V) me (acc.) // engem; *kamel* ~ he loves me // szeret; *de man / de ma lōve* give me money! // adj pénzt! <Skr. *mām*.

manca with me // velem.

mandar V G R Ve, *mander* S from me // tőlem.

mande V G R Ve, *mandi* S to me, with me (loc.) // nálam, hozzám.

mandjin V G r. treasure // kincs.

mangajipe / mangajimo V

proposal of marriage // le-
ánykérés.

mangapaskro S, *mangitōri* V
r (*kūdūši* V R G Ve <H.)
beggar // koldús.

mangavel čhaja / *ša* R G V
sends somebody to make a
proposal (to a girl) // megké-
retí a lányt – Calque on H.

mange V G R Ve, *mangi* S
me, to me (dat.) // nekem.

mangel 1. ask for, request //
kér; ~ *lōve* he asks for money
// pénzt kér. 2. beg, go
begging // kéreget. 3. ~ *mol*
(~ *āvri mol* V) order wine //
bort rendel. 4. ~ *e Dēvles* /
ole Dēvle (syn. *rudjij* V,
molinel R Ve) pray to God //
imádkozik, kéri Istent <Skr.
mārgati T 10074 – H. slang
megy a mangesz a mangesz
// stealing (by Gypsies under
the pretext of begging) is
going on.

mangipe / **mangipo** V G (us.
kīriši H.) request // kérés.

mangitōri → **mangapaskro**.

mankerel G r. (us. *mangel*)
go begging // kéreget.

mānrīki G, *marikli* R r. (us.
kolāča <H.) cake // kalács.

mānro V G, *māro* R Ve S,
mārro G r., *mārno* V r. bread
// kenyér; *ek kotor* ~ (syn. *ek*
felija ~ V) a slice of bread //
egy szelet kenyér; *rodel* ~ /
rodel pesko ~ V G R
(*fodiendrel* S) earns liveli-
hood // kenyeret keres <Skr.
maṇḍa T 9735 – H. slang
máró.

manuš V G R, *mānuš*
(obl. *manuše*) Ve (*menčo* S
<Germ.) man // ember; *terno*
~ young man // fiatalember;
manušeā, adaj šun! R hear
me, man! // ide hallgass em-
ber! <Skr. *mānuša* T 10094
– H. slang *manus, manusz*.

manušāno V G R S human //
emberi; ~ *rat* human blood
// embervér.

manušni Ve R, *manušnji* V G
R (syn. *džūli; džūvli* S) wo-
man // nő.

manušōro V R Ve little man
// emberke.

mār / **mān** / **mā** V G R Ve
(*šun* S <Germ.; us. *aba* V)
already // már <H.

mārci V Tuesday // kedd;
mārcine on Tuesday // ked-
den <Rom. *marți*.

mārel (var. *marel* R) beat //
ver; *muro* / *mro* / *mur rom* ~
man my husband always
beats me // ver a férjem; ~ *o*
vudar / *vuder* knocks at the
door // kopogtat; *šēreste* ~
(us. *šēreste malavel* V, *šē-*
reste čalavel R) strike dead
// agyonüt; *āvri* ~ *rupunesa*,
āri ~ *rupuneha* mount with
silver // ezüsttel kiver; ~ *pe*
lesa / *leha* fights with him //
verekszik vele [V disting-
uished *mārel* as continuous
from *malavel* as momentary;
in R the distinction is less
strong, here *čalavel* is mo-
mentary] <Skr. *mārayati* T
10066.

maribe R, *mārīmo* / *mārīpe*

V (us. *hāborūvo* V G R Ve <H., *kriego* S < Germ.) war, battle // *hāború*.

marikli → **mānriki**.

māro¹ → **mānro**.

māro² → **amaro**.

mās / **mas** meat // *hús*; *balāno* ~ pork // *disznóhús*; *guruvāno* ~ beef // *marhahús* <Skr. *māṃsa* T 9982.

†**masari** V Szt butcher // *hentes*, *mészáros*.

masek R Ve (*šon*¹ V, *mōnato* S <Germ.) month // *hónap*; *masekonde* monthly // *havonta*; *trin masekengero* three months old // *három hónapos* <Serb. *mesec* ?

†**masjalo** R Gy, Mü butcher // *mészáros*.

māšāri m. cobbler // *foltozóvarga* [a Vlax Gypsy group // *egy vlah cigány csoport*].

mašina 1. R (*bōv* V G S, *pētja* Ve) stove // *kályha*. 2. match // *gyufa*.

maškar¹ 1. V G R, *mašker* S m. middle // *közép*; *padlōvosko* ~ V middle of the floor // *a padló közepe*; *api tišaker* ~ S in the middle of the table // *az asztal közepén*; *ando* ~ (*uppo* ~ R) in the middle // *középen*. 2. V waist, hip // *derék*; *xutjilel lako* ~ embraces her // *derékon öleli* <Skr. *madhya* ? T 9804.

maškar² V G R, *mašker* S, *maškrāl* Ve, praep. between, among // *között*, *közé*; ~ *lende* between them, among them // *közöttük*; *o legmaj terno* ~ *e trin pral* V the

youngest of the three brothers // *a legfiatalabb a három testvér közül*.

maškar³ local name of the Gurvāri Gypsy group // *a gurvári cigány csoport névváltozata a Kiskunságban*.

maškaral V G R, *maškarāl* Ve, *maškrāl* S adv. (adv., praep. R) in the middle, from the middle, from among // *középen*, *közülük*; ~ *ačhel* R, ~ *hi štierdo* S is standing in the middle // *középen áll*.

maškarno R, *maškarúto* Ve, *maškaruno* V, *maškaruno* G, *maškertiko* central, middle // *középső*; ~ *phral* the second brother (of three) // *a középső testvér*; *maškaruni nāj* V middle finger // *középső ujj*.

māškīp V G R otherwise // *másképp*, *egyébként* <H.

māšo → **mācho**.

matjārel V G R Ve, *matjarel* R G make drunk // *leitat*.

matjārno / **mātjārno** / **matjarniko** V G R (*mācerdo* S) drunkard // *részeges*.

mātjhi → **māč**.

mātjol V G R Ve (*vel māto* S) get drunk // *berüg*.

māto (var. *mato* R) drunken // *részeg*; *mūlo* ~ V G R dead-drunk // *holtrészeg* <Skr. *matta* T 9750 — H. slang *mátós*, *mártós*.

matrēli S (*kolompīri* V G R <H.) potatoes // *burgonya*.

māža V G R Ve quintal // *mázsa* <H.

me¹ I // *én* <Skr. *mayā* (inst-rum.) T 9691.

me² → mer.

mēcīnel / miccīnel Ve (*miškij* V) move (trans.) // mozdít <Serb. *micati*.

meg V G R (syn. *pale*) and, on the other hand // meg; *me khēre sim le šavorenca muro rom ~ ando fōro bŭtji kere* V I am staying at home with my children while my husband is working in town // én itthon vagyok a gyerekekkel, a férjem meg a városban dolgozik <H.

mēg / mīg V G R Ve adv. 1. (*zo lang* S <Germ.) as long as // amíg; ~ *či phenes āvri, či dav tut pāča* V I won't leave you alone till you tell it to me // amíg meg nem mondod, nem hagyok neked békét; ~ *luma luma avla* V till the end of the world // míg a világ világ lesz. 2. (*ko-mi* S, syn. *inke* V) still, yet // még; ~ *vi e phure khelen* V even old people are dancing // még az öregek is táncolnak <H.

megin V G R Ve (*papi* S; syn. *pale* 2. V, *papale* R) anew, again // megint <H.

mék kerdjol V be ready, be born // meglesz, megszületik; *mek kerdjilas o šāvo* the baby was born // megszületett a gyerek <H.

mék si V be present, be ready // megvan; ~ *i kija* the key was found // megvan a kulcs; ~ *o xāben* the food is ready // kész van az étel; *pi dete-hāra mek sas o kher* on the

morning the house was ready // reggelre megvolt a ház. <H.

mekel → mukel.

mel V G R dirt // piszok <Skr. *mala* T 9899.

melahno V (*barnavo* R, *bar-nasto* G <H.; us. *lōlo* [in all dialects // minden nyelvjárásban] brown // barna <Gr. *μελαχρινος*.

melalo R Ve, *melālo* V G Ve, *melelo* S 1. dirty // piszkos. 2. G m. policeman // rendőr.

melija G r. (*kukuruzo* V, *boba* R Ve, *čondro* S) maize // kukorica.

meljārel V to soil // bepiszkol.

memelji → momelji.

memelīga V maize porridge (Rumanian dish) // puliszka; ~ *thudesa* maize porridge with milk // tejes puliszka <Rom. *mămăligă*.

men¹ R Ve, r. G, *mēn* S f. (*kor* V G) neck // nyak Skr. *manyā* T 9858, 9732.

men² → ame / amen.

mencar → amenca.

menčo S (*manuš* V G R Ve) man // ember; *kek* ~ nobody // senki <Germ.

mender → amendar.

mendi → amende.

mengi → amenge.

menipe R depth // mélység.

meno → mīlno.

† **menjiko** V NSz kettle // bogrács.

mentij → muntuj.

mer R Ve G (us. *ke* V, *vajl* S <Germ.) for (conj.) // mert; *na džav ~ nāne man čāso* R

I won't go for I have no time
// nem megyek, mert nem
érek rá.

mēr / mīr V G R Ve (syn. *sos-
ke, sostar*) why // miért? <H.
mēre R towards // felé; ~
mande to me // felém, hoz-
zám; ~ *pešta* in the direction
of Budapest // Pest felé.

merel R S, *mērel* V G Ve
(praet. *mūja* R, *mujas* S,
mūlas V, *mūljas* G, *mūlo*
Ve) die // meghal; ~ *bokhate*
/ *bokhatar* / *andi bok* dies of
hunger // éhen hal; *te merav*
V on my word // becsületsza-
vamra mondom; *te meren*
mure šavora V I swear on
the life of my children // a
fiaim életére mondom; *i jag*
~ (*āvri*) the fire goes out // a
tűz kialszik <Skr. *marate* T
9871.

†**mergeritāri** V NSz pearl //
gyöngy <Rom. *mārgāritar*.

meribe R, *mēribe mērimo* V
death // halál.

**mesaljī / mesalja / meselji /
meselja** V (*kafīdi* R, *astala*
G <H., *ostólo* Ve, *tīša* S
<Germ.) table // asztal; *bešel*
ka ~ sits down to dinner //
asztalhoz ül <Gr. *μεσᾶλι*.

†**meseljaki** Szt tablecloth //
abrosz.

†**meseljāri** Szt joiner // aszta-
los.

mesli / meseli / mesija S bed-
sheet // lepedő.

meso lime // mész <H.

mešteg šukār / meštem šukār
V rather nice // igen szép –

cf. Rom. *meșteșug* art // mes-
terség, művészet.

mezij / mezil V to look some-
how // kinéz valahogy; *šukār*
~ looks nice // szépnék lát-
szik; *o grast bogo mēzijas*
the horse looked like a jade
// a ló gebének nézett ki.

mi → **muro**.

miccīnel → **mēcīnel**.

mīg → **mēg**.

mija / mije V (*ezero* R Ve <H.,
tauzent S <Germ.) thousand
// ezer <Rom. *mie*.

mikel → **mukel**.

mila V mercy, pity // irgalom;
t' avel tuke ~ pe mande have
mercy on me // könyörülj
rajtam <Rom. *mila*.

milaj → **njilaj**.

mīlja G mile // mérföld.

millingo V (us. *bričo*) razor //
borotva.

milnāri S miller // molnár
<Germ.

mīlno (r. *mīno* / *mīlo*) V G,
meno R (*xōr* S) deep // mély
<H.

minden / mindent (syn. *sa*)
everything, and so on // min-
den <H.

mindig / mindēg (syn. *sa*)
always // mindig <H.

mindjān / mindjār V G R Ve
(*glaj* S <Germ.) immedi-
ately // mindjárt <H.

mindž R G, *mīž* V, *minč* S f.
vulva // női szerméremtest;
tja daki ~! V your mother's
vulva! // anyádat! – H. *min-
dzsó*.

mīno → **mīlno**.

mīnuto V (plur. *minuturi*; syn. *perco* <H.), *minūti* Ve, *minūta* S minute // perc, pillanat <Rom. *minut*, Germ. *Minute*.

mirikli R G (*bisōri* V Ve) pearl // gyöngy <Skr. *maṇi-ka* T 9731.

mīro → **muro**.

† **miroslo** V NSz, Szt stale, rotten // poshadt <Rom. *miros*.

† **mislinel** R Gy (us. *gondolinél* <H., *gindij* V) think // gondol <Serb. *misлити*.

misto¹ Ve because of // miatt.

misto² R r. instead of // helyett <Slovak. *misto*.

miša R (*šimijáko* V, *kermūso* Ve, *egero* G <H., *mauzo* S <Germ.) mouse // egér <Serb. *miš*.

miškij / **miškil** V (*mēcīnel* Ve) move, agitate // mozdít, mozgat; *bāro kašt miškis* you attempt a formidable task // nagy fába vágta a fejszédet; ~ *pe* stir, move (intrans.) // mozdul; *o grast či ~ pe* the horse does not move // a ló nem mozdul <Rom. *mișca*.

mištipe / **mištipo** V (syn. *lāšipe* / *lačhipe* R) goodness, kindness // jóság; *pala ~ ~ aźukāres* do well and have well // jótett helyébe jót várj.

mišto V G S (*lāche* R Ve; comp. *feder* G, *maj feder* V, *fereder* S) well // jól; ~ *j* / *hi* all right, OK // jól van; ~ *kerdan* / *kerdjal* well done // jól tetted; ~ *perel leske* he is pleased by it // jól esik neki <Skr. *mṛṣṭa* T 10299.

mitisārel V to bargain // alku-

szik <Rom. *mită* bribe // vesztegetés.

mizmēri V (*plān* Ve, *dīlo* R G <H., *mitago* S <Germ.) midday // dél (idő); ~ *khēre avō* I will return at noon // délben hazajövök; ~ *dešuduj čāsongo* at twelve o'clock // déli tizenkettőkor; *mizmē-ráko xāben* lunch // délebéd; *karing o* ~ about midday // dél felé; *pala* ~ in the afternoon // délután; *angla* ~ in the forenoon // délelőtt <Gr. Northern dial. *mizméri*.

mīž → **mindž**.

mižal V r. move, stir (intrans.) // mozog.

mlino R (r. *asav* V, us. *malmo* R Ve V G <H., *mīlo* S <Germ) mill // malom <Serb. *mlin*.

mo¹ → **muro**.

mo² → **more**.

močārno Ve (*džungalo* R, *žungālo* V, *džungelo* S) ugly // csúnya.

močka R Ve (*ketrāno* V) chewing tobacco, quid // bagó <H. *mocsok* // dirt.

modla V casting mould // öntőminta <Rom. *model*.

† **moduha** V Szt hollow, cavity // odú ? <Rom. dial. *măduha* marrow // csontvelő ?

† **moduhālo** Szt adj. hollow // odvas ?

mojākēro Ve (*kirčima* V R, *korčma* G <H., *vierta* S) inn // kocsmá.

mojalo R wine- // boros.

mol¹ (*mōl* S) f. wine // bor; *tāti* ~ mulled wine // forralt bor <Pers. *mol*.

- mol²** V G R (*viert* S <Ger.) adv. be worth // *ér* valameny-nyit; *na ~ ništa* R it's worthless // *nem ér semmit*; *so ~* what is it worth? // *mennyit ér?*; *but ~* it is worth much // *sokat ér* <Skr. *maulya* T 10373.
- mol³ / mōli** S (-*var* V G R) times (multiplicative participle) // -*szor* / -*szer* / -*ször*; *dúj mōli* (*duvar* V G R) twice // *kétszer*; *but mōli* many times // *sokszor* <Germ. -*mal*.
- molinel** R, *molinel* Ve (*rudijj* V, *petrel* S <Germ.) pray // *imádkozik* <Serb. *moliti*.
- moliv** V lead // *ólom* <Gr. *μολυβι*.
- mom** V R, *mōm* G (*vakso* S <Germ.) wax // *viasz* <Pers.. *mōm*.
- momeli** R S, *momēli* Ve, *memelj* V G candle // *gyertya*.
- montuj** → **muntuj**.
- morcoj** pe V r. become stiff, numb // *zsibbad*, *bénul* <Rom. *amorți*.
- mōrči** V (G r.), †*mortin* B (*ci-pa* R Ve G, *hauta* S <Germ.) skin, leather // *bőr*; *cirdel tēle leski* ~ to skin // *megnyúz* <Arm. *morth*.
- more!** / **mo!** V G R hello! friend! // *hé, barátom!* <Gr. *μωρε*, Serb. *more* – H. slang *more* // Gypsy man.
- mōrel** V G R (*rajvrel* S <Germ.) rub // *dörzsöl*, *reszel* <Skr. *mṛṇdati* T 9890 – H. slang *mórázik* // have sexual intercourse.
- morkoj** V carrot // *sárgarépa* <Rom.dial. *morcoi*.
- mortin** → **mōrči**.
- mosa** → **muj**.
- mosko** V r. face // arc → **muj**.
- †**mostengro** R Gy joiner // *asztalos*.
- mosto** R (V r.), †*mostura* NSz box, chest // *láda*.
- mosura** V (us. *muj*) face, picture // arc, kép.
- moštoha dad** G R stepfather // *mostohaapa* <H.
- moštoha daj / dej** V G R step-mother // *mostohaanya* <H.
- motika** V Ve hoe, hack // *kapa* <Serb. *motika*.
- motura** G, V r. (*šilavi* V, *šulavi* R, *bēzena* S <Germ.) broom // *seprű* <Rom. *mătură*.
- mothol** G, V r. (praet. *mothodjas* / *mothodas*) say, speak // *mond*.
- †**motjoga** R Gy donkey // *csacsi* ?
- mrāzo** Ve dew // *harmat* <Serb. *mraz*.
- mro** → **muro**.
- muca** V G (*mačka* R Ve, *khacca* S <Germ.) cat // *macska* <Rom. *mîța*.
- mucij / mucisārel** V 1. gape, gaze // *bámul*. 2. be dumb // *elnémul* <Rom. *amuți*.
- †**mučārel** V NSz to torture // *kínozt* <Rom. *munci*.
- mučedo** V mouldy // *penészes* <Rom. *muced*.
- mučedjol** V to mildew // *megpenészedik*.
- mudārel** V G, *mundarel* / *murdarel* R, *murdarel* Ve kill /

megöl; ~ *pe* commit suicide // megöli magát; ~ *i jag* extinguish the fire // eloltja a tüzet – cf. Hindí *murdā* dead // halott.

mudardo V G R killed // megölt.

mugja / muglja V fog, mist // köd <Bulg. *māgla*.

muj (obl. *mos-*) mouth, face // száj, arc; *opre mosa pasljol* V lies on his back // hanyatt fekszik; ~ *del* speak // beszél; ~ *kerel* speak insolently, squabble // szájál; *andal* ~ *phenel* V speak // mond – cf. *čham*.

mūja → **merel**.

mujaldel V r. upset, overturn // felborít.

mujālo V (*čhibālo* R) chief of the Gypsy community // vajda [Miklosich: landlord // házigazda].

mukel (*mūkel* Ve; us. *mukhel*, r. *mekel* V, *mikel* S) 1. let, allow // hagy, enged; *khēre* ~ *le(s)* lets him go home // hazaengedi; *āndre* / *ānde* ~ let in // beereszt; *āvri* / *āri* ~ set free // kienged; *muk* let // hadd; *muk žav khēre*, *muk te žav khēre* V let me go home // hadd menjek haza; *ma muk tut te malaven* R don't let him beat you // ne hagyd verni magad; *muk muro trajo* V spare my life // kíméld meg az életemet. 2. abandon // elhagy; *muklas man i romnji* V my wife has abandoned me, has divorced

me // a feleségem elhagyott, elvált tőlem; *khote* ~ V abandon, leave // otthagy; ~ *ti kerel* S have sg. made (causative) // csináltat; *mukjan le doktoros ti anel* they have sent for a physician // orvost hívtak <Skr. **mukna-* ? T 10157.

mūlas → **merel**.

mulikāno V death- // halotti; *mulikāni gīlji* funeral song // halottas ének; *mulikāni čiriklji* screech owl // halál-madár.

mūlo 1. adj. dead // halott. 2. m. ghost // kísértet <Skr. *mrta-ka* T 10278.

multra S (*balaji* V, *kopano* R Ve G) trough, hutch // teknő.

mundalo → **murdālo**.

mundarel → **mudārel**.

mundavel R, *murdavel* R Ve, *murdajvel* V, *mudajvel* G (*frekrel* S <Germ.) die, perish (animals) // megdöglök; *o gra mundajja* / *o grast murdajlas* / *o grast mudajja* the horse died // a ló megdöglött.

mundro V [not in Lovāri // lováriban nincs] nice // szép <Rom. *mîndru*.

muntuj / montuj / mentoj (imperat. *muntusār*, praet. *muntundas*) V save, rescue // megment; ~ *lesko trajo* saves his life // megmenti az életét; ~ *lēs* rescues him // megszabadítja <Rom. *mîntui*, H. *ment*.

mur → **muro**.

†**muradži** R Gy razor // bo-
rotva.

muravel 1. V G R (*sečkīnel*
Ve) cut hair // megnyír. 2. Ve
(*randel* V G R S) shave //
borotvál <Skr. *muṇḍāpayati*
T 10194.

murdajvel → **mundavel**.

murdālo V G R, *mundalo* R
(*frekelo* S <Germ.) adj. dead
(animal), carrion // döglött.

murdarel → **muḍārel**.

murdavel → **mundavel**.

murmunci V (*frajthōfa* S
<Germ.) cemetery // temető
<Rom. dial. *mormînți*.

muro V G, *mro* / *mo* R [attri-
butively // jelzőként], *mīro*
R [predicatively // állít-
mányként], *m'ro* Ve, *mūro*
G [predicatively // állítmány-
ként] *mur* / *mēr* / *mīro* S my
/ enyém <Skr. *ma-ra* T 9691.

murš 1. male (of men and
animals) // férfi, hím. 2. Ve
(*rom*, *gādžo* V G R S)
husband // férj; *murše lel*
(*romeste džal*, *romes lel* V
G R S) marry // férjhez megy
<Skr. *manuṣya* × *puruṣa* T
9828.

mūsa V r. muscle // izom – cf.
mūsi.

musāj V G R Ve must // mu-
száj; ~ *si* / *hin leske* he must
// muszáj neki; ~ *sas* / *has* /
sinja mange te džav / *džan* I
had to go // mennem kellett
<H.

musajvel V r. get spoiled,
become tainted // megromlik.

musārel V spoil, destroy // el-
ront, tönkretesz; ~ *e lōve*

squanders the money // el-
veri a pénzt – cf. *rumusārel*.

mūsi R Ve S arm // kar; *raxem-
jaker* ~ S (*bāja* V) sleeve //
ruha ujjá <Skr. *muṣṭi* T
10221.

mustāca V (*čhora* R Ve S,
bajusa G <H.) moustache //
bajusz <Rom. *mustață*.

†**musurij** V NSz to measure,
weigh // mér <Rom. *măsură*.

muter urine // húgy <Skr.
mūtra T 10234.

mūto V (*lalore* R, *štumelo* S
<Germ.) dumb // néma
<Rom. *mut*.

mutosārel V to silence // el-
hallgattat.

mutrel / **mutrel pe** piss // vi-
zel; *āndre* / *ānde* ~ piss in
the pants // bevizel <Skr.
mūtrayati T 10238.

N

na¹ R Ve G V (*nit* S) [before
verbs in indicative *či* in V //
kijelentő módban álló igék
előtt *či* V-ben] not // nem; ~
džanaw (*či žanav* V, *džanau*
nit S) I don't know // nem
tudom; ~ *sinjom* / *homas*
došalo (*či simas došalo* V) I
was not guilty // nem voltam
hibás; ~ *sinja* / *has došalo*
(*nas došalo* V) he was not
guilty // nem volt hibás; ~
odoj bešel R, ~ *othe bešel*
G, ~ *kothe bešel* V he does
not live there // nem ott

- lakik; *te* ~ *pheneha* R G, *te* ~ *phenesa* V if you won't tell it // ha nem mondod meg; *džanes?* – *na!* (*nā!* V) do you know it? – no! // tudod? – nem! <Skr. *na* T 6906.
- na**² V G (*ma* R Ve S) not // ne [prohibitive particle // tiltószó]; ~ *ker kodi* (*ma ker odā* R) don't do that // ne tedd ezt.
- na**³ now, well [introductory particle // bevezető szócska]; ~, *o rom džal tar* well, the man goes away // na, az ember elmegy <H.
- načol** V pass (intrans.) // eltelik, elmúlik, elfogy; *načilas i vrāma* time passed // telt az idő; *jek čāso načilas pānž perconca* five minutes past one // egy óra múlt öt perccel; *tēle* ~ run out of // kifogy, elfogy; *tēle načilas muri vrāma* (*muro djes*) my lifetime is up // lejárt az időm; *i jag tēle načilas* the fire burnt out // a tűz leégett.
- načrel** S (*xasārel* V, *hasarel* R G) lose // elveszít.
- nadjon** (syn. *bāre* R G) very // nagyon; ~ *kamav les* I like him very much // nagyon szeretem <H.
- nāfel** → **nāsul**.
- nafejipe** G ruin, damage // romlás, pusztulás.
- †**nāgom** R B first time // először → **avgun**.
- naīs** *tuke* V (*palikeraw* *tuke* R Ve, *parkrau* *man* S) thank you // köszönöm neked <Gr. *να υγιησ*.
- naisij** V (*palikerel* R Ve, *parkrel* S) to thank // megköszön.
- naj**¹ R Ve (plur. *naja* R, *nāja* Ve), *nej* S (*vundja* V) nail (of finger) // köröm <Skr. *nakha* T 6914.
- naj**² V G (*na hi*, *nāne* R Ve, *hi nit* / *hi kek* S) is not // nincs; ~ *khēre* he is not at home // nincs itthon; *kadi* ~ *lāši* this is not good // ez nem jó; ~ *man lōve* (*man nāne lōve* R, *hi man kek lōve* S) I have no money // nincs pénzem; praet. → **nas**.
- nāj**³ V (*angušto* R Ve, *gušto* S) finger // ujj; *angluno* ~ first finger // mutatóujj <Skr. *nakha* T 6914 nail // köröm.
- najārel** V, *nandjel* G, *nandjarel* R (*padrel* S <Germ.) to bathe (trans.) // fürösz.
- †**nājeski** V Szt thimble // gyűszű.
- nājol** V, *nandjol* R G, *nāndjol* Ve (*padrel* S <Germ.) to bathe (intrans.) // fürdik <Skr. *snāpayati* T 14839.
- nakh** (nom. *nak*) **1.** nose // orr; *nakheski xiv* / *nakheskeri hēv* nostril // orrlyuk; *pel gavesko nak* V (us. *pel gavesko āgor*) in the outskirts of the village // a falu szélén. **2.** beak // csőr <Skr. **nakka* T6909.
- nakhavel** V swallow // lenyel; ~ *tēle* swallow // lenyel <Skr. *nakṣati* T 6912.
- nān** → **nāne**.
- nāna** Ve (*na sja* R, *nas* V, *na has* G, *hīs nit* S) was not // nem volt.

nandjārel¹ V undress (trans.)
// levetkőztet.

nandjārel² → **najārel**.

nandjel → **najārel**.

nandjol¹ → **nājol**.

nandjol² Ve undress (intrans.)
// vetkőzik.

nāne R [*nān* inside the phrase
// mondat belsejében; *nāne*
at the end of the phrase //
mondat végén Ve], (*naj* V,
hi nit / *hi kek* S) is not //
nincs; ~ / *nān khēre* he is not
at home // nincs idehaza; *mā*
~ *māro andi bolta* R there is
no more bread in the shop //
már nincs kenyér a boltban;
bok adaj ~ Ve there is no
hunger here // itt nincs éhezés;
~ *mange lõve* R, *man nān lõj*
Ve (*naj man lõve* V, *hi man*
kek lõve S) I have no money
// nincs pénzem.

nango V G R Ve (*nakato* S
<Germ.) naked // meztelen;
nanges V, *nangone* R, *nān-*
gón phīrel Ve he goes about
naked // meztelenül jár <Skr.
nagna T 6926.

nano V (*kako* S; us. *bači*)
uncle // nagybátya, bácsi
<Rom. *nene*.

ná pre V not very // nem na-
gyon; ~ *lāšo j* is not very
good // nem nagyon jó; ~
kamel la he does not like
her very much // nem na-
gyon szereti <Rom. *prea*.

nas V (praes. *naj*; na *sja* R,
nāna Ve, na *has* G, *hīs nit*
S) was not // nem volt; ~ *len*
šavora they had no children
// nem volt gyerekük; ~ *ka-*

ring there was no choice //
nem volt mit tenni.

nāselo → **nasvalo**.

nāsul V, *nāfel* G (*erdjavo* R
Ve, *či-lāčo*, *šlex* S <Germ.)
bad // rossz; ~ *manuš* wicked
man // gonosz ember; ~ *trajo*
kerdas leske she poisoned his
life // megrontotta (megke-
serítette) az életét; *nāsules*
sim V I feel bad // rosszul
vagyok; *nāsules sanas lesa?*
did you commit adultery
with him? // paráználkodtál
vele? <Gr. **αναφελος* /
ανωφελος?

nasvajvel R Ve G, *nasvavel* R
G, *nasvaljol* (us. *nasvalo*
kerdjol) V fell ill // megbe-
tegszik.

nasvalimo V, *nasvalipe* V R,
nasvajipe G, *naslepen* S
illness // betegség.

nasvaljol / **nasvavel** → **nas-**
vajvel.

nasvalkerdo V sickly // bete-
ges.

nasvalo R, *nasvālo* V G Ve,
nāselo S ill, sick // beteg;
mudārdo ~ V mortally ill //
halálos beteg; ~ *kerdjol* V
(*nasvajvel* R Ve G) fell ill //
megbetegszik.

našavel¹ V drive away // ker-
get, elkerget; o *gazda našadas*
ame the farmer dismissed us
// a gazda elcsapott.

našavel² V, *nāšavel* G (*čhivel*
R) abduct // megszőktet.

našavel³ R, *našāvel* Ve lose,
kill // elveszít, elpusztít; *na-*
šadjom o lõve R (*xasārдем*
e lõve V) I've lost my money

// elvesztettem a pénzemet;
našade le they killed him //
 elemésztették.

nāšel run, run away, flee //
 szalad, elszalad, elszökik;
sig ~ runs fast // gyorsan fut;
leski romnji našlas tar V his
 wife eloped // megszökött a
 felesége; ~ (*tar*) *anda robija*
 V flee from prison // meg-
 szökik a börtönből <Skr.
našyati T 7087.

nāši žal Ve run away // elszalad.

našjol / našsol / naštjol R
 perish // elvész.

naštig V G R, *nāšti nāstik* Ve
 (*nej nit* S) cannot, could not
 // nem lehet; ~ *džav* I cannot
 go // nem mehetek; ~ *gēlem*
 / *gējom* I could not go //
 nem mehettem; ~ *hi* R it is
 impossible // nem lehet
 <Skr. *nāsti* ? T 7091.

naštjol → **našjol**.

nav → **anav**.

nehodj V G R Ve do not // ne-
 hogy; ~ *phenes leske* (syn.
te na V) don't tell him! //
 meg ne mondd neki! <H.

nebo / nebi R (*them* Ve, *čēri*
 V, *himlo* S <Germ.) sky,
 heaven // ég <Serb. *nebo*.

negro V Negro // néger <Rom.
negru.

nej¹ S (*šaj* V G R, *šej* Ve) can,
 may // lehet; ~ *vē* you may
 come // jöhetsz; *vaver* ~ *vel*
nit nobody else can come //
 más nem jöhet.

nej² → **naj¹**.

neck R [not generally used //
 nem mindenütt használatos]

(syn. *muk* V) let sy // hadd;
 ~ *avel* let him come // hadd
 jöjjön; *muk man ande*, ~
bešav tēle let me in so that
 I can sit down // eressz be,
 hadd üljek le <Slovak. *nek* ?

nēvimo V *nēvipe* Ve V, *nevi-*
pen R 1. news // újdonság;
so j / so hi ~ what's news? //
 mi újság? 2. V r. present, gift
 // ajándék.

nēvo¹ V G Ve S, *nevo* R, *njēvo*
 V r. new // új; ~ *bers* New
 Year // újév; *nēvi romnji*
 young wife // ifjú asszony
 <Skr. *nava* T 6983.

nēvo² V R r. penny // fillér.

†**nevoja** V Ho (us. *bajo* <H.)
 trouble // baj <Serb. *nevolja*.

ní R Ve G (*či* 2. 3. V) neither
 // sem; ~ *me* ~ *tu na džanas*
 neither I nor you know it //
 egyikünk sem tudja; ~ *na*
 even – not // még – sem, nem
 is; ~ *na pašja tēle* he did
 not even go to bed // még le
 sem feküdt <Serb. *ni* (<Skr.
naiva T 7603).

nial → **nĵilaj**.

níči V G, *nič* G no, not at
 all // nem [negative answer
 // mondatot tagad]; *avesa*
manca? – ~! will you come
 with me? – in no case! //
 eljössz velem? – nem én!; *le*
bornjūvos biknav take, de la
gurumnja ~ I will sell you
 the calf but the cow by no
 means // a borjút eladom ne-
 ked, de a tehenet azt nem
 <Rom. *nici*.

níkā níkaĵ G (*khatji* V, *nikija*
nikhaj R, *khaj nit* S) no-

where // sehol, sehova; ~ *na džas* you won't go anywhere // *nem még*y sehová; ~ *n' arakhav la* I don't find her anywhere // *nem találom* sehol.

nikana R (*šoha* V G Ve <H.) never // soha; ~ *na bistrā tut* I'll never forget you // *nem felejtetek* el soha.

nikathar R from nowhere // sehonnan; ~ *na šundjom hīra* I did not get news from anywhere // sehonnan sem hallottam hírt.

nikhaj R Ve (*khatji* V, *nikaj* G) 1. nowhere (at no place) // sehol; ~ *na dikjom la* I haven't seen her anywhere // sehol sem láttam. 2. Ve (*nikija* R) nowhere (in no direction) // sehova.

nikija R (*khatji* V, *nikaj* G, *nikhaj* Ve, *khaj nit* S) nowhere (in no direction) // sehova; ~ *naštig džas* you must not go anywhere from here // *nem mehetsz* sehová.

niko R V G (obl. *nikas*; *khonjik* V, *keko*, *kek menčo* S) nobody // senki; *odoj ~ na slja* R nobody was there // *senki sem volt* ott; *nikaske ma* / *na phen* don't tell it to anybody // *ne mondd* el senkinek; *athe naj ~ na* G nobody is here // *senki* sincs itt <Serb. *niko*.

nína S (*vi* V, *té* R Ve G) also // is.

†**nincko** R Gy (*njamco* V) German // német <Serb. *nemac*.

ningrel → **ingrel**.

nīpo V R (plur. *nīpuri* / *nīpura* V, *nīpi* R) 1. family, relatives // rokonság, övéi; *palpāl' avilem maškar muro ~ V* I have returned to my family // *visszajöttem* az enyéim közé. 2. people // nép; *o intrego ~ khetān' avilas* V the whole people was gathered there // az egész népség összegyűlt; *le but nīpuri dikhle* les the people saw him // a sok nép látta <H.

nisar R in no way // sehogy.

nisavo R (*či sosko* V) of no sort // semmilyen; ~ *hābe nāne khēre* there is no food in the house // nincs a házban semmiféle étel.

ništa R Ve G, *niš* Ve (*khanči* V, *či* / *gwarči* S) nothing // semmi; ~ *nāne* there is nothing // nincs semmi; ~ *na dinja man* he did not give me anything // *nem adott* semmit <Serb. *ništa* – H. slang *nista* // not; *nista va-ker!* // silence!

nit S (*na* V R Ve G, *či* V) not // nem; *džine lo ~* he does not know // *nem tudja* <Germ. *nicht*.

njāgra V Negress // néger nő <Rom. *neagră*.

njamciko / **njamcicko** V adj. German // német; ~ *them* Germany // Németország; *vorbij njamcika* speaks German // németül beszél.

njamco V (*gačkano* S, *nēmeto* R <H.) subst. German // német <Rom. *neamț*.

njamo V (obs.; us. *nīpo*) relatives, clan // rokonság <Rom. *neam*.

†**njeguri** V Cs fog, mist // köd, dér <Rom. *negură*.

njerij V, *njerinel* R Ve G win // nyer; ~ *e lõve lestar* he wins all money from him // elnyeri a pénzét <H.

njēvo → **nēvo**.

njilaj R G, *milaj* V (gen. r. *milasko*; *linaj* Ve, *nial* S) summer // nyár; *ando* ~ / *milaj* (var. *mila* V) in summer // nyáron <Skr. *nidāgha* T 7193.

njoma V G R (us. *vurma* V) foot step, trace // nyom <H.

njomij V, *njominel* R, *njüvinel* R to press // nyom (ige); *āndre* / *ānde* ~ squeeze into // belenyom <H.

no [introductory particle // bevezető szócska] now, well // no, nos; ~, *o rom džal tar* well, the man leaves // no, az ember elmegy <H.

†**nudušij** V NSz perspire // izzad <Rom. *năduși*.

numa / **numaj** V G (*čak* R Ve <H., *nur* S <Germ.; syn. *feri* V) only // csak; ~ *kamav te phenav* I only wish to say // csak azt akarom mondani <Rom. *numai*.

nur S (*feri* V, *numa* G V, *čak* R Ve <H.) only // csak <Germ.

nuvero V r. (us. *felhōvo* <H.) cloud // felhő <Rom. dial. *nuar*.

O, Ō

o (sing. nom. m. V; sing. plur. nom. R Ve G S; us. *u* S; obl. *le e* V, *le* G, *ole o* R, *i* S) the // a, az; ~ *rom* the man // az ember; ~ *lõve* (plur.) R G S, ~ *lõj* Ve (*le lõve* V) the money // a pénz <Skr. *asau* ?, Gr. *o* ?

ō¹ V G R oh! // ó! <H.

ō² → **ūj**, **vō**.

ob^er → **ab^er**.

oblo V round, globular // ke-rek, domború <Serb. *obal*.

odā R Ve (f. *odi* / *odā* R, *oja* Ve, plur. *odona* R, *odole* / *ōla* Ve), *odo* G (f. *odi*, obl. *odole* / *odale*) (*kodo* V, *dau* S) that // az; ~ *baro čoripe* our great misery // az a nagy szegénység; ~ *phenaw* I tell you, that // azt mondom, hogy.

odja → **ondja**.

oddja → **ondja**.

ōdji → **vōdji**.

odoj R Ve (*kothe* V, *othe* G, *doti koti* S) there, at the place // ott; ~ *dikjom le* I've seen him there // ott láttam.

†**odorigal** Cs from there, from that direction // onnan.

odōthar → **othar**.

ofto → **oxto**.

oxtato V G, *oxtāto* S, *oftato* / *ohtato* R eighth // nyolcadik.

oxto V G S, *ofto* / *ohto* R, *ōfto* Ve eight // nyolc <Gr. *οχτω*.

oxtovardeš V G, *oxtoverdeš* S, *oftovardeš* R Ve eighty // nyolcvan.

oja → **odā**.

ōja R (*ōva* V, *vol* / *vor* S <Germ.) yes // igen.

okā Ve (f. *okija*) other // másik; plur. *okōla* the other people // a többiek – cf. *āver*.

oke oketali V, *ōke* G see, lo // ni, ime – cf. *ake*.

†**oko** R Gy last year // tavaly.

okova → **kova**.

ola → **i^l**.

ōla → **odā**.

ole → **le**.

ōlo V G R pigsty, hen house // ól <H.

ōn → **ūnk**.

ondja / **oddja** R, *ōdja* Ve, *odja* G (*kothe* V, *koti doti* S) there, in that direction // oda; ~ *gēja* / *gēlo* he went there // odament; ~ *del* gives it to him // odaaad.

†**ondjal** V Szt to groan // nyög ?

ōnk → **ūnk**.

onk čhīnel Ve slam to earth // földhözvág.

ono duj → **uno duj**.

†**opica** V NSz ape // majom.

opral V G adv., praep. **1.** (*fon pral* S) from above // felül-ről; ~ *tēle avilas* he came down from above // leszállt fentről. **2.** (*pral* S) over, above // fent, felett; ~ *amende* above us // fölöttünk; ~ *o kher* over the house // a ház fölött; ~ *si* / *hin* it is above // fent van; *dikhes les khote* ~? do you see him there above? // látod odafent?

opre V G (*upre* 1.2. R, *prē* S)

1. prev. up // fel [see under

the respective verbs // ld. az egyes igéknél] *ušjel* ~ gets up // felkel; *žal* ~ *po kašt* climbs a tree // felmászik a fára. **2.** adv. up there, high // fent; ~ *andel felhōvuri* high in the clouds // fent, a felhők között; ~ *si* be awake // fent van, ébren van; *pašljol* ~ *mosa* lies on his back // hanyatt fekszik.

opruno V, *upruno* R, *uprūno* / *uprútno* Ve, *praltūno* S **1.** upper, higher // felső. **2.** Ve chief, main // fő.

oráfēder Ve farther on // ar-rébb.

ōrde / **orde** R V, *ōrde* Ve (us. *akōrde*, *kathe* V) here, in this direction // ide, erre; *av* ~! come here // gyere ide; *šun* ~ listen to me! // ide hallgass!

ostólo Ve (*mesalji* V, *kafidi* R, *astala* G <H., *tiša* S <Germ.) table // asztal <Serb. *stol*.

othar R, *odōthar* Ve (*kothar* V, *kōter* S) from there // onnan.

othe G (*kothe* V, *odoj* R Ve, *doti koti* S) there // ott.

ōv → **ūj**.

ōva V (*ōja* R, *vol vor* S <Germ.) yes // igen <Serb. *ovaj* this // ez ?

ovel R (praet. *ūja*, fut. *ovla*) become // válik vmivé.

ōver → **ab^{er}**.

P

pa¹ V (*pala upar* R, *pal upral* Ve, *pal* G, *pral* S) **1.** from // -ról / -ről; *avel tēle ~ kašt* climbs off the tree // le-mászik a fáról; *avel khēre ~ bijav* returns from the wedding // hazatér a lakodalomból. **2.** [us. with numerals // általában számnevekkel] after // után; ~ *duj berš* after two years // két év múlva. **3.** about, of (speak, hear) // -ról / -ről (beszél, hall); *či šundem ~ leste* I have not heard of him // nem hallottam róla.

pa² S (*haj, atunči* V) [introductory particle // bevezető szócska] and, well, then // aztán; ~ *džāhis mengi*, ~ *u džūvja kiārvenes* and we were roaming about, and the women prepared food // aztán mendegéltünk, aztán az asszonyok főztek.

pacel → **patjal**.

pāča V, **pātja** G peace // béke; *či del leske ~ V* gives him no peace // nem hagy neki békét; ~ *vōja* V peace be with you, my best wishes // áldás, békesség; *dine pen pātja te pašon* G they retired to rest // lepihentek <Rom. *pace*.

pāčako V peaceful // békés; ~ *rom* sedentary Gypsies // letelepült cigány – cf. Rom. *pašnic*.

†**pačata** Mü carnation // szekfű.
pagel → **phagel**.

paguba V damage // kár; ~ *resel* suffers a loss // kárt szenved <Rom. *pagubă*.

paho V G R S (*jego* Ve <H.) ice, frost, hail // jég, fagy, jégeső <Gr. *παγος*.

pahol V freeze (intrans.) // fagy; *pahome* frozen // fagyott.

†**pahuni** Mü beard // szakáll <Gr. *παγων?*, *πηγουνι* chin // áll?

pajālo → **panjalo**.

pāj → **dopaš**.

pāji → **pāni**.

pajkerel → **palikerel**.

pāko V r. ripe // érett <Skr. *pakva*?

pāl → **papale**.

pal → **pala**, **pale**

pala V R, *pal* G Ve S, praep.

1. behind // mögött, mögé; *šol la ~ i glinda* V hides her behind the mirror // a tükör mögé dugja; *pal' o hedjo hi* R it is behind the mountain // a hegyen túl van. **2.** after // után; *aven ~ mande!* come after me! // gyertek utánam!; ~ *lesko bijav* after his marriage // az esküvője után; ~ *mizmēri* V in the afternoon // délután; ~ *kodo* V, *pal adō* G after it, then // aztán. **3.** for // -ért; *džal ~ kašt* V (*džal ~ kaštende* R, *džal kaštengi* S) goes to fetch wood // fáért megy. **4.** R G (*pa* V) from, about // -ról / -ről; *aven tēle pal' o kašt* climb off the tree // gyertek le a

fáról; *so phenen ~ mande?*
what do they say about me?
// mit mondanak rólam?

palal (*pālal* Ve, var. *pālal* R)
adv. **1.** behind, at the back //
hátlul; *anglal džal o rom thaj*
~ *džal i romji* the man
walks ahead and the woman
walks behind // elől megy a
férj és hátlul megy a feleség;
pālal sja R he stood behind
me // mögöttem volt. **2.** from
behind, from the back // há-
tulról; *pālal nāštja āngle* R
he ran ahead from behind //
hátlulról előre szaladt; *fon ~*
her vel komōni S sy. comes
from behind // hátlulról jön va-
laki. **3.** Ve after it // azután.

palarije / poloria V r. (us.
stādji) hut / kalap <Rom.
pālārie.

†**palaštjuvo** R Gy pin // gom-
bostű.

pale **1.** (*pāl* Ve, us. *paleg* R,
us. *pāle* V, var. *pali* / *pal* /
paj S) conj. [after nouns //
névszók után] and, on the
other hand // viszont, pedig;
me sim o kraj, tu pāle rom
san V I am the king and you
are a Gypsy // én király va-
gyok, te pedig cigány vagy;
o dad pijel, o čhāve paleg
bokhajven R the father drinks
and the children starve // az
apa iszik, a gyerekek pedig
éheznek. **2.** V (*papale* R,
papal / *pāl* Ve, *papi* S) adv.
again, anew // megint; ~
phenel leske o šāvo the boy
tells him once again // me-
gint mondja neki a legény.

3. *pāle* R Ve G S, *pāl* Ve,
pāli S (*palpāle* V) prev.
back // vissza; ~ *del* give
back // visszaad; *av pāli!* S
come back! // gyere vissza!;
~ *resel* get back // visszaér
<Gr. *παλε* (Skr. **pāḍi* T
8041).

paletuno R, *paluno* V Ve,
paltūno S last, back- // há-
tulsó, utolsó; *paluno punro*
hind leg // hátsó láb; ~ *som-
sido* the neighbour in the back
// hátsó szomszéd; *legmaj*
palumes V lastly // legutol-
jára.

pāli → **pale 3.**

palikerel / pajkerel R G (r.
parikerel), *palikērel* Ve, *park-
rel* S (*naisij* V, r. *pajkerel*
V) **1.** to thank // megköszön;
palikeraw tuke thank you //
köszönöm neked. **2.** R G to
salute, greet // köszön, kö-
szönt; ~ *leske le vasteha*
(*kerel e vastesa* V) waves
his hand to him // integet
neki; *ānde* ~ greets from
outside // beköszön <Skr.
pratikaroti ? T 14706, Gr.
παλι ?

palma V **1.** palm of the hand
// tenyér. **2.** (*čamadīni* S)
slap in the face // pofon;
malavel les(ke) ek ~ (*čhinel*
le chamjate R, *malavel les*
po muj G, *bāčin le del* Ve)
slaps him in the face // po-
fonüti <Rom. *palmă*.

†**palopluno** Mü afternoon //
délután – cf. *plān*.

pālpāle V G (*pāle* 3. R S, G
var) prev. back // vissza; *de*

~ *mura romnja* give me back my wife // add vissza a feleségem; ~ *avilas* he returned // visszatért.

paltūno → **paletuno**.

paluno → **paletuno**.

pāndž R G, *panč* / *pānč* S Ve, *pānž* V R Ve, *pāndj* G five // öt; *pān šel(a)* five hundred // ötszáz <Skr. *pañca* T 7655.

pāndžvardeš R, *pānžvardeš* V G Ve, *pāndjvardeš* G, *pandžverdeš* S (*penda* Colāri) fifty // ötven.

pāni R S, *pānji* R Ve G, *pānj* Ve, *pāji* V G, *paji* G r. m. 1. water // víz. 2. river, lake // folyó, tó <Skr. *pānīya* T 8082.

†**panjali** R B inn // kocsmá.

panjalo R, *pajālo* V (*sāpeno* S) wet // vizes.

pānro → **pārno**.

papale / **papaleg** / **popaleg** R, *pāl papal popal* Ve (*pale* 2. V, *papi* S) again, anew // megint; ~ *phučja lestar o čhāvo* R the boy asked him once more // megint megkérdezte tőle a fiú.

paparuga / **paparunga** V butterfly // pillangó <Rom. *paparugă* ladycow // katicabogár.

pápi / **páper** / **páple** S (*papale* R, *pāl* Ve, *pale* 2. V) again, anew // megint.

papin V G R S, *pāpin* Ve S (plur. *papinja*) m. f. goose // lúd, liba <Gr. *παπια*.

papro R (*piperi* V, *pepēri* S) pepper // bors <Serb. *papar*.

papu V S (syn. *phuro dad* V)

grandfather // nagypapa <Gr. *παππους*.

papuča V (us. plur. *papuči*, *čipōve* R <H., *bočkora* Ve <H., *bakanca* G <H. *kirxa* S) shoe // cipő <Rom. dial. *papuci*.

papura V obs. (syn. *trestija*) reed // nád <Rom. *papură*.

papuša V doll // baba <Rom. *păpușă*.

†**pāra** V NSz, Cs (us. *lānga* <H.) flame // láng <Rom. *pară*.

paramiči V G, r. R, *paramiča* sing., *paramisi* R Ve, *parmiso* S tale, fairy tale // mese; ~ *phenel* tells a tale // mesél <Gr. *παράμυθι*.

paramisāzin R tells tales // mesél.

paraštuji V R, *paraštuj* V, *paraštjuva* Ve, *paraštjuve* G f. Friday // péntek; *paraštujine* on Friday // pénteken <Gr. *παρασκευή*.

parmiso → **paramiči**.

pārñol V grow white // fehér-redik; ~ *i detehāra, o djes* the day is breaking // virrad.

pārno (r. *panro* G, r. *pharno* V) white // fehér; ~ *rom faire-haired* Gypsy // szőke cigány; ~ *djes / dive* broad daylight // fényes nappal <Skr. *pāñdu* T 8051.

parto Ve hill // domb <H. *part* // riverside.

paruvel V G R Ve, *pārvel* S to exchange // cserél; ~ *e gāda pe tojāša* V exchanges the clothes for eggs // tojásért elcseréli a ruhát; *rota*

~ *ando vurdon* V puts a new wheel in the cart // kereket cserél a kocsiban; *žal te* ~ V takes to the road for trade // csereberélni indul; ~ *pe* gets transformed // változik; *ānde* / *āndre* ~ exchange // becserél; *āri* / *āvri* ~ exchange // kicserél <Skr. *pārayati* ? T 8106; *parivartati* ?

pas → **paša¹**.

pasla R bedsheet // lepedő.

paso V (plur. *pasuri*; *stakerpen* S) step, pace // lépés <Rom. *pas*.

†**pasterni** R Gy, Mü (us. *rokja*)
1. skirt // szoknya, pendely.
2. Cs Mé carpet // szőnyeg <Slav. ?

paš¹ → **dopaš**.

paš² → **paša**.

paša¹ R V, *paše* R, r. V, *pas* G S (*uzar* Ve) praep. near, beside // mellett, -nál / -nél [also to in S // -hoz / -hez / -höz is S-ben]; *paš o kher* near the house // a ház mellett; ~ / *paš mande* on my side // mellettem; [the article is often omitted after ~ // a névelő gyakran elmarad ~ után] *paša fejāstra tordjol* V stands near the window // az ablak mellett áll.

paša², *pašal* V G R, *pāše* V G R Ve, *paš* R, (*nē* S <Germ.) adv. nearby // közel; ~ / *pašal bešel* lives not far off // közel lakik; *egēsen pašal avilas* V he came quite close // egészen közel jött; *paš hi le* R they are near by // közel vannak; *av paššeder!* R

come nearer! // gyere közelebb ! *kodo gav aba maj* ~ *sas* this village was, however, nearer // ez a falu már közelebb volt <Skr. *pārśvatas* T 8118.

pašavro V, *pašvaro* R G rib, flank // borda <Skr. **parśupāṇaka* T 14681.

pašjol V G R Ve, *pašljol* V, *paššol* R, *pašol* G (*hi čhīdo* S) lie, lie down // fekszik; *aba duj šon pasljuvav* V I've been lying ill for two months // már két hónapja fekszem; *āndre* / *ānde* ~ lie down into // belefekszik; ~ *tēle* lie down, go to bed // lefekszik; ~ *tēle pi phu* lie down on the ground // lefekszik a földre; *o čhavo pašja tēle* R my son already went to bed // a fiam már lefeküdt – cf. Skr. *pārśvala* lying // fekvő T 8121.

paš rātjine V r. (syn. *dopaš rātji*) at midnight // éjfélkor.

paššarel tēle R lay down // lefektet.

†**pašuno** R Cs neighbouring // szomszédos.

pašvaro → **pašavro**.

patavo V G R S, *pataj* Ve (plur. *pateve* S) 1. foot clout // kapca. 2. r. (*štrimflja* V) stocking // harisnya <Pers. *pātābe*.

pativ R, *patjiv* V f. honour // tisztesség, becsület; *kerel leske* ~ 1. pays him reverence // megtiszteli; 2. R does him a favour // szívességet tesz; *i romni mukja i* ~ my wife has lost her chastity // a fe-

- leségem elvesztette becsületét; *pativake* R 1. in vain // hiába. 2. gratis // ingyen; *pativake gējom oddja* I went there in vain // hiába mentem; *pativake dinja man gāda* she gave me the clothes as a gift // ingyen adta a ruhát; *patja-be* R r. on credit // hitelbe; *tumārə patjivákə romāle!* Colāri (*t'aven baxtāle savore žēne!* V) my respect to you, men! // tisztetelem, emberek! <Arm. *pativ*.
- pativalo** R, *patjivālo* V G Ve honest // becsületes; *pativali romni* / *patjivāli romnji* chaste, respectable woman // tisztességes asszony.
- pātja** → **pāča**.
- patjal** V G R, *pātjal* Ve, *pacel* S (imperat. *patja* / *pace*, praet. *patjajlas* V, *patjanja* R) believe, trust // hisz, bíz; *na / či patjas ande mande?* don't you trust me? // nem bízol bennem?; *so patjas le Dēvles!* V for Heaven's sake! // ha Istent ismersz! <Skr. *pratyayati* T 8640.
- patjārel** V pack, roll, wrap up // begöngyöl; ~ *āndre* pack, roll, wrap up // begöngyöl; *kethāne* ~ crumple, crease // összegyűr <Slav. *pakovati* ?
- patjiv** / **patjivālo** → **pativ** / **pativalo**.
- patjol** V 1. ripen // érik. 2. suppurate // meggyűlik.
- pāto** V (*vodro* R Ve, *than* G, *pečtata* S) bed // ágy <Rom. *pat*.
- patradi** R, *patrādji* V G, *pat-rādja* Ve (*ōstri* S <Germ.) m. Easter // húsvét.
- petrāji** V (us. *hera* <H.) lucerne // lucerna.
- † **patrālo** Mé tobacco // dohány.
- patrin** (var. *patri* V, plur. *patra*; *pāterja* S) leaf // levél, falevél <Skr. *pattra* T 7733.
- † **patuno** R Gy [Bohemian Gypsy // cseh cigány *patuna* ?] heel // sarok.
- † **pāžerra** V Szt a crown coin // korona (pénz) <Rom. *pajură*.
- pe**¹ V G (*uppe* R, *pe* R r., *pre* V r., *ap* S) [before vowels // magánhangzók előtt: *pe*] 1. on // -on / -en / -ön; -ra / -re; *lōli coxa si* ~ late she has a red skirt on herself // piros szoknya van rajta; *dikhel* ~ les look at him / it // ránéz; ~ *muri vorba* on my word // becsületszavamra; *po dujto* at the second time, next // másodszor, másodszerre. 2. V (*vaš* R G S) for // -ért; *but lōve dine ma pi mōrči* I have received much money for the skin // sok pénzt adtak a bőrért.
- pe**² V G R Ve, *pes* S (obl. *pes*, plur. *pen*; plur. *pumen* R Ve) himself, herself // magát; *thovel* ~ washes (intrans.) // mosakszik; *e ternimāta kamen* ~ V the two young people love each other // a fiatalok szeretik egymást <Skr. *ātman* T 1135, 5983.

pečtata S (*pāto* V, *vodro* R Ve, *than* G) bed // ágy <Germ. *Bettstätte*.

pehas → **pherasa**.

pehendi → **pendex**.

†**pehtij** / **pextin** V NSz, Szt, *pisti* R Rá jelly // kocsonya <Gr. *πιχτι*.

pekál Ve (*trobuj* V, *kampel* R, *kapel* G, *hun ti* S; praet. *pekāmlō*) must, need // kell; *pekāmlahi* it would be necessary // kellene.

pekel (*pēkel* Ve) roast, bake, fry (trans., in S also intrans.) // süt (süt, sül S); ~ *mānro* bake bread // kenyeret süt; ~ *mas* roast / fry meat // húst süt; *o kham* ~ the sun shines // a nap süt <Skr. *pacati* + *pakva* T 7623.

pekenuca V G R m. f. spermophile, prairie dog // ürge.

pekimo V (plur. *pekimāta*) cake // sütemény.

pēko V G R S, *pekno* R r., us. *peko* S baked, roasted, ripe // sült, érett <Skr. **pikva* T 7621.

pel¹ → **pijel**.

pel² → **pe¹**.

pēle plur. testicles // here <Skr. *pela* T 8381.

†**pellinel** R Rá to quarrel // veszekszik.

pen V G S (*pumen* R Ve) themselves // magukat; *kinde penge kher* (*pumenge kher* R) they bought a house for themselves // házat vettek maguknak → **pe²**.

penda Colāri fifty // ötven

<Gr. *πεντηκοντα* → **pandž-vardeš**.

pendex V, *pehēndi* S m. hazelnut // mogyoró <Pers. *banduk*.

pengo V G, *penger* S their own // saját, az övék; *e šavora dāran katar* ~ *dad* V the children fear their father // a gyerekek félnek az apjuktól.

pengōvo Hungarian money before 1945 // pengő.

penj → **phen**.

pepeno V musk melon // sárgadinnye <Rom. *pepene* – cf. *harbuz*.

pepēri → **piperi**.

pēr (var. *per*, r. *perr* V G) belly, stomach // has; *žal lesko* ~, *džal leskero* ~ V G R he has diarrhoea // meggy a hasa; *perel po* ~ fall prone // hasra esik <Skr. **peṭṭa* / *poṭṭa* T 8376.

peravel V G R, *perāvel* Ve let fall, drop // leejt; ~ *āsva* V shed tears // könnyet hullat; ~ *tēle* let fall // leejt; *o šāvo peradas tēle o mānro* V the boy dropped the bread // a gyerek leejtette a kenyeret.

perco V G R (plur. *percuri* V) minute // perc; *kathar kado* ~ V from this moment // ettől a perctől fogva <H. – cf. *minuto*.

perdal V G R, *pordal* V (*vergal* S; cf. *prēko* R) praep., r. adv. through, over // át, keresztül; *džal* ~ *o pānji* / *pāji* wades through the water,

crosses the river // átkel a vizen; ~ *o pānji / pāji bešel* lives on the other side of the river // a folyón túl lakik; ~ *o šēro hi leske* R it is over his head // a feje fölé ér <Skr. *paratas* ?

perido → **pherdo**.

perel V G R Ve, *pērel* V Ve (praet. *pēlas / pēlja; pēja / pēlo*), *prel* S (praet. *prēs preas*) to fall // esik; ~ *o brišind* (us. *del o brišind*) it is raining // esik az eső; ~ *o jiv* it is snowing // havazik; *mišto / lače ~ leske* it is pleasant for him // jól esik neki; *kade pēlas hodj* V, *awka pēja hodj* R it happened that // úgy esett, hogy; *nasvālo pēlem / pējom* I fell ill // megbetegedtem; *phanglo pēlas* V got imprisoned // börtönbe került; ~ *leske* V G R falls on him / it, attacks him, begins it // nekiesik; *āndre / ānde* ~ fall into // beleesik; *āndre pēlem ando šāncō* V I fell in a ditch // gödörbe estem; *āvri / āri* ~ fall out // kiesik; *āvri ~ anda leske vast* falls out of his hands // kiesik a keze közül; *kethāne* ~ collapse // összeesik; *tēle* ~ fall down // leesik; *ōdja* ~ Ve (*resel* V G R) arrive // odaér; *kitji lōj* ~? Ve how much does it cost? // mennyibe kerül? <Skr.

**paṭati* T 7722.

†**pērij** V NSz scald // forráz <Rom. *pīrlui* ? *opāri* ?

perina V (*dunjha* R, *čhimja* S)

eider-down // dunna <Rom. *perină*.

pernango → **puranglo**.

pernica R, *piarnīca / pjernica* S (*šerand* V, *ziha* Ve) pillow // párna <Serb. *pernica*.

pes → **pe²**.

peske to himself // magának; *gelas tar* ~ V he went away // elment.

pesko V G, *peskur* S, *pro* R Ve, *pīro po* R his / her own // saját; *kamel peska / pesker* / *pra romnja* he loves his wife // szereti a feleségét; *gēlas peske šāvesa / gjas pesker čhāveha / gēja pīre čhāveha* went with his son // ment a fiával; *kindja ole romeske pīreske* R she bought it for her husband // a férjének vette.

pestar from himself // magától (el).

peste to himself, with himself // magánál, magához.

Pešta (var. *Peštja* R) Budapest; *andi* ~ *bešel* / *an* ~ *vōnel* lives in Budapest // Budapesten lakik; *la Peštake šāve* V lads from Budapest // a pesti legények.

petalo V G R Ve, *petālo* S horsehoe // patkó; *malavel / mārel petala po grast / uppo gra* shoes the horse // megpatkolja a lovat <Gr. *πεταλο*.

pētja Ve, B (*bōv* V G R S) stove // kályha <Serb. *peć*.

petjol V G R, *pētjol* Ve (*pekel* S) roast, be roasted, fry (intrans.) // sült; ~ *o mānro* the bread is baking // sült a

kenyér; *tēle* ~ get burnt // le-ég, odaég.

pettjal / pettji → **pitjal / pītji**.

petrel S (*rudjij* V, *molinel* Ve) pray // imádkozik <Germ. *beten*.

phāba R Ve, **phabaj** V G S (obl. *phāba-*, plur. nom. *phāba*; *phābi* S) f. apple // alma; *phābiko kašt* R, *phabajino kašt* Ve, *phābengo kašt* / *phabajengo kašt* V, *phābengo ruk* S apple tree // almafa <Skr. (Dard.) **bhabbā* T 9387.

† **phabardi** V Cs (us. *mašina*) 1. match // gyufa. 2. Mé (us. *lāmpa*) lamp // lámpa.

phabārel V (*tharel* R Ve, *xačrel* S) burn, set fire (trans.) // éget; ~ *i memeli* light a candle // gyertyát gyújt; ~ *opre* light up a cigarette // rágyújt; ~ *āndre andi bō* make fire in a stove // begyújt a kályhába.

† **phabelin** V NSz (us. *phābengo kašt*) apple tree // almafa.

phābiko kašt → **phāba**.

phabol V G Ve (*thabol* R, *xačel* S) 1. burn (intrans.), be burning // ég; *i jag* ~ the fire burns // ég a tűz; *i jag āvri phabilas* V the fire is out // a tűz leégett; *o kher tēle phabilas* the house burnt down // a ház leégett. 2. r. have fever // láza van. 3. shine, gleam // fénylik <Skr. **bhabh-* T 14726.

phabuvālo V feverish // lázas; ~ *sim* I have fever // lázam van.

phadjol V G R Ve (var. pres. *phagerdjol* V) break (intrans.), get broken // törik; *lesko punro phadjilas* / *phadjia* / *leskro pro phadjilja* his leg was broken // eltört a lába.

phagel V G R Ve (praet. *phanglas* / *phaglas* V, *phagja* R Ve G), *phagerel* R (praet. *phagerdja*), *phagrel* V S (praet. *phagerdas*), *pagel* G 1. break (trans.) // tör; ~ *o punro* / *pro* breaks his leg // eltöri a lábát; *phagel i vorba* V does not speak distinctly, correctly // hibásan, rossz kiejtéssel beszél 2. burgle // betör; *či čōrdem či phanglem* V I did not commit either theft or burglary // nem loptam, nem törtem be; *phagerdas āndre ka o gāžo* V he broke into the peasant's house // betört a paraszthoz; ~ *āvri* / *āri* 1. break (legs, arms) // kitör (lábát, kezét); 2. rush out // kitör vhonnan; *o guruv āvri phagerdas anda ištālōvo* the bull broke free from the cowhouse // a bika kitört az istállóból; *fer phagrel* S smash // összetör; ~ *opre* / *uppe* break open (door, nut) // feltör (ajtót, diót); ~ *tēle* break off // letör; ~ *tēle i gajja katar o kašt* V break off a bough from the tree // letör egy ágat a fáról <Skr. *bhagna* (*phag-*) / *bhaṅga* (*phang-*) T 9361.

phagerdo V R S, *phagno* R,

phago Ve R, *phāgo* G broken // törött.

phagerdjol → **phadjol**.

phagerpaskro S burglar // betörő.

phāk V G Ve (*pōr* R, *fligli* S <Germ., us. plur. *phāka*, var. *phaka* G, gen. *phākengo*) f. wing // szárny <Skr. *pakṣa* T 7627.

phāl V G (*phal* G) f. board, plank // deszka <Skr. **phāla* T 9073.

phandavel V lock up // bezár; kulcsra, lakatra zár; ~ *o kher* padlocks the house // bezárja, lelakatolja a házat; *āndre* ~ *le šavoren ando kher* locks the children in the house // bezárja a gyerekeket a házba.

phandel (praet. *phanglas* V, *phandja* R Ve G, *phandas* / *phangjas* S) **1.** bind // köt; ~ (*āvri*) *ka kašt* fasten to a tree // kiköti a fához; *kethāne* / *ekhetāne* / *kheteni* ~ tie up, bundle // összeköt; *āndre* ~ *le grastes* V halter a horse in the stable // beköti a lovat; *āndre* / *ānde* ~ *o gōno* ties the mouth of a sack up // beköti a zsák száját. **2.** close, shut // becsuk, bezár; ~ *i fejāstra* / *bloka* / *fenstra* (syn. *krel cu* S) shut the window // becsukja az ablakot. **3.** (*čhivel* Ve) imprison // bezár, bebörtönöz; *phande les* / *le pe trin berš* V G R (*phāgiljas trin berš* S) he was imprisoned for three years // három évre lecsukták <Skr. *bandhati* T 9139.

†**phandinja** R Cs bracelet // karkötő.

phanglo V G (*stildo* S) prisoner // rab, elítélt; *muri romnji phangli* my wife is in jail // a feleségem börtönben van; ~ *šoha či simas* I have never been imprisoned // soha nem voltam büntetve; ~ *perel* get imprisoned // börtönbe kerül.

phānri V G, *phār* R m. silk // selyem <Skr. *paṭṭa* T 7700.

phānruno V silken // selyem-.

pharadjol V G R (*pharavel* / *pharol* V; *rajsrel* S <Germ.) burst, split (intrans.) // szakad, reped; *o gōno* ~ the sack splits // a zsák kivasad.

pharado R (*puterdo* V G) open // nyitott.

pharavel V G R Ve (*pharravel* V, *pharel* R, *rajsrel* S <Germ.) burst, split (trans.) // hasít, szakít [in some V group also intrans. // egyes V csoportokban hasad is]; ~ *o gōno* tears the sack open // kivasítja a zsákot; ~ *āri* R open (the door) // kinyit (ajtót); ~ *opre e māšes* V cuts open a fish // felhasítja a halat <Skr. *sphāṭayati* T 13825.

phārno → **pārno**.

phāro **1.** heavy // súlyos, nehéz; *phāri būti* V epilepsy // nyavalyatörés, epilepszia; *i phāri būti mārdaš les āvri* V he got beside himself // nyavalya törté. **2.** difficult // nehéz; *phāre* R with difficulty // nehezen. **3.** pregnant

// állapotos; *phāri perel* V G R, *phāri kerdjol* V, *phāri vel* S become pregnant // teherbe esik <Skr. *bhāra* T 9459.

pharuvel → **pharadjol**.

phejōri → **phenjōri**.

phen (var. *phenj* G V; obl. *phenja*, r. *pha*) f. sister // nővér; *muri phen!* V, *phenja!* R r. my sister! madam! // húgom! asszonyom! [usual allocution to women // a nők szokásos megszólítása] <Skr. *bhaginī* T 9349.

phenel V G R S, *phēnel* Ve say, tell // mond; *phen mange* tell me /// mondd meg; *kodi phendas* / *odā phendja hodj* he said, that // azt mondta, hogy; *phenla* V he says, said he (timeless, sing., plur. 3.) // aszongya, aszondi; *no fiam – phenla – so kames?* my son – said he – what do you want? // no fiam – aszondi – mit akarsz?; *āndre ~ les* V, *ānde ~ le* R denounces him // feljelenti; *āvri* / *āri* ~ speak out, declare, blab out // mond, megmond; *tēle ~ pa* / *pala* give up sg., renounce sg. // lemond valamiről; *tēle ~ pa vezetīši* V abdicates the leadership // lemond a vezetői állásról <Skr. *bhanati* T 9383.

phenipe V R saying // mondas.

phenjōri V G R, *phejōri* V little sister // húgocska; *muri ~!* my sister! // húgom! [usual allocution to women // a nők szokásos megszólítása].

phenke V he says // aszondi.

pherārel → **pherdjārel**.

pherasa / **pheresa** V plur., *pherdjas* Ve, †*pehas* Gy f. joke // tréfa; ~ *phenel*, ~ *kerel* to joke // tréfálkozik <Skr. *parihāsa* T 7902.

pherdjārel V G R, *pherārel* G, *pherdrel* S fill // megtölt.

pherdjol V R be filled // megtelik.

pherdo / **perdo** (var. *phjerdo* S) full of sg. // teli vmivel; ~ *mōljasa* / *mōljaha* full of wine // borral tele; ~ *šax* V stuffed cabbage // töltött káposzta.

pherel (us. *pherdjārel*) fill (trans.) // megtölt; also fill (intrans.) in G // G-ben megtelik is <Skr. *bharati* T 9397.

pherni V swaddling clothes // pelenka, pólya <Skr. **phen-ṭikā* T 9107.

phiko R S, *phiko* V Ve shoulder // váll <Skr. **sphiyakka* T 13839.

phiravel V G R **1.** wear // visel; ~ *gāda* (űrdjel feci Ve, *hi lesti rīpen* S) wear clothes // ruhát hord. **2.** carry // hord, szállít; *phirav le ānde!* R carry it into the house! // hordd be a házba! **3.** ~ *le grastes* V walks a horse // megjártatja a lovat. **4.** ~ *leske grīža* V takes care of him // gondját viseli.

phīrel V G R, *phirel* R Ve G (*džal* S) walk, wander // jár; ~ *andi škola* go to school // iskolába jár; ~ *lasa* / *laha* he carries on with her // egy

- növel jár; *šun, sar phīrdem / phirdjom?* hear, what happened to me? // hallod, hogy jártam?; *pala kadi bŭtji maj but* ~ V more payment is due for this work // ezért a munkáért több jár; *i romnji āndre phīrelas kaj le gāže* my wife was a cleaning woman with the gaje // az asszony bejárónő volt a parasztnál; *tēle ~ panjiske ke patako* R she goes to fetch water from the river // lejár a patakra vízért <Skr. **phirati* T 9078.
- phiripe** V r., R r. walking // járkálás.
- phiritōri** V r. tramp, vagabond // csavargó.
- phirkerel** V R r. wander about (frequent.) // járkál.
- phivlo** V G R, *pīlo* G, f. *phivli* / *pīli*, adj., subst. widow, widower // özvegy; *i phivli romni* / *i phivli* the widow // özvegyasszony <Skr. *vidhavā* T 11752.
- phosel** → **pusavel**.
- phral** → **pral**.
- phu** → **phuv**.
- phučel** → **pučhel**.
- phudali** R r. (*phurdini* V, us. *puška* <H., *sōvengi*) gun, revolver // puska, pisztoly.
- phudel** → **phurdel**.
- phugnji** / **phunji** V, *phuknji* R boil, blister // kelés <Skr. **phūtkā* T 9102.
- phujátar** V (*pišo* Ve) on foot // gyalog; ~ *žal* go on foot // gyalog megy.
- phuknji** → **phugnji**.
- phukavel** Ve, *phukvel* / *phukrel* S (*āvri phenel* / *purlisārel* V) tell, narrate, denounce // megmond, elmond.
- phum** / **phumb** V S f. pus // genny <Skr. *pūya* T 8328.
- phumāslo** / **phumbāslo** V, *phumbelo* S purulent // geny-nyes.
- †**phundrel upre** R Gy (us. *āri kerel*, *putrel* V) to open // kinyit.
- phurd** R Ve G (*pōdo* V, *bruka* S <Germ.) f. bridge // híd <Pers. *purd*.
- phurdel** V G S, *phudel* R, *phūdel* Ve to blow // fűj; ~ *o balval* the wind blows // szél fűj; ~ *pe āvri* / *āri* recovers his breath // kifűjja magát – cf. Skr. *phutkaroti*.
- phurdimaski** G whistle // síp.
- phurdini** V G, r. (Szt. "slang" *phudali* R) gun // puska.
- phurdino grast** V broken-winded horse // kehes ló.
- phurikāno** R (*purāno* V) old, of old // régi; *phurikāne gāda* old clothes // régi ruha.
- phuripe** / **phurimo** V G R, *phūrepen* S old age // öreg-ség.
- phurjol** R, *phurdjol* Ve, *phurisajvel* G, *phurol* V (praet. *phurilja* / *phurisajja* / *phurilas*) grow old // meg-öregszik.
- phuro** (var. *phūro* V S Ve) 1. old (living creatures) // öreg; *o ~ / o ~ rom* the old man // az öreg; *i phuri* / *i phuri romnji* the old woman // az öregasszony; ~ *dad* (syn.

papu) grandfather // nagyapa;
phuri daj / dej grandmother
 // nagyanya; *o phureder*
pral / o maj phuro pral elder
 brother // bátya. **2.** *S* (*čilutno*
R G, *čillūno Ve*, *purāno V*)
 of old // régi <Skr. **buḍḍha*
T 9271.

phurol → **phurjol**.

phus (var. *phusa* plur., var. *pus*
S, us. *sulum V*) straw // szal-
 ma <Skr. **bhuṣa* *T 9293*.

phusalo of straw, straw-laden
 // szalmás.

phušel → **pučhel**.

phut del āvri V spit out // ki-
 köp.

phutrel → **putrel**.

phutjārdo → **putjārdo**.

phutjol V to swell (intrans.) //
 megdagad.

phuv (nom. us. *phu V G R*,
phup S) f. earth // föld; *bešel*
tēle pi / uppi ~ sit down on
 the ground // leül a földre;
 †*phuvako džukel Cs* mole //
 vakondok; *bari phup S (krīsi*
V) tribunal // törvényszék
 <Skr. *bhūmi* *T 9557*.

phuvāli G, (Szt. "slang")
phuvjali R (kolompīrja V)
 potatoes // burgonya.

phuvjakro S field guard //
 csősz.

†**phuvjale R E** (*prinčanji*
V) eyebrows // szemöldök
 <Skr. *bhrū* *T 9688*.

pi → **pe^l**.

piarnīca → **pernica**.

piavel / pijavel V G R Ve
(trinkrel S <Germ.) **1.** give
 to drink // itat; ~ *e grastes*

water the horse // itatja a lo-
 vat. **2.** suckle // szoptat.

pibe / piben V G R S drink //
 ital.

pijaci V G R m. market // piac
 <H.

pijavel → **piavel**.

piervel S, †*pirel B (kamel V*
G R Ve) to love, be in love
 // szeret, szerelmes(kedik)
 <Skr. *prīyate* *T 8983*.

piérapen S (kamipe V G R)
 love // szerelem.

pijel R S, *piel G*, *pel V*, *pīl Ve*
(praet. pija / pilas, imperat.
pi) **1.** drink // iszik; *čūči* ~
 suck // szopik; *āvri / āri* ~
 drink up // kiiszik; ~ *opre /*
uppe suck up // felszív; *tēle*
pijom man R (syn. mātjijom)
 I got drunk // leittam maga-
 mat. **2.** smoke // dohányzik;
na pijes / či pes? (syn. *či*
cirdes? *V*) do you smoke //
 nem dohányzol? <Skr. *pibati*
T 8209 – H. slang *pijál, pia*
 // drink, booze

piko G a few // kevés <Rom.
pic; – cf. *cino, cerra*.

pīlo → **phivlo**.

pimasko V (us. *pibe*) a drink
 // ital.

pimaskri S (cigaretti V G R
 <H.) cigarette // cigaretta.

pinca V G R (kheljāra S
 <Germ.) cellar // pince <H.

pindžarel V R, *pinžarel V*,
prindžarel G, *prindžarel Ve*,
prindžrel S know, be acquai-
 nted // ismer; *pindžares*
les? do you know him? //
 ismered?; *āvri* ~ *V* (us. *āvri*

- žanel) come to know // meg-tud, megismer; *opre* ~ / *uppe* ~ recognize // felismer <Skr. *pratyabhijñāna*- T 8638.
- pindžardo** V G R, *pinžardo* V, *prindžardo* Ve, *prindželo* / *prindžrelo* S friend, acquainted person // ismerős, barát.
- piparka** G (us. *paprika* <H.) paprika // paprika.
- pipa** (syn. *ljljava* V) pipe // pipa <H.
- pipe** r. drinking // ivás.
- piperi** V G, *pepēri* S (*papro* R) pepper // bors <Gr. *πιπερι*.
- pipij** V touch, to finger // tapogat <Rom. *pipăi*.
- pipo** V [not generally used // nem mindenütt használatos] drink // ital.
- †**pipota** V Cs gizzard // zúza <Rom. *pipotă*.
- piramno** V G, *pirāno* R Ve V, *pīrno* S lover // szerető; *lako purāno* / *čilutno* ~ her former lover // a régi szeretője.
- piramnji** V (r. *pirānji*), *pirāni* R Ve, *pīrni* S f. sweetheart, beloved one // szerető.
- pirel** → **piervel**.
- pīreskro** S (*jagalo* V R, *prengēro* Ve) policeman // rendőr.
- piri** R, *pīri* V Ve S pot, pan; in S also cup // fazék; S-ben csésze is (*kūči* V G R); *ek* ~ *šax* V a potful of cabbage // egy fazék káposzta; *je* ~ *pāni* S a cup of water // egy bögre víz <Skr. *pīḥarikā* T 8166.
- pīrno** → **piramno**.
- pīro**¹ → **punro**.
- pīro**² → **pesko**.
- †**pīron** R B fork // villa?
- †**pirostja** V Cs tripod // vasláb <Rom. *pirostie*.
- pirōvo** V r. river // folyó.
- pisinel** R, *pisīnel* Ve (*iskirij* V, *irinel* G, *šrajbrel* S) write // ír <Serb. *pisati*.
- pisra** S (*ek cerra* V, *buka* R, *čulo* Ve) adv. a bit, a little // kissé, egy kicsit; ~ *nasalo hom* I am a bit ill // kicsit beteg vagyok. <Germ. *bisschen*.
- pisti** → **pehtij**.
- pišel** 1. V G R Ve (syn. *fejij* / *fejinel* <H, *melkhrel* S <Germ.) to milk // fej 2. NSz to grind // őrlő <Skr. *piṁśati* T 8142.
- †**pišjalo** R B miller // molnár.
- †**pišo**¹ R Gy sand // homok <Serb. *pesak* ? – cf. *pōši*.
- pišo**² Ve, †*pišu* R Gy (*phujatar* V) on foot // gyalog; ~ *žal go* on foot, walk // gyalog megy – cf. Serb. *peške*.
- pišom** V G, *pušom* R S, r. V, *pušum* R, *pīšum* Ve flea // bolha <Skr. **priṣu* T 9029.
- pišot** V G R bellows // fújtató <Arm.
- †**pitara** R Gy watch // óra.
- pitjal** / **pittjal** V, *pettjal* Dri-zāri to drip, dribble // csöpög.
- pītji**¹ V drop // csepp <Rom. *pic* ?
- pītji**² R r. Rá oven // kemence.
- pizdel** V G (*ispitel* R, *čhivel* S) push, squeeze into // dug, nyom, lök; ~ *āndre* thrust in // beledug; ~ *āndre andi pāji* puts in the water // belöki a vízbe; ~ *āvri* push out //

- kidug; ~ *āvri pesko šēro pi fejāstra* puts his head out of the window // kidugja a fejét az ablakon; ~ *tēle peski kalca* pulls down his trousers // letolja a nadrágját.
- †**pizdini** V 1. Cs barrow // taliga. 2. Szt bull // bika.
- pižāno** V spider // pók <Rom. *pāianjen*.
- pjernica** → **pernica**.
- †**pladno** R Gy midday // dél -cf. *plān*.
- plāj** V (*hedjo* R G <H., *dombo* Ve <H., *bierva* S <Germ.) 1. mountain, hill // hegy. 2. cardinal point, region // égtáj <Rom. *plai*.
- plān** Ve (*mizmēri* V) midday, at noon // dél, délben <Serb. *plande / pladno*.
- plevija** V chaff // polyva <Rom. *pleavā*.
- †**plima** V NSz tan pickle // csáva <Gr. *πλυμα*.
- plivinel** R (*nājol* V) swim // úszik <Serb. *plivati*.
- †**pljāsa** V Szt bald headed // kopasz <Rom. *pleașă*.
- plopo** V poplar // jegenye <Rom. *plop*.
- plundra** Ve (*kalca* V, *holev* R S, *xolō* G, syn. *holev* Ve) trousers // nadrág <H. obs.
- pluta** V raft, float // tutaj <Rom. *plută*.
- †**pnesko** Gy [misprint? // nyomdahiba?] (us. *kenjva* H.) book // könyv.
- po¹** V G R [distributive particle // osztószámnév képzője]; ~ *jek* one by one // egyenként <Slav. *po*.
- po²** → **pe¹**.
- po³** → **pesko**.
- pōdo¹** V (*phurd* R Ve G, *bruka* S <Germ.) bridge // híd <Rom. *pod*.
- pōdo²** V R (*hībo* Ve) loft // padlás <Serb. *pod*, Rom. *pod*.
- pōdja** V r. petticoat // alsószojnya, pendely <Gr. *ποδια*.
- pōdji** V r. 1. edge // szél, szegély. 2. Mé menses // havibaj.
- pohāri** V G R Ve (*glāzo* S <Germ.) m. drinking glass // pohár; *ek* ~ *mol* a glass of wine // egy pohár bor <H. -cf. *kūci*.
- poxtan** V 1. (*than* Ve) linen cloth, broad cloth // vászon, szövet. 2. ware // árú; *sosko* ~ *andan?* what wares did you bring? // milyen árút hoztál? <Pers. *pāxte*.
- polōke** R slowly // lassan -cf. *lōko*.
- poloria** → **palarije**.
- pomāna** V obs. funeral commemoration // halotti tor <Rom. *pomană*.
- pomenij / pomenij pe** V r. (us. *emlēksij* <H.) remember // emlékszik <Rom. *pomeni*.
- pomožinel** Ve, Gy (*žutij* V, *šegūtinel* G R <H., *helfrel* S <Germ.) to help // segít; *ār* ~ set free // kiszabadít <Serb. *pomoci*.
- †**pono** V Cs a demon of disease // egy betegség-szellem <Gr. *πονος*.
- popal** → **papale**.
- pōr¹** m. 1. feather // toll 2. R (*phāk* V G Ve, *fligli* S

- <Germ.) wing // szárny
<Skr. *parṇa* ? T 7918, Pers.
par ?
- pōr²** V G R Ve (plur. *porra*;
pordja Ve, *venderi* S; syn.
goja) f. bowels, guts // bél
<Skr. **poṭṭa* T 8376.
- poradjol** V open out, expand
(intrans.) // kitárul, kitágul;
leske jākha poradjile his
eyes opened wide // tágra
nyílt a szeme.
- †**pōrālo** V Cs (us. *šingālo*)
gendarme // csendőr.
- poravel** / **porravel** V, *pravel*
Ve to open wide // kitát, ki-
tár; ~ *e jākha* goggle // tágra
nyitja a szemét; ~ *āvri o*
muj open the mouth, gape //
száját tátja.
- pordal** → **perdal**.
- pōreskro** S town clerk // jegy-
ző; *pōreskreskur kher* muni-
cipal council // tanácsháza –
cf. *lilvālo*.
- pōri** (var. *pōrik* G) f. 1. tail //
farok. 2. V shaft // nyél; *e*
tovereski ~ the shaft of the
axe // fejsze nyele <Skr.
**puṭṭa* T 8321 ?
- †**porino** R Gy envious, stingy
// fösvény, irigy.
- †**pōrōro** V Szt petticoat // pen-
dely – cf. *pōdja*.
- porotālinel** Ve discuss // meg-
beszél <Serb. arch. *porotiti-*
se.
- porravel** → **poravel**.
- posotjāri** V pickpocket // zseb-
metsző [a Vlax Gypsy group
// egy oláh cigány csoport].
- posotji** V, *positji* / *pozik* R,
positja Ve, *positha* S pocket
// zseb; *šol andi* ~ V to
pocket // zsebretesz.
- postin** R, *poštjin* V furcoat,
sheepskin waistcoat // bekecs
<Pers. *pūstīn*.
- †**posto** V NSz fast // bőjt <Rom.
post.
- pōši** Ve, *poše* G r. (*praho* V G
R) sand, dust // por, homok.
- pošom** V wool // gyapjú <Pers.
pašm.
- poštjin** → **postin**.
- potjinel** V G R (*praiskrel* S)
pay // fizet; *sode potjines pe*
les / *kitji potjines vaš le?*
how many will you pay for
it? // mennyit fizetsz érte?;
~ *āvri* / *āri* pay out // kifizet;
potjindas āvri e šel rup he
payed off the hundred forints
// kifizette a száz forintot; ~
tēle pay down // lefizet – H.
slang *potya* // sponging.
- pozik** → **posotji**.
- praiskrel** / **prajskrel** S (*potjinel*
V G R) pay // fizet <Germ.
Preis.
- praho** V G R (*pōši* Ve, *zanta* S
<Germ.) dust // por, homok
<Serb. *prah*.
- prahoj** (praet. *prahundas*),
prahosārel V bury // eltemet.
- prahope** (r. *prahojipe*), *pra-*
homo V (*parun* Ve) burial //
temetés.
- pral¹** (var. *phral* V G S; sing.
acc. *pre* Ve; plur. *prala* R,
pralōra V, r. *prala* V) brother
// fivér; *prala!* / *mūro pral!* my
friend! // barátom!; *pralale!*
my friends! // barátaim!;
gulo ~ blood brother // édes
testvér <Skr. *bhrātā* T 9661.

pral² S (*opral* V) praep., adv.
over, above // felett, fent.

pral³ S (*pa* V, *pal* G, *upar* R,
upral Ve) from // -ról / -ről;
ljom prē ~ i phup I picked it
up from the ground // felvet-
tem a földről.

pralōro V G R dear brother //
kedves testvér; *muro ~!* my
dear friend! // kedves barát-
om!

praltūno → **opruno**.

prassal / **prasal** V, *prasel* R
(*lāc kōrel* Ve) mock, deride
// gúnyol <Skr. *prahasati* T
8904.

prassape V, *prāsapen* S mo-
ckery // gúny; ~ *mārel anda*
leste V, *krel* ~ S makes fun
of him // gúnyt űz belőle.

prastavel V to gallop // vágat
<Skr. **prasthāti* T 8607.

† **prāti** Mé belt // öv.

pravel → **poravel**.

pre¹ → **na pre**.

pre² → **pe**¹.

prē S (*opre* V G, *upre*¹ R)
prev. up // fel; *čhel* ~ get up,
be awake // felkel, fentmarad.

predipe V r. giving in addi-
tion // ráadás <Rom. *prea* +
del.

prēko R, *preko* Ve adv. beyond,
over // túl, át; *ondja ~ ando*
somsēdo hi R he is over
there in the neighbour's
house // odaát van a szom-
szédiban; *čhidinja le ~ po*
keritēši R he threw it over
the fence // átdobta a keríté-
sen; *prēko ič* Ve the day be-
fore yesterday // tegnapelőtt
<Serb. *preko* – cf. *perdal*.

prel → **perel**.

prēžij V r. singe // perzsel
<Rom. *prāji*.

priboj / **pribojci** V m. puncher
// lyukasztó <Rom. *priboi*.

prikažija / **prikežija** V misery
// nyomorúság <Rom. *prikaz*.

prikažimo V miserable, puny
// nyomorult, csenevész
<Rom. *prikajit*.

† **primipe** V Szt buying and
selling // adás-vevés <Rom.
primi.

† **priminel** R Gy to promise //
ígér.

primovāra V r. (us. *tavasi*
<H.) spring // tavasz <Rom.
primāvarā.

princanji V (*phuvjale* R r.)
eyebrow // szemöldök <Rom.
sprīceanā.

prindžarel / **prindžrel** →
pindžarel.

prindžrelo → **pindžardo**.

† **prištij** V Ho sob // zokog.

pro¹ → **pesko**.

pro² → **punro**.

† **prolitje** V NSz spring // ta-
vasz <Serb. *proleće*.

prostinel / **prosinel** R forgive
// megbocsájt <Serb. *prostiti*.

prōsto¹ R (*gāžo* V, *xujlo* S)
peasant // paraszt <Serb.
prost – H. slang *prosztó*.

prosto² V stupid man // buta
ember <Rom. *prost*.

pruminel R r. Rá to promise
// ígér.

pruna V G (*šliva* R, *slivi* Ve,
čvečpi <Germ.) plum // szil-
va <Rom. *prunā*.

prušuk → **puršuk**.

prutjinel R Ve (*malavel* V) to

kick // rúg; *prutjinkerel* to kick about // rúgkapál.

pučhel G, *pučel* R G S, *phučel* R Ve, *pušel* V, *phušel* V r. to ask a question // kérdez; *phuč lestar so kerdja* R ask him, what he has done // kérdezd meg tőle, mit csinált; *puš katar tjo dad* V ask your father // kérdezd meg apádtól <Skr. *pr̥cchati* T 8352.

pujāro V r. hooligan // csibész.

pujo V young of birds, chicken // fióka, csibe <Rom. *puiu* – H. slang *puja* // child.

pulnija / **punlija** V tin plate // bádóg <Rom. *pîlnie* funnel // tölcser ?

pulpa V thigh // comb <Rom. *pulpă*.

pult^erdîna S turkey // pulyka – cf. *lutuj*.

pumaro R (*pengo* V G, *penger* S) their own // sajátjuk; *o čhāve kamen pumare da* the children love their mother // a gyerekek szeretik az anyjukat.

†**pumbora** Gy dove // galamb <Rom. *porumb* ?

pumen R Ve (*pen* V G S) themselves // magukat; *pumenge* (*penge* V) for themselves // maguknak → **pe²**.

pune V r. while, as long as // míg, amíg <Rom. *pînă*.

punlija → **pulnija**.

punrālo V r. (us. *papuči*) shoe // cipő.

punranglo → **puranglo**.

punro *purno* r. V G, *pīro* S, *pro* R Ve foot, leg // láb; *štāre punrengo* / *štar prengero* four

legged // négylábú; *tordjol pe štāre punrende* V stay on all fours // négykézláb áll; *nákati pīrenca* S (*puranglo* V) barefoot // mezítláb; †*punreski phabaj* Szt (us. *boki* <H.) ankle // boka <Skr. *pāda* ? T 8168 *piṇḍa* lump, morsel // morzsa ?

pupa R, *pupo* V navel // köldök – H. vulg. *púp*.

†**pupka** V NSz hump // púp <Serb. *pupak*.

puranglo / **purango** / **punranglo** V, *pernango* R Ve barefooted // mezítlábás; *purangles* / *pernange phirel* (*nákati pīrenca džal* S) goes barefoot // mezítláb jár.

purāno¹ V (*čilutno*, *phurikāno* R, *čillūno* Ve, *phūro* S, syn. *dolmutāno* V) of old // régi; *purāne törtīnetura* stories of olden times // régi történetek; *muro* ~ *piramno* my former lover // a régi szeretőm <Skr. *purāṇa* T 8283.

†**purāno²** V Szt stingy // fösvény ?

purisārel → **purlisārel**.

purlij¹ V singe (an animal) // perzsel (állatot); *purlin le bāles* they singe the pig // disznót perzselnek <Rom. *pîrli*.

purlij² / **purlisārel**, r. *purisārel* V reveal, betray // elárul; ~ *āndre* denounce, give away // beárul; *āndre purlisārdas ame le gāženge* he denounced us to the gadje // beárult a gázsóknak; ~ *āvri* blab out // kifecseg; *āvri* ~ *hody* so

kerdem he may divulge what I have done // kibeszéli, hogy mit tettem <Rom. *pîrî*.

purno → **purno**.

purrôvo V r. (*patako* R G V <H., *lokfa* Ve) brook, stream-let // patak <Rom. *pîrîu*.

purşuk / **pruşuk** V bread-crumbs // morzsa <Arm. *phşrankh*.

†**puruçinel** R Gy send a message // üzen <Serb. *poručiti*.

purum V G R S (*sir* Ve) f. onion // hagyma <Serb. *purjan*.

pus → **phus**.

pusado V 1. stinging // szúrós. 2. Szt (slang) warder, prison guard // börtönőr.

pusato V mush, millet pap // kása <Rom. *păsat*.

pusavel V G R Ve (*del án čhurje* S, *phosel* Gy) stab, prick, fuck // megszúr; *xanas pe thaj pusade les* V during a brawl he was wounded with a knife // verekedés közben megszúrták; *šēreste ~ les / le* stabs him to death // agyonszúrja; *trival pusadem la* V I was three times with her // háromszor meglöttem a nőt; ~ *tēle le bāles / ole bāle* sticks a pig // leszúrja a disznót <Skr. *spṛṣati* T 13815.

pustij / **pustítij** V destroy, ruin // elpusztít; ~ *pe* perish // elpusztul <Rom. *pustii*, H. *pustít*.

pustija V G rack, perdition // pusztulás; [only in // csak:]

xal le (tut) i ~! plague on him / you! // eméssze(n) el a pusztulását! <Rom. *pustiu* desert // pusztaság.

pušel → **pučhel**.

pušinel R, *pušij* V r. (us. *i pipa pel, ljuvava pel* V, *piel pfajfa* S) smoke a pipe // pipázik <Serb. *pušiti*.

puška V G R (*karmāskri* S) gun // puska; ~ *del* G, *puške del* V (*lūvinel* R <H., *kārdjālīnel* Ve, *kārja del* S) shoot // meglő; *das puške ekhe šo-šojes* V he shot a hare // lőtt egy nyulat <H. *puška*, Rom. *pușcă*.

pušom → **pišom**.

putāra V r. strength // erő <Rom. *putere*.

puterdjol V to open, loosen (intrans.) // kinyílik; *puterdjilas āvri o vudār* the door was flung open // az ajtó kinyílt.

puterdo V G (*pharado* R) open // nyitott.

putrel V G *phutrel* r. 1. (*āri kerele* R, *āri pravel* Ve, *krel prē* S) to open (trans.) // kinyit; ~ *āvri i fejāstra* opens the window // kinyitja az ablakot. 2. (*āri mukel* R, *mukel vri* S) loose, undo // kibont, kiold, elold; ~ (*āvri*) *e grastes* untethers a horse // eloldja a lovat; ~ *o budjro* undoes a bundle // kioldja a batyut <Skr. *sphuṛati* T 13841.

putjārdo V (*gizdavo* R) arrogant, proud // gőgös.

R

rābica V r. swallow // fecske.

rāca V (*gōca* Ve, *ruca* R <H.)
duck // kacska <Rom. *rață*.

rahal / **rāhal** S adv. **1.** (*butāig*
V G R, *dūr* Ve) for long //
sokáig. **2.** (*dolmut* V, *čilla* R
Ve G) since long // régóta.

raxami **1.** S Cs (R) coat, over-
coat // nagykabát. **2.** S suit //
öltözet.

raj lord, gentleman // úr; *raja!*
// Sir! // uram!; *bāro* ~ a
mighty person // nagy úr;
krisinake raja V judges // bí-
rák <Skr. *rājan* T 10679.

†**rāja** V Szt mudfish, streak //
csík ?

†**rājāslo** V Szt streaked // csí-
kos ?

rāji → **rāni**.

†**rājik** R Mé willow // fűzfa.

rajkāno V G R Ve gentle-
manly // úri; *rajkāne gāda*
distinguished garment // úri
ruha.

rakapaskro S obs. **1.** field
guard // csősz. **2.** town clerk
// jegyző.

rakli R S, *raklji* / *rakji* V G,
rāklji V r. (*čhej* / *gažikāni*
čhej Ve) girl, daughter (non
Gypsy) // lány (nem cigány).

raklo V G R S, *rāklo* V r. (*čhā-*
vo, *fatjū* Ve) boy, son (non
Gypsy) // fiú (nem cigány)
<Skr. **laḍḍika* T 10924 –
H. slang *rajkó* // Gypsy boy.

raklōri V, *rakjōri* R V little

girl (non Gypsy) // kislány
(nem cigány).

raklōro V G R little boy (non
Gypsy) // kisfiú (nem ci-
gány).

rakrel S (*vakereļ* R Ve G,
vorbij V) speak // beszél.

rakhel → **arakhel**.

rāma → **vrāma**.

rān V S m., *rānik* / *rānjik* R
Ve f. **1.** twig, rod // vessző.
2. V stalk // szár; *phagel tēle*
o ~ pa bokro // *i rānik upar*
o bokro breaks off a rod
from the bush // letör egy
ágat a bokorról; *luludjako* ~
V flowerstalk // virág szára
<Skr. *daṇḍa* T 6128.

†**rana** Mü wound // seb <Serb.
rana.

†**ranavo** Cs, *ranav* Rá judge //
bíró – cf. *ronavo*.

randel V G R S **1.** (*haruvel*
Ve, us. *xarundel* V) scrape,
scratch // vakar. **2.** (*muravel*
Ve) shave // borotvál <Skr.
**randati* T 10613, T 14776.

randavo V r. (us. *bričo*) razor
// borotva.

randrel S undress (trans.) //
levetköztet; ~ *pes tēli* (*sudel*
tēle e gāda V) undress (in-
trans.) // levetkőzik.

rānik → **rān**.

rāni R S, *rānji* R G, *rāji* V lady
// úrnő <Skr. *rājñī* T 10692.

rapaji → **ropaj**.

rašaj V G R S, *rāšaj* Ve (obl.
rašas, var. *rašajes* V) priest
// pap <Prákēt **raṣaya* T
2460.

rašajicko V priestly // papi.

rat¹ (obl. V us. *rattes*-) blood // vér; ~ *sas pe late* V she had her menses // menstruált <Skr. *rakta* T 10539.

rat² → **rāti**.

ratalo → **ratvalo**.

rāti R Ve, *rātji* V G, *rat* S f. night, evening // este, éjszaka; *lāchi* / *lāši* ~ good evening // jó estét; *rātji dešuduj cāsongo* V at 12 o'clock in the night // éjszaka 12 órakor; *ek rātjako sālāši* a night's stay // szállás egy éjszakára; *ratjako hāben* R evening meal // vacsora; *tela rātjate* V, *kia rāti* R Ve towards evening // estefelé; ~ *kerdjol* V G R night is falling // bees-teledik <Skr. *rātrī* T 10702.

ratjaha R Ve (*detehāra* V, *tehāra* G, *tajsāla* S) 1. subst. morning // reggel; *lāchi* ~ good morning // jó reggelt. 2. adv. in the morning // reggel.

ratjārel V stay overnight // éjszakázik; *šaj ratjāres amende* you may spend the night with us // nálunk maradhatsz éjszakára.

rātji → **rāti**.

rātjija V, *retjija* G, V r. (*thardi* R Ve, *tārdi* G, *xāčerdi brantvīna* S <Germ.) spirits, brandy // pálinka <Serb. *ra-kija*, Rom. *rachie*.

†**rātjisno** R Gy evening meal // vacsora; †~ *hal* have dinner // vacsorázik.

rātjol V R it is growing dark // esteledik; *pe lende rātjilas* night overtook them // rájuk esteledett.

ratvalo R, *ratvālo* V Ve, *ratalo* S bloody, blood-stained // véres; ~ *kerdjol* / *vel* get stained with blood // véres lesz, bevéreződik.

†**ravno** V NSz smooth // sima <Serb. *ravan*.

rāza V r.: ray // sugár <Rom. *rază*.

rāzij V, *rāzinēl* R shake // ráz.

†**rebdjij** V NSz, Szt suffer, endure // kínlódik, tűr <Rom. *rābda*.

†**redečina** V Cs root // tö <Rom. *rādăcina*.

rēme → **vrāma**.

repana → **ropaj**.

resel V G R, *risel* V 1. (*ōdja pērel* Ve, *vel dren* S) arrive // érkezik; ~ *ando vēš* arrives to a forest // erdőbe érkezik; *khēre reslas* / *restja* arrived home // hazaért; *šel berš reslem de inke kasavo či reslem* V I have been living a hundred years, but such things have never happened to me // száz évet megértem, de ilyet még nem értem; *āndre* / *ānde* ~ it will go in, there is room for it // bele-fér; *khetāne* ~ V meet, touch // összeér; *pale* ~ 1. V catch up, overtake // utólér; 2. R get back // visszaér; *upre* ~ R have time for sg. // ráér. 2. reach // ér vmeddig; *ži kaj boki* ~ *o pāji* water is up to the ankles // bokáig ér a víz. 3. Colāri ~ *pe lesa* (*maladjol* V, *malāvel* Ve, *hacel pes* S) meets him // találkozik vele <Pers. *rasīdan*.

- †**retečij** V NSz go astray // el-téved <Rom. *rātāci*.
- retjija** → **rātjija**.
- rēz** V Ve, f. vineyard // szőlőskert, szőlőhegy <Pers. *raz*.
- rezdal** → **izdral**.
- ricin** / **ricij** / **rici** V G R, *rīcin* Ve, f. pitch // szurok <Gr. *ρετσινι*.
- rie del** → **ril**.
- rig** V S Ve (nom. *rik* S) f. side // oldal; *pe čāci* ~ (*upre čāci ris* Ve) V to the right // jobbra; *p' ek* ~ V on one side // egyfelől; *rīgate* V aside // oldalt, félre; *šol rīgate* put aside // félretesz <Skr. **dhigga* T 5586, 6339.
- †**rikita** V Mé root // gyökérezet ? <Rom. *rāchitā* furze // rekettye.
- rikono** Māšāri r. (us. *džukel*) little dog // kölyökkutya.
- rikrel** → **likrel**.
- ril** V G R S f. fart // fing; *del ek* ~, *kerel* ~ (syn. *khanjarel* R Ve G, *rie del* S) break wind // fingik.
- rima** V (*glista* Ve) earthworm // giliszta <Rom. *rimă* – cf. *kermo*.
- rin** V G rasp, file // reszelő <Gr. *ρινα* – cf. *rini*.
- rinčedo** V G rancid // avas <Rom. *rinced*.
- rindo** V plur. *rindura* row, order // sor, sorrend [pronounced // kiejtés: *rīndo*] <Rom. *rīnd*.
- rini** / **rinji** R r. m. (us. *fīrīsi* <H.) saw // fűrész – cf. *rin*.
- †**rinkāči** V Cs (us. *hermesāri*) m. stallion // csödör <Rom. *rincaci*.
- †**rinjiko** V Cs kidney // vese <Rom. *rinichi*.
- rinza** V r. tripe // pacal <Rom. *rīnză*.
- †**rinžij** V NSz grin // vigyorog <Rom. *rīnji*.
- rīpen** S (*gāda* V G R, *fōti* Ve, syn. *feci* S) clothes, suit // ruha.
- risadjol** / **risajvel** V r. to touch, contact // hozzáér; *karing les* ~ (syn. *inzol*) touches him // hozzáér.
- risel** → **resel**.
- risrel** S (*boldel* V) turn round (trans.) // fordít; ~ *pes* turn round (intrans.) // fordul.
- †**rispij** V NSz strew // szór <Rom. *risipi*.
- rito** V G R, *rēto* Ve (*vīza* S Germ.) meadow // rét <H.
- rīvel** → **uravel**.
- robija** V (*stilepen* S, *börtön* R Ve G V <H.) prison // fogság, börtön <Rom. *robie* – cf. *phanglo*.
- robo** V G (us. *phanglo*; *stildo* S) prisoner // rab, fegyenc; ~ *perel* fall in prison // börtönbe kerül; *roboske ingren man* I am being imprisoned // visznek a börtönbe <Rom. *rob*.
- rodel** V G R S, *rōdel* S, *rudel* Ve 1. seek, search for // keres; *so rodes tu kathe / adaj?* (us. *so keres akōrde?*) what's your business here? // mit keresel itt?; *le šingāle roden les* the police are after him //

a csendőrség nyomoz utána.
2. V G R Ve (*fodiendrel* S) earn money // keres vmeny-nyit; *sode / kitji rodes?* how much do you make? // mennyit keresel?; *rodav mǎnro pe muro čalādo* V I earn bread for my family // kenyeret keresek a családomnak; ~ *pe* V trade, be in business // kereskedik; *grastenca ~ pe* he is a horse dealer // lovakkal kereskedik <Skr. **dhūdh-* T 6839.

rogožina / rugužina V obs. mat // gyékény <Rom. *rogo-jinǎ*.

roj f. spoon // kanál <Skr. **đova* T 5573.

rōji → **rōvli**.

rōjimo → **rōvi**pe.

rojindo → **rovel**.

rojka R Ve G, *rotje* R r. (*coxa* V S) skirt // szoknya <Serb. *roklja*.

rokovina [only in // csak:] *phuvaki* ~ V the bowels of the earth // a föld mélye <Serb. *rokovina*.

rōlji → **rōvli**.

rom **1.** man (Gypsy) // ember (cigány); vocat. sing. *roma!* V R, *rome!* G Gypsy! // cigány!; vocat. plur. *romale!* Gypsies! // cigányok! **2.** (*murš* Ve) husband (Gypsy) // férj (cigány); *muro rom / mo rom* my husband // férjem; *romeste džal, romes lel* (*murše lel* Ve) marry // férjhez megy <Skr. *đomba* T 5570 – H. slang *roma* // Gypsy, *roma csávó* // Gypsy lad.

romāno V G R Ve, *romano* G, *romeno* S, adj. Gypsy // cigány; ~ *rom* V coppersmith Gypsy group // rézműves cigány csoport; *romāni čhib / šib* Gypsy language // cigány nyelv; *romāni romni* a Gypsy woman // cigányasszony; *žanes romānes?* V, *džanes romāne* (*te vakeren*)? R, *džines romenes?* S do you speak Romani? // beszél sz cigányul?

romedīno S married // férjes.

rominel → **ruminel**.

romni R S, *romnji* V G (*žūvli* Ve) woman, wife (Gypsy) // asszony, feleség (cigány); vocat. *romnie!* R, *muri romnji!* V my wife! // feleségem!; *phuri* ~ old woman // öregasszony; *lel romnja, lel peske romnja* marry // megnősül; *kodola žūvlja las peske romnjake* V he married that woman // azt az asszonyt vette feleségül.

romnjōri V G R little woman, little wife // asszonyka.

romōro V G R little (young) man // emberke.

romungro Hungarian Gypsy // magyar cigány.

†**ronavo** R B Gy judge // bíró.

†**rondjij** V NSz, *rondjinel* G it thunders // mennydörög – cf. Serb. *rondati*.

rontuj V destroy // elront <H.

ropaj V, *rapaji* G, *repāna* S carrot // répa <Gr. *ραπανι*.

rōpen → **rōvi**pe.

†**rost** R B, *rosto* Mü sharp // éles <Serb. *ostar* ?

rostjarel / rosjarel R sharpen
// élesít.

rota V (*kereko* R <H., *rāda* S
<Germ.) wheel // kerék
<Rom. *roată*.

rotje → **rokja**.

rot kerel R search about // keresgél.

rovel R Ve G, *rōvel* V S, *ruvel*
Ve (imperat. *rō*, praet. *rūtas*
V) weep, cry // sír; ger. *rovin-*
do V, *rojindo* G, *rovlúndjal*
Ve weeping // sírva <Skr.
rodati T 10840 – H. slang
rovázik.

rōvipe V G R, *rōjimo* / *rōvimo*
V, *rōpen* S weeping, crying
// sírás; *gias khēri rōpaha* S
she returned home weeping
// sírva ment haza.

rovljārdō G nyomozó // detec-
tive.

rovljārel V, *rovjarel* R weep
for sy. // megsírat; ~ *peska*
romnja he is mourning for
his wife // siratja a feleségét.

rōvlji / rōlji / rōji V (*kopal* R
Ve G, *kašt* S) stick // bot
<Gr. *ραβδι* (<Skr. *lakuṭa* T
10875).

†**rožiko** R B rye // rozs <Serb.
rž?

rōktōn V G R Ve (*glaj* S
<Germ.) at once // rögtön <H.

rū → **ruv**.

rucij / rucisārel V G be bored
by // un; *me ~ kadi vorba*
I am tired of this speech,
I am sick of it // unom ezt a
beszédet; ~ *pe* be bored //
unatkozik; *či ~ tu?* aren't
you bored? // nem unod
magad?

ruda V pole // rúd <Rom. *rudă*.
rudel → **rodel**.

rudjij / rudjisārel V (*petrel* S,
mangel / *molinel* R Ve) pray
// imádkozik; ~ *e Dēvleske*
pray to God // imádkozik az
istenhez <Rom. *se rugă*.

ruguzina → **rogožina**.

ruk S (*kašt* V G R Ve) tree //
fa <Skr. *vrkṣa* **rukṣa* T
10757.

rumeno V ruddy cheeked //
pirosposzgás <Rom. *rumen*.

rumindjol R *rumisajvel* G go
bad // elromlik.

ruminel / rominel R, *rumuj* /
romuj / *rumusārel* V, *rumi-*
sārel G, *rúmierel* S (us. in-
trans. *rúmierel pes*, trans. *fer*
krel S) spoil, destroy // el-
ront, megront, elpusztít; *u*
cīro fe rúmierdas pes S the
weather has gone bad // az
idő elromlott <Gr. *ρυμαζω*,
H. *romlik*?

rumunica V camomile // ka-
milla.

rup 1. silver // ezüst. **2.** forint
(Hungarian money) // forint;
pe šel ~ kindem V, *vaš šel ~*
kindjom R I have bought it
for hundred forint // száz fo-
rintért vettem <Skr. *rūpya* T
10805 – H. slang *ruppó* //
forint.

rupuno V G R, *ruppuno* Ve,
rupano S **1.** adj. of silver
// ezüst-; *rupune lõve* silver
coins // ezüstpénz. **2.** [in
oblique cases supplies *rup*
2.; in G also nom. // függő
esetekben a *rup* 2. eseteit
pótolja; G-ben nom. is] *šele*

- rupunenge kindem* V I have bought it for hundred forints // száz forintért vettem.
- rupuzisārel** V to hobble a horse // lovat békóz – cf. *lipinza*.
- rusāja / rusalje** V f. Whitsuntide // Pünkösöd <Rom. *rusalie*.
- rusicko** V, *rusiko* R Russian // orosz.
- rušel** R G, *rūšel* Ve (*xoljajvel* V, *xojemen vel* S) be angry, grow angry // (meg)haragszik; *ma ruš uppe mande* R don't be angry with me // ne haragudj rám <Skr. *ruṣṭa* T 10797.
- rušipe** R (*xōlji* V, *xōji* S) anger // harag.
- rušjavel / rušjarel / rušarel** R (*xoljārel* V G) make angry, irritate // megharagít.
- rušto** R, *rušlo* G (*xojemen* S) angry // haragos.
- †**ruthuja** Cs nostril // orrluk <Gr. *ρουθουvi*.
- ruv** V R, *rū* G (*volfo* S <Germ.) wolf // farkas <Skr. **ruka* T 10754.
- ruvel** → rovel.
- rūvnji** V r. she-wolf // nőstény-farkas.
- †**ružinime** V NSz rusty // rozsdás <Rom. *rugină*.
- us. substituted by *savore žēne / sako* // V-ban a függő eseteket általában *savore žēne / sako* pótolja] all // mind; ~ *jek si* V it is the same to me // mindegy; *le rom*, ~ *khote gēle* V all the Gypsies went there // minden cigány odament; ~ *and' odā fōro sinje* R all of them were in that town // mindnyáján abban a városban voltak; *xalas len*, *san* (var. *savore žēnen*) V, *hāja ~ len* R he ate them all // mindet megette; *sel trin (žēne)* V, *s o trin džēneg* R, *s ó trin* G (*one trin* S) all three of them // mindhárman; *sel trin žēnen* V, *s ole trinen* R Ve, *s ó trinen* G all three of them (acc.) // mindhármat <Skr. *sarva* ? – cf. *soro*.
- sa²** V G R (*imer* S <Germ., us. *mindig* V G R <H.) always // mindig; *tu ~ kasavi keres* V you always act like that // mindig ezt csinálod.
- sa³** R (*kusa* V) together with // vmivel együtt; ~ *romnjaha* together with his wife // feleségestül; ~ *cipaha hāja* he ate it together with the skin // héjastul megette.
- sako** V G R Ve, *hāko* S [obl. especially in R and in substantival use in V // függő esetek különösen R-ban és főnévi használatban V-ban *sakone*] 1. each, every // mindegyik; ~ *manuš* everybody // minden ember; ~ *kašt* V S, *sakone kašta* R each tree

S

sa¹ V G R Ve, *so* Ve (*khlor* S)
[in V the oblique cases are

// mindegyik fa; *maj godjā-ver si sakonestar* V he is more clever than anybody // mindegyiknél okosabb; *ande sako khēr* V, *sakone kherate* R, *an hāko kher* S in every house // minden házban; ~ *djes / dives* every day // mindennap; *sakokāj* V G R everywhere // mindenhol; ~ *fālo / ~ fēlo* V G every kind of // mindenféle; ~ *fēlo xāben* every kind of food // mindenféle étel. 2. G everybody // mindenki; ~ *sōvelas* everybody was sleeping // mindenki aludt <Serb. *svak*.

sal → **assal**.

salavāri V G R m. curb bit, bridle // gyeplő <Gr. *χαλινάρι*?

sālje V, **sālja** S (us. *čhunger*) f. saliva // nyál <Gr. *σαλιον*.

salči V willow // fűzfű <Rom. *salcie*.

sam → **si**.

sāma¹ V G [only in // csak:] ~ *lel* (del *jak* S, *vidjāzinēl* R <H.) take care // vigyáz; notice // észrevesz; feel // érez G; *le ~!* attention! // vigyázz!; *le ~ pe tu!* V be careful! // vigyázz magadra!; *o raklo ~ las hodj mudārde i jag* the boy noticed that the fire was extinguished // a fiú észrevette, hogy kioltották a tüzet <Rom. *a băga de seamă*.

sāma² V G [only in // csak:] *pe leski* ~ for him // az ő számára; *kodi pe mura romnjaki ~ kindem*, V I have bought

it for my wife // azt a feleségem részére vettem <H.

san → **si**.

sanakaj → **somnakaj**.

sanakaskro → **somnakuno**.

sanija V sledge // szánkó <Rom *sanie*.

sānjol V R become thin // vékonyodik.

sāno V G R thin, lean, slim // vékony; ~ *gad* fine shirt // vékony ing; *muri sāni romnji* V my slender wife // karcsú feleségem <Skr. *ślakṣṇa* T 12732.

sap (obl. *sāp*- Ve) snake // kígyó <Skr. *sarpa* T 13271.

sāpeno S, **sapano** R (*pajālo* V, *panjalo* R) wet // nedves.

sapuni / **sapunji** R, *sapúnj* / *sapunji* Ve, *sapūni* S, *sapuj* V, m. soap // szappan <Gr. *σαπουνι*.

sar V G R Ve (*hier* S) 1. how // hogyan; ~ *san / sjal?* how are you? // hogy vagy?; ~ *h' odā bālo?* R what is the price of this pig? // hogy ez a disznó?; ~ *te na* V G why not, of course // hogyne; ~ *te na dav tut* of course I will give you // hogyne adnám; ~ *si so si?* V what's the matter? // mi van?, hogy van? 2. (*asar* R) as, like // ahogy; *kamav les ~ o mānro* V I love him as I love bread // úgy szeretem, mint a lágy kenyeret [after comparative 'than'] // közép fok mellett 'mint']; *maj phuro j ~ me* V, *phureder hi ~ me* R he is older than I am // öregebb

mint én. **3.** (*asar* R) when, while // mialatt; ~ *o raklo gelas po drom* while the boy was wandering on the road // mialatt a legény ment az úton.

saranda Colāri (us. *štarvar-deš*) forty // negyven <Gr. *σαραντα*.

sarso V (*asar* R) when, while // ahogy, amint; ~ *āvri phendas, aba xutjildas les* scarcely uttered he these words, he caught him // ahogy kimondta, már meg is fogta.

sas → **si**.

sasri → **sastri**.

saster → **sastri**.

sastipe R Ve, *sastipo* R, *sastjipe* / *sastjimo* V, *sastapen* / *sāstepen* S health // egészség; *upo tro sastipe!* R, *ap tur sāstepen!* S, *pe sastimaste!* V r. (us. *t' aves sasto taj baxtālo!* V) to your health! // egészségedre!; *zōr sastjipe!* V live long! // erő, egészség!

sastjarel R, *sastjārel* V G (*krel sasto, durkel* S) cure, heal (trans.) // gyógyít; *āvri / āri* ~ cure perfectly // kigyógyít.

sastjipe → **sastipe**.

sastjol V G R Ve (*hin šon sasto / vel sasto* S) cure, heal (intrans.), recover // meggyógyul.

sasto V G R S, *sāsto* Ve healthy, sound // egészséges; *či sim / na sjom* ~ I am not well // nem vagyok jól; *t' aves* ~ *taj baxtālo* V G, *te ave sasteresto the baxtālo!*

Colāri (*del tut o Dēvel bax ti sāstapen!* S) live long! to your health! // erő, egészséget! <Skr. *svastha* T 13917.

satrārel V fit with iron, put in irons, shoe // megvasal.

sastrāri V r. (us. *kovāči* <H.) m. smith // kovács.

sastri V, *sasri* G, *saster* S, *srasti* Ve, *trast* R, m. iron // vas; *andel sastra / sasra* V G in handcuffs // bilincsben <Skr. *śastra* T 12367.

sastro R G, *sāstro* Ve (*sokro* V, *švīgafatro* S <Germ.) father-in-law // após <Skr. *śvasura* T 12767.

satruno V G, *sasrāno* / *sasruno* G, *sasterno* S, *trastuno* R of iron // vas-; ~ *drom* V (us. *vonato* <H.) railway // vasút.

sasuj R G, *sāsi* Ve (*sokra* V, *švīgamutra* S <Germ.) f. mother-in-law // anyós <Skr. *śvasrū* T 12759.

sau S (plur. *saj*; *kasavo* V, *aso* R, *asso* G, *esej* Ve) such, so // ilyen; ~ *džipen his men* we lived a life like that // ilyen volt az életünk; ~ *čoro džipen his men* we had such a miserable life // ilyen nyomorúságos volt az életünk.

sávato V (*sobota* Ve) Saturday // szombat; *savatoné* on Saturday // szombaton <Gr. *σαββατο*.

savo 1. V G R Ve which // melyik, amelyik; *savi raklji legmaj šukār si, kodola lō* I will marry the girl who is the most beautiful // amelyik lány a legszebb, azt veszem

- el; *savi raklji si legmaj šukār?* which girl is the nicest of all? // melyik lány a legszebb? **2.** R G (*sosko* V, *sej* Ve, *hau* S) what kind of // milyen; ~ *kher hi tut?* what kind of house do you have? // milyen háza van?
- savore** V (*sako* R) plur. all, every // mind, mindnyájan [nom. only in ~ *žēne*, in oblique cases also without *žēne* as suppletive forms to *sa*, *sako* // nom. csak ~ *žēne* összetételben, függő esetekben *žēne* nélkül is, mint *sa* / *sako* kiegészítő alakjai] *savoren mudārdas* / ~ *manušen mudārdas* killed all of them // mindenkit megölt, minden embert megölt; *savorengi būtji* everybody's job // mindenkinek a dolga; ~ *žēne tēle bešle* everybody sat down // mindenki leült.
- sečkīnel** Ve (*muravel* V G R) cut hair, clip // nyír <Serb. *sečkati*.
- sej** Ve (*savo* R G, *sosko* V, *hau* S) what kind of // milyen.
- sel duj** V both // mindkettő → **sa**.
- semo** V G **1.** grain, one single, (small) fruit // egy szem; *ek* ~ *ākhor* a nut // egy szem dió. **2.** a few, a bit // egy kevés; *ek* ~ *pāji* some water // egy kis víz <H. + Rom. *seamă*.
- serelmešo** V G enamoured // szerelmes; ~ *perel* fall in love // szerelembe esik <H.
- seroj** V r. (us. *emléksij* <H.) remember // emlékszik; *me* ~ *pe tut* I remember you // emlékszem rád.
- † **sesinel** R Gy to bargain, barter // alkuszik ?
- si** / **i** V, *hi* R Ve G S, *hin* G is // van; ~ *man* I have // nekem van; ~ *te* V Ve (*hun ti* S, us. *is te* Ve) must // kell; ~ *te mēres* you must die // meg kell halnod.
- sidjan** R (us. *sig*) quickly // gyorsan.
- sidjārel** V G, *sidjanel* R hurry // siet.
- sig** V G R Ve, *sīgo* V, *sigo* G, *sik* S soon, quickly // gyorsan; ~ *khote nāšlas* V run there quickly // gyorsan odafutott; *maj* ~(*o*) *avilas* / *sigeder āja*, *sar me* he arrived sooner then I did // hamarabb jött, mint én; ~ *sigatar* V very soon, quickly-quickly // gyorsan-gyorsan; *dé ma pāji* ~ *sigatar* give me water instantly // adj vizet gyorsan <Skr. *śīghra* T 12484.
- sikadjol** V appear, show oneself // megjelenik, megmutatkozik.
- sikavel** V G R Ve, *sikāvel* Ve, *sikrel* S **1.** to show // mutat; *āndre* / *ānde* ~ V G R introduce, present // bemutat; *sikadas pe āndre* V he introduced himself // bemutatkozott. **2.** S teach, learn // tanít → **sikljarel**, **sikljol** <Skr. *śikṣāpayati* T 12430, cf. 13426.
- sikel** → **sikljol**.
- sikjavel** → **sikljarel**.

sikjol → **sikljol**.

†**siklengero** R Gy teacher // tanító.

†**sikljardo** R B teacher // tanító.

sikljarel / **sikjavel** R, *sikjārel*

Ve, *sitjārel* V, *sikrel* S teach, accustom // tanít, szoktat; *sikjavel ole čhāve te phiren* / *sitjārel e šāves te phīrel* she trains the baby to walk // járni tanítja a gyermeket.

sikljol R Ve, *sikjol* R, *sitjol* V

G, *sittjol* G, *sikel* S 1. learn // tanul; *sikljuvav romāne te vakeren* / *sitjuvav romānes te vorbij* I am learning Romani // tanulok cigányul. 2. get accustomed, used to // szokott; *na sikjom mol te pien* R usually I don't drink wine // nem szoktam bort inni; *na kempel tuke kia te sikjon mol te pien* R, *či trobuj te sitjos te pes mol* V there is no need for you to accustom yourself to drinking wine // nem kell hozzászoknod a boriváshoz.

sikrel → **sikavel** / **sikljarel**.

sil → **sivel**.

sila¹ V force, violence // erőszak; *sīlasa mangel* / *pe ~ mangel* demand forcibly, insist on // követel; ~ *kerel* do violence // erőszakot tesz; *zōr* ~ violence // erőszak <Rom. *silă*.

sila² V, *sēlo* Ve (syn. *āgor*) edge // széle vminek <H.

silavi V (us. *kljasto*), *silabisto* R pincers // csípőfogó <Gr. *λαβίς*?

sim → **si**.

simādji V G, †*simāre* R Gy pawn, pledge // zálog; ~ *šol* / ~ *mukhel* to pawn // zálogba tesz <Gr. *σημαδι*.

sinja → **si**.

sintetikés / **sintetickés** S in German Gypsy dialect // szintó nyelven; *na džinau romenés nur* ~ I don't speak Romani, only German Gypsy // nem tudok rom cigány nyelven, csak szintoul.

sinto¹ m. (f. *sintaca*, plur. *sinti*) German Gypsy // német cigány.

sinto² → **sunto**.

sir 1. V G R S (*češināko* Ve, var. *sīri* plur. S) garlic // foghagyma. 2. Ve (*purum* V G R S) onion // hagyma. 3. V a detective who under stands Romani, to be kept away from // cigányul tudó (veszélyes) nyomozó <Pers. *sīr*.

†**sirbātnjiko** V NSz Cs wild // vad <Rom. *sălbatic*.

†**sirbotāre** V NSz (syn. *bāro djes*) m feast, holiday // ünnep <Rom. *sărbătoare*.

sirim R strap // szíj <Gr. *συνμα* ? <Serb. *remen* ? <Germ. *Riemen* ?

sirma V wire // drót; *malavel i ~ / del tēle i* ~ send a message or telegraph, to phone // leadja a drótot, telefonál, táviratozik <Rom. *sirmă*.

sitjārel → **sikljarel**.

sitjol → **sikljol**.

sivel R (praet. *sidja*), *sīvel* S, *suvel* V (praet. *suvelas*), *sīl* Ve sew // varr; ~ *ānde* / *suvel āndre* sew up // bevarr; ~

- uppe* / *opre ek kočak uppi* / *pi gad* sew a button on the shirt // *gombot varr az ingre* <Skr. *sīvyati* T 13444.
- sivo** S grey haired // *őszhajú* <Serb. *siv*.
- sīzno** V G R f. virgin // *szűz* <H.
- sja** → **si**.
- skami** R Ve f., *skamin* V m. (*pado* Ve <H., *banko* S <Germ.) chair, seat, bench // *szék, pad* <Gr. *σκαμνι*.
- skāra** V ladder // *létra* <Rom. *scară*.
- †**skarabo** R Rá beetle // *bogár* – cf. *kermo*
- skepij** V escape // *megszökik*; ~ *anda robija* escape from the prison // *megszökik a börtönből* <Rom. *scăpa*.
- †**skrumālo** V NSz sooty // *kormos* <Rom. *scrum*.
- †**skrumo** V Cs (us. *ketrāno*) quid // *bagó* <Rom. *scrum*.
- skucij** → **kucij**.
- †**skundura** V NSz, †*kundura* Cs (us. *phāl*) board, plank // *deszka* <Rom. *scîndură*.
- skurto** V (*harno* R Ve, *khurc* S <Germ.) short // *rövid* <Rom. *scurt*.
- †**slabo** V NSz lean, punny // *gyenge, hitvány* <Rom. *slab*.
- slīvi** → **šliva**.
- slobodij** / **slobodisārel**, **slobodiz** r., V set free // *megszabadít*; *āvri* ~ set free // *kiszabadít*; *opre* ~ set free // *felszabadít* <Rom. *slobod, slobozi*.
- slobodno** R (*frāj* Ve <Germ.) free // *szabad* <Serb. *sloboda*.
- slobodo** V G [only in // *csak*:] *naj slobodo* it is not allowed // *nem szabad*; *naj* ~ (*mange*) *te žav kothe* (syn. *naštig*) I must not go there // *nem szabad odamennem* <Rom. *slobod*.
- slūdžinel** R (*solgālij* V <H.) serve, be in service // *szolgál* <Serb. *služiti*.
- sluga** V r. m. servant // *szolga* <Rom. *slugă*.
- slugij** V obs. (us. *solgālij* <H.) serve, be in service // *szolgál* <Rom. *slugă*.
- †**služina** R B f. servant girl // *szolgáló* – cf. Serb. *služavka*.
- slja** → **si**.
- smuntina** → **suntina**.
- so**¹ V G R Ve, *ho* / *hu* S **1**. what // *mi*; ~ *keres?* V R what are you doing?, how are you? // *mit csinálsz?*, *hogy vagy?*; *soske* R Ve G V, *hoski* S [final adverb // célhatározó] why // *miért*, *minek*; ~ *ājal?* R for what did you come here? // *miért jöttél?*; *sostar* V G (*soske* R Ve, *hoski* S) [casual adverb // okhatározó] why // *miért*; ~ *či phenes āvri?* V why don't you tell it? // *miért nem mondd meg?*; *či* ~ V at no price // *semmiképpen*. **2**. that, which // *ami*; *kerav* ~ *žānav* V I will do what I can // *megteszem*, *amit tudok*; ~ *dinjom leske, odā uppe hāja* R that I gave him, he ate it // *amit adtam neki, azt megette*. **3**. V well, now // *no*, *hát*; ~, *opre bešlem po vonato* well,

I got into the train // no, fel-
ültem a vonatra.

so² → sa¹.

sode V (*kitji* R Ve, *kattji* G,
kici S Colāri, *kazom* V r. /
kici Vr.) how many // meny-
nyi; ~ *čāsuri*? what time is
it? // hány óra?; ~ *beršengo*
san? how old are you? //
hány éves vagy?; ~ *luludja*
sas andi bār, *sa tēle kidas* le
he plucked all the flowers
that were in the garden //
ahány virág volt a kertben,
mindet leszedte; *sodenge*
(*kicengi* S, *vaš kitji* R Ve)
des le bāles? how much do
you want for this pig? //
mennyiért adod a disznót?

sodito V which (in enumeration) // hányadik, ahányadik;
ande ~ *šon si*? in which
month of pregnancy is she?
// hányadik hónapban van?

sodivar V (*kitjivar* R, *kici*
mōli S) how many times //
hányszor; ~ *sanas leste*? how
many times did you visit
him? // hányszor voltál nála?

sodjes V recently // minap.

soduj V both // mindkettő → sa¹.

sogódi V, *sogudi* Ve whatever,
everything // bármi; ~ *diklas*,
sa las V he took everything
he saw // mindent elvett,
amit látott.

sojharel → **solaxārel**.

sokra V (*sasuj* R G, *sāsi*
Ve) mother-in-law // anyós
<Rom. *soacra*.

sokro V (*sastro* R G Ve, *švīga-
fatro* S <Germ.) father-in-
law // após <Rom. *socru*.

solax / **colax** V, *sōvel* S f.

1. oath // eskü; *del sōvel* S
swear // esküszik. 2. S (*ar-
māja* V) curse // átok <Skr.
śapatha T 12290.

solaxārel V, *colaxārel* V G,
soljharel / *sojharel* R, *sohajā-
rel* Ve 1. (*del sōvel* S) swear,
take an oath // esküszik. 2.
lasa / *laha* has his wedding
with her // megesküszik vele.
3. S (*armāja del* V) curse //
átkoz; *solaxardo* cursed,
enchanted // elátkozott.

solduj V both // mindkettő →
sa¹.

solgālōkinja V servant girl //
szolgálólány.

som → **si**.

somnakaj V G R (plur. *som-
naka* V, *somnakaja* G R),
somnak Ve, *sanakaj* S gold
// arany <Skr. *suvarṇaka* T
13519.

somnakuno V G R Ve, *sana-
kaskro* / *sanakasker* S golden
// arany-; *somnakune löve*
gold coins // aranypénz.

somno V (us. *jelo* <H.) sign,
mark // jel; *šol* ~ *pe leste*
marks it // megjelöli <Rom.
semn.

somsīdo V G R Ve neighbour
// szomszéd <H.

sontno → **sunto**.

sonuj → **sunuj**.

soro / **sorro** V G (*celo* R S G,
cilo Ve) whole // egész; ~
rātji during the whole night
// egész éjjel <Skr. *sarva* ?
sāra ? T 13276, 13355.

soske why // miért → **so**¹.

sosko V (G r., *savo* 2. G R,

sej Ve, *hau* S) what kind of // milyen; *soske grastes kindan?* what is the horse you have bought like? // milyen lovat vettél?; *soski mol kames?* what sort of wine do you like? // milyen bort szeretsz?; *či sosko* no kind of, not any // semmiféle; *či soski hīra či šundem* I did not hear any news // semmilyen hírt nem hallottam.

sostar why // miért → **so**¹.

sosten R, *sōsten* Ve, *sostin* R G, *sostjin* V (*gacja* S) f. drawers, pants // alsónadrág, gatyá <Skr. **sumstanā* T 13468.

sovavel → **sovljārel**.

sovel¹ V R Ve G (praet. *sūtja* R G, *sūto* Ve, *sūtas* V), *sōvel* S (praet. *sutas*, imperat. *sōvē*) sleep // alszik; ~ *tar* V fall asleep // elalszik <Skr. *svapati* T 13902 – H. slang *szovázik*.

sōvel² → **solax**.

sovljārel / **sovjārel** V, *sovavel* R, *sovrel* S put to sleep // elaltat.

†**spiko** V NSz spike // kalász <Rom. *spic*.

spuma V foam, lather // hab <Rom. *spuma*.

†**spumārel** V Cs to foam, to lather // habzik.

spumāslo V foamy, lathery // habos.

srida Ve (*tetrādji* V) Wednesday // szerda <Croat. *srida*.

srasti → **sastri**.

stādji V, *stādi* S, *stadik* R f. hat // kalap <Gr. *σκιαδι*.

staklo Ve (*caklo* R, *glāža* V G, *glāzo* S) 1. glass // üveg. 2. bottle // palack <Croat. *staklo*.

stanja S (*ištālōva* V G R <H.) stable // istálló <Serb. *staja*.

stanka V rock // szikla; ~ *bār* rock // köszikla <Rom. *stînca*.

stārel S (*xutjilel* V, *xutjerel* G, *hudel* R) catch // megfog; ~ *je māčes* catch a fish // halat fog → **astārel**.

†**stāva** V NSz herd // ménés <Rom. *stavă*.

stel → **uštjel**.

stilel S (*phandel* 3. V G R S) arrest, imprison // letartóztat.

stilepen S (*robija* V) prison // börtön.

stildo S (*phanglo* V) prisoner // fegyenc.

†**stirvo** V Cs brave man // derék ember <Rom. *stărui* be strenuous // szorgoskodik ?

stolo → **ostolo**.

strafij V r. to shine, glitter // fénylik <Rom. *străfulgera*.

strejino V alien, stranger // idegen <Rom. *străin*.

†**stropij** V NSz to splash // loccsant <Rom. *stropi*.

stungo V (*balogno* R, *balutno* Ve, *ziervo* S) left // bal; *pe ~ rig* to the left // balra <Rom. *stîng*.

stupuj V get stopped, choked up // eldugul <Rom. *astupa*.

sū → **suv**.

sukuleco V r. (us. *ačkōvo* <H.) small bag // zacskó <Rom. *săculeț*.

sulum m., *suluma* f. V, *sulma*

G (syn. *phus*) straw // szalma <Slav. *slama* ?

†**sumbura** V NSz, Cs seed, grain, kernel // mag <Rom. *sîmbure*.

†**suncij** V NSz consecrate // szentel <Rom. *sfinți*.

sung V G R (*khand* Ve, *khan* S) f. smell, odour // szag.

sungal V G R Ve, *sungel* S to smell (trans.) // szagol <Skr. **srñkhati* T 12579.

sūno dream // álom; ~ *dikhel* / *ando* ~ *dikhel* V G R, *sūne* *dikhel* S to dream // álmodik; ~ *diklem* *lesa* / *dikjom* *leha* I have dreamt of him // vele álmodtam <Skr. **supna* T 13481.

suntina / **smuntina** V sour cream // tejföl <Rom. *smîntina*.

sunto V, *sinto* Drizāri, *sontno* G holy // szent; *o* ~ *Del* holy God // a jó Isten; *i* ~ *Mārja* the Blessed Virgin // Szűz Mária; *suntone* *Dēvla* good heavens // szentséges Úristen <Rom. dial. *sînt*.

sunuj / **sunusārel** / **sonuj** V feel pity for // szán, sajnál; *či* *sumus* *les*? don't you feel pity for him? // nem sajnálod? <H. ? Rom. ?

surro V grey // szürke; us. ~ *grast* roan horse // szürke ló <Rom. *sur*.

†**sutālji** Cs (syn. *mīndž*) vulva // női szeméremtest.

suto / **sūto** V r. R. r. sleeping // alvó.

suv (nom. us. *sū*; *sup* S) f. needle // tű <Skr. *sūcī* T 13551.

suvel → **sivel**.

sveco R (*bāro* *djes* V, *fertāgo* S <Germ.) feast, holiday // ünnep <Serb. *sveto*.

sva → **asva**.

svāta kerel V [only in certain groups // csak egyes csoportokban] converse, speak <Rom. *sfat*.

sviri R, *sviri* Ve (*čokano* V, *hamro* S <Germ.) hammer // kalapács.

svito R (*luma* V G, *them* Ve, *velto* S <Germ.) world // világ <Serb. *svet*.

Š

šadel → **čhandel**.

šax V Ve S (*armin* R G) cabbage (as meal: cabbage with meat) // káposzta; *perdo* ~ stuffed cabbage // töltött káposzta <Skr. *śāka* T 12370.

šaj V G R, *šej* Ve (*nej* S) can, may, it is possible // lehet; ~ *bešes tēle* you can / may sit down // leülhetsz; ~ *hi* R can // lehet; *upo kham saj hi te* *dikhen* (us. ~ *dikhes*, ~ *dikhel o manuš* V R) it is possible to look at the sun // a napra lehet nézni <Skr. *śakyam* ? <Pers. *šāyad* ?

šālin → **ušālin**.

šam → **čham**.

šāncō V (syn. *xār*) ditch // árok <Rom. *șanț*.

šaravel (r. *ušaravel*) V, *učharel* G, †*učkarel* R Gy, (*čakrel*

cu S) to cover // befed, betakar; *āndre* ~ / *tēle* ~ to cover // befed, betakar <Skr. (*ava*)-*ccādayati* T 765, 4978.

šārel → **ašarel**.

šandel → **čhandel**.

šārgo G (*galbeno* V, *žuto* R Ve, *džilto* S) yellow // sárga <H. ? <Rom. *şarg* ?

šārkānji V G R Ve (*traxo* S <Germ.) dragon // sárkány <H.

šarko V G R Ve (*eki* S <Germ.) heel, corner // sarok <H.

šāvo → **čhāvo**.

šej¹ → **čhaj**.

šej² → **šaj**.

šēja → **šeljē**.

šel¹ hundred // száz <Skr. *śata* T 12278.

šel² V f. smallpox // himlő <Skr. *śītalā* T 12487, 12490.

šeladikno → **šelto**.

šelālo V pockmarked // himlő-helyes, ragyás.

šelengo m. G, *šelengi* / *sellengi* f. V R hundred forint note // százás.

šeleskro S (plur. *šelengre*; *šingālo* V G R, *bēng* Ve) gendarme, policeman // csendőr, rendőr.

šeljē V r., *šēja* R, plur. f. bran // korpa <Skr. *śadaka* T 12278.

šēlo V G R Ve, *šelo* S rope // kötél <Skr. *śṛṅkhala* ? *śulva* T 12544 ?

šelto V G S, *šeladikno* R hundredth // századik.

†**šeraji** Cs, †*šerjalo* Gy hat, cap // kalap, sapka.

†**šerālo** V Szt, Cs 1. chief

justice // szolgabíró; 2. Rá policeman // rendőr.

šerand / **šerant** V (*pernica* R, *piarnīca* S, *ziha*, *vānkoša* Ve <H.) pillow // párna <Skr. **śira-anta* T 12448.

šeranglo / **šernanglo** V, *šernango* R Ve (*nakati šērehi hi* S) bare-headed // hajadonfött; *ma džan āri šernange* R don't go out bare-headed // ne menjetek ki hajadonfött.

†**šēreski** V Szt bridle // kantár.

šēro (var. *šoro* G) 1. head // fej; *šēreste malavel* V, *šēreste čalavel* R strike dead // agyonüt; *pātosko* ~ V head of the bed // ágy feje; *efta šērengo* V, *efta šērengero* R Ve, *efta šērengoro* G seven headed // hétfejű. 2. a piece of vegetables // egy fej (zöldség); *trin* ~ *purum(a)* three onions // három fej hagyma <Skr. *śiras* T 12452 – H. slang *séró* // head, hair.

šib → **čhib**.

šifonēri / **šifonji** V R wardrobe // szekrény <H.

šil (var. *šīl* S) m. cold // hideg (ség); ~ *si man* V, ~ *hi mange* R, ~ *hi man* Ve, ~ *hi mangi* S I am cold // fázom; *āri tresindja le o* ~ R he has a shivering fit // kirázta a hideg <Skr. *śīta* T 12485, 12487.

šilajvel V feel cold, catch cold // fázik; *muro punro* ~ my feet are cold // fázik a lábam.

šilālo V G R, *šilelo* S, adj. cold // hideg – cf. *šudro*.

šiladi → šilavi.

†šilado V Szt 1. broom // seprű. 2. Cs penis // férfi nemi-szerv

šilavel V, šulavel R (*khervel* S <Germ.) sweep // seper; *āvri* / *āri* ~ *i soba* gives the room a good sweeping // ki-söpri a szobát <Skr. *śodhayati* T 12630.

šilavi / šiladi V, šulavi R (*motura* G, *bēnzena* S <Germ.) 1. broom // seprű. 2. V (syn. *mindž*) vulva // női nemi-szerv.

šimijáko V (*miša* R, *kermūso* Ve, *egero* G <H., *mauzo* S <Germ.) mouse // egér <Serb. *miš* ?

šinajipe V r promise // ígélet.

šinavel V 1. to promise // ígér. 2. to split (trans.) // hasít.

šindjol → čhindjol.

šinel → činel.

šing horn // szarv <Skr. *śṛṅga* T 12583.

šingālo V G R (*šeleskro* S, *bēng* Ve) gendarme, policeman // csendőr.

šingrel → čhingrel.

†šipsindo V Cs adj. lisper // selyp.

šipurla / šupurla V, šipurka / šipirka G lizard // gyík <Rom. *șopîrla*.

širi S vessel, pot // edény <Germ. *Geschirr*.

škola V (*iškola* R <H., *šūla* S <Germ.) school // iskola; *phîrel andi* ~ goes to school // iskolába jár <Rom. *școala*.

šlappi V plur. f. slippers // papucs.

šliva R, slivi Ve (*pruna* V, *čvečpi* S <Germ.) plum // szilva <Serb. *šliva*.

šō → sōv.

šoffinel Ve command, give orders // parancsol <Germ. *shaffen* ?

šoha V G R Ve (syn. *nikana* R) never // soha; ~ *či na šundem* V, ~ *na šundjom* R G, ~ *na šundjum* Ve I have never heard it // soha nem is hallottam; ~ *te na mērav!* V [exclamation during dance // táncszó] forever! cheerio! // sohase halunk meg!

šol¹ V r. whistle // fütty.

šol² → čhol.

šoldel V to whistle // füttyül <Pers. *šūr* cry // kiáltás ?

šoldo V (*gambūna* S) ham // sonka <Rom. *șold*.

šon¹ → čhon.

šon² / šun S (*aba* V, *mār* / *mā* R Ve G <H.) already // már <Germ.

šonotiko / šonitiko V, šonut G (*čhon* 2. R Ve) moon // hold.

šōp → šōv.

šōr → čhora.

šōrāslo V bearded // szakállas.

šordjol → čhordjol.

šōrel → čhorel.

šoro → šēro.

šošoj V G R S, šōšo Ve hare // nyúl <Skr. *śaśa* ? T 12357.

šōv Ve, šōp S, šō V G R (obl. *šōve*) six // hat <Skr. **šuvaṭ*, T 12803.

†šovār V Mikl. sixpence // hatos (pénz).

šōvardeš V G R Ve, šōverdeš S sixty // hatvan.

šōvengo m., *šōvengi* f. V G
revolver // pisztoly.

šovto V G R, *šopto* S sixth //
hatodik.

štakerpen S (*paso* V) footstep
// lépés.

štakrel S to step // lép <Germ.
dial. *staken*.

štār four // négy <Skr. *catvār-*
T 4655.

štārto V R Ve S, *štārako* G
fourth // negyedik.

štarvardeš V G R Ve, *štarver-*
deš S (*saranda* Colāri) forty
// negyven.

štavija / **štjevija** V sorrel //
sóska <Rom. *števie*.

šterel S (us. *hi štierdo*; *tordjol*
V, *terdjol* Ve, *ačhel* R) stand
// áll <Germ.

štierdo / **šterdo** → **šterel**.

štikla V r. shoe heel // cipő sar-
ka <Serb. *štikla*.

štirbo V r. chipped, broken //
csorba <Rom. *štirb*.

†**štruguru** V Cs grape // sző-
lőfűrt <Rom. *strugure*.

šudel → **čhudel**.

šudro r. *šudro* V G R (*šilelo* S)
cold // hideg; ~ *pāni* / *pāji*
cold water // hideg víz; ~
lāncu V cold fetter // hideg
bilincs – cf. *šil*.

šudrol V G R Ve grow cold,
catch cold // lehül, megfázik.

šujbīnel Ve push, shove // tol;
tēle ~ push down // letol
<Germ. *schieben*.

šujol → **šūvljol**.

šukār V G R Ve, *šukar* Ve,
šuker S (obl. *šukār*; *šukār* /
šukāre (-a) V) 1. adj. nice
// beautiful // szép; ~ *romni* /

romnji beautiful woman //
szép asszony; ~ *romnja*
(var. *šukāre romnja* / *šukāra*
romnja V) beautiful woman
(acc.) // szép asszonyt. 2.
adv. *šukāres* V, *šukāre* R
finely // szépen; *šukāres tēle*
pašljilas V he lay down
quietly // szépen lefeküdt
<Skr. *śukra* ? T 12506.

šukāripe / **šukāripo** / **šukārimo**
V G R, *sukerpen* S beauty //
szépség.

šuklo → **šutlo**.

šuko R G, *šūko* V Ve (us.
truken S <Germ.) 1. dry //
szár. 2. Ve (*kišlo* V G R,
māger S <Germ.) lean // so-
vány <Skr. *śuṣka* T 12548.

šulavel → **šilavel**.

šulavi → **šilavi**.

šūlo → **šuvlo**.

†**šulukāri** V NSz (us. *šipurla*)
m. lizard // gyík.

šūljol → **šūvljol**.

šun → **šon**.

šundjol V G R be heard, to
sound (intrans.) // hallatszik;
šukār mužika ~ fine music
sounds // szép zene szól.

šunel (var. *ašunel* V G) listen,
hear // hall; *šunes man?* do
you hear me? // hallasz?;
odā šundjom R, *kadi šundem*
V I was told // azt hallottam;
addja šunen! R, *kathe šunen!*
/ *šunen phralale!* V listen to
me! // ide figyeljete! <Skr.
śṛṇoti T 12598 – H. slang
sunel, *sunázik*.

šungar, **šungar del** → **čhungar**,
čhungarel.

šupurla → **šipurla**.

šūri → čhūri.

šusārel → čučārel.

šūšo → čūco.

šūšol → čūcol.

šut vinegar // ecet <Skr. *śukta* T 125014.

šutkerel V R throw about // dobál.

šutlo R Ve S, šuklo V G sour // savanyú; †~ *dad*, †~ *dej* Szt. (us. *moštoha dad*, *moštoha dej*) stepfather, stepmother // mostohaapa, mostohaanya.

šutjarel R, šutjārel V Ve, šutrel make dry // szárít.

šutjol V G R, šutjol Ve become dry // megszárad.

šuvarel / šuvā kerel R (*užārel* V, *šužārel* Ve, *kerel* / *rikrel rajn* S) to clean, cleanse // tisztít.

šuvljipo V swelling, tumour // daganat.

šuvljol / šuljol / šujol V swell // megdagad <Skr. *śūyate* T 12568.

šuvlo V G R S, šūlo R, šūvlo Ve, šublo S swollen // dagadt.

šužarel R, šužārel Ve (syn. *šuvarel* R, †*šužel* Gy) to clean // tisztít.

šūžo R (†*šūžo* Gy, *ūžo* V, *rān* / *rājn* Ve, *rajn* S <Germ.) clean // tiszta; ~ *djiv* Ve wheat // búza <Skr. **śucya* ?, **śudhya* ? T 12511, 12525.

švoh / švah Ve feeble, weak // gyenge <Germ.

T

ta → thaj.

tacrel → tatjārel.

tādo R G, tado Ve (*kirādo* V) cooked // főtt; ~ *mas* boiled meat // főtt hús; *tādi hi i zumi* the soup is prepared // a leves megfőtt.

tādjol R Ve (*kirol* V, *kiervel* S) be cooked, boil (intrans.) // fő; *o hābe tādji* the food was prepared // az étel megfőtt.

tādži R (*kuxnja* S, *konjha* V <H.) kitchen // konyha.

tagadij → togoduj.

taha R, tāha Ve, tehāra V, G r., *tehé* Colāri, *téhe* G, *tajsa* G S 1. tomorrow // holnap; *pala taheste* R, *priko tāha* Ve, *pala tehāra* V the day after tomorrow // holnapután. 2. S yesterday // tegnap <Gr. (archaic) *ταχνα* in the morning // reggel.

taxadjol / taxosajvel V get hoarse // bereked; *taxome sim* I've got hoarse // be vagyok rekedve.

tahāra → tehāra².

taxtaj V obs. (us. *pohāri* <H.) cup, goblet // pohár, serleg <Pers. *tašt*.

taj → thaj.

tajlo → tallo.

tajsa → taha.

tajsāla S (*detehāra* V, *tehāra* G, *ratjaha* R Ve) morning, in the morning // reggel; *lačhi* ~! good morning! // jó reggelt!

tāka / tjāka V sheat // hüvely,
tok <Rom. *teacă*.

tal / tala → **tela**.

tāl → **tävel**.

tallo V, †*tajlo* Cs palate // száj-
padlás, íny <Skr. *tālu*.

tan → **than**.

tanālkozinel R G (*maladjol*
pe V, *malāvel* Ve, *hacel pes*
S) meet // találkozik; ~ *leha*
/ *lehe* meets him // találkozik
vele <H.

tanāči V G R Ve (*pōreskreskur*
kher S) m. municipal council
// tanács <H.

tang → **tanko**.

tanitōkinja V G R teacher
(woman) // tanítónő.

tanitōvo V G R (*lērāri* S
<Germ.) teacher // tanító <H.

tanko / tank / tang V narrow
// szűk <Pers. *tang*.

tar V G, *thar* R Ve [enclitic
postverb, after only *džal*,
nāšel // hátravetett igekötő,
csak *džal*, *nāšel* igékkel áll]
away // el; *žás~ khēre!* V
let's go home! // gyerünk
haza'; *žá~!* / *džá-thar!* get
out! along with you! // taka-
rodj!; *gēlās~ i Iboj* V Iboj
went away // Iboj elment.

tasadjol → **tāsol**.

tasavel V G R, *tasāvel* Ve
(*štikrel* S <Germ.) choke,
strangle // megfojt <Skr.
**thass-* T 5499.

tāsol V G R, *tasljol / tasjol* Ve,
tasadjol V, *tasol* G, *tasel* S
choke (intrans.), get drowned,
cough // megfullad.

tāta V vocat. daddy! // apám!
<Rom. *tată*.

tatjarel R Ve, *tatjārel* V, *tacrel*
S to warm, heat // melegít; ~
o pāni / pāji boils water // vi-
zet forral; ~ *o kher* heats the
room // fűti a házat; ~ *pe paša*
jag V is warming himself by
the fire // melegszik a tűznél.
tātjol V G R Ve (*vel tāto* S)
become warm, perspire //
melegszik, izzad.

tāto warm, hot // meleg; ~ *j /*
hi it is warm // meleg van; ~
si / hi mange I am hot // me-
legem van; ~ *si muro dumo*
katar i būji V my back is
perspiring from working //
izzad a hátam a munkától
<Skr. *tapta* T 5679.

tātuši R V (syn. *izdravuno*
grast V) m. magic steed //
táltos ló; r. ~ *raklo* a boy
endowed with supernatural
power // táltos fiú <H.

tavasi (syn. r. *primovāra* V)
m. springtime // tavasz <H.

tāvel R G, *tāl* Ve (sing 1.
tavav; *kirāvel* V, *kiervel* S)
cook // főz; ~ *o hābe* prepares,
cooks a meal // főzi az ételt
<Skr. *tāpayati* T 5771.

te! V G R Ve, *ti* S if // ha; *av*
~ *kames* come if you want //
gyere, ha akarsz; ~ *džanes*,
phen if you know, tell it //
ha tudod, mondd meg; ~ *na*
kames, *na / ma phen* if you
don't want to, don't tell it // ha
nem akarod, ne mondd el; ~
džanos, *phenos* V, ~ *džanāhi*,
phenāhi R, ~ *džandjum*,
phenāhi Ve if I knew it,
I would tell it // ha tudnám,
megmondanám.

te² V G R Ve, *ti* S [particle of the infinitive construction // főnévi igeneves szerkezetek képzője] *džav ~ kinav mănro* V G, *džav ~ kinen mănro* R, *žav ~ kinel mārō* Ve, *džau ti kinel mārō* S I go to buy bread // megyek kenyeret venni.

te³ V G R, *ti* S (us. *hody ~ R* Ve) so that, in order to // hogy (célhatározó); *kindas mănro,ody ~ xan le šavora* she bought bread, so that the children could eat // kenyeret vett, hogy a gyerekek egyenek; *gēja ando tanāčiody ~ mangel engedēji* R he went to the council in order to ask for permission // elment a tanácshoz, hogy engedélyt kérjen.

te⁴ R Ve G V, *ti* S [for *thaj* often in R Ve, r. in V G // *thaj* helyett gyakran R-ban, Ve-ben, r. V-ban, G-ban] and // és.

té⁵ R Ve G, *tí* S (*ví* V, syn. *nina* S) also // is; ~ *me džav* also I will go // én is megyek; *t' ó rom t' i romni* both the man and his wife // a férfi is, az asszony is; *t' ó jek t' ó āver* R both of them // mind a kettő; ~ *pien kámes?* R do you want to drink too? // inni is akarsz?

teccij / tecij V, *teccinel / tecinel* R (*faltel* S <Germ.; syn. *fajol* V) to please sy. (dat.), to like sg. // tetszik; *kadi būtji či teccij mange / adā būti na teccinel mange*

this job does not please me; I don't like this job // *ez a dolog nem tetszik nekem; tji šej teccij mange / tri čhaj teccinel mange* I like your daughter // tetszik nekem a lányod <H.

tehāra¹ → **taha**.

tehāra² / tahāra G (*detehāra* V, *tajsāla* S, *ratjaha* R Ve) in the morning // reggel.

tehe → **taha**.

tejāri V G (†*tējeri* NSz, *tānjiri* R, *tānjēri* Ve <H, *čāro* S) m. plate for eating // tányér; *ek ~ zumi* a plate of soup // egy tányér leves; *anda 'k tejāri / pa 'k ~ xav lesa* he is my intimate friend // egy tányérből eszem vele <Rom. dial. *tāeri*.

tejle → **tēle**.

tel → **tela**.

tēl → **tēle**.

tela (r. *tala*) V R, *tel* Ve G S, *tal* G praep. **1.** under, beneath // alatt (hely) alá; *tel' o kašt, ~ kašt* beneath the tree // a fa alatt. **2.** during // alatt (idő); ~ *'k čāso* V, ~ *jek ōra* R within an hour // egy óra alatt; ~ *kodi vrāma* V, ~ *odā čāso* R during this time // ez alatt az idő alatt. **3.** from beneath, from under // alól → **telal 1.**

telal V G R S **1.** praep. (syn. *tela* 3.) from beneath, from under // alól; ~ *o pōdo āvri avilas* V, ~ *i hīda āri āja* R he came out from under the bridge // előbújt a híd alól; **2.** adv. down, below // alul, lent; ~ *tordjilas* V, ~ *ačhija*

- R, ~ *his štierdo* S he stood below // odalent állt <Skr. **talādo* T 5731.
- telalutno** V adj. lower // alul-só → **teluno**.
- tēle** (var. *tējle* V, var. *tēli* S, us. *tēl* Ve) 1. prev. [see under the respective verbs // ld. a megfelelő igéknél] down // le; ~ *bešel* sit down // leül. 2. adv. down, below // lent → **telal 2.**; *khote ~ tela pōdo* V there down under the bridge // odalent a híd alatt; *o raklo gēja teleder* R, *telēder* Ve the boy continued to go downwards // a fiú lejjebb ment <Skr. *tala* T 5731.
- teluno** V G R, *telūno* Ve, *tel-tūno* S lower, nether // alsó; *teluni luma* V, ~ *svito* R the nether world // alvilág; *telune gāda* underclothes // alsónemű.
- temnica** / **temlica** V obs. (us. *robija*) prison // tömlöc <Rom. *temniță*, H. *tömlöc*.
- terdjol** → **tordjol**.
- ternexār** V young man, adolescent // ifjú <Rom. *tînăr* ?
- ternipe** / **ternimo** V G R, *ternipe* Ve youth // fiatalság; plur. *ternimāta* V young people // a fiatalok.
- ternjarel** R, *ternjārel* V G rejuvenate // megfiatalít.
- ternjol** V G R (*vel terno* S) grow young again // megfiatalodik.
- terno** (var. *tiārno* S) young // fiatal; ~ *manuš* young man // fiatalember; *i terni pāra* the newly wedded pair // az ifjú pár <Skr. *taruṇa* T 5712.
- tēro** V G R dagger // tör <H. †**terpinel** R Gy suffer, endure // tűr, szenved <Serb. *trpeti*.
- tetrādji** V (*srida* Ve) m. Wednesday // szerda; *tetrādjine* on Wednesday // szerdán <Gr. *τετράδη*.
- †**tevelij** V NSz to roll // gördül <Rom. *tăvăli*.
- thabol** R (*phabol* V Ve, *xačel* S) burn, be burning // ég; *i jag ~ fire is burning* // ég a tűz <Prākrit **dabbhai* T 6121.
- †**thagar** R Cs king // király <Arm.
- thaj** / **taj** / **ta** V R, *te* R Ve, r. V, *taj* G Ve, *tej* Ve, *ti* S, *t'* G [before vowels // magánhangzók előtt] and // és <Skr. *tathā-pi* T 5646.
- thāk** → **khak**.
- thālik** V, Mü obs. cloak // szűr <Arm. *thalikh* felt // nemez.
- †**tham** Mü medicament // orvosság ?
- †**thamlo** Mü dark // sötét.
- than¹** V G R Ve (*placo* S <Germ.) place // hely; *ande muro / mro ~ instead of me* // helyettem <Skr. *sthāna* T 13753.
- than²** V G bed // ágy; *kerel ~ / kerel leske ~ makes the bed* // megágyaz – cf. *pāto*.
- than³** Ve Gy, †*thal* Mü (*poxtan* l. V) cloth, felt // szövet, posztó <Skr. **thānna* T 6095.
- than⁴** → **them**.
- thār** V molar tooth, tusk // zápog, agyar <Skr. **dāmṣṭra* T 6250.

thar → **tar**.

thardi R, *thārdi* Ve, *tārdi* G (*rātjija* V, *xācerdi* S) brandy // pálinka; <*tharel* [erroneously T 5750 **tāḍa* date plam // datolyapálma]

tharel R, *thārel* Ve (*phabarel* V, *xačrel* S) burn (trans.), set fire // éget; *thardja i djertja* he lit a candle // gyertyát gyújtott; *upre* ~ lights a cigarette / pipe // rágyújt; *thardi mol* brandy // pálinka <Prākrit **dabbhai* ? T 6121.

thav thread // fonál, cérna <Skr. **dhāgga* x *dāman* T 6770.

†**thavel** V NSz, Szt (us. *xoxavel*) decoy, allure // elcsal, megcsal <Skr. *dhāpayati* ?

thavdel G, NSz (us. *fojil* / *fojinel* <H.) flow // folyik <Skr. *dhāvati* T 6802.

them 1. country // ország; *ung-riko* ~ Hungary // Magyarország; *āver* ~ abroad // külföld; *luma* ~ V the whole world, everybody // országvilág. 2. Ve (plur. *thēma*; *čēri* V, *nebo* R, *himlo* S <Germ.; syn. *than* Ve) heaven, sky // ég. 3. Ve (*luma* V, *svito* R, *velto* S <Germ.) world // világ <Skr. **sthāmya* ? T 13761; Gr. *θεμα* ?

thino → **khino**.

thinjel / **thinjol** → **khinjol**.

thol G NSz (*šol* V) put // tesz, helyez – cf. *thovel*¹.

thovel¹ R (*šol* V, *čhol* / *thol* G, *čhivel* / *čhuvel* S) put // helyez, tesz; *thodja uppi verda o pusa* he loaded the hay on the cart // szekérre rakta a

szalmát <Skr. *sthāpayati* ? *dhāpayati* ? T 13756, 6783.

thovel² V Ve G, *thōvel* R G (*čhōvel* S) wash // mos; ~ *p'* *amende* V, ~ *uppe amende* R she does our laundry // mos ránk; ~ *pe* wash, have a wash // mosakodik <Skr. **dhaupati* T 6886.

thovibe R, *thovibe* Ve, *thovipe* V washing, laundry // mosás; *del ande* ~ *ole* / *le gāda* sends clothes to the wash // mosásba adja a ruhát.

thu → **thuv**.

thud (nom. *thut* S) milk // tej <Skr. *dugdha* T 6391.

thudalo R G, *thudālo* / *thudaslo* V, *thudóšno* Ve milky, prepared with milk // tejes.

thuljārel V fatten (trans.) // hizlal.

thūljol V, *thūjol* R fatten (intrans.) // hizlik.

thūlo (var. *thulo* R S, *thullo* G) thick, fat // kövér, vastag; *ek* ~ *kašt* log // husáng; *thūli romni* fat woman // kövér asszony; *thūli perel* R become pregnant // teherbe esik <Skr. *sthūla* T 13776.

thulomas V G (*balevas* R, *balyas* Ve, *špeko* S <Germ.) lard, bacon // szalonna.

thuv V G R Ve, *thū* V G R (*rauxo* S <Germ.) smoke // füst <Skr. *dhūma* T 6849.

thuvāka S (*duhano* V) tobacco // dohány.

thuvālo R, *thuvālo* V G, *thuvjāno* Ve (*rauxigo* S <Germ.) smoky // füstös; *thuvālo* / *thuvjālo* / *thuvāli* R (us. *ciga-*

- retta*) cigarette, pipe // ciga-
retta, pipa.
- thuvarel** V G R, *thuvjarel* Ve
to smoke, be smoky // füstöl;
i jag ~ the fire smoulders //
a tűz füstöl.
- ti¹** → **te**.
- ti²** S (syn. *hodj*) that // hogy;
džināva ~ *kamē man nit* I
know that you don't love me
// tudom, hogy nem szeretsz.
- ti³** → **tiro**.
- tiārno** → **terno**.
- tiērešo** S (*kašuko* V G R Ve)
deaf // süket.
- tigaja** V pan // serpenyő <Rom.
tigaie.
- tikno** R Ve S, r. V (us. *buka* R,
cino V G) small, little // kicsi;
~ *čhāvo* little boy // kisgye-
rek <Skr. *tīkṣṇa* T 5839.
- tiknōro** R very small // kicsi-
ke.
- tīro** R G S [us. predicatively //
állítmányként], *tjīro* V G [us.
predicatively // állítmány-
ként V], *tro* R Ve G [attributi-
vely G // jelzőként G], *tjo* V
G, *to* R, *tur* S [attributively
// jelzőként] your (sing.) //
tied; *tjo kher* V, *tro kher* / *tjo*
kher G, *to kher*, *tro kher* R,
tro kher Ve, *tur kher* S your
house // a te házad; *kodo*
kher tjīro j V, *odo kher tīro*
hi G, *odā kher tro hi* / *tīro hi*
R, *odā kher tro hi* Ve, *kau*
kher tīro hin S that house is
yours // az a ház a tied.
- tjāka** → **tāka**.
- tjhil** → **čil**.
- tji** → **tīro**.
- tjija** → **kija**.
- tjīlo** → **kīlo**.
- tjinel** → **kinel**.
- tjiral** → **kiral**.
- tjiravel** → **kiravel**.
- tjirhaj** → **kirhej**.
- tjiro** → **tīro**.
- tjirvo** → **kirvo**.
- tjo** → **tīro**.
- to** → **tīro**.
- togoduj** / **tagadij** V deny (the
truth) // tagad; *či* ~ I confess
// nem tagadom; *tēle* ~ deny
// letagad <Rom. *tăgădui*, H.
tagad.
- †**tomna¹** V NSz bargain // alku.
- tomna²**, **tomnako** V r. (us. *öso*
<H.) autumn // ősz <Rom.
toamnă.
- tomnij** / **tomnij pe** V obs. to
bargain // alkuszik <Rom.
dial. *tomni*.
- tordjārel** V, *terdjarel* R, *terdjā-
rel* Ve stop (trans.) // meg-
állít; ~ *e grastes* / *ole graste*
/ *le graste* stops the horse //
megállítja a lovat; ~ *les*
khote V posts him there //
odaállítja.
- tordjol** V, *terdjol* R Ve (us.
ačhel R; *āčel* G, *šterel* S)
stand // áll; ~ *tela laki*
fejāstra he is standing under
her window // az ablaka alatt
áll; *o grast tordjilas* the horse
stopped // a ló megállt; *tordjū!*
stop! // állj!; *tordjon šorba!*
align yourselves! // álljatok
sorba!; ~ *opre* / *uppe* stand
up, rise // feláll; *cuj terdjol*
Ve sets to // nekilát <Skr.
dharati ? T 6747.

toski S (*atunči* V, *akor* R Ve G <H.) then // akkor.

tover V G R S, *tōuver* S (*hokono* Ve) axe // fejsze, balta <Pers. *tabar*.

törtineto story // történet <H.

tradel R, *trādel* V G Ve (praet. *tradja* R, *trādas* V, *trādja* G Ve; *trajvel* S <Germ.) drive // hajt; *trāde tjire khūren!* V drive your steeds! // hajtsd a csikóidat!; ~ *andi Pešta* he is driving to Budapest // Budapestre hajt; *sig* ~ drives fast // gyorsan hajt; ~ *lil* V G (*bičhavel lil* R) sends a letter // levelet küld; ~ *āvri / āri* drive out // kihajt vhová <Skr. *tardati* ? T 5721.

traxama S forint // forint <Gr. *δραχμα* – cf. *rup* 2.

trajij / trajil V, *trejij* G (*dživel* R, *žil* Ve, *dživel* S, us. *džuvel* G) live // él; *te trajis!* live long!, to your health!, God bless you! // egészségedre! Isten éltesen! [at sneezing // tüsszentésnél]; *trajindo* alive // élve, elevenen <Rom. *trăi*.

trajo V G (*ileto* R <H., *džipen* S) life // élet; *ande muro* ~ during my lifetime // életemben; *lel lesko* ~ kills him // megöli <Rom. *trăi*.

tranda → **triando**.

trāninal → **tromal**.

transi → **trenca**.

trast → **sastri**.

trasta / tresta V G haversack // tarisznya <Rom. *traista*.

†**trastinje** R E cymbalum // cimbalom.

trastuno → **sastruno**.

traš G (syn. *dār*) f. fear // félelem <Serb. *strašiti* ? Pers. *tars* ?

†**trazdel** V Szt defend // véd.

trejij → **trajij**.

†**trenca** V NSz, †*tramsi* V Cs (us. *kirpa*) rag // rongy <Rom. *treanță*.

trenda → **triando**.

†**trenka** R Cs drinking glass // pohár.

tresinel R, *tresānel* Ve shake (trans.) // ráz; *o gra tresindja pe* the horse shook himself // a ló megrázkódott <Serb. *tresti*.

tresta → **trasta**.

trestija V reed // nád; *trestijaki pāca* cane // nádpalca <Rom. *trestie*.

trezo / trazo / trezno V sober // józan <Rom. *treaz*.

trial → **trival**.

triando / trianda R, *tranda* V G Ve, *trenda* V G, *trinta* S thirty // harminc <Gr. *τριαντα*.

tribi R (us. *kampel*; *trobu* V) must // kell; ~ *hi mange* I must // nekem kell; ~ *slja leske te džan* he had to go // mennie kellett <Serb. *trebati*.

trin V G S, *trīn* R Ve three // három <Skr. *trīṇi* T 5994.

trinta → **triando**.

†**tristo** V NSz sad // szomorú <Rom. *trist*.

trito V G R S, *tritto* Ve third // harmadik.

trival V G R, *trial* Ve (*trin mōli* S) three times // háromszor.

tro → **tīro**.

trobuj / **trobuj** / **trubuj** V (syn. *si te*; *kampel* R, *pekal* Ve, *kapel* G, *hun ti* S) must, need // kell; ~ *te potjinav leske* I must pay him // fizetnem kell neki; ~ (*mange*) *te žav* I must go // mennem ű kell; *trobujas* / *trobulas leske te nāšel* he had to flee // futnia kellett; *mange či trobus* I have no need of you // nekem nem kellesz; *trobunas (trobujas) mange lōve* I needed money // pénzre volt szükségem <Rom. *trebui*.

†**troko** V NSz (us. *balaji*) trough // teknő <Rom. dial. *troc*.

troma V courage, pluck // merészség, bátorság; *te n' avel tut kattji* ~ *te!* don't dare to! // ne merészed!

tromāko / **tromārnjiko** V plucky, courageous // bátor.

tromal V G R, *trānīnal* Ve dare // merészel; *ma troma te keren!* R, *te na tromas te keres!* V don't dare to do it! // ne merd megtenni!

trozna V cold, nasal catarrh // nátha <Rom. *troacnă* / *troahnă*.

troznālo V having a cold // náthás.

trubuj → **trobuj**.

truja → **kruja**.

trupo V G R (syn. *tešto* <H.) body // test <Serb., Rom. *trup*.

truš (var. *trušlepen* S) f. thirst // szomjúság; *mōrel trušate*,

mērel andi ~ V is dying with thirst // szomjan hal <Skr. **ṭṛśyā* T 5943.

trušajvel V G, *trušajol* R Ve r. become thirsty // megszomjazik.

trušalo R, *trušālo* V Ve, *trušelo* S thirsty // szomjas.

trušlepen → **truš**.

trušul V (*keresto* R <H., *krajco* S <Germ.) cross // kereszt; *šudel* / *šinel*, *kerel* ~ *pe peste* crosses himself // keresztet vet <Skr. *triśūla* T 6058.

tu 1. thou, you (sing.) // te. 2. V thee, you (sing. acc.) // téged – cf. *tut* <Skr. *tuvam* T 5889.

†**tufa** V NSz bush // bokor <Rom. *tufă*.

tuha → **tusa**.

tuke V G R Ve, *tuki* S you, to you (sing. dat) // neked; *dža* ~! begone! // maradj magadnak!

tumaro R Ve G S, *tumāro* V your (plur.) // tietek; *lāšo* ~ *djes!* V good day! // jónapot!

tur → **tīro**.

tume V you (plur. nom. acc.) // ti, tieket; *vī* ~ *aven?* are you coming too? // ti is jöttök?; *č' azbav* ~ I won't harm you // nem bántalak benneteket <Prákrit *tumhē* T 10511.

tumen 1. you (plur. acc.) // ti-teket. 2. R Ve G S (*tume* V) you (plur. nom.) // ti. 3. Ve you (form of respect // Ön; *na* ~ *rodav* I am not searching for you // nem tieket kereslek; *té* ~ *aven?* R Ve G,

tí ~ ven? S (*vi tume aven?*
V) are you coming too? // *ti*
is jöttök?

tumenca V G R Ve, *tumencar*
S with you // *veletek*.

tumendar V G R Ve, *tumender* S from you // *töletek*.

tumende V G R Ve, *tumendi*
S with you (loc.), to you //
nálatok, hozzátok.

tumenge V G R Ve, *tumengi*
S you, to you (dat.) // *nektek*.

tunjāriko V G 1. dark // *sötét*;
~ *rāṭji* dark night // *sötét*
éjjel. 2. m. prison // *börtön*
<Rom. *intumeric*.

tur → **tiro**.

†**turbe** V NSz dove // *gerlice*
<Rom. *turtureă*.

turbāto V mad, rabid (dog) //
veszett <Rom. *turbat*.

turbij pe V, †*turbecij pe* Szt
get rabid // *megvész* <Rom.
turbă.

tusa V, *tuha* R Ve G S with
you (sing.) // *veled*.

†**tušni** R B pint // *ice*.

tut (syn. *tu* V) you (sing. acc.)
// *téged*.

tutar V G R Ve, *tuter* S from
you (sing.) // *tőled*.

tute V G R Ve, *tuti* S with you
(loc.), to you // *nálad, hoz-*
zád.

tutulji V r. Adam's apple //
nyeldeklő, ádámcsutka.

tutuno V (syn. *duhano*; *thuvaka* S)
tobacco // *dohány*
<Rom. *tutun*.

U

u → **o**.

†**učarel** Mü roll (trans.) //
forgat ?

ũčo V G R Ve (*vučo* V r.; *hōh*
S <Germ.) high // *magas*;
ũčes / *ũče* ural flies high up
// *magasan repül* <Skr. *ucca*
T 1634.

učarel → **šaravel**.

udjan- ~ *kade* V in the same
way // *ugyanúgy*; ~ *kodo* V,
~ *oda* R Ve the same //
ugyanaz; ~ *kothe* in the same
place // *ugyanott* <H.

udji V G R Ve I say, is it, you
see // *ugye* <H.

†**udjisel** Mü fly // *repül* ?

†**udud** Szt, Mü light, shine //
fény <Skr. *dyuti* ? T 6606.

udvara V G R Ve (*hōfa* S
<Germ.) court, yard // *udvar*
<H.

ũj / **ō** R, **ōv** Ve R (*voj* V, *vō* /
voj G, *jop*, *joj* S; obs. *jov* R)
he, she // **ō** [*joj* in some R
groups f. // egyes R csoportokban f.]

ũja → **avel**.

ulavel V G R Ve (*taltrel* S
<Germ.) distribute, divide //
eloszt <Skr. **upalābhayati*
T 2230.

ulej V oil // *olaj* <Rom. *ulei*.

†**uluv** V Ho (us. *ušālin*) shade
// *árnyék*.

umblavel V G, *umlel* R,
umlāvel Ve (*hengrel prē* S
<Germ.) hang (trans.), sus-
pend // *akaszt*; *opre* / *uppe* ~

hang, execute // felakaszt;
umblado kašt V gallows //
 akasztófa; *umblado manuš*
 V hanged man // akasztott
 ember <Skr. *avalambhayati*
 T 827.

un S (*thaj* V G R, *tej* Ve) [us.
 conjunction of sentences,
 while *ti* of words // általában
 mondatokat kapcsol, míg
 szavakat *ti*] and // és <Germ.

ungriko Hungarian // magyar;
ungrika V G R Ve, *ungritikés*
 / *ūngretikés* S adv. in Hun-
 garian // magyarul; *ungrika*
vorbij / *vakerel* / *rakel ung-*
ritikes speaks Hungarian //
 magyarul beszél.

ungro m. Hungarian // magyar
 <Rom. *ungur*, Germ. *Ungar*.

unji- V several // néhány; *unji-*
var several times // néhány-
 szor <Rom. *uni*, *uneori*.

ūnk / **ōnk** R, **ōn** Ve [and some
 R groups // és egyes R cso-
 portokban], †*ovn* B, †*jon* Gy
 (*von* V G, *jon* S) they // ők.

ūno dūj / **ōno dūj** S (*sel dūj*
 V, *só dūj* R G) both of them
 // mindkettő; *māre ōne trin*
ham kati we are here, all
 three of us // mind a hárman
 itt vagyunk.

unoko V G R grandson, grand-
 daughter // unoka <H.

unzol → **inzol**.

unžule → **užile**.

unžulipe / **užulipe** / **užlipe** V
 debt, loan // adósság, kölcsön.

upar / **uppa** R, *upral* Ve (*pa*
 V, *pal* G, *pral* S) from // -ról
 /-ről; ~ *o vēš āja* he came
 from the forest // az erdőről

jött; *tēle khoslahi o rat uppa*
leskero va, ~ *o va* he wiped
 away the blood from his
 hand // letörölte a vért a ke-
 zéről.

upre R Ve, *uppe* / *oppe* R (*opre*
 V G, *prē* S) 1. prev. [see
 under the respective verbs //
 ld. az egyes igéknél] up //
 fel; ~ *uštjel* get up // felkel.
 2. adv. high, up there // fent;
 ~ *upo njolcadik emelet*
 upstairs, on the eighth floor
 // fent a nyolcadik emeleten.
 3. R Ve, *uppe* / *upe* / *pre* / *pe*
 R (*pe* V G, *ap* S) praep. on
 // -on / -en / -ön, -ra / -re; ~
phandja i škatuja upro klinco
 R he hung the box on the
 nail // felkötötte a dobozt a
 szögre; ~ *leste* / *uppe leste* /
pe leste on him / at him //
 rajta / rá; *dikhel uppi gādži*
 R looks at the woman // ránéz
 az asszonyra; *po celo drom*
 R during the whole journey
 // egész úton; *upré cuj* Ve
 upwards // felfelé <Skr.
 **uppari* T 2333.

upruno → **opruno**.

ural V G R, *ūrdjal* Ve, *hural*
 V r. (*fliegel* S <Germ.) to fly
 // repül; ~ *opre* / *upre* fly up
 // felrepül; ~ *tēle* come down
 // leszáll <Skr. *udḍiyate* T
 1697.

uravel V G, *urjavel* / *urjel* /
urel R, *ūrdjel* Ve, *rīvel* S to
 dress (trans.) // felöltöztet; ~
pe / *pes* to dress (intrans),
 get dressed // felöltözik;
urav tut! put on the clothes!
 // öltözz fel!; *uradas p' opre*

V, *opr' urārdja pes* G, *uppe p' urdja* R, *upre pe ūrdino* Ve, *rīdas pes lo an* S *nēve gāden*de he put on his new clothes // új ruhába öltözött; *sar si / hin urādi?* V G, *sar hi urjadi* (urdi)? R how is she dressed? // hogyan van öltözve? <Skr. **oḍḍh* T 2547.

ušālin / **ušaljin** / **šālin** V f. shadow, cool place // árnyék; *beš tēle andi* ~ sit down in the shade // ülj le az árnyékban; *khatē ~si* it is cool here // itt hűvös van <Skr. **avacchāda* T 763.

ušān V sieve // szita.

ušānel V, *vušānel* V r. sift // szitál <Skr. **utkṣāṇayati* T 1754.

ušār V ashes // hamu <Skr. *kṣāra* T 3674.

†**ušōro** V NSz, Szt easy, light // könnyű <Rom. *ușor*.

uštidel R Ve, *uštjidel* R (*den les / lel* V G S) receive // kap; *na uštindjom lōve vāše* R, *na uštidium lōj vāše* Ve (*či dīne man lōve anda leste* V) I did not receive money for it // nem kaptam érte pénzt.

uštjavel 1. V, *uštjarel* R (r. V *uštavel*; syn. *žangavel*) wake (trans.) // felkelt, felébreszt; *opre* ~ wake (trans.) // felkelt, felébreszt. 2. V Ve to step // lép; ~ *āndre* step in, enter // belép; ~ *perdal* V step over, transgress // átlép; *tēl* ~ Ve come down // leszáll.

uštjel V G R Ve (r. *vuštjel* V, *štel* S; (praet. *uštjilas* V,

uštjija R G, *uštinja / uštja* R, *uštino* Ve, *štias* S; imperat. *uštji*; plur. *uštjen*) 1. get up, rise // felkel, feláll. 2. R Ve S (us. *opre / upre / prē* ~) jump // ugrik; *o kham* ~ V G R the sun rises // a nap felkel; *āri uštjel* R jump out // kiugrik <Skr. **ut-sthāti* T 1900 – H. slang *usgyi* // let's go.

uz R [only in some groups // csak egyes csoportokban]; *uzar* Ve to, beside // -hoz / -hez / -höz, -nál / -nél; ~ *mande āja* R he came to me // hozzám jött; *naj lōve* ~ *mande* R I have no money with me // nincs nálam pénz; ~ *o kašt ačhel / terdjol* he stands near the tree // a fa mellett áll – cf. *kaj* 3., *ke*, *pass*.

užarel¹ R, *užarel* G Ve (*žukārel* V, *vartrel* S <Germ.) wait // vár; ~ *man*, ~ *uppe / pe mande* he is waiting for me // rám vár; *užar lubnji!* you'll catch it, whore! // megállj, te ringyó!

užarel² V (*šuvarel* R, *šužarel* Ve) to clean, cleanse // tisztít; ~ *i kolompīrja* peel potatoes // burgonyát hámoz.

užile del / unžule del (r. *vužile del*) V lend // kölcsönad.

užlipe → **unžulipe**.

ūžo V (*vužo* r., *šūžo* R, *rajn* S Ve <Germ.) clean // tisztá.

ūžol V get clean // tisztul; *āvri* ~ get clean // kitisztul.

V

va¹ → **vast**.

†**va²** R Cs nail // köröm → **naj**.

vadāsi V G R (*vešeskro* S) m. hunter // vadász <H.

vadāsni, ~ *gēlas* / *gēja* went to hunt // vadászni ment; ~ *sas* / *sja* was out to hunt // vadászni volt <H.

vadj V G R Ve, *vaj* V G S or // *vagy*; *vádj tu vádj ame* either you or we // *vagy te vagy mi*; *žasa vaj niči?* V shall we go or not? // *megyünk vagy sem?* <H.

vadno V G R Ve (*divo* S) wild // *vad*; ~ *bālo* wild-boar // *vaddisznó*; ~ *phabaj* crab apple // *vadalma* <H.

†**vāgo** V Ho joy // öröm ?

vaj¹ → **vadj**.

vaj² → **vajl**.

vajda V G R m. 1. obs. chief of a Gypsy community // *cigányvajda*. 2. the Gypsy person charged by the police with responsibility for the quarter // *cigányvajda* <H.

vajki V G R m. plur. adobe, mud bricks // *vályog* <H.

vajl / **vaj** S (*ke* V G, *mer* R Ve) because // *mert* <Germ.

vakerel R G, *vakērel* Ve (*vorbij* V, *rakrel* S) speak // *beszél*; *ma vaker!* silence! // *csend!*; *ānde* ~ interrupt, put word in // *beleszól*; *vaker kerel* converse // *beszélget* – H. slang *vakerál*.

vala- R Ve (*vāre-* V G) some- // *vala-* <H.

valakāj R, *valakhaj* Ve, (*vārekaj*, *vāresar* V G) somewhere, in some way // *valahol*, *valahogy*; ~ *kampel te roden le* R we must find him anywhere // *valahol meg kell keresni*.

valakia R (*vārekaj* V G) somewhere (allative) *valahová*; ~ *gēja thar* he went away somewhere // *elment valahová*.

valako R Ve (*vārekon* V G, *komōni* S) somebody // *valaki*.

valasar Ve somehow // *valahogy*.

valaso R Ve (*vāreso* V G, *čomōni* S) something // *valami*.

valōvo V G R (var. *valumo* R) 1. originating from somewhere // *valahová való*; *kā ~ han?* G (syn. *katarútno san?* V) where do you come from? // *hova való vagy?*; *anda Pešta ~ san?* V are you (originating) from Budapest? // *budapesti vagy?* 2. fitting // *hozáillő*; *le papuči lake punrendar ~ sas* the shoes fit her feet // *a cipő a lábára illett* <H.

vāre- V G (r. *vari*; *vala* R Ve) some- // *vala-* <Rom. *oare*.

vārekaj V G (*valakia*, *valakaj* R) somewhere // *valahová*, *valahol*.

vārekana V G (r. *valakana* R) sometime, in olden times // *valamikor*; ~ *kana sas* once upon a time // *volt egyszer*.

vārekon / **vāreko** V G (*valako* R Ve, *komōni* S) somebody // valaki.

vāresar V G (*valakaj* R) in some way // valahogy.

vāreso / **variso** V G (*valaso* R Ve, *čomōni* S) something // valami.

varesosko V G of some kind // valamilyen.

variška V r. (*kholesla* S) wooden spoon // fakanál.

varro V obs. (us. *meso* <H.) lime // mész <Rom. *var*.

vāso V vessel, utensil // edény <Rom. *vas*.

vast V G S (nom. var. *vas* S), *vā* R Ve (obl. *vast-*) m. hand, arm // kéz; *del vast* V G, *astarel vā* R, *vā strarel*, *vā del* Ve shake hands // kezét fog; *vastesa kerel* V wave the hands // integet; *lel les vastestar* / *vastendar* V, *taprel les vastester* S take by the hand // kézen fogja <Skr. *hasta* T 14024.

†**vastalo** R Gy, †*vasteski* V Szt glove // kesztyű.

vaš R Ve G S (approx. *anda*, *pe* V) for // -ért; *kitji manges* ~ *adā*? R what do you want for it? // mennyit kérsz érte?; ~ *deš forint daw le* R (*deše forintonge dav les* V) I will sell it to you for ten forints // tíz forintért adom; ~ *odā phendjom mer daranjom* (us. *azīr phendjom*) R I told it (therefore) because I was afraid // azért mondtam, mert megijedtem; *džaw* ~ *mro sersāmi* R (*pala mure sersāmura*

V) I go to fetch my tools // megyek a szerszámaimért.

vāše R Ve (syn. *vaš le*) adv. for it // érte; *but potjindjom* ~ I have paid a high sum for it // sokat fizettem érte.

†**vātjij** V NSz, Szt to lament // jajgat <Rom. *vāita*.

vātra V 1. hearth // tűzhely. 2. dwelling place, home // otthon; *na ža pe kāvrengi* ~ don't go to live in strange families // ne költözz idegen hajlékba <Rom. *vatrá*.

vāver → **āver**.

vazdel¹ V G R, *azdel* Ve (praet. *vazdas* / *vazdinja* / *vazdindja* / *azdia*; *hadel* S; us. ~ *opre* / *upre*) lift up // emel, felemel; ~ *opre pesko šēro* V raises his head // felemeli a fejét; *phāro j*, *či žanav te vazdav les opre* it is heavy, I cannot take it up // nem tudom felemelni, mert nehéz <Iran. – cf. Kurd. *vazdena*.

vazdel² S (us. *helfrel* <Germ.; *žutij* V, *šegitinel* R G, *pomožinel* Ve) help // segít.

†**važitja** Mü Christmas // karácsony → **božitja**.

vedra V G R (*ampra* S <Germ.) bucket // vödör <H.

†**vedro** R Cs eider-down // dunna.

vēgzij V finish // végez <H.

vēka Ve (*košnjica* V, *košāra* R <H., *kharva* S <Germ.) basket // kosár <H.

vel → **avel**.

†**velino** V 1. NSz bile // epe. 2. Mé sperma // ondó <Rom. *venin*.

vend → **jivend**.

venderi / **vendria** S plur. (*pōr*²

V G R) bowels // belek <Gr. *έντερο*.

ventrel S to wave // mozgat.

verda → **vurdon**.

†**veretjollo** Cs cauldron // üst
? – cf. Rom. *vătrărel* poker
// piszkavas?

vergal / **viergel** S (*perdal* V
G R, *preko* Ve) praep., adv.
across, on (to, from) opposite
side // át, keresztül; *vergel o*
pāni džal vergal crosses the
river // átkel a folyón; *vel*
vergal comes across, comes
over // átgjön.

vergli / **viergli** S (*lānco* V G
R Ve) chain // lánc <Slav.
veriga.

veriga V metal ring // karika
<Rom. *verigă*.

†**vestosārel** / †**vestjārel** V
NSz announce // híresztel
<Rom. *vesti*.

vēš (r. *voš* V, plur. us. *voša* V)
forest // erdő; *vēšesko āgor*
skirts of the forest // erdő-
széle <Iran – cf. Kurd. *vīše*.

vešeskro S (*erdīsi* V G R <H.)
forest guard // erdősz.

vī V (r. G; *tē*⁵ R Ve G, *tí* / *nina*
S) also // is; ~ *me žav* I will
go too // én is megyek; ~ *te*
pes kames? do you wish also
to drink? // inni is akarsz?; ~
bokhālo ~ *trušālo sim* I am
both hungry and thirsty //
éhes is vagyok, szomjas is
<Skr. *api*.

†**via kerel** R Gy shout, bawl
// lármázik [misspelling for

vika kerel? // elírás *vika ke-
rel* helyett? <Serb. *vika*].

†**vica** Mé traces, reins // istráng
<Gr. *βιτσα* cane, switch //
pálca.

vicelo / **vicolo** V obs. (us.
bornjūvo <H.) calf // borjú
<Rom. *vițel*.

†**viči** Cs bushel // véka <H.
véka, dial. *vika* plur.?

vičinel R G (*vrištjanel* Ve,
cipij V, *del gōli* S) shout //
kiabál <Serb. *vikati*.

vierta S (*kirčima* V R, *korčma*
G) inn, pub // kocsmá <Germ.

vignja / **vignje** V blast furnace
// kohó, olvasztó <Serb.
viganj?, Bulg. *vigna*?

vīgo V G R end // vége; *taj* ~
sas V, ~ *hi* R that's the end, it
is finished // ezzel vége <H.

†**viengerero** R B false // hamis?
vitjāzo V (us. *vitēzi* <H.) cham-
pion, hero // vítész <Rom.
viteaz.

vizitka Ve, r. V (*blūzo* R G V
<H.) blouse // blúz.

vjas → **avel**.

†**vladija** V Sz command // pa-
rancs – cf. Serb. *vlada* reign
// uralom.

Vlaxi V plur. Rumania // Ro-
mânia; *anda* ~ *avilam* we
have migrated from Ruma-
nia // Romániából jöttünk.

vlaxo / **vlaho** 1. Rumanian
man // román. 2. Wallachian
Gypsy // oláh cigány <Rom.
vlah [traditional name of the
people called now Rumanian
// oláh].

vlaxicko / **vlašicko** / **vlašiko**,

- lahicko / lašicko** V, *vlahiko*
R 1. Wallachian, Rumanian
// oláh, román. 2. Wallachian
Gypsy, Vlax // oláh cigány.
- vlašicka / vlahika** adv. 1.
in Rumanian // románul;
vlašicka vorbij / vlahika va-
kerel speaks Rumanian // ro-
mánul beszél. 2. in Wallach-
ian Gypsy language // oláh
cigány nyelven; ~ *vorbij / ~*
vakerel speaks Vlax // oláh
cigányul beszél.
- †**vľido** R Cs mill // malom
[misspelling for *mlino*? //
elírás *mlino* helyett?].
- †**vľuda** R Cs bridge // híd ?
- vō / ō** G (*voj* V, *ūj / ō* R, *ōv* Ve,
jop S) he // ő.
- vōdinel¹** Ve, †*vōdij* V Ho lead
// vezet <Serb. *voditi*.
- †**vodinel²** R Gy go with,
accompany // kísér.
- vōdji** R, *ōdji* G (V r.) *dji* V m.
1. soul // lélek; *dukhal muro*
dji V (syn. *dukhal muro jīlo*)
it breaks my heart // fáj a szí-
vem. 2. Ve (*jīlo* V G R, *zi* S)
m. heart // szív <Arm. *vogi*.
- vōdjiskero** R (*tromako* V)
plucky // bátor.
- vodro** R Ve (*pāto* V, *than* G,
pečtata S <Germ.) bed // ágy
<Serb. *odar*.
- voj** V G (*ūj / ō* R, *ōv* Ve, *jop /*
joj S) 1. V m. f. he, she // ő.
2. G f. she // ő.
- vōja** V G R Ve (*volja* r R) joy,
merriness // kedv; *kerel peski*
~ V is rejoicing, drinking //
mulat; *ande peski šukār* ~ V
out of great joy // nagy jóked-
vében; *naj man* ~ V, *nāne*
man ~ R I am not in the
humour to do it // nincs ked-
vem; *vōjasa* V, *vōjaha* R
cheerfully, with pleasure //
vidáman, szívesen <Rom.
voie V <Serb. *volja* R.
- vojaga** V r (us. *glāža*) glass
(material) // üveg (anyag)
<Iran. ? – cf. Osset. *avgā* ?
- vojakero** R merry // vidám.
- vojij** V r. (*lošal* V G, *lošanel*
R) be glad // örül <Rom. *voi*.
- vojniko / vojnjiko** V champion
// bajnok <Rom. *voinic*.
- †**vologo** V NSz cripple // nyo-
morék <Rom. *olog*.
- †**volovo** Cs feeding trough,
drinking trough // vályú <H. ?
- von** V G (*ūnk* R, *ōn* Ve, *jon* S)
they // ők.
- vonato** V G R Ve (*bāna* S
<Germ.) train // vonat <H.
- vōnel** S (*bešel* V G R, *āčhel*
Ve) live // lakik <Germ.
- vorba** V (G r.; *lap* S, *alav* R)
1. speech, word // szó, be-
széd; *phenav leske duj vorbi*
I have a few words with him
// szólok neki egy-két szót;
avlas man tusa jek ~ I have
to tell you something // be-
szédek lenne veled; *andi* ~
āšilem lesa I began to speak
with him // szóbaálltam ve-
le; *pe muri* ~ / *pe muri čāči* ~
on my word // becsületsza-
vamra. 2. language // nyelv;
či hatjārav tumāri ~ I do not
understand your language //
nem értem a nyelveteket. 3.
matter // ügy; *bāri* ~ *sī man*
I have a difficult matter to
settle // fontos ügyem van;

kadi ~ this matter // ez az ügy
<Rom. *vorbă*.

vorbij V, *vorbinel* G (praet. *vorbilem*, *vorbijas* 3.; *vakerel* R G, *vakērel* Ve, *rakrel* S) speak, talk, converse // beszél; *vorbin pe kethāne* they agree, plot, come to an understanding // összebeszélnek <Rom. *vorbi*.

vorbisārel V converse // beszélget.

vorta V G Ve straight, directly // egyenesen; ~ *khote gēlas* V he went straight there // egyenesen odament; *puške dav tu* ~ *ando jīlo* I'll shoot you right in your heart // belelövök egyenesen a szívedbe <Gr. dial *ορτος*.

vortako V r. fellow, companion // cimbora <Rom. *ortac*.

vortosārel V *āvri* ~ straighten // kiegyenesít.

vorzo V r. barley // árpa <Rom. *orz*.

vošija V axle // tengely <Rom. *osie*.

vošt → **vušt**.

†**vraxtuja** Cs fan, fly whisk // legyező, légyecsapó.

vrazdel V r. 1. boil // forr. 2. solder (trans., intrans.) // forrad, forraszt.

vrāma / **vrēme** / **rāma** / **rēme** V G (*vrema* G; *časō* R, *cajt* Ve, *cīro* S) f., r. m. 1. time // idő; *tela kodi* ~ during that time // azalatt; *tēle pherdjilas leski* ~ his time expired // letelt az ideje. 2. weather // időjárás; *šukār* ~ si / *hin* it is

nice weather // szép idő van <Rom. *vreme*.

vri → **āvri**.

vrial → **āvral**.

vrištjanel Ve (var. *vrištānel*; praet. *vrištjandja*; *vičinel* R, *cipij* V, *del gōli* S) shout // kiált, kiabál <Serb. *vrištati*.

†**vuč** V NSz mast // árbóc ?

vučo → **ūčo**.

vudār V G (r. *udar*), *vūdar* Ve, *vuder* R S door // ajtó; ~ *āndre* / *ānde kerel o* ~ puts the door to // becsukja az ajtót; *phandavel o* ~ V closes, locks the door // bezárja az ajtót; *mārel o* ~ V knocks at the door // kopogtat <Skr. **duvāra* T 6459.

vujica → **vulica**.

vulica V G (*vujica* G, *vulnica* V r.; *gasa* S <Germ.) street // utca <Rom. *uliță*.

vuluj / **vuloj** / **vulusārel** / **vulisārel** V wrap up, pack, roll (trans.) // göngyöl, csomagol, gördít; *āndre* ~ wrap up // becsomagol, beteker <Rom *învălui*.

vuljo V owl // bagoly <Rom. *uliu* hawk // héja.

vuna V 1. vein // ér. 2. root // gyökér <Rom. *vînă*.

vundja V (*naj* R Ve, *nej* S) nail of finger, claw // köröm, karom <Rom. *unghie*.

vudjārel V to claw, scratch // karmol.

vundjica V r. fishing hook // horog <Rom. *undița*.

vunecij pe V turn blue // megkékül, elkékül.

vuneto V (*kīkno* R G <H., *blavato* S <Germ) blue // kék <Rom. *vīnet*.

urci Ve beard // szakáll; <Croat. *brci*, plur. moustache // bajusz – cf. *čhor*.

vurdon V G, *vurdun* S, *verda* R Ve m. cart // szekér; *ek* ~ *sulum* a cartful of straw // egy szekér szalma; *jekhe grastesko* ~ one-horse cart // egylovas szekér; *dūje grastengo* ~ two-horse cart // kétlovas szekér; *verdeha džal* goes on cart // szekéren megy <Iran. – cf. Osset. *ordon*, *uordone* – H. slang *verda* // car.

vurlajpe V r. howling // üvöltés.

vurlij V r. howl // üvölt <Rom. *urla*.

urma V track, footstep // nyom; *del pe leski* ~ finds a trace of him // nyomára akad <Rom. *urmă*.

†**vurnjia** Cs a demon of poverty // szegénység szellem.

vuš R hemp // kender <Arm. *wuš*.

vušan / **vušanel** → **ušan**, **ušanel**.

vušt V G Ve S, *vošt(a)* R lip // ajak <Skr. *oṣṭha* T 2563.

vuštjel → **uštjel**.

vužile → **užile**.

vužo → **užo**.

Z

zajda V r. (us. *batjuva* <H)

bundle, pack // batyu – H. slang *zajda*.

zālij pe V G to faint // szédül; *zalisajlas muro šero* I am dizzy // megszédült a fejem; *zalime sas* was senseless // el volt ájulva <Gr. *ζαλιζομαι*.

zalog R (syn. *buka*; *khajt čulo* Ve, *cerra* V G, *pisra* S) [indeclinable // ragozhatatlan] a little, a few // kevés, kicsi(t); ~ *thinjijom* I got somewhat tired // egy kicsit elfáradtam; *hāja* ~ *māro* he ate some bread // evett egy kis kenyeret <Serb. *zalogaj*.

zār V G R Ve (us. plur. *zāra* V G, *zārja* R, *zārdja* Ve, †*dzar* B, *bal* S) f. hair, pubes // szőr, fanször [unlikely // valószínűtlen T 5086 <Skr. **jāṭā*].

zarvalo V G R, *zarjalo* R, *zardjalo* Ve (*pherdo bala* S) hairy // szőrös.

†**zebejij** V NSz be late // késik; [only in // csak:] *zebejime* late // későn; *zebejime avilas* he arrived belatedly // késve érkezett; *rātji zebejime* late at night // késő éjjel <Rom. *zābovi*.

zēje / **zeja** V G plur. backside, hip // far, tompor <Rom. *șale* hip // derék ?

zēdno R G (*zeleno* V S, *zelnero* G) green // zöld <H.

zeleno V R S, *zelnero* / *zellero* G (*zēdno* R G) green // zöld <Serb. *zelen*.

zen V G R (*zatla* S <Germ.) f. saddle // nyereg <Pers. *zīn*.

zevelji V greaves // tepertő.

- zi** S (obl. *zijas*; *jīlo* V G R, *vōdji* Ve) m. heart // szív.
- †**zian** R Gy, *zijan* G r., Mü, *zijand* R damage // kár.
- zibano** G r. (us. *vonato* <H.) train, locomotive // moz-dony, gőzös.
- zido**¹ V r.(us. *falo* <H.) wall // fal <Rom. *zid*.
- †**zido**² NSz Cs brave man // derék ember.
- ziervo** S (*stungo* V, *balogno* R, *balutno* Ve) left // bal <Gr. *ζερβοζ*.
- ziha** Ve (*šerand* V, *pernica* R, *piarnica* S) pillow // párna <H. *ciha* ?
- zihālīnel** Ve breathe // lélekezik <H.
- zijand** → **zian**.
- zlag** V (us. plur. *zlāga*; *čēnja* R G, *čēnji* Ve, *kaneskri* S) f. earring // fülbevaló.
- †**zolba** V Szt farm // tanya
- zōlo** → **zoralo**.
- zōr** f. strength // erő; ~ *sastipe* / *sastipe*! R V live long! // erő, egészség!; *te del o Dēl tut but* ~, *lāši sastipe*! V God give you strength and health! // adjon Isten erőt, egészséget! [blessing formula at leave taking // búcsú-formula]; *zōrasa* / *zōrjaha* by force, forcibly // erőszakkal; *del* ~ V G struggle, set about it // erőlködik <Pers. *zūr*.
- zorajol** R, *zorajvel* V Ve grow strong // megerősödik.
- zoralo** R, *zorālo* Ve, *zurālo* V G Ve, *zōlo* S strong // erős; ~ *manuš* strong man // erős ember; *zorali thardi* R, *zurāli rātjija* V strong spirits // erős pálinka; *zurāles* V (syn. *nadjon*) very // erősen, nagyon; *zurāles kamav la* I love her very much // nagyon szeretem.
- zubuno** V G R, *zubunj* Ve coat // kabát <Serb. *zubun*.
- †**zumado** V Szt crafty, cunning // furfangos.
- zumadi** G leaven // kovász <Gr. *ζυμη*
- zumavel** V G (*prōbālīnel* R Ve <H., *probierel* S <Germ.) try, taste // megpróbál, megkóstol; *zumav o xāben*! taste the food! // kostold meg az ételt!; *zumavō te kerav* I will try to do it // megpróbálom megcsinálni; *žal huma te* ~ V goes to try his luck // elindul szerencsét próbálni.
- zumi** soup // leves; *paradičomi* ~ V G R tomato soup // paradicsomleves; *šukli* ~ V vinegary soup // savanyú leves <Gr. *ζουμι*.
- zumipo** V G r. trial, attempt // próba.
- zurālo** → **zoralo**.
- †**zvono** R Gy church bell // harang <Serb. *zvono*.

Ž

- žāba** R, *žamba* V R Ve, *džamba* G (*kroata* S <Germ) frog // béka <Serb. *žaba*.

žal → džal.

žamba → žāba.

†žambala R Gy duck // réce ?

žamutro → džamutro.

žanel → džanel

žangadjol V (syn. *ušťjel opre*; *vel munter* S <Germ.) awake (intrans.) // felébred; ~ *opre* awake (intrans.) // felébred.

žangavel V 1. (syn. *ušťjavel opre*, *krel munter* S) wake up (trans.) // felébreszt; ~ *opre* wake up // felébreszt. 2. let know // tudat <Skr. *jāgrati* T 5157 + *žanel* [causative // műveltető].

žāro V (us. *parāži* <H.) ember // parázs <Rom. *jar*.

želinel R to wish // kíván <Serb. *želeti*.

†žello R Gy (us. *pirāno*) lover, darling // kedvese vkinek.

želno R Rá correct // helyes, rendes.

žēne → džēne.

ži → dži.

žil → dživel.

žilto V (obs; *žulta* / *želta* Cs) coin, forint // pénz, forint <Bulg. *žlȣ* yellow // sárga ?

†žintica V NSz whey // savó <Rom. *jintiṭă*.

živdo / živindo → dživdo.

živindij opre / žuvindij opre V revive (trans.) // megelevenít.

žoje V thursday // csütörtök; *žojine* on Thursday // csütörtökön <Rom. *joi*.

žov → džō.

žūdo → dživdo.

žūji → džūli.

žukārel / ažukārel V (*užarel* R Ve G, *vartrel* S <Germ.) wait // vár; ~ *les* / ~ *pe les* / ~ *pe leste* waits for him // vár rá; *pala mištiṭe mištiṭe ažukāres* do well and have well // jó tett helyébe jót várj.

žukel → džukel.

žuljāno → džuvlikano.

žūljī → džūli.

žungālo → džungalo.

žutij / ažutij / žutisārel V (*še-gītinel* G R <H., *pomožinel* Ve, *helfrel* S <Germ., *vazdel* S) help // segít; *žutisār pe mande!* help me! // segíts rajtam!; *žutij tut i Mārja!* the Blessed Virgin help you! // Mária segítsen meg!; *āvri žutij les* hands him out // kisegíti; *opre žutij les po vurdon* helps him to get into the cart // felsegíti a szekérre <Rom. *ajuta*.

žutjol R turn yellow // megsárgul.

žuto R Ve (*galbeno* V, *šargo* G <H., *džilto* S) yellow // sárga <Serb. *žut*.

žuv → džuv.

žuva Ve (*bur* V, *buro* R) thorn bush // tüskebokor.

žuvindo → dživdo.

žuvindjol opre V revive (intrans.) // felevelenedik.

žuvlji → džūli.

English-Gypsy Word Index

A

abandon: *mukel*
 abduct: 1. *čhivel*, 2. *našavel*
 abhor: *grecoj pe*
 able, be ~: *birij*
 about: *pa*
 above: *upre*; from above: *opral*
 abroad: *avre themeste*
 accompany: *irigrel*
 ache¹ (subst.): *dukh*
 ache² (verb): *dukhal*
 aching: *dukhado*
 acquainted, be ~: *pindžarel*
 Adam's apple: *tutulji*
 addition: *predipe*
 adobe: *vajki*
 adolescent: *ternexar*
 adulterous: *kamado*
 advantage: *hasna*
 afar: *dur*; from afar: *dural*
 after: *pala*
 afternoon: *pala mizmeri*
 again: 1. *pale*, 2. *papale*
 agitate: *miškij*
 agree: *kethane vorbij pe*
 ahead: *anglal*
 alien: *strejino*
 all: 1. *khlor*, 2. *sa*
 allow: *mukel*
 allowed, is not ~: *naj slobodo*
 alone: *korkori*
 already: 1. *aba*, 2. *mar*
 also: 1. *nina*, 2. *te*, 2. *vi*
 although: *makar*
 always: 1. *mindig*, 2. *sa*
 among: *maškar*; from among: *maškaral*
 and: 1. *eš*, 2. *haj*, 3. *thaj*, 4. *un*
 anew: *papale*
 anger: 1. *xolji*, 2. *rušipe*
 angry: 1. *xojemen*, 2. *rušto*
 angry, be ~: *xoljajvel*, 2. *rušel*
 animal: *alato*
 ant: *kiri*
 anvil: 1. *amoni*, 2. *dopo*,
 3. *kovanca*

anyhow: *akarsar*
 apologize: *emgedelmo mangel*
 appear: *sikadjol*
 apple: 1. *jabuko*, 2. *phabaj*
 apple tree: *phabengo kašt*
 apron: 1. *damtiera*, 2. *ketrinca*,
 3. *leketova*
 arm: 1. *musi*, 2. *vast*
 armpit: *khak*
 army: *ketanija*
 around: 1. *krujal*, 2. *sijjel*
 arrest: 1. *xutjilel*, 2. *tele astarel*
 arrive: *resel*
 arse: 1. *bul*, 2. *hep*
 as: 1. *asar*, 2. *sar*
 ashamed, be ~: *ladžal pe*
 ashes: *ušar*
 aside: *rigate*
 ask: *pučel*
 ask for sg.: *mangel*
 asleep, fall ~: *sovel tar*
 attempt: *zumipo*
 attempt, to ~: *zumavel*
 attend: 1. *fidjelij*, 2. *halgatinel*
 auger: *burdexa*
 aunt: 1. *bibi*, 2. *lala*
 autumn: 1. *öso*, 2. *tomna*
 awake (trans.): *žangavel*
 awake (intrans.): *žangadjol*;
 keep awake: *uppe ačhel*
 away: 1. *furt*, 2. *tar*
 awl: *jar*
 axe: 1. *hokono*, 2. *tover*
 axle: *vošija*

B

back¹: *dumo*
 back² (adv.): *palpale*
 backside: *zeje*
 bacon: 1. *balevas*, 2. *thulomas*
 bad: 1. *či-lačo*, 2. *erdjavo*,
 3. *nasul*; go ~: 1. *musajvel*,
 2. *rumindjol*
 bag: 1. *ačkovno*, 2. *sukuleco*
 bake: *pekel*

- baked: *peko*
 baldheaded: *kušlo*
 ball: *baldo*
 baptize: *bolel*
 barefoot: *puranglo*
 bareheaded: *šeranglo*
 bargain, to ~: 1. *mitisarel*,
 2. *tomnij pe*
 bark: *bašol*
 barley: *vorzo*
 basket: 1. *košnica*, 2. *veka*
 bat: *lilijako*
 bathe (trans.): *najarel*
 bathe (intrans.): *najol*
 battle: 1. *haboruvo*, 2. *maribe*
 beef: *guruvano mas*
 beak: *nakh*
 bean: *fusuj*
 bear a child: 1. *bianel*,
 2. *kerdjol lake*
 beard: 1. *chor*, 2. *vurci*
 bearded: *šoraslo*
 beat: 1. *čalavel*, 2. *malavel*,
 3. *marel*, 4. *del dab*
 beautiful: *šukar*
 beauty: *šukaripe*
 because: 1. *kaj*, 2. *ke*, 3. *mer*,
 4. *vajl*
 because of: 1. *anda*, 2. *vaš*
 become: 1. *avel*, 2. *kerdjol*,
 3. *ovel*
 bed: 1. *pato*, 2. *than*, 3. *vodro*;
 go to bed: 1. *del pe tele*,
 2. *sol pe tele*
 bed-sheet: 1. *colo*, 2. *mesli*
 bee: *birili*
 beer: 1. *bere*, 2. *kerko*, 3. *šera*
 beetle: *kermo*
 before: *angla*
 beg: *mangel*
 beggar: 1. *khunto*, 2. *kuduši*,
 3. *mangapaskro*
 begin: *kezdij*
 behave: *kerel*
 behind¹ (adv.): *palal*
 behind² (prep.): *pala*
 believe: *patjal*
 bell: 1. *bašadji*, 2. *klopoto*
 bellows: *pišot*
 belly: *per*
 below: *telal*
 belt: 1. *bričinari*, 2. *haravlj*
 bench: *skami*
 bend (trans.): *bandjarel*
 bend (intrans.): *bandjol*
 beneath: *tela*; from ~: *telal*
 beside: *paša*
 best: 1. *legfeder*, 2. *legmaj feder*
 betray: *purlisarel*
 better: *feder*
 better, to ~: *lašarel*
 between: *maškar*
 big: *baro*
 bile: *fere*
 bind: *phandel*
 bird: *čirikli*; little: *čirikljori*
 bird nest: *čirikljano ficko*
 bit, a ~: 1. *čeppo*, 2. *falato*
 bitch: *džukli*
 bite: *dandarel*
 biting: *dindalo*
 bitter: 1. *hantago*, 2. *kerko*
 blab out: *avri purlisarel*
 black: *kalo*; make ~: *kaljarel*;
 turn ~: *kaljol*
 bladder: *bešika*
 blanket: 1. *colo*, 2. *kapa*
 blast furnace: *vignja*
 bless: *aldij*
 blind: *korro*; go ~: *korajvel*;
 to ~: *korisarel*
 blister: *phugnji*
 blond: *parno*
 blood: *rat*
 bloody: *ratvalo*
 blouse: 1. *djupa*, 2. *vizitka*
 blow: *malajipe*
 blow, to ~: *phurdel*
 blue: 1. *blavato*, 2. *vuneto*;
 turn ~: *vunecij pe*
 board: *phal*
 body: *trupo*
 boil (subst.): *phungji*
 boil, to ~: 1. *tatjarel*, 2. *vrazdel*

bone: *kokalo*
 boot: 1. *branji*, 2. *kher*, 2. *kirhej*
 bored, be ~: 1. *arakhadjol*,
 2. *kerdjol*
 bosom: *brek*
 both: *sel duj*
 bottle: 1. *caklo*, 2. *glaža*,
 3. *staklo*
 bottom: *fundo*
 bough: 1. *aga*, 2. *krenga*
 boundary: 1. *granica*, 2. *hataro*
 bow down: *bandjol*
 bowels: 1. *goja*, 2. *por*,
 3. *venderi*
 box: *mosto*
 boy: 1. *čhavo*, 2. *fatju*, 3. *raklo*;
 little ~: *čhavoro*
 brains: *godji*
 bran: *šelje*
 branch: 1. *aga*, 2. *kranga*
 brandy: 1. *xačardi*, 2. *ratjija*,
 3. *thardi*
 brass: *xarkom*
 bread: *manro*
 bread crumbs: *puršuk*
 break (trans.): *phagel*
 break (intrans.): *phadjol*
 breakfast: *deteharako xaben*
 breast: 1. *beč*, 2. *kolin*; female
 ~: *čuči*
 breath: *duxo*
 briar: *korkočin*
 brick: *cigla*
 bricklayer: *barari*
 bridge: 1. *phurd*, 2. *podo*
 bridle: 1. *ašvar*, 2. *salavari*
 bring: *anel*
 broad: *bulho*
 broken: *phangerdo*
 broom: 1. *motura*, 2. *šilavi*
 brother: *pral*
 brother -in-law: 1. *kumnato*,
 2. *šogori*
 brown: *melahno*
 bucket: 1. *bradji*, 2. *vedra*
 Budapest: *Pešta*
 bull: *guruv*

bundle: 1. *batjuva*, 2. *budjro*,
 3. *zajda*
 burglar: 1. *čor*, 2. *phagerpaskro*
 burgle: *phagel*
 burn (trans.): 1. *xačrel*,
 2. *phabarel*, 3. *tharel*
 burn (intrans.): 1. *xačel*,
 2. *phabol*, 3. *thabol*
 burst (trans.): *pharavel*
 burst (intrans.): *pharadjol*
 burial: 1. *parun*, 2. *prahope*
 bury: *prahoj*
 but: 1. *aber*, 2. *de*
 butter: 1. *čil*, 2. *kiralin*
 buttered: *čilalo*
 butterfly: *paparuga*
 buttocks: 1. *bul*, 2. *hep*
 button: *kočak*
 buy: *kinel*

C

cabbage: 1. *armin*, 2. *šax*
 cake: 1. *kolako*, 2. *manriki*,
 3. *pekimo*
 calf: 1. *bornjuvo*, 2. *vicelo*
 call: *akharel*
 called, be ~ed: *bušol*
 camomile: *rumunica*
 can¹ (subst.): *bradji*
 can² (verb): 1. *birij*, 2. *džanel*,
 3. *nej*, 4. *šaj*
 cancer: 1. *xali*, 2. *rako*
 candle: *momeli*
 cannot: 1. *naštigt*, 2. *nej nit*
 cards: *lila*; play ~: *lilazinel*
 care: *griža*; take ~: 1. *grižil*,
 2. *sama lel*
 carpet: *kapa*
 carrion: *dugo*
 carrot: 1. *morkoj*, 2. *ropaj*
 carry: 1. *hidžrel*, 2. *ingrel*,
 3. *lidžel*, 4. *phiravel*
 cart: *vurdon*
 casserole: *krastoro*
 castle: 1. *djiz*, 2. *filecin*

- cat: 1. *mačka*, 2. *muca*
 catch: 1. *astarel*, 2. *hudel*,
 3. *xutjilel*, 4. *starel*, 5. *taprel*
 cauldron: *kakavi*
 cellar: *pinca*
 cemetery: *murmunci*
 central: *maškarno*
 chaff: 1. *hurdi*, 2. *plevija*
 chain: 1. *lanco*, 2. *vergli*
 chair: *skami*
 champion: 1. *vitezi*, 2. *vitjazo*, 3.
vojniko
 cheap: 1. *čulo*, 2. *ležni*
 cheek: 1. *čham*, 2. *muj*
 cheese: *kiral*
 cherry: *kireša*
 chew: 1. *čambel*, 2. *dandrel*
 chicken: 1. *čavri*, 2. *pujo*
 chief: 1. *čhibalo*, 2. *mujalo*,
 3. *vajda*
 child: 1. *beato*, 2. *čhavo*, 3. *fatju*
 chimney: *horno*
 chin: *falka*
 chipped: *štirbo*
 choke (trans.): *tasavel*
 choke (intrans.): *tasol*
 choose: 1. *alój*, 2. *valastij*
 chop: 1. *čhinel*, 2. *xurdjarel*
 christening: *bolimo*
 Christmas: 1. *božitja*, 2. *krečuno*
 church: *khangeri*
 cigarette: *cigaretta*
 clan: 1. *fajo*, 2. *falo*
 claw: *vundja*; to ~: *vundjarel*
 clean: *šužo*; get ~: *užol*
 cleanse: 1. *šuvarel*, 2. *užarel*
 clever: *godjaver*
 clod (of earth): *gludija*
 closet: 1. *buda*, 2. *xindi*
 clothes: 1. *feci*, 2. *foti*, 3. *gada*,
 4. *ripen*
 cloud: 1. *felhövo*, 2. *nuvero*
 clover: *hera*
 coal: *angar*
 coat: 1. *rahami*, 2. *zubuno*
 coachman: *kočiši*
 cock: 1. *bašno*, 2. *kokaši*
 coins, golden ~: *galbi*
 coire: 1. *bule del*, 2. *kurel*
 cold¹ (subst.): *šil*
 cold² (adj.): 1. *šilalo*, 2. *šudro*;
 ~ in the head: *trozna*; catch ~:
šilajvel; feel ~: 1. *šilajvel*,
 2. *šudrol*; grow ~: *šudrol*;
 collect: *kidel*
 colt: *khuro*
 comb: *kangli*; to ~: 1. *handrel*,
 2. *hulavel*
 come: *avel*
 command, to ~: *šoffinel*
 conceal: *garavel*
 conceal oneself: *garadjol*
 converse: 1. *svata kerel*,
 2. *vorbisarel*
 cook (trans.): 1. *kiravel*, *tavel*
 cook (intrans.): 1. *kirol*, 2. *tadjol*
 cooked: 1. *kirado*, 2. *tado*
 copper: *xarkom*
 corner: 1. *kolco*, 2. *šarko*
 cost, to ~: *avel ande*
 cough: *xas*; to ~: *xasel*
 council, municipal ~: *tanači*
 count: *ginel*
 country: *them*
 courage: *troma*
 course, of ~: 1. *perse*, 2. *sar te na*
 court: *udvara*
 cover, to ~: 1. *čakrel cu*, 2. *šaravel*
 coverlet: *čakerpaskro*
 cow: *gurunji*
 crab: 1. *karavdi*, 2. *rako*
 crab apple: *vadno phabaj*
 cream, sour ~: *suntina*
 credit, on ~: *patjabe*
 crime: 1. *bino*, 2. *doš*, 3. *griho*
 crooked: *bango*
 crop: *guša*
 cross: *trušul*
 crow¹ (subst.): 1. *čavka*, 2. *kurako*
 crow² (verb): *bašol*
 crumble: *xurdjol*
 crust: 1. *cipa*, 2. *koža*
 cry: 1. *cipij*, 2. *čingardel*, 3. *del*
goli, 4. *vičinel*, 5. *vrištjanel*

cucumber: *krastaveco*
 cunning: *bužanglo*
 cup: 1. *kuči*, 2. *piri*
 curd: *kiral*
 cure: 1. *durkrel*, 2. *sastjarel*
 curly: *kreco*
 curry comb: *čisla*
 curse: 1. *armaja*, 2. *sovel*; to ~:
 1. *armaja del*, 2. *atkozij*,
 3. *kušel*
 cut: *čhinel*; ~ hair: 1. *muravel*,
 2. *sečkinel*
 cutlery: *epcajgo*
 Czech: *čehicko*

D

daddy: 1. *dadoro*, 2. *tata*
 dagger: *tero*
 damage: *paguba*
 dance: *khelel*
 dancing: *khelipe*
 Danube: 1. *Dunaja*, 2. *Dunjera*
 dare: *tromal*
 dark: *tunjariko*
 daughter: 1. *čhaj*, 2. *rakli*
 daughter-in-law: *bori*
 day: *dive*; by~: *divese*; next ~:
 aver djes
 dead: *mulo*; ~ animal: 1. *dugo*,
 2. *murdalo*
 deaf: 1. *kašuko*, 2. *tierešo*
 dear: 1. *drago*, 2. *kedvešo*
 death: *meribe*
 debt: *unžulipe*
 debtor: *dužno*
 deceased: *gero*
 deceive: *xoxavel*
 decilitre: *deci*
 deep: 1. *hor*, 2. *meno*
 deer: *čerbo*
 denounce: 1. *andre phenel*,
 2. *phukavel*, 3. *purlij*
 deny: *togoduj*
 depth: *menipe*
 deride: *prassal*

destroy: 1. *xasarel*, 2. *musarel*,
 3. *našavel*, 4. *pustij*, 5. *ruminel*
 destruction: *xasajipe*
 detective: *rovljardo*
 detest: *grecoj pe*
 devil: *beng*
 devilish: *bengaslo*
 diabolic: *biužo*
 die: *merel*; ~ (animal): *mundavel*
 difficult: *pharo*
 dig: *xunavel*
 dinner: *ebedo*
 directly: *vorta*
 dirt: *mel*
 dirty: *melalo*
 disappear: *xasajvel*
 discuss: *porotalinel*
 dish: *čaro*
 distant: *durutno*
 distribute: *ulavel*
 ditch: 1. *xar*, 2. *šanco*
 dive: *bolel*
 divorce: *mukel*
 do: *kerel*
 dog: 1. *džukel*, 2. *rikono*
 doll: *papuša*
 door: *vudar*
 down¹ (adv.): 1. *telal*, 2. *tele*
 down² (prev.): *tele*
 dragon: *šarkanji*
 draw: *cirdel*
 dream¹ (subst.): *suno*
 dream² (verb): *suno dikhel*
 dress (trans.): *uravel*
 dress (intrans.): *uravel pe*
 drill: *fredjelo*
 drink¹ (subst.): *pibe*
 drink² (verb): *pijel*; give to ~:
 piavel
 drinking: *pipe*
 drip: *pittjal*
 drive: *tradel*; ~ away: 1. *čapij*,
 2. *našavel*
 drop: 1. *čepo*, 2. *pitji*
 drown: *tasol*
 drug: *drab*
 drum: *doba*

drunk, get ~: *matjol*; make ~:
matjarel

drunkard: *matjarno*

drunken: *mato*

dry: *šuko*; become ~: *šutjol*;
make ~: *šutjarel*

duck: 1. *goca*, 2. *raca*

dumb: 1. *laloro*, 2. *muto*

dung: 1. *gošnji*, 2. *gunuj*

dust: 1. *poši*, 2. *praho*

dye: *makhel*

E

each: *sako*; ~ other: *ekvares*

ear: *kan*

earrings: 1. *čenja*, 2. *kaneskri*,
3. *zlaga*

earlier: 1. *čilutno*, 2. *dolmutano*,
3. *phurikano*, 4. *purano*

early: *koran*

earn money: *rodel*

earth: *phuv*

earthenware: *hirbuno*

earthworm: 1. *glista*, 2. *rima*

Easter: *patradji*

eat: *xal*

edge: 1. *agor*, 2. *silā*, 3. *podji*

educate: *bararel*

egg: 1. *anro*, 2. *kuku*, 3. *tojaši*;
lay ~s: 1. *anro xinel*, 2. *anro*
kerel, 3. *bianel*

eider-down: 1. *čiven*, 2. *dunjha*,
3. *perina*

eight: *oxto*

eighth: *oxtato*

eighteen: *dešoxto*

eighty: *oxtovardeš*

elbow: *kuj*

eleven: *dešujek*

elope: 1. *čhivel pe*, 2. *našel tar*

ember: 1. *paraži*, 2. *žaro*

embrace: *angali*; to ~: *angalidel*

empty: *čučo*; to ~: *čučarel*;
become ~: *čučol*

enamoured: *serelmešo*

encounter, to ~: 1. *hacel pes*,
2. *maladjol*, 3. *resel pe*

end: 1. *agor*, 2. *vigo*

enough: *dosta*

enter: 1. *del andre*, 2. *džal andre*

entrust: *bizij*

erect, to ~: *opre ašavel*

escape: *skepij*

even: *ippen*

evening: *rati*

every: *sako*

everybody: *savore žene*

everything: 1. *khlor*, 2. *minden*,
3. *sa*

exchange: *paruvel*

excuse: *ertoj*

exist: *litezij*

expensive: *kuč*

expensiveness: *kučipe*

extinguish: *mudarel*

eye: *jakh*

eyebrow: *prinčanji*

F

face: 1. *čham*, 2. *faca*, 3. *muj*

factory: *djara*

faint: *zaliy pe*

fair (subst.): *foro*

fall: *perel*

false: 1. *bičačo*, 2. *kerdo*

family: 1. *čalado*, 2. *nipo*

famous: *hirešo*

far: *dur*; as ~ as: *addig*; how ~:
ži kaj

fart: *ril*; to ~: 1. *khanjarel*,
2. *ril kerel*

farther on: *majintja*

fat¹ (subst.): 1. *čiken*, 2. *kil*

fat² (adj.): 1. *čikenalo*, 2. *kilalo*

father: *dad*

father-in-law: 1. *sastro*, 2. *sokro*

fatherless: *bidadesko*

fatigate: *khindrel*

fatten (trans): *thuljarel*

fatten (intrans.): *thuljol*

- fault: *doš*
 fear: 1. *dar*, 2. *traš*; to ~: *daral*
 feast: 1. *baro djes*, 2. *sveco*
 feather: *por*
 feeble: 1. *kovlo*, 2. *švoh*
 feed: *xaxavel*
 feel: 1. *hajol*, 2. *hatjarel*
 female: *džuvljikano*
 fence: *bar*
 fetch: *anel*
 feverish: *phabuvalo*
 few: 1. *buka*, 2. *cerca*, 3. *čulo*,
 4. *pisra*, 5. *zalog*
 field: 1. *hataro*, 2. *mal*, 3. *rito*
 field guard: 1. *gornjiko*,
 2. *maljari*, 3. *rakapaskro*
 fiddle: *lavuta*; to ~: 1. *basavel*,
 2. *cidel*
 fifteen: *desupandž*
 fifty: *pandžvardeš*
 fight: *malavel pe*
 file: *rin*
 fill: *pherdjarel*; be ~ed: *pherdjol*
 find: 1. *arakhel*, 2. *hacel*; ~ out:
avri džanel
 finger¹ (subst.): 1. *angušto*, 2. *naj*
 finger² (verb.): *pipij*
 finish: *vegzij*
 fire: *jag*
 firewood: *xurdo kašt*
 first: 1. *angluno*, 2. *jekto*
 fish: *mačho*; ~ hook: *vundjica*
 fist: *dumuk*
 fit: *ašol*
 five: *pandž*
 flame: *langa*
 flea: *pišom*
 flee: 1. *čhivel pe*, 2. *našel tar*
 flight: *fuga*
 float: *pluta*
 flour: *aro*
 flow: 1. *fojij*, 2. *thavdel*
 flower: *luludji*
 fly¹ (subst.): *mači*
 fly² (verb): *ural*
 foal: *khuro*
 foam: *spuma*
 foamy: *spumaslo*
 fog: *mugja*
 food: 1. *xaben*, 2. *xamosko*,
 3. *hanvalo*
 fool¹ (subst.): *dilino*
 fool² (verb): *diljarel*
 foot: *punro*; go on ~: 1. *phujatar*
džal, 2. *pišo džal*
 footstep: *vurma*
 for¹ (adv.): 1. *kaj*, 2. *ke*, 3. *mer*,
 4. *vajl*
 for² (prep.): 1. *anda*, 2. *vaš*
 force: *sila*
 forehead: *čikat*
 forest: *veš*
 forestguard: 1. *erdisi*, 2. *vešeskro*
 forget: *bistrel*
 forgive: *ertoj*
 forgiveness: *engedelmo*
 former: 1. *čilutno*, 2. *dolmutano*,
 3. *phurikano*, 4. *purano*
 fortune: *baxt*; tell ~: 1. *drabarel*,
 2. *del drab*, 3. *phenel baxt*
 fortune teller: *drabarica*
 forty: 1. *saranda*, 2. *štarvardeš*
 forward: *angle*
 four: *štar*
 fourteen: *dešuštar*
 fourth: *štarto*
 free: 1. *fraj*, 2. *slobodno*; set ~:
 1. *ar pomožinel*, 2. *slobodij*
 Friday: *paraštujī*; on ~:
paraštujine
 friend: 1. *amal*, 2. *barato*, 3.
haveri, 4. *pindžardo*; lady ~:
 1. *amalica*, 2. *baratkinja*
 friendship: *amalimo*
 frighten: *daravel*
 frightful: *darano*
 frog: *žaba*
 from: 1. *andar*, 2. *dran*, 3. *fon*,
 4. *kathar*, 5. *pa*, 6. *upar*
 frontal: *angluno*
 frontier: 1. *granica*, 2. *hataro*
 frost: *paho*
 fry: *pekel*
 full: *pherdo*

furcoat: *postin*
 further: 1. *dureded*, 2. *maj dur*

G

gall: *fere*
 gallop: 1. *xuttjavel*, 2. *prastavel*
 gallows: *umblado kašt*
 gape: *mucij*
 garden: *bar*
 garlic: 1. *česinako*, 2. *sir*
 gate: *kapuva*
 gather: *kidel*
 gaze: *mucij*
 gendarme: 1. *beng*, 2. *xarkomari*,
 3. *šesleskro*, 4. *šingalo*
 gentleman: *raj*
 gentlemanly: *rajkano*
 German: 1. *gačkano*, 2. *njamco*
 gift: *nevimo*
 ginger: *bimbero*
 girl: 1. *čhaj*, 2. *rakli*; little ~:
 čhajori
 give: *del*
 glad, be ~: 1. *lošal*, 2. *vojij*
 glass: 1. *caklo*, 2. *glaža*, 3. *kuči*,
 4. *piri*, 5. *staklo*, 6. *vojaga*
 glaucoma: *albaca*
 glitter: 1. *fimlal*, 2. *strafij*
 gnaw: *xal*
 go: *džal*
 goat: *busnji*
 goblet: *taxtaj*
 God: *Del*
 godfather: *kirvo*
 godmother: *kirvi*
 gold: *somnakaj*
 golden: *somnakuno*
 good: *lačo*
 good bye: 1. *ač Devleha*, 2. *dža*
 Devleha
 goose: *papin*
 grandfather: 1. *papu*, 2. *phuro dad*
 grandmother: 1. *mami*, 2. *phuri*
 daj
 grandson: *unoko*

grape: *drakha*
 grass: *čar*
 grassy: *čarvalo*
 gratis: *patjivake*
 grave: *grobo*
 grease: 1. *čiken*, 2. *kil*
 great: *baro*; how ~: *kabor*; so ~:
 adebor; make ~: *bararel*
 greatness: *barimo*
 greaves: *zevelji*
 Greek: 1. *xoraxaj*, 2. *xoraxano*
 green: 1. *zedno*, 2. *zeleno*
 grey: *surro*; ~ haired: *sivo*
 grief: 1. *banato*, 2. *briga*
 grow: *barol*
 guard: 1. *arakhel*, 2. *sama lel*
 guilty: *došalo*
 gums: *džindža*
 gun: 1. *karmaskri*, 2. *phurdini*,
 3. *puška*
 Gypsy¹ (subst.): *rom*
 Gypsy² (adj.): *romano*

H

hair: 1. *bal*, 2. *zar*
 hairy: 1. *balaslo*, 2. *zarvalo*
 half: *dopaš*
 ham: 1. *gambuna*, 2. *šoldo*
 hammer: 1. *čokano*, 2. *sviri*;
 to ~: *čokanarel*
 hamster: *hirco*
 hand: *vast*
 handcuffs: *sastri*
 handful: *burnjik*
 handle: 1. *desto*, 2. *pori*
 hang (trans.): 1. *akastij*, 2. *kecij*,
 3. *umblavel*
 happy: *baxtalo*
 hardly: *dabbe*
 hare: *šošoj*
 harm: 1. *azbal*, 2. *bantij*, 3. *buntuj*
 harness: 1. *astarel andre*
 hat: 1. *kolopo*, 2. *polorija*, 3. *stadji*
 haversack: *trasta*
 hay: *khas*

- hazelnut: *pendex*
 he: 1. *jop*, 2. *ov*, 3. *uj*, 4. *voj*
 head: *šero*
 heal (trans.): *sastjarel*
 heal (intrans.): *sastjol*
 health: *sastipe*
 healthy: *sasto*
 hear: *šunel*
 heart: 1. *jilo*, 2. *vodji*, 3. *zi*
 hearth: *vatra*
 heat: *tatjarel*
 heaven: 1. *čeri*, 2. *nebo*, 3. *them*
 hedgehog: *kanralo balo*
 heed: 1. *amintji lel*, 2. *fidjelij*,
 3. *sama lel*
 heel: *šarko*
 help: 1. *pomožinel*, 2. *žutij*
 hemp: 1. *kilca*, 2. *vuš*
 hen: *khanji*
 henhouse: *olo*
 her (acc.): *la*
 her (gen.): *lakero*
 here¹ (at this place): 1. *adaj*,
 2. *athe*, 3. *kathe*
 here² (to this place): 1. *adja*,
 2. *akorde*, 3. *intja*, 4. *kathe*,
 5. *orde*; from ~: 1. *athar*,
 2. *kathar*, 3. *katkar*
 hero: 1. *vitezi*, 2. *vitjazo*
 hiccough: *glinčel*
 hidden: *garado*
 hide: *garavel*
 high¹ (adj.): *učo*
 high² (adv.): *opre*
 highway: *baro drom*
 highwayman: 1. *betjari*, 2. *bojnjik*
 hill: *parto*
 him: 1. *les*, 2. *leske*
 himself: *pes*
 hind: *paletuno*
 hip: 1. *beč*, 2. *zeje*
 his: *leskero*
 hit: *malajipe*; to ~: 1. *čalavel*,
 2. *del dab* 3. *malavel*
 hoar frost: *bruma*
 hoarse, get ~: *taxadjol*
 hobble (of a horse): *lipinza*;
 to ~: *rupuzisarel*
 hoe: *motika*
 hold: *likrel*
 home (adv.): *khere*; at ~: *khere*;
 from ~: *kheral*
 hole: 1. *xar*, 2. *xiv*, 3. *šanco*
 holed: 1. *xivalo*, 2. *luketo*
 holy: *sunto*
 holiday: 1. *baro djes*, 2. *sveco*
 honest: 1. *čačo*, 2. *patjivalo*
 honey: 1. *adjvin*, 2. *mizo*
 honour: *pativ*
 hoof: *khur*
 hoop: 1. *čerko*, 2. *veriga*
 horn: *šing*
 horse: *grast*; ~ dealer: *grastari*;
 ~ hair: *grastano bal*; ~ herd:
 khurari; ~ hoe: *petalo*
 hospital: 1. *korhaza*, 2. *špita*
 hot: *tato*
 hour: 1. *čaladi*, 2. *čas*,
 3. *gambana*, 4. *ora*
 house: *kher*
 how: 1. *hier*, 2. *sar*
 however: 1. *aber*, 2. *de*
 howl: *vurlij*
 howling: *vurlajpe*
 human: *manušano*
 humped: *dučošo*
 hundred: *šel*
 hundredth: *šelto*
 Hungarian: *ungriko*
 Hungary: *ungriko them*
 hunger1 (subst.): *bokh*
 hunger2 (verb): *bokhajvel*
 hungry: *bokhalo*
 hunt: *vadasni*
 hunter: 1. *jageri*, 2. *vadasi*,
 3. *vešeskro*
 hurry: *sidjarel*
 hurt: 1. *azbal*, 2. *bantij*
 husband: 1. *gađžo*, 2. *muřš*, 3. *rom*
 hut: 1. *bodeva*, 2. *koliba*,
 3. *kunjhovo*

I

I: *me*ice: *paho*if: 1. *ha*, 2. *hot te*, 3. *te*ill: *nasvalo*; fell ~: *nasvajvel*illness: *nasvalimo*immediately: *azonnal*in: 1. *an*, 2. *ande*increase: *bararel*industrious: *harniko*inn: 1. *birta*, 2. *čarda*, 3.*kirčima*, 4. *mojakero*innkeeper: *kirčimari*inside: *andre*; from ~: *andral*introduce: *sikavel andre*invite: *akharavel*iron: *sastri*; of ~: *sastruno*; to ~:*sastrarel*irritable: *xoljarnjiko*irritate: 1. *xoljarel*, 2. *rušjavel*is: 1. *hi*, 2. *si*itch¹ (subst.): *ger*itch² (verb): *handžol*key: 1. *kija*, 2. *kleja*, 3. *klidi*,
4. *klučo*kick¹ (subst.): *ladini*kick² (verb): 1. *čhinel*, 2. *del je*
ladini, 3. *malavel*, 4. *prutjinel*kidney: *bubreško*kilogram: 1. *cirdini*, 2. *kila*kind (subst.): *falo*; every ~: *sako*
falo; what ~ of: 1. *če*, 2. *hau*,
3. *savo*, 4. *sosko*kindness: 1. *lačhipe*, 2. *mištipe*king: *kraj*kingdom: *krajipe*kiss: *čumidel*kissing: *čumidipe*kitchen: 1. *kinda*, 2. *konjha*,
3. *kuxnja*, 4. *tadži*knead: *hušnel*knee: *čang*kneel down: *čanga del*knife: *čhuri*knock (at the door): 1. *malavel*
o vudar, 2. *marel o vudar*know: 1. *džanel*, 2. *pindžarel*

J

jade: *bogo*jealous, be ~: *daravel*Jew: *biboldo*Jewish: *biboldicko*job: *buti*joke¹ (subst.): *pherasa*joke² (verb): *pherasa phenel*joy: 1. *loš*, 2. *voja*judge: *ranavo*judgement: *krisi*jug: *khoro*jump: 1. *xuttjel*, 2. *ustjel*just: 1. *ippen*, 2. *krot*

K

keep: *likrel*kerchief: 1. *dikhlo*, 2. *khosno*

L

labour: *buti*ladder: *skara*lady: *rani*lake: *tovo*lamb: *bakričo*lame: 1. *bango*, 2. *lango*lamp: *lampa*landlady: *lauderca*landlord: *gazda*language: 1. *čhib*, 2. *vorba*lap: *angali*lard: 1. *balevas*, 2. *thulomas*last: *paletuno*late (adv.): *zebejime*later on: *majd*lather: *spuma*latrine: 1. *buda*, 2. *xindi*laugh: *assal*laughter: *asalimo*

laundry: *thovibe*
 lead¹ (subst.): 1. *arčič*, 2. *moliv*
 lead² (verb): *vodinel*
 leaf: *patrin*
 leaky: 1. *xivalo*, 2. *luketo*
 lean: 1. *kišlo*, 2. *šuko*
 learn: *sikljol*
 leather: 1. *cipa*, 2. *morči*
 leaven: *zumadi*
 left: 1. *stungo*, 2. *ziervo*
 leg: 1. *heroj*, 2. *punro*
 lend: *užile del*
 length: *lungipe*
 lengthen: *lunžarel*
 lentil: *lintja*
 let: *mukel*
 letter: *lil*
 liar: *xoxamno*
 lick: *čarel*
 lie¹: *xoxajipo*
 lie², tell a ~: *xoxavel*
 lie³ (verb): *pasjol*; ~ down: 1. *čhuvel pes teli*, 2. *del pe tele*
 life: 1. *džipen*, 2. *trajo*
 lift up: 1. *handel*, 2. *vazdel*
 light, to ~: 1. *phabarel*, 2. *tharel*
 like¹: 1. *hier*, 2. *sar*
 like² (verb): 1. *fajol*, 2. *faltel*
 lime: 1. *meso*, 2. *varro*
 limp: 1. *bandjal*, 2. *langal*
 linen: 1. *poxtan*, 2. *than*
 lip: *vušt*
 listen: 1. *šunel*, 2. *kan del*
 litre: 1. *cirdini*, 2. *litera*
 little¹ (few): 1. *buka*, 2. *cerra*,
 3. *čulo*, 4. *pisra*, 5. *zalog*
 little² (small): 1. *buka*, 2. *cino*,
 3. *tikno*
 live: 1. *dživel*, 2. *trajij*; ~ swhere:
 1. *ačhel*, 2. *bešel*
 liver: *buko*
 living: *dživdo*
 lizard: *šipurla*
 load: *ladavel*
 loan: *unzulipe*
 lock (of hairs): *čurna*
 lock up: *phandavel*

locomotive: 1. *djezeši*, 2. *zibano*
 lodging: 1. *lodepen*, 2. *salaši*
 loft: 1. *hibo*, 2. *pado*
 long: 1. *dugo*, 2. *lungo*; ~ ago,
 since ~: 1. *čilla*, 2. *dolmut*, 3.
rahal; for ~ 1. *butaig*, 2. *čera*,
 3. *dur*, 4. *rahal*; how ~: *ži kaj*
 look: *dikhel*
 looking glass: 1. *gledalo*, 2. *glinda*
 loosen (trans.): *putrel*
 loosen (intrans.): *putjerdjol*
 lord: *raj*
 lose: 1. *xasarel*, 2. *našavel*
 lost, get ~: *xasajvel*
 louse: *džuv*
 lousy: *džuvalo*
 love¹ (subst.): 1. *kamipe*,
 2. *pierapen*
 love² (verb): 1. *čhajol*, 2. *kamel*,
 3. *piervel*
 lover: *piramno*
 lower: *teluno*
 lucerne: 1. *hera*, 2. *patraji*
 luck: *baxt*
 lucky: *baxtalo*
 lunch: *ebedo*
 lungs: *parno buko*

M

mace: *buzduganji*
 mad: *dilino*; go ~: *diljajvel*
 magpie: *kekeraška*
 maize: 1. *bobo*, 2. *čondro*,
 3. *kukuruzo*
 make: *kerel*; ~ made: *keravel*
 male: *murš*
 man: *manuš*
 mane: *koma*
 mange: *ger*
 mangy: *geralo*
 many: *but*; how ~: 1. *kitji*, 2. *sode*;
 how ~ times: *kitjivar*; so ~:
 1. *attji*, 2. *kattji*; ~ people:
butžene
 mare: *grasni*

mark: 1. *jelo*, 2. *somno*
 market: 1. *foro*, 2. *pijaci*
 marriage: *bijav*; proposal of ~:
 mangajipe
 marry: 1. *lel* 2. *romes lel*,
 3. *romnja lel*
 marvel: *čudato*
 master: 1. *gazda*, 2. *hulaj*
 mat: *rogožina*
 match: 1. *jagali*, 2. *mašina*
 matter: *buti*
 may: 1. *nej*, 2. *šaj*
 maybe: 1. *amburi*, 2. *hajkam*
 me: 1. *man*, 2. *mange*
 meadow: 1. *mal*, 2. *rito*
 meat: *mas*
 meet: 1. *hacel pes*, 2. *maladjol*,
 3. *resel pe*
 melon, musk ~: 1. *harbuz*,
 2. *pepeno*; water ~: *lubenica*
 melt (trans.): *bilavel*
 melt (intrans.): *bilal*
 mendacious: *xoxamno*
 mercy: *mila*
 merry: *vojakero*
 middle¹ (subst.): *maškar*
 middle² (adj.): *maškaruno*
 midnight: *dopaš ratji*
 mildew: *mučedjol*
 mile: *maja*
 milk¹ (subst.): *thud*
 milk² (verb): 1. *dušel*, 2. *pišel*
 milky: *thudalo*
 mill: 1. *asav*, 2. *mlino*
 miller: 1. *asavari*, 2. *molnari*
 minute: 1. *minuto*, 2. *perco*
 miserable: 1. *čorvalo*,
 2. *prikažimo*
 misery: *prikažija*
 mist: *mugja*
 mix: *hamij*
 moccasin: *curulji*
 mock: *prassal*
 mockery: *prassape*
 moisten (trans.): *kindjarel*
 moisten (intrans.): *kindjol*
 Monday: *luja*; on ~: *lujine*

money: *love*
 month: 1. *čhon*, 2. *masek*
 moon: 1. *čhon*, 2. *šonotiko*
 more: 1. *buter*, 2. *maj but*
 morning: 1. *detehara*, 2.
 ratjaha, 3. *tajsala*, 4. *tehara*
 mosquito: *cincari*
 mother: *daj*
 mother-in-law: 1. *sasuj*, 2. *sokra*
 mould: *modla*
 mouldy: *mučedo*
 mountain: 1. *dombo*, 2. *plaj*
 mourning: *djaso*
 mouse: 1. *kermuso*, 2. *miša*,
 3. *šimijako*
 moustache: 1. *čhora*, 2. *mustaca*
 mouth: *muj*
 mouthful: 1. *buka*, 2. *falato*
 move (trans.): 1. *mecinel*,
 2. *miškij*
 move (intrans.): 1. *miškij pe*,
 2. *mižal*
 much: *but*; as ~ as: 1. *attji*,
 2. *kattji*
 mud: *čik*
 muddy: *čikalo*
 mulberry: *duda*; ~ tree: *dudulino*
 mummy: *dajori*
 muscle: *musa*
 mush: 1. *kaša*, 2. *pusato*
 mushroom: 1. *bureca*, 2. *huhur*
 musician: 1. *bašapaskro*,
 2. *mužikaši*
 must: 1. *hun ti*, 2. *kampel*, 3. *mu-*
 saj, 4. *pekal*, 5. *si te*, 6. *tribi hi*,
 7. *trobuji*; ~ not: *naj slobodo*
 my: *muro*

N

nail¹: 1. *karfin*, 2. *klinco*
 nail² (of finger): 1. *naj*, 2. *vundja*
 naked: *nango*
 name¹ (subst.): *anav*
 name² (verb): *akharel*
 narrate: *phukavel*

narrow: *tanko*
 navel: 1. *buriko*, 2. *pupa*
 near¹ (adv.): 1. *na dur*, 2. *pašal*
 near² (prep.): 1. *paša*, 2. *uzar*
 neck: 1. *kor*, 2. *men*
 need: 1. *kampel*, 2. *pekal*,
 3. *trobuj*
 needle: *suv*
 Negro: *negro*
 Negress: *njagra*
 neigh: *xirmitil*
 neighbour: *somsido*
 neither: 1. *či*, 2. *ni*
 nest: 1. *ficko*, 2. *kujbo*
 nether: *teluno*
 nettle: *cignuda*
 never: 1. *nikana*, 2. *šoha*
 new: *nevo*
 New Year: *nevo berš*
 news: 1. *hira*, 2. *nevimo*
 nice: *šukar*
 night: *rati*; last ~: *arat*
 night-light: *feštila*
 nine: *enja*
 nineteen: *dešenja*
 ninety: *enjavardeš*
 ninth: *enjato*
 nit: *likh*
 no: 1. *či jek*, 2. *kek*
 nobody: 1. *keko*, 2. *khonjik*,
 3. *niko*
 noodles: *humer*
 nose: *nakh*
 not: 1. *či*, 2. *na*, 3. *nit*; do ~: 1.
 na, 2. *ma*; is ~: 1. *naj*, 2. *nane*
 nothing: 1. *gwarči*, 2. *khanči*,
 3. *ništa*
 notice: *sama lel*
 now: *akanak*
 nowhere¹ (at no place): 1. *khaj*
 nit, 2. *khatji*, 3. *nikhaj*; from
 ~: *nikathar*
 nowhere² (to no place): 1.
 khatikaj, 2. *khaj nit*, 3. *nikija*
 nut: *akhor*

O

oath: *solax*
 oats: *džov*
 occurs to him: *andi godji avel*
 often: *butivar*
 oh: *jaj*
 oil: *ulej*
 old: *phuro*; grow ~: *phurjol*; ~
 age: *phuripe*
 on: 1. *ap*, 2. *pe*, 3. *upre*
 once: *jekvar*; at ~: *röktön*
 one: *ek*
 onion: 1. *purum*, 2. *sir*
 only: 1. *čak*, 2. *feri*, 3. *numa*
 open¹ (adj.): *puterdo*
 open² (verb, trans.): 1. *poravel*,
 2. *putrel*
 open (verb, intrans.): 1. *poradjol*,
 2. *puterdjol*
 or: *vadj*
 order¹ (subst.): *rindo*; in ~ to:
 1. *hodj te*, 2. *te*
 order² (make made): *keravel*;
 (let bring): *anavel*
 orphan: *čoro*
 other: *aver*; the ~s: *o butera*
 our: *amaro*
 out: *avri*
 outdoors: 1. *avral*, 2. *avri*
 outside (adv.): 1. *avral*, 2. *avri*;
 from ~: *avral*
 outskirts: *agor*
 oven: *bov*
 over (through): 1. *perdal*, 2. *preko*
 owe: 1. *dužno hi*, 2. *kamel*
 owl: *vuljo*
 own: *pesko*
 ox: *guruv*

P

pace: 1. *paso*, 2. *stakerpen*
 pack¹ (subst.): 1. *batjuva*,
 2. *budjro*

- pack² (verb): 1. *andre vuluj*,
 2. *patjarel*
 padlock: 1. *buklo*, 2. *kličin*,
 3. *leketa*
 pain: *dukh*
 paint: *makhel*
 palate: *tallo*
 pale: 1. *flock*, 2. *kilo*
 pan: *tigaja*
 pants: 1. *gacija*, 2. *sosten*
 paper: 1. *hirtjija*, 2. *papiroši*
 paprika: 1. *jicali*, 2. *papriki*
 pass (intrans.): *načol*
 pastern: *flujero*
 patch: *kotor*
 path: 1. *dromoro*, 2. *kirara*
 pawn: *simadi*
 pay: 1. *potjinel*, 2. *prajskrel*
 peace: *pača*
 pear: 1. *ambrol*, 2. *kruška*
 peas: 1. *bobo*, 2. *graho*, 3. *xirxil*
 peasant: 1. *gadžo*, 2. *xujlo*,
 3. *prosto*
 penis: *kar*
 people: *nipo*
 pepper: 1. *papro*, 2. *piperi*
 perhaps: 1. *amburi*, 2. *dare*,
 3. *hajkam*
 perish: 1. *našjol*, 2. *pustij pe*;
 (die): *mundavel*
 perspire: *tatjol*
 petticoat: 1. *podja*, 2. *pororo*
 phone: *malavel i sirma*
 pickpocket: *posotjari*
 picture: 1. *kipo*, 2. *mosura*
 piece: *kotor*
 pig: *balo*
 pigeon: *gulumbo*
 piglet: *balicho*
 pigsty: *olo*
 pillow: 1. *pernica*, 2. *šerand*,
 3. *ziha*
 pincers: 1. *kljasto*, 2. *silavi*
 pipe: 1. *ljuljava*, 2. *pipa*
 piss: *mutrel*
 pit: 1. *gropa*, 2. *xar*, 3. *šanco*
 pitch: *ricin*
 pitchfork: *furka*
 pity: *mila*; ~ for him: *bezex anda*
leste; feel ~: *sunuj*
 plank: *phal*
 place: *than*
 play: *khelet*; ~ music: *bašavel*
 plate (for eating): 1. *čaro*, 2. *tejari*
 pledge: *simadji*
 pluck¹ (subst.): *troma*
 pluck² (verb): *kidel*
 plucky: 1. *tromako*, 2. *vodjiskero*
 plum: 1. *pruna*, 2. *šliva*
 pocket: *posotji*
 pockmarked: *šelalo*
 pole: *beli*; (of the cart): *kropaco*
 policeman: 1. *xanralo*, 2. *jagalo*,
 3. *pireskro*, 4. *prengero*
 poor: *čoro*
 poplar: *plopo*
 pork: *balano mas*
 post (verb): *ašavel*
 pot: *piri*; ~ lid: *xip*
 potatoes: 1. *kolompirja*,
 2. *matreli*, 3. *phuvali*
 potsherd: *hirbo*
 pouch: 1. *ačkova*, 2. *gonoro*
 pour (trans.): *čhorel*
 pour (intrans): 1. *čhordjol*,
 2. *čhorel*
 praise: *ašarel*
 pray: 1. *molinel*, 2. *rudjij*
 pregnant: 1. *khamni*, 2. *phari*
 press: 1. *kikidel*, 2. *njomij*; be
 ~ed: *kikidjol*
 pretend: *kerel pe*
 price: *ahor*
 prick: 1. *čhurje del*, 2. *pusavel*
 prickle: *ispitkerel*
 priest: *rašaj*
 priestly: *rašajicko*
 prince: *krajesko raklo*
 princess: *krajeski rakli*
 prison: 1. *robija*, 2. *stilepen*,
 3. *temnica*
 prisoner: 1. *phanglo*, 2. *stildo*

proclaim: 1. *avri del*, 2. *avri cipij*, 3. *avri hirdetij*
 profit: *hasna*
 promise: *šinajipe*; to ~: 1. *šinavel*, 2. *pruminel*
 proud: 1. *barimasko*, 2. *gizdavo*, 3. *putjardo*
 pubes: *zar*
 pull: *cirdel*
 pumpkin: *dudum*
 puncher: *priboj*
 pungent: *jito*
 puny: *prikažimo*
 purse: 1. *bufari*, 2. *kiseko*
 purulent: *phumaslo*
 pus: *phum*
 push: 1. *čhivel*, 2. *ispitel*, 3. *pizdel*, 4. *šujbinel*
 put: 1. *čhol*, 2. *čhuvel*, 3. *thovel*; ~ off: 1. *tele čhivel*, 2. *tele šudel*; ~ on: *opre cirdel*

Q

quackery: *kerimata*; practise ~: 1. *drabarel*, 2. *durkrel*, 3. *kerel*
 quarrel: 1. *čhingrel pes*, 2. *xal pe*
 queen: *krajaskinja*
 question, to ~: *pučel*
 quickly: *sig*
 quid: 1. *ketrano*, 2. *močka*
 quintal: *maža*
 quiver: *izdral*

R

rabid (dog): *turbato*
 raft: *pluta*
 rag: 1. *dirza*, 2. *kirpa*, 3. *kotor*
 railway: 1. *sastruno drom*, 2. *vonato*
 rain: *brišind*; it ~s: *del o brišind*
 rancid: *rinčedo*
 rasp: 1. *ernji*, 2. *rin*
 rat: *hirco*

rather: *inkab*
 raw: 1. *jalo*, 2. *jivando*
 razor: 1. *bričo*, 2. *randavo*
 reach: *resel*
 read: *ginel*
 ready: 1. *gata*, 2. *kisno*; get ~: *getosarel*
 real: *čačikano*
 realize: *del pe godji*
 receive: 1. *hudel*, 2. *uštidel*
 recently: *sodjes*
 recoil: *ašadjol*
 recover: *sastjol*
 regret: 1. *bunuj*, 2. *hajnel*
 red: *lolo*
 reddened: *loljarel*
 reed: *trestija*
 rejuvenate: *ternjarel*
 relatives: 1. *endanja*, 2. *nipo*
 remain: *ačhel*
 remainder: *ašimo*
 remember: 1. *emleksij*, 2. *pomenij pe*, 3. *seroj*
 remote: *durutno*
 renounce: *tele phenel*
 repose: *hodinipe*; to ~: 1. *hodinij pe*, 2. *piheninel*
 request: *mangipe*; to ~: *mangel*
 rescue: *muntuj*
 revive (trans.): *živindij opre*
 revive (intrans.): *živindjol opre*
 revolver: *šovengo*
 rib: *pašavro*
 rich: *barvalo*; get ~: *barvajlel*; make ~: *barvarel*
 ride: 1. *kliel*, 2. *pe grasteste besel*
 right: *čačo*; put ~: *čačarel*; you are ~: *čačipe si tut*
 rind: 1. *cipa*, *koža*
 ring: *angrusti*
 rinse: *xalavel*
 ripe: *peko*
 ripen: *patjol*
 rise: *uštjel*
 river: 1. *len*, 2. *panji*
 road: *drom*
 roast: *pekel*

roasted: *peko*; be ~: *patjol*
 robber: 1. *bojnjik*, 2. *čor*,
 3. *živanji*
 rock¹ (subst.): *stanka*
 rock² (verb): *kulinkere*
 rod: *ran*
 roe deer: *ezika*
 roll: *vuluj*
 root: *vuna*
 rope: *šelo*
 rot: *kernjol*
 rotten: *kerno*
 round (adj.): *oblo*; go ~: *krujil*;
 turn ~: *krujil pe*
 row: *rindo*
 rub: *morel*
 rude: *durbato*
 ruin: *xasajipe*; to ~: *pustij*
 Rumania: *Vlaxi*
 Rumanian: *vlaxo*
 run: *našel*
 Russian: *rusicko*

S

sack: *gono*
 saddle: *zen*
 salesman: *biknelo*
 saliva: 1. *čungar*, 2. *salje*
 salt¹ (subst.): *lon*
 salt² (verb.): *londjarel*
 salted: *lonalo*
 sand: 1. *kišaj*, 2. *poši*, 3. *praho*
 sated: *čalo*; be ~: *čaljol*
 Saturday: 1. *savato*, 2. *sobota*;
 on ~: *savatone*
 sausage: *goj*
 save: *muntuj*
 saw: *rini*
 say: 1. *mothol*, 2. *phenel*
 saying: *phenipe*
 scabby: *geralo*
 scarcely: *dabbe*
 school: *škola*
 scissors: *kat*

scarpe, scratch: 1. *handžel*,
 2. *xarundel*, 3. *randel*
 screw: *felji*
 scythe: *kosa*
 seat: *skami*
 second: *dujto*
 secretly: 1. *čoral*, 2. *čordanes*
 see: *dikhel*
 seek: *rodel*
 seem: *dičol*
 seize: 1. *astarel*, 2. *hudel*,
 3. *xutjilel*, 4. *kapij*, 5. *starel*,
 6. *taprel*
 sell: *biknel*
 send: *bičhavel*
 servant: *sluga*; ~ girl: *solgalokinja*
 serve: *sludžinel*
 seven: *efta*
 seventeen: *dešefta*
 seventh: *eftato*
 seventy: *eftavardeš*
 sew: *sivel*
 shadow: *ušalin*
 shaft: 1. *desto*, 2. *pori*
 shake: 1. *kinoj*, 2. *razij*,
 3. *tresinel*
 shame: *ladžavo*
 sharp: *kucime*
 sharpen: *rostjarel*
 shave: 1. *muravel*, 2. *randel*
 shawl: 1. *dikhlo*, 2. *khosno*
 she: 1. *joj*, 2. *ov*, 3. *voj*
 sheath: *taka*
 sheep: *bakro*
 shine: 1. *abdjol*, 2. *fimlaj*,
 3. *strafij*
 ship: *hajovo*
 shirt: *gad*
 shit¹ (subst.): 1. *ful*, 2. *khul*
 shit² (verb): *xinel*
 shoe: 1. *kirha*, 2. *papuča*, 3.
 punralo; ~ heel: *štikla*; make
 ~ (horses): *malaptatinel*
 shop: *bolta*
 short: 1. *harno*, 2. *skurto*
 shot: 1. *karja del*, 2. *puške del*

- shoulder: *phiko*
 shout: 1. *cipij*, 2. *čingardel*, 3. *del goli*, 4. *vičinel*, 5. *vrištjanel*
 shove: 1. *pizdel*, 2. *šujbinel*
 shovel: *lopata*
 show: *sikavel*
 sick: *nasvalo*
 sickly: *nasvalkerdo*
 side¹ (subst.): 1. *agor*, 2. *rig*
 side² (adj.): *agoruno*
 sieve: *ušan*
 sift: *ušanel*
 sign: 1. *jelo*, 2. *somno*
 silence, to ~: *mutosarel*
 silent, be ~: 1. *ačhel*, 2. *čittel*
 silk: *phanri*
 silken: *phanruno*
 silver: *rup*; of ~: *rupuno*
 sin: 1. *bezex*, 2. *bin*, 3. *doš*, 4. *griho*
 sing: *gilabel*
 singe: 1. *prežij*, 2. *purlij*
 sister: *phen*
 sister-in-law: 1. *kumnatkinja*, 2. *šogorkinja*
 sit: *bešel*
 six: *šov*
 sixteen: *dešušov*
 sixth: *šovto*
 sixty: *šovardeš*
 skin¹ (subst.): 1. *cipa*, 2. *morči*
 skin² (verb): *kušel*
 skirt: 1. *coxa*, 2. *rokja*
 slap (in the face): 1. *čamadini*, 2. *palma*
 sledge: *sanija*
 sleep¹ (subst.): 1. *lindra*, 2. *suno*
 sleep² (verb): *sovel*; put to ~: *sovljarel*
 sleeping: *suto*
 sleepy: *lindralo*
 sleeve: 1. *baj*, 2. *musi*
 slice: 1. *felija*, 2. *kotor*
 slippers: *šlappi*
 slow: *loko*
 sly: *bužanglo*
 slyness: *džuklimo*
 small: 1. *buka*, 2. *cino*, 3. *xurdo*, 4. *tikno*; ~ change: *xurde love*
 smallpox: *šel*
 smear: *makhel*
 smell¹ (subst.): 1. *khan*, 2. *sung*
 smell² (verb): *sungal*
 smith: 1. *hartja*, 2. *kovači*, 3. *sastrari*
 smoke¹ (subst.): *thuv*
 smoke² (verb): *thuvarel*; ~ a cigarette: 1. *cirdel*, 2. *pijel*; ~ a pipe: *pušinel*
 smoky: *thuvalo*
 snake: *sap*
 sneeze: *čikdel*
 snot: *lim*
 snotty: *limalo*
 snow: *jiv*
 so: 1. *avka*, 2. *gjaki*, 3. *kade*; ~ that: 1. *hodj te*, 2. *te*
 soap: *sapunji*
 sober: *trezo*
 soft: *kovlo*; grow ~: *kovljol*
 soften: *kovljarel*
 soil, to ~: *meljarel*
 solder: *vrazdel*
 soldier: 1. *inkesto*, 2. *ketana*, 3. *kurmaskro*, 4. *linco*, 5. *lukesto*
 somebody: 1. *komoni*, 2. *valako*, 3. *varekon*
 somehow: 1. *valakaj*, 2. *waresar*
 somersault, turn a ~: *šudel pe korate*
 something: 1. *čomoni*, 2. *valaso*, 3. *vareso*
 sometime: *varekana*
 somewhere: 1. *valakaj*, 2. *valakia*, 3. *varekaj*
 son: 1. *beato*, 2. *čhavo*, 3. *fatju*, 4. *raklo*
 son-in-law: *džamutro*
 song: *gilji*
 soon: 1. *mindjan*, 2. *sig*
 sooner: 1. *maj intji*, 2. *maj sig*, 3. *sigeder*

sorrel: *štjevija*
 sorrow¹ (subst.): 1. *banato*,
 2. *briga*
 sorrow² (verb): *brigij*
 soul: 1. *duxo*, 2. *vodji*
 sound¹ (adj.): *sasto*
 sound² (subst.): *glaso*
 sound³ (verb): *šundjol*
 soup: *zumi*
 sour: *šuklo*
 sow¹ (subst.): *bali*
 sow² (verb): *čhivel*
 sparrow: *čirikli*
 speak: 1. *duma del*, 2. *rakrel*,
 3. *vakerel*, 4. *vorbij*
 spermophile: *pekenuca*
 spider: *pižano*
 spin: 1. *katel*, 2. *khuvel*
 spindle: *katli*
 spit¹ (subst.): *bus*
 spit² (verb): *čhungardel*
 spittle: 1. *čhungar*, 2. *xas*
 split (trans.): 1. *pharavel*,
 2. *šingrel*
 split (intrans): *pharadjol*
 spoil: 1. *musarel*, 2. *ruminel*
 spoon: *roj*; wooden ~:
 1. *kholesla*, 2. *variška*
 spread out: *bulharel*
 spring: 1. *primovara*, 2. *tavasi*
 spur: *buzex*
 spy upon sy.: *lešij*
 stab: 1. *čhurje del*, 2. *pusavel*
 stable: 1. *ištalova*, 2. *stanja*
 stake: 1. *flok*, 2. *kilo*
 stalk: 1. *dori*, 2. *ran*
 stallion: *hermesari*
 stand: 1. *ačhel*, 2. *šterel*,
 3. *tordjol*
 star: *čerhen*
 start: *kezdi*; ~ with: *kia dikhel*
 stay: *ačhel*
 steal: 1. *čorel*, 2. *hapavel*
 steel: *aspin*
 step¹ (subst.): 1. *paso*, 2.
 štakerpen
 step² (verb): 1. *štakrel*, 2. *uštjavel*

stepfather: *moštoha dad*
 stepmother: *moštoha daj*
 stick¹ (subst.): 1. *kopal*, 2. *rovlji*
 stick² (verb): *kecij pe*
 stiff: *cepeno*; become ~: 1.
 cepenjol, 2. *morcoj pe*
 still (adv.): 1. *inke*, 2. *komi*,
 3. *meg*
 sting: *čurindel*
 stinging: *pusado*
 stingy: *hanžvalo*
 stink: *khandel*
 stinking: *khandilo*
 stir (trans.): *hamij*
 stir (intrans.): *mižal*
 stocking: *štrimflja*
 stomach: *per*
 stone: *bar*; of ~: *baruno*
 stop (trans.): *tordjarel*
 stop (intrans.): 1. *ačhel*, 2. *tordjol*
 stopped, get ~: *stupuj*
 stork: 1. *bari čirikli*, 2. *čangasli*,
 3. *goja*
 story: *törtineto*
 stove: 1. *bov*, 2. *petja*
 straight: *vorta*
 strange(r): 1. *durutno*, 2. *strejino*
 straighten: *vortosarel*
 strap: *sirim*
 straw: 1. *phus*, 2. *sulum*
 streamlet: 1. *lokfa*, 2. *purrovo*
 street: *vulica*
 strength: *zor*
 strenuous: 1. *butjako*, 2. *harnjiko*
 strike dead: 1. *šereste čalavel*,
 2. *šereste malavel*
 string: *dori*
 strong: *zoralo*; grow ~: *zorajol*
 stumble: *bečil*
 stump: *bučuma*
 stupid: *butavo*
 such: 1. *asavo*, 2. *kasavo*, 3. *sau*
 suck: 1. *cikjel*, 2. *čuči pijel*
 suckle: *čuči del*
 suddenly: *jokkharsa*
 sugar: *cukri*
 suit: *raxami*

summer: *njilaj*; in ~: *mila*; last
~: *amilaj*
summon: *akharavel*
sun: *kham*
Sunday: *kurko*; on~: *kurke*
support: *likrel*
suspend: 1. *kecij*, 2. *umblavel*
sustain: *likrel*
swaddling clothes: *pherni*
swallow¹ (subst.): *rabica*
swallow² (verb): *nakhavel*
swear: *solaxarel*
sweep: *šilavel*
sweet: *gulo*
sweetheart: *piramnji*
swell: 1. *phutjol*, 2. *šuvljol*
swelling: *šuvlipo*
swim: 1. *najol*, 2. *plivinel*
swindle: *xoxavel*
swine herd: *baljari*
swollen: *šuvlo*
sword: *xanro*

T

table: 1. *kafidi*, 2. *mesalji*, 2. *stolo*
tail: *pori*
take: 1. *astarel*, 2. *xutjilel*, 3. *lel*
tale: *paramiči*
tallow: *khoji*
taste: *zumavel*
teach: *sikljarel*
teacher: *tanitovo*
tear (trans.): *čhingrel*
tear (intrans.): *čhindjol*
tear: *ašva*
tell: 1. *phenel*, 2. *phukavel*
ten: *deš*
tent: *cerha*
tenth: *dešto*
testicles: *pele*
than: 1. *hier*, 2. *sar*
thank, to ~: *naisij*, 2. *palikerel*;
~ you: 1. *nais tuke*, 2.
palikerav tuke

that¹ (pron.): 1. *dau*, 2. *kodo*, 3.
kuko, 4. *oda*
that² (conj.): 1. *hodj*, 2. *kaj*, 3. *ke*
thaw: *bilal*
thee: *tut*
them: 1. *len*, 2. *lenge*
then: 1. *akor*, 2. *atunči*
there¹ (at that place): 1. *doti*,
2. *kothe*, 3. *odoj*, 4. *othe*; from
~: 1. *kothar*, 2. *othar*
there² (to that place): 1. *doti*,
2. *kothe*, 3. *ondja*
therefore: 1. *anda kodo*, 2. *azir*,
3. *vaš oda*
they: 1. *jon*, 2. *unk*, 3. *von*
thick: *thulo*
thief: 1. *čor*, 2. *živanji*
thigh: *pulpa*
thin: *sano*; become ~: *sanjol*
think: *gindij*; ~ out: *godji del*
third: *trito*
thirst: *truš*
thirsty: *trušalo*; become ~:
trušajvel
thirty: *triando*
this: 1. *ada*, 2. *kado*, 3. *kako*
thittle: *cicuva*
thorn: *kanro*
thorn-bush: 1. *burr*, 2. *žuva*
thorny: *kanralo*
thou: *tu*
thousand: 1. *ezera*, 2. *mija*
thread: *thav*
three: *trin*; ~ of them: *trindžene*;
~ times: *trival*
throat: 1. *girtjano*, 2. *kirlo*
through: 1. *kerestül*, 2. *perdal*,
3. *preko*, 4. *vergal*
throw: 1. *čhidel*, 2. *čhivel*,
3. *čhudel*; ~ about: *šutkerel*
thunder: *griminel*
Thursday: *žoje*; on ~: *žojine*
thus: 1. *avka*, 2. *gjaki*, 3. *kade*
thy: *tiro*
tickle: *gitjilel*
till: *dži*

time: 1. *cajt*, 2. *ciro*, 3. *čas*, 4. *doba*, 5. *vrama*; first ~: 1. *angluni data*, 2. *avgun*; at another ~: *aver data*; several ~s: *unjivar*
timid: *darano*
tin, to ~: *xanoj*
tin plate: *pulnija*
tired: 1. *khino*, 2. *thino*; grow ~: *khinjol*, 2. *thinjol*
to: 1. *kaj*, 2. *ke*, 3. *paš*, 4. *uz*, 5. *uzar*
tobacco: 1. *duhano*, 2. *tutuno*
today: *adadive*; of ~: *adjesutno*
together: *ekhetane*
tomb: *grobo*
tomorrow: *taha*
tongue: *čhib*
tooth: *dand*
touch: 1. *astarel*, 2. *inzol*, 3. *pipij*, 4. *risadjol*
towards: 1. *karing*, 2. *kia*, 3. *paš*, 4. *uzar*
town: *foro*
town clerck: 1. *poreskro*, 2. *rakapaskro*
trace, track: 1. *njoma*, 2. *vurma*
trade (verb): *rodel pe*
train: *vonato*
treasure: *mandjin*
tree: 1. *kašt*, 2. *ruk*
tremble: *izdral*
trial, tribunal: *krisi*
tripe: *rinza*
trouble: 1. *baja*, 2. *gindo*
trough: 1. *balaji*, 2. *kopano*, 3. *multra*
trough-maker: *balajari*
trousers: 1. *holev*, 2. *kalca*
true: *čačo*
trunk: *kopači*
truth: *čači pe*
try: *zumavel*
tube: *cavija*
Tuesday: *marci*; on ~: *marcine*
turkey: 1. *lutuj*, 2. *pujka*, 3. *pulterdina*

Turkish: *xoraxaj*
turn (trans.): 1. *boldel*, 2. *irinel*, 3. *risrel*
turn (intrans): *boldel pe*
tusk: *thar*
twentieth: *bišto*
twenty: *biš*
twice: *duvar*
twig: 1. *gajja*, 2. *ran*
twin: *dongo*
two: *duj*; ~ of them: *dujžene*

U

ugly: *džungalo*
uncle: 1. *bači*, 2. *kako*, 3. *nano*
under: *tela*
underclothes: *telune gada*
understand: 1. *hajol*, 2. *hatjarel*
undress: 1. *čhivel pe tele*, 2. *nandjol*, 3. *randrel*
unemployed: *bibutjako*
unhappy: *bibaxtalo*
unless: *haččak*
unmarried: *biromnjako*
unsalted: *bilondo*
up: *upre*; ~ there: *opre*
upper: 1. *opruno*, 2. *praltuno*
upset: 1. *burdil*, 2. *burdarel*
urine: *muter*
us: 1. *amen*, 2. *amenge*
use¹ (subst.): *hasna*
use² (verb): *hasnil*
used (to do): *sikljol*

V

vagabond: *phiritori*
vain, in ~: 1. *čičeski*, 2. *jive*, 3. *patjivake*
vein: *vuna*
very: 1. *bare*, 2. *nadjon*
vessel: *vaso*
vile: *čoro*
village: *gav*

vinegar: *šut*
 vineyard: *rez*
 violin: *lavuta*
 violinist: *lavutari*
 virgin: *sizno*
 visit: *dikhel*
 voice: *glaso*
 vomit: *čhandel*
 vulva: 1. *minž*, 2. *šiladi*

W

waist: *maškar*
 wait: 1. *užarel*, 2. *žukarel*
 wake (trans.): 1. *uštjavel*,
 2. *žangavel*
 walk: *phirel*
 walking: *phiripe*
 wall: 1. *falo*, 2. *zido*
 wander: *phirel*
 wanderer: *dromari*
 wandering: *phiripe*
 want: *kamel*
 war: 1. *haboruvo*, 2. *maribe*
 warder: *bengalo*
 warm¹ (subst.): *tato*
 warm² (verb, trans.): *tatjarel*
 warm (verb, intrans.): *tatjol*
 wash: 1. *čhovel*, 2. *thovel*
 washing: *thovibe*
 wasp: *birilji*
 watch: 1. *fidjelij*, 2. *losarel*
 wave (verb): *ventrel*
 water: *pani*
 wax: *mom*
 way: *drom*
 we: *ame*
 weak: *kovlo*; grow ~: *kovljol*
 weaken: *kovljarel*
 wealth: *barvalipe*
 wear: *phiravel*
 weave: *khuvel*
 wedding: *bijav*
 Wednesday: 1. *srida*, 2. *tetradji*;
 on ~: *tetradjine*
 week: *kurko*

weep: *rovel*; for sy. ~: *rovljarel*
 weeping: *rovipe*
 well¹ (subst.): *xajing*
 well² (adv.): 1. *lačhe*, 2. *mišto*
 wet: 1. *kindo*, 2. *panjalo*, 3.
 sapeno; get ~: *kindjol*
 what (interrog.): 1. *ho*, 2. *so*
 what (relat.): 1. *aso*, 2. *ho*, 3. *so*
 whatever: 1. *akarso*, 2. *sogodi*
 wheat: *djiv*
 wheel: *rota*
 when: 1. *kada*, 2. *kana*
 where¹ (at what place): *kaj*;
 from ~: *kathar*
 where² (to what place): 1. *kaj*, 2.
 kia
 wherever: *karinggodi*
 whet: *kucij*
 which: *savo*
 whip: *čugnji*; to ~: *čupnil*
 whistle: *phurdimaski*; to ~: *šodel*
 white: *parno*
 Whitsuntide: *rusaja*
 who (interrog.): *kon*
 who (relat.): 1. *ako*, 2. *kon*
 whoever: 1. *akarkon*, 2. *kogodi*
 whole: 1. *celo*, 2. *intrego*, 3. *soro*
 whore: 1. *kurva*, 2. *lubnji*
 whoremonger: 1. *kurvaši*, 2.
 lubixari
 why: 1. *hoski*, 2. *mer*, 3. *soske*,
 4. *sostar*
 wickedness: *bengimo*
 widow: *phivlo*
 wife: 1. *gadži*, 2. *romni*
 wild: 1. *divo*, 2. *vadno*
 wild boar: *vadno balo*
 willow: *salči*
 win: *njerij*
 wind: *balval*
 window: 1. *bloka*, 2. *fejastra*
 windy: *balvalaslo*
 wine: *mol*
 wing: 1. *phak*, 2. *por*
 wink: *šinel jakhasa*
 winter: *jivend*; in ~: *jivende*; last
 ~: *ajivend*

wipe: <i>khosel</i>	your (sing): <i>tiro</i>
wire: <i>sirma</i>	your (plur.): <i>tumaro</i>
wish ¹ (subst.): <i>kivanšago</i>	youth: <i>ternipe</i>
wish ² (verb): 1. <i>kamel</i> , 2. <i>kivanij</i> , 3. <i>želinel</i>	
witch: <i>čoxanji</i>	
witchcraft: <i>kerimata</i>	
within: 1. <i>andral</i> , 2. <i>andre</i>	
without: <i>bi-</i>	
wits: <i>godji</i>	
wolf: <i>ruv</i>	
woman: 1. <i>džuli</i> , 2. <i>manušnji</i>	
wonder ¹ (subst.): <i>čudato</i>	
wonder ² (verb): <i>čudij pe</i>	
wood: <i>kašt</i>	
wooded: <i>kaštalo</i>	
wooden: <i>kaštuno</i>	
wool: <i>pošom</i>	
word: 1. <i>alav</i> , 2. <i>vorba</i>	
work ¹ (subst.): <i>buti</i>	
work ² (verb): <i>buti kerel</i>	
worker: <i>butjari</i>	
workless: <i>bibutjako</i>	
world: 1. <i>luma</i> , 2. <i>svito</i> , 3. <i>them</i>	
worm: <i>kermo</i>	
wormy: <i>kermalo</i>	
worth, be ~: <i>mol</i>	
wrap up: 1. <i>andre vulusarel</i> , 2. <i>putjarel</i>	
write: 1. <i>iskirij</i> , 2. <i>pisinel</i>	

Y

yawn: <i>xaštjij</i>
year: <i>berš</i> ; last ~: 1. <i>berš</i> <i>akanak</i> , 2. <i>kodo berš</i> ; next ~: <i>o kaver berš</i> ; ... ~s old: <i>beršengo</i>
yellow: <i>džilto</i> , 2. <i>galbeno</i> ; 3. <i>žuto</i>
yes: 1. <i>oja</i> , 2. <i>ova</i>
yesterday: 1. <i>aratji</i> , 2. <i>ič</i> , 3. <i>tajsa</i>
yet: 1. <i>inke</i> , 2. <i>meg</i> , 3. <i>komi</i>
you (sing.): <i>tu</i>
you (plur.): <i>tume</i>
young: <i>terno</i> ; grow ~: <i>ternjol</i>

Magyar-cigány szójegyzék

A, Á

ablak: 1. *bloka*, 2. *fejāstra*abroncs: *čerko*acél: *aspin*ad: *del*addig: *dokle*adós: *dužno*adósság: *unžulipe*ág: *krenga*ágy: 1. *pāto*, 2. *pečtata*, 3. *than*,
4. *vodro*agyar: *thār*ágyaz: *kerel than*agyonüt: *šēreste malavel*ahány: 1. *akitji*, 2. *kattji*, 3. *kici*,
4. *sode*ahogy: *sar*ahol: *kaj*ahonnan: *kathar*ahova: *kaj*ajak: *vušt*ajándék: *nēvimo*ajtó: *vudar*ájult: *zalime*akar: *kamel*akárhogy: *akārsar*akárki: *akārkon*akármilyen: *akārso*akaszt: 1. *umblavel*, 2. *kecij*akasztófa: *umblado kašt*aki: *kon*akkor: 1. *atunči*, 2. *toski*akkora: *kabor*alá, alatt: *tela*alig: *dabbe*alj: *fundo*alkuszik: 1. *mitisārel*, 2. *tomnij pe*áll¹ (főnév): *falka*áll² (ige): 1. *ačhel*, 2. *šterel*,
3. *tordjol*állapotos: 1. *khamnji*, 2. *phāri*állat: *fixa*állít: 1. *ašavel*, *tordjārel*alma: *phaba(j)*almafa: *phābengo kašt*álmodik: *sūno dikhel*álmós: *lindrālo*álnokság: *džuklimo*alól: *telal*álmom: *sūno*alsó: *teluno*alsónadrág: 1. *gacja*, 2. *teluni*
*kalca*alsónemű: *telune gāda*alsós szoknya: *pōdja*alszik: *sovel*altat: *sovljārel*alul: 1. *tēle*, 2. *telal*alvás: 1. *lindra*, 2. *sūno*alvó: *suto*ameddig: *ži kaj*amelyik: *savo*amennyi: 1. *akitji*, 2. *kattji*,
3. *kici*, 4. *sode*amerre: *karing*ami: *so*amikor: *kana*amilyen: 1. *savo*, 2. *sosko*amint: *sarso*ámul: *mucij*annyi: 1. *kattji*, 2. *zu but*anya: *daj*anyós: 1. *sasuj*, 2. *sokra*apa: *dad*apátlan: *bidadesko*ápol: *grizij*após: 1. *sastro*, 2. *sokro*aprít: *xurdjārel*apró: *xurdo*aprófa: *xurdo kašt*aprópénz: *xurde löve*ár¹ (érték): *āhor*ár² (szerszám): *jār*arany: *somnakaj*arany-: *somnakuno*aranypénz: *galbi*arat: *tēle šinel o djiv*arc: 1. *čham*, 2. *fāca*, 3. *muj*árnyék: *ušālín*árnyékszék: 1. *buda*, 2. *xindi*árok: 1. *xār*, 2. *šāncso*árpa: *vorzo*arra: 1. *intja*, 2. *oddja*

arrébb: *majintja*
 árú: *poxtan*
 árva: *čoro*
 ás: *xunavel*
 ásít: *xaštjij*
 asszony: *džūli, (cigāny) romni,*
 (nem cigāny) gādži
 asztal: 1. *kafidi, 2. mesalji, 3. stolo*
 át: 1. *perdal, 2. vergal*
 átkoz: *armāja del*
 átkozott: *armandino*
 átok: 1. *armāja, 2. solax*
 avas: *rinčedo*
 az: 1. *dau, 2. kodo, 3. odā*
 azelőtt: *angla kodo*
 azért: 1. *anda kodo, 2. vaš odā*
 ázik: *kindjol*
 áztat: *kindjārel*
 aztán: 1. *apol, 2. pala kodo*
 azzal: 1. *adaleha, 2. kodolesa*

B

bab: *fusuj*
 baba: *papuša*
 bádóg: *pulnija*
 bagó: 1. *ketrāno, 2. močka*
 bagoly: *vuljo*
 bajnok: *voniko*
 bajusz: 1. *čhora, 2. mustāca*
 bakkecske: *buzno*
 bal: 1. *stungo, 2. ziervo*
 balra: *pe stungo rig*
 balta: 1. *hokono, 2. tover*
 bámul: *mucij*
 bán: 1. *bunuj, 2. hajnel*
 bánat: *brīga*
 bánkódik: *brīgij*
 bánt: 1. *azbal, 2. buntuj*
 bárány: *bakričho*
 barát: 1. *amal, 2. pindžardo*
 barátónő: *amālica*
 barátság: *amālimo*
 bárki: *kogodi*
 bármerre: *karinggodi*
 bármi: *sogodi*

barna: 1. *lōlo, 2. melahno*
 bátor: 1. *tromako, 2. vōdjiskero*
 bátorság: *troma*
 batyu: *zajda*
 be-: 1. *āndre, 2. dren*
 bead: *āndre del*
 beáll: 1. *āndre āšel, 2. āndre*
 tordjol
 beárul: 1. *āndre phenel, 2. āndre*
 purlisārel
 bebörtönöz: *phandel*
 becsap: *xoxavel*
 becserél: *āndre paruvel*
 becsomagol: 1. *āndre patjārel,*
 2. *āndre vulusārel*
 becsuk: 1. *āndre kerel, 2. phandel*
 becsület: *pativ*
 becsületes: 1. *čačepaskro,*
 2. *čačo, 3. pativalo*
 becsületszavamra: 1. *pe muri*
 vorba, 2. pe muro čači
 bedug: *āndre pizdel*
 bedugul: *stupuj*
 beenged: *āndre mukel*
 beér: *āndre resel*
 beesteledik: *rātji kerdjol*
 befed: *šaravel*
 befest: *āndre makhel*
 befog: 1. *āndre astārel, 2. āndre*
 xutjilel
 befüt: *āndre tatjārel*
 begöngyöl: *patjārel*
 begy: *guša*
 begyűjt: 1. *āndre phabārel,*
 2. *ānde tatjārel*
 behív: *āndre akharel*
 behoz: 1. *āndre ingrel, 2. ānde*
 lindžel
 behúz: *āndre cirdel*
 bejön: *āndre avel*
 béka: *žamba*
 béke: *pāča*
 bekecs: *postin*
 beken: *makhel*
 békés: *pāčako*
 békó: *lipinza*
 békóz: *rupuzisārel*

beköt: <i>āndre phandel</i>	bevonul: <i>žal ketanake</i>
beküld: <i>ānde bičhavel</i>	bezár: <i>phandavel</i>
bél: 1. <i>pōr</i> , 2. <i>venderi</i>	bika: <i>guruv</i>
bele: 1. <i>āndre</i> , 2. <i>dren</i>	bilincs: <i>sastri</i>
beleesik: <i>āndre perel</i>	bíró: <i>ranavo</i>
belefér: <i>āndre resel</i>	bíróság: <i>krīsi</i>
belek: <i>goja</i>	bízik: <i>patjal</i>
belép: 1. <i>āndre uštjavel</i> , 2. <i>del āndre</i>	blúz: 1. <i>djupa</i> , 2. <i>vizitka</i>
beleszól: 1. <i>āndre vakerel</i> , 2. <i>āndre vorbij</i>	bocskor: <i>curulji</i>
belevág: <i>ānde čhinel</i>	bogács: <i>cicuva</i>
belül: <i>āndre</i>	bogár: <i>kermo</i>
belülről: 1. <i>andar</i> , 2. <i>andral</i> , 3. <i>fon drenal</i>	bokor: <i>burr</i>
bemegy: <i>āndre džal</i>	bolha: <i>pišom</i>
bemutat: <i>āndre sikavel</i>	bolond: <i>dilino</i>
benneteket: <i>tume(n)</i>	bolondít: <i>diljārel</i>
bennünket: <i>amen</i>	bor: <i>mol</i>
bent: 1. <i>āndre</i> , 2. <i>dren</i>	borda: <i>pašavro</i>
bénul: <i>morcoj pe</i>	borjú: <i>vicelo</i>
benyúl: <i>āndre inzol</i>	borotva: <i>bričo</i>
bepíszkít: <i>meljārel</i>	borotvál: 1. <i>muravel</i> , 2. <i>randel</i>
berak: 1. <i>ānde čhol</i> , 2. <i>ānde thovel</i>	bors: <i>piperi</i>
bereked: <i>taxadjol</i>	borsó: 1. <i>bobo</i> , 2. <i>graho</i> , 3. <i>xirxil</i>
berüg: <i>māťjol</i>	boszorkány: <i>čohanji</i>
besóz: <i>āndre londjarel</i>	bot: 1. <i>kopal</i> , 2. <i>rövlji</i>
beszéd: <i>vorba</i>	bő: <i>bulho</i>
beszédbe elegyedik: <i>andi vorba āšel</i>	bőgre: 1. <i>kūči</i> , 2. <i>pīri</i>
beszél: 1. <i>rakrel</i> , 2. <i>vakerel</i> , 3. <i>vorbij</i>	bőr: 1. <i>cipa</i> , 2. <i>mōrči</i>
beszélget: 1. <i>svāta kerel</i> , 2. <i>vakerel</i> , 3. <i>vorbisārel</i>	börtön: 1. <i>robija</i> , 2. <i>stilepen</i> , 3. <i>temnica</i>
betakar: 1. <i>čakrel cu</i> , 2. <i>šaravel</i> , 3. <i>učharel</i>	börtönőr: <i>bengālo</i>
betakaródzik: <i>šaravel pe āndre</i>	bővít: <i>bulhārel</i>
beteg: <i>nasvālo</i>	Budapest: <i>Pešta</i>
beteges: <i>nasvalkerdo</i>	bújik: <i>garavel pe</i>
betegség: <i>nasvalipe</i>	bújtat: <i>garuvel</i>
betemet: 1. <i>āndre xunavel</i> , 2. <i>āndre prahosārel</i>	bukfencezik: <i>šudel pe kōrate</i>
betör: <i>āndre phagel</i>	burgonya: 1. <i>kolompīri</i> , 2. <i>matrēli</i> , 3. <i>phuvāli</i>
betörő: <i>phagerpaskro</i>	búsul: <i>brīgij</i>
beugrik: <i>āndre xuttjel</i>	búza: <i>djiv</i>
bevall: 1. <i>āndre phenel</i> , 2. <i>āvri phenel</i>	buzogány: <i>buzdugānji</i>
	büdös: 1. <i>khandel</i> , 2. <i>khandilo</i>
	bűn: 1. <i>bezex</i> , 2. <i>doš</i> , 3. <i>griho</i>
	bűnös: <i>došalo</i>
	bűszke: 1. <i>bārimasko</i> , 2. <i>gizdavo</i> , 3. <i>putjārdo</i>
	büz: <i>khan</i>
	büzlík: <i>khandel</i>

C, CS

cérna: *thav*
 cigány: 1. *rom*, 2. *romāno*
 cigányasszony: *romni*
 cigarettázik: 1. *cirdel*, 2. *pijel*
 cipő: 1. *kirha*, 2. *papucs*
 cipősarok: *štikla*
 comb: *pulpa*
 cölöp: *bēli*
 csak: 1. *feri*, 2. *numa*, 3. *mur*
 csalán: *cignuda*
 csalogat: *xoxavel*
 csavar (főnév): *fēlji*
 csavar (ige): *boldel*
 csavargó: *phiritōri*
 csecs: *čūči*
 cseh: *čehiko*
 csendőr: 1. *beng*, 2. *xarkomāri*,
 3. *šeleskro*, 4. *šingālo*
 csenevész: *prikažimo*
 csepeg: *pittjal*
 csepp: *pītji*
 csepű: *kilca*
 cserél: *paruvel*
 cserép: *hirbo*
 cseresznye: *kireša*
 csiklandoz: *gitjilel*
 csikó: *khūro*
 csikós: *khurāri*
 csillag: *čerhen*
 csinál: *kerel*
 csináltat: *keravel*
 csipkebokor: *korkočin*
 csipő: *beč*
 csipőfogó: 1. *kljašto*, 2. *silavi*
 csipős: *jito*
 csirke: 1. *čavri*, 2. *pujo*
 csizma: 1. *brānji*, 2. *kher*, 3. *kirhej*
 csoda: *čudato*
 csodálkozik: *čudij pe*
 csókol: *čumidel*
 csókolózás: *čumidipe*
 csont: *kokalo*
 csorba: *štirbo*
 cső: *cavija*
 csődör: *hermesāri*

csőr: *nakh*
 csősz: 1. *gornjiko*, 2. *maljāri*,
 2. *rakapaskro*
 csuklik: *glinčel*
 csúnya: 1. *džungalo*, 2. *močārno*
 csúfol: *prassal*
 csüd: *flujero*
 csütörtök: *žōje*

D

dagad: 1. *phutjol*, 2. *šūvljol*
 dagadt: *šūvlo*
 daganat: *šūvlipo*
 dagaszt: *hušnel*
 dal: *gīli*
 dalol: *gilabel*
 darab: *kotor*
 darázs: *birili*
 de: *āber*
 dél: *mizmēri*
 délelőtt: *angla mizmēri*
 déli: *mizmērako*
 délután: *pala mizmēri*
 denevér: *lilijako*
 dér: *bruma*
 derék (főnév): *maškar*
 deszka: *phāl*
 detektív: *rovljārdo*
 dézsa: *brādjī*
 dícsér: *ašārel*
 dió: *ākhor*
 disznó: *bālo*
 disznóhús: *balāno mas*
 dob¹ (főnév): *doba*
 dob² (ige): 1. *čhidel*, 2. *čhivel*,
 3. *čhudel*
 dobál: 1. *čhidkerel*, 2. *šutkerel*
 dohány: 1. *duhano*, 2. *thuvaka*,
 3. *tuhano*
 dolgos: *būtjako*
 dolgozik: *būti kerel*
 dolog: *būti*
 domb: *parto*
 domború: *oblo*
 dög: *dugo*

döghús: *dugicko mas*
 döglött: 1. *frekelo*, 2. *murdālo*
 dörög: *griminel*
 dörzsöl: *mōrel*
 drága: *kuč*
 drágaság: *kučipe*
 drót: *sirma*
 dug: 1. *pizdel*, 2. *ispitel*
 dugul: *stupuj*
 Duna: *Dunaja*
 dunna: 1. *čiven*, 2. *perina*
 durva: *durbāto*
 dühös: 1. *xoljarnjiko*, 2. *rušto*

E, É

ebéd: *mizmērako xāben*
 ebédel: *plān hal*
 ébred: *žangadjol*
 ébreszt: *žangavel*
 ecet: *šut*
 edény: *vāso*
 édes: *gulo*
 édesanya: *guli daj*
 édesapa: *gulo dad*
 edz (acélt): *kelij*
 ég! (főnév): 1. *čēri*, 2. *nebo*,
 3. *them*
 ég² (ige): 1. *xačel*, 2. *phabol*,
 3. *thabol*
 égér: 1. *kermūso*, 2. *miša*,
 3. *šimijāko*
 egész: 1. *celo*, 2. *intrego*, 3. *soro*
 egészség: *sastipe*
 egészséges: *sasto*
 éget: 1. *xačrel*, 2. *phabārel*,
 3. *tharel*
 egy: *ek*
 egyedül: *korkōri*
 egyenesen: *vorta*
 egyenesít: *vortosārel*
 egyenként: *po jek*
 egyik: *o jek*
 egykettőre: *jek duj*
 egymást: *ekvares*
 egyszer: *jekvar*

egyszerre: *jokkharsa*
 együtt: *ekhetāne*
 éhes: *bokhalo*
 éhenhal: 1. *andi bok mērel*,
 2. *bokhate mērel*
 éhezik: *bokhajvel*
 éhség: *bokh*
 éjfél: *dopaš rātji*
 éjfélkor: *dopaš rātji*
 éjszaka: *rāti*
 éjszakázik: *ratjārel*
 el: 1. *furt*, 2. *tar*
 él: 1. *dživel*, 2. *trajij*
 elad: *biknel*
 elakad: *kecij pe*
 eláll: *fer terdjol*
 elalszik: *sovel tar*
 elaltat: *sovljārel*
 elárul: 1. *āvri phenel*, 2. *purlisārel*
 elárúsító: *biknelo*
 elás: *āndre xunavel*
 elbocsát: *mukel*
 elbolondít: *diljārel*
 elbúvik: 1. *garadjol*, 2. *garavel pe*
 elcsap: *našavel*
 elcsen: *hapavel*
 elcserél: *āndre paravel*
 eldől: *tēle perel*
 eldug: *garavel*
 eldugul: *stupuj*
 elé: 1. *angla*, 2. *glan*
 eledel: *xamosko*
 elég! (határozószó): *dosta*
 elég² (ige): *tēle phabol*
 élelem: *xamosko*
 elenged: *mukel*
 elereszt: *mukel*
 éles: *kucime*
 élesít: *rostjarel*
 élet: 1. *džipen*, 2. *trajo*
 eleven: *dživdo*
 elfárad: *khinjol*
 elfáraszt: *khindrel*
 elfelejt: *bistrel*
 elfér: *resel*
 elfog: 1. *astārel*, 2. *xutjilel*,
 3. *taprel*

elfogy: *načol*
 elfúj: *āvri phurdel*
 elfut: *nāšel tar*
 elgyengít: *āvri kovljārel*
 elgyengül: *āvri kovljol*
 elhagy: *mukel*
 elhallgattat: *mutosārel*
 elhúnyt: *gero*
 eljön: *avel*
 elkerget: *našavel*
 elkészít: *getosārel*
 elküld: *bičhavel*
 ellop: *čōrel*
 elmegy: *džal tar*
 elmúlik: *načol*
 elnémít: *mutosārel*
 elnémul: *mucij*
 elneveti magát: *malavel t' assal*
 elnevez: *del leske anav*
 elnyel: *nakhavel*
 elolt: *mudārel*
 elolvad: *bilal*
 eloszt: *ulavel*
 elő-: 1. *angle*, 2. *glan*
 élő: *dživdo*
 előad (eldugott holmit): *āngle del*
 előbb: *maj intji*
 előhív: *angle akhārel*
 előjön: 1. *angle avel*, 2. *vel glan*
 elől: 1. *anglal*, 2. *glan*
 először: 1. *angluni dāta*, 2. *avgun*
 előtt: 1. *angla*, 2. *glan*
 elővesz: *lel angle*
 elpusztít: 1. *xasārel*, 2. *našāvel*
 elrejt: *garavel*
 elrejtőzik: *garadjol*
 elromlik: *rumisajvel*
 elront: *ruminel*
 első: 1. *angluno*, 2. *jekto*
 elszalad: *nāšel tar*
 elszédül: *zālij pe*
 eltart: 1. *likrel*, 2. *opre inkrel*
 eltelik: *načol*
 eltemet: *prahoj*
 elülső: *angluno*
 elvág: *čhinel*
 elver: 1. *dukhavel*, 2. *mārel*

elver (pénzt): *musārel*
 elvesz: *lel*
 elvesz: 1. *xasajvel*, 2. *našjol*
 elveszít: 1. *xasārel*, 2. *načrel*,
 3. *našāvel*
 elzsibbad: *morcoj pe*
 ember: *manuš*
 emberi: *manušāno*
 emel: 1. *hadel*, 2. *vazdel*
 emlékszik: *pomenij pe*
 emlő: *čūči*
 én: *me*
 ének: *gili*
 énekel: *gilabel*
 enged: *mukel*
 engem: *man*
 ennivaló: *hanvalo*
 ennyi: 1. *attji*, 2. *kattji*
 enyém: *muro*
 epe: *fēre*
 eper: *duda*
 eperfa: *dudulin*
 épít: *kerel*
 éppen: *krót*
 ér¹ (főnév): *vuna*
 ér² (ige) valamennyit: *mol*
 ér³ (ige) valameddig: *resel*
 erdész: *vešes kro*
 erdő: *věš*
 érett: *pěko*
 érez: 1. *hajol*, 2. *hatjārel*
 érik: *patjol*
 érkezik: *resel*
 erő: *zōr*
 erős: *zorālo*
 erősödik: *zorajol*
 erőszak: *sila*
 erre: 1. *addja*, 2. *akōrde*, 3.
 intja, 4. *kati*, 5. *ōrde*
 erszény: *kiseko*
 ért: *hatjārel*
 érte: 1. *anda leste*, 2. *vāše*
 és: 1. *haj*, 2. *te*, 3. *thaj*, 4. *un*
 esik: *perel*
 esik az eső: *del o brišind*
 eskü: *solax*
 esküszik: *solaxārel*

esküvő: *bijav*
 eső: *brīšind*
 este: *rāti*
 estefelé: 1. *kia rāti*, 2. *tela rājtate*
 esteledik: *rājtol*
 esti: *rājtako*
 ész: *gōdi*
 eszébe jut: *andi gōdji avel leske*
 eszik: *xal*
 észrevesz: *sāma lel*
 étel: *xāben*
 etet: *xaxavel*
 év: *berš*
 évenként: *sako berš*
 éves: *beršengo*
 evőeszköz: *epcājgo*
 ez: 1. *adā*, 2. *kado*, 3. *kako*, 4. *kau*
 ezelőtt: 1. *angl' adā*, 2. *angla kodo*
 ezer: *mija*
 ezért: 1. *anda kadi*, 2. *vaš adā*
 ezután: 1. *pal adā*, 2. *pala kadi*
 ezüst: *rup*
 ezüst-, ezüstös: *rupuno*
 ezzel: 1. *adaleha*, 2. *kadalesa*

F

fa: 1. *kašt*, 2. *ruk*
 fa-: *kaštuno*
 faggyú: *khōji*
 fagy¹ (főnév): *paho*
 fagy² (ige): *pahol*
 fagyott: *pahome*
 fáj: *dukhal*
 fájdalom: *dukh*
 fájós: *dukhado*
 fakanál: *variška*, *kholesla*
 falat: *buka*
 falevél: *patrin*
 falu: *gav*
 fanször: *zār*
 far: 1. *bul*, 2. *hēp*
 fāradt: *khino*
 farkas: *ruv*

farok: *pōri*
 fás: *kaštalo*
 faszén: *kaštuno angar*
 fatönk: 1. *bučuma*, 2. *kopāči*
 fazék: *piri*
 fázik: 1. *šilajvel*, 2. *šudrol*
 fecske: *rābica*
 fedő: *xip*
 fehér: *pārno*
 fehéredik: *pārñjol*
 fej¹ (főnév): *šēro*
 fej² (ige): 1. *dušel*, 2. *pišel*
 fejkendő: 1. *dikhlo*, 2. *khosno*
 fejsze: 1. *hokono*, 2. *tover*
 fekete: *kālo*
 feketedik: *kāljol*
 feketít: *kāljärel*
 fekszik: *pašjol*
 fel: *upre*
 fél¹ (melléknév): *dopaš*
 fél² (ige): *daral*
 felakaszt: *opre umblavel*
 feláll: 1. *opre tordjol*, 2. *štel prē*,
 3. *uštjel*
 felállít: *opre ašavel*
 felborít: *burdarel*
 felé: 1. *cuj*, 2. *karing*, 3. *kia*,
 4. *paš*, 5. *uz*
 felébred: *opre žangadjol*
 felébreszt: *opre žangavel*
 félelem: 1. *dār*, 2. *traš*
 feléleszt: *živindij opre*
 féelmes: *darāno*
 feleség: *žūvli*, (cigány) *romni*,
 (nem cigány) *gādži*
 felfal: *opre xal*
 felfelé: *upre cuj*
 felfordít: *opre boldel*
 felhasít: *opre pharavel*
 felhív: *uppe akharel*
 felhúz: *opre cirdel*
 félig: 1. *dopaš*, 2. *epašōneg*
 felismer: *upre pindžarel*
 feljelent: *āndre phenel*
 felkel: 1. *štel*, 2. *uštjel*
 felkelt: *uštjavel*
 felköt: *opre phandel*

felmászik: *opre džal*
 felmegy: *opre džal*
 felnevel: *opre barārel*
 felnövekedik: *opre bārol*
 felöltözik: *uravel pe*
 félre: *rīgate*
 felrepül: *opre ural*
 felső: 1. *opruno*, 2. *praltūno*
 félt: *daravel*
 feltesz: 1. *opre čhol*, 2. *uppe thovel*
 feltör: *opre phangel*
 felugrik: 1. *opre xuttjel*, 2. *uppe uštjel*
 felül (ige): *opre bešel*
 felül (határozószó): 1. *opre*,
 2. *prē*, 3. *uppe*
 felülről: *opral*
 felvág: *uppe čhinel*
 felvarr: *uppe sivel*
 felvesz: *opre lel*
 felvesz munkára: 1. *āndre lel*,
 2. *uppe lel*
 fen: *kucij*
 fenék¹ (alj): *fundo*
 fenék² (far): *bul*
 fennmarad: *uppe ačhel*
 fent: 1. *opre*, 2. *prē*, 3. *uppe*
 fénylik: 1. *abdjol*, 2. *fimlal*,
 3. *strafij*
 ferde: *bango*
 ferdít: *bandjarel*
 féreg: *kermo*
 férfi: *murš*
 férges: *kermālo*
 férj: *murš*, (cigány) *rom*, (nem
 cigány) *gāđžo*
 férjhez megy: 1. *džal romeste*,
 2. *murše lel*, 3. *romes lel*
 fest: *makhel*
 fésű: *kangli*
 fésűl: 1. *handrel*, 2. *hulavel*
 fésűlködik: 1. *handrel pes*,
 2. *hulavel pe*
 fészek: *ficko*
 fiatal: *terno*
 fiatalember: *terno manuš*

fiatalság: *ternipe*
 figyel: *sāma lel*
 fing: *rīl*
 fingik: 1. *khanjārel*, 2. *rīl kerel*
 fióka: *pujo*
 fiú: 1. *beāto*, 2. *fatjū*, (cigány)
čhāvo, (nem cigány) *raklo*
 fizet: 1. *potjinel*, 2. *prajskrel*
 fog¹ (főnév): *dand*
 fog² (ige): 1. *astarel*, 2. *hudel*,
 3. *xuttjilel*, 4. *lel*, 5. *stārel*,
 6. *taprel*, 7. *uštidel*
 fogdos: *astarkerel*
 fogoly: 1. *čhito*, 2. *phanglo*,
 3. *stildo*
 fogság: *robija*
 foghagyma: 1. *češināko*, 2. *sir*
 folt: *kotor*
 folyik: *thavdel*
 folyó: 1. *len*, 2. *pānji*
 folytat: *kerel maj dūr*
 fon: 1. *katel*, 2. *khuvel*
 fordít: 1. *boldel*, 2. *irinel*, 3. *risrel*
 fordul: *boldel pe*
 forgat: *iringrel*
 forraszt: *vrazdel*
 fő: 1. *kirol*, 2. *tādjol*
 föld: *phuv*
 főtt: 1. *kirādo*, 2. *tado*
 főz: 1. *kirāvel*, 2. *tāvel*
 fűj: *phurdel*
 fujtató: *pišot*
 fukar: *hanžvālo*
 fűrő: 1. *burdexa*, 2. *fredjelo*
 fut: *nāšel*
 futás: *fuga*
 futásnak ered: *lel pe fugake*
 fű: *čār*
 fűl: *kan*
 fűlel: *kan del*
 fűlbevaló: 1. *čenja*, 2. *kaneskri*,
 3. *zlāga*
 fűrdet: *najārel*
 fűrdik: *nājol*
 fűrés: *rini*
 fűst: *thuv*
 fűstöl: *thuvarel*

füstös: *thuvalo*
 füt: *tatjarel*
 fütty: *šol*
 füttyül: *šoldel*
 füves: *čārvalo*
 füzfa: *salči*

G, Gy

galagonya: *korkočin*
 galamb: *gulumbo*
 gané: 1. *gošnji*, 2. *gunuj*
 gatya: 1. *gacja*, 2. *sosten*
 gazda: 1. *xujlo*, 2. *hulaj*
 gazdag: *barvālo*
 gazdagít: *barvarel*
 gazdagszik: *barvajlel*
 gazdagság: *barvalipe*
 gebe: *bogo*
 genny: *phum*
 gennyes: *phumāslo*
 giliszta: 1. *glista*, 2. *rima*
 gólya: 1. *bāri čirikli*, 2. *čangasli*
 gomb: *kočak*
 gomba: 1. *bureca*, 2. *huhur*
 gond: *gindo*
 gondol: *gindij*
 gondoskodás: *grīža*
 gondoskodik: *grīžij*
 gondoz: *phiravel leske grīža*
 gonoszság: *bēngimo*
 gödör: 1. *gropa*, 2. *xār*, 3. *xiv*
 gőgös: 1. *gizdavo*, 2. *putjārdo*
 göndör: *kreco*
 göngyöl: *vuluj*
 görbe: *bāngo*
 görbít: *bandjarel*
 görbül: *bandjol*
 görög: *xoraxaj*
 görögdinnye: *lubenica*
 göröngy: *gludija*
 gúny: *prassape*
 gúnyol: *prassal*
 gyakran: *butvar*
 gyalog: 1. *phujatar*, 2. *pišo*
 gyalogút: *kirāra*

gyapjú: *pošom*
 gyékény: *rogožina*
 gyenge: 1. *kovlo*, 2. *švoh*
 gyengít: *kovljarel*
 gyengül: *kovljol*
 gyeplő: 1. *ašvar*, 2. *šalavāri*
 gyermek: 1. *beāto*, 2. *fatjū*,
 (cigány) *čhāvo*, (nem cigány)
raklo
 gyertya: *momēli*
 gyík: *šipurla*
 gyógyít: 1. *durkrel*, 2. *sastjarel*
 gyorsan: *sig*
 gyökér: *vuna*
 gyöngy: 1. *bisōri*, 2. *mirikli*
 gyufa: *jagāli*
 gyűjt: 1. *phabārel*, 2. *tharel*
 gyűjtős: *xurde kašt*
 gyűr: *hušnel*
 gyűjt: *kidel*
 gyűrű: *angrusti*

H

ha: *te*
 hab: *spuma*
 habár: *makar*
 háború: *maribe*
 habos: *spumāslo*
 hadd: *muk*
 hagy: *mukel*
 hagyma: 1. *purum*, 2. *sir*
 haj: *bal*
 hajadonfött: *šeranglo*
 hajfűrt: *čūrna*
 hajlik, hajol: *bandjol*
 hajlít: *bandjarel*
 hajszał: *bal*
 hajt: *tradel*
 hal: *mācho*
 halál: *meribe*
 hall: *šunel*
 hallatszik: *šundjol*
 hallgat: *čittel*
 halott: *mūlo*
 halotti: *mulikāno*

hályog: <i>albāca</i>	hegedű: <i>lavuta</i>
hamis: <i>bičāčo</i>	hegedül: 1. <i>bašavel</i> , 2. <i>cīdel</i>
hamu: <i>ušār</i>	hegedűs: <i>lavutāri</i>
hang: <i>glaso</i>	hegy: 1. <i>dombo</i> , 2. <i>pļāj</i>
hangya: <i>kiri</i>	hegyez: <i>skucij</i>
hány ¹ (ige): <i>čhandel</i>	héj: 1. <i>cipa</i> , 2. <i>kōža</i>
hány ² (kérdő névmás): 1. <i>kattji</i> ,	hely: <i>than</i>
2. <i>kitji</i> , 3. <i>sode</i>	helyez: 1. <i>čhol</i> , 2. <i>čhuvel</i> ,
hányadik: <i>sodito</i>	3. <i>thovel</i>
hanyatt fekszik: <i>opre mosa pašjol</i>	here: <i>pēle</i>
hányszor: <i>kitjivar</i>	hét ¹ (számnév): <i>efta</i>
harag: 1. <i>xōlji</i> , 2. <i>rušipe</i>	hét ² (főnév): <i>kurko</i>
haragos: 1. <i>xojemen</i> , 2. <i>rušto</i>	hetedik: <i>eftato</i>
haragszik: 1. <i>xojemen vel</i> ,	hétfő: <i>luja</i>
2. <i>xoljajvel</i> , 3. <i>rušel</i>	hetven: <i>eftavardeš</i>
harang: <i>klopoto</i>	hiába: 1. <i>čičeski</i> , 2. <i>jive</i> ,
harap: <i>dandarel</i>	3. <i>pativake</i>
harapdál: <i>danderkerel</i>	hiba: <i>dōš</i>
harapófogó: <i>kljasto</i>	hibás: <i>došālo</i>
harapós: <i>dindālo</i>	hibázik: <i>doš kerel</i>
harisnya: <i>štrimflja</i>	hibáztat: <i>doš kerel</i>
harmadik: <i>trito</i>	hid: 1. <i>phurd</i> , 2. <i>pōdo</i>
hárman: <i>trin džēne</i>	hideg: 1. <i>šilālo</i> , 2. <i>šudro</i>
harminc: <i>tranda</i>	hidegség: <i>šil</i>
három: <i>trin</i>	himlő: <i>šel</i>
háromszor: <i>trival</i>	himlőhelyes: <i>šelālo</i>
has: <i>per</i>	hím vessző: <i>kār</i>
hasad: 1. <i>čhindjol</i> , 2. <i>pharadjol</i>	hisz: <i>patjal</i>
hasít: <i>pharavel</i>	hitelbe: <i>pativake</i>
hat: <i>šō(v)</i>	hív (vhová): <i>akharel</i>
hát ¹ (főnév): <i>dumo</i>	hív (vhogy): 1. <i>akharel</i> , 2. <i>bušol</i>
hát ² (indulatszó): <i>haj</i>	hivat: <i>akharavel</i>
határ: <i>granica</i>	hízik: <i>thūljol</i>
hatodik: <i>šovto</i>	hízlal: <i>thuljārel</i>
hátra: 1. <i>palpāle</i> , 2. <i>pāle</i>	hó: <i>jiv</i>
hátnál: <i>palal</i>	hogy ¹ (tárgyi mellékmondatban):
hátnál: <i>paletuno</i>	1. <i>kaj</i> , 2. <i>ke</i>
hatvan: <i>šōvardeš</i>	hogy ² (célhatározói mellékmon-
havazik: <i>del o jiv</i>	datban): <i>te</i>
ház: <i>kher</i>	hogyan: 1. <i>hier</i> , 2. <i>sar</i>
haza: <i>khēre</i>	hogyha: <i>te</i>
hazatér: <i>khēre avel</i>	hogyne: <i>sar te na</i>
háziasszony: <i>lauderca</i>	hol: <i>kaj</i>
hazudik: <i>xoxavel</i>	hold: 1. <i>čhon</i> , 2. <i>šonotiko</i>
hazug: <i>xoxamno</i>	holnap: <i>taha</i>
hazugság: <i>xoxajipo</i>	holnapután: <i>pala taheste</i>
hazulról: <i>kheral</i>	hólyag: <i>bešika</i>

homlok: *čikat*
 homok: 1. *kišaj*, 2. *praho*
 hónalj: *khak*
 hónap: 1. *čhon*, 2. *masek*
 honnan: *kathar*
 hord: *phiravel*
 horog: *vundjica*
 hosszú: 1. *dugo*, 2. *lungo*
 hosszúság: *lungipe*
 hova: 1. *kaj*, 2. *kia*
 hovavalósi: 1. *katarutno*, 2. *kia valōvo*
 hoz: *anel*
 hozat: *anavel*
 hozzáér: 1. *inzol*, 2. *risadjol*
 hozzálát: *kia dikhel*
 hozzám, hozzád, hozzá: *mande, tute, leste*
 hozzánk, hozzátok, hozzájuk: *amende, tumende, lende*
 hozzámegy (feleségül): *lel les*
 hozzányúl: 1. *inzol karing leste*, 2. *kia astarel*
 hörcsög: *hirco*
 húgy: *muter*
 hús: *mas*
 húsvét: *patradi*
 húsz: *biš*
 huszadik: *bišto*
 húszas: *bišengi*
 húz: *cirdel*
 húzgál: *cidkerel*

I, Í

ide: 1. *adja*, 2. *kathe*, 3. *kati*, 4. *ōrde*
 idegen: 1. *dūrutno*, 2. *strejino*
 idén: *kado bers*
 idő: 1. *cajt*, 2. *cīro*, 3. *čāso*, 4. *vrāma*
 ifjú (főnév): *ternexār*
 igaz: *čāčo*
 igazad van: *čačipe si tut*
 igazi: *čačikāno*
 igazít: *čačārel*

igazság: *čačipe*
 igen: 1. *ōja*, 2. *ōva*
 ígér: 1. *pruminel*, 2. *šinavel*
 ígéret: *šinajipe*
 így: 1. *avka*, 2. *gjaki*, 3. *kade*
 ijedség: *dār*
 iker: *dongo*
 illik neki: *āšol leske*
 ilyen: 1. *asavo*, 2. *kasavo*, 3. *sau*
 imádkozik: 1. *molinel*, 2. *rudjij*
 imádság: *rudjipe*
 ing: *gad*
 ingyen: *pativake*
 innen: 1. *athar*, 2. *kathar*, 3. *katkar*
 integet: *kerel vastesa*
 íny: *džindža*
 ír: 1. *iskirij*, 2. *pisinel*
 irgalom: *mila*
 is: 1. *nīna*, 2. *té*, 3. *ví*
 iskola: *škola*
 ismer: 1. *džanel*, 2. *pindžarel*
 ismerős: *pindžardo*
 istálló: *stanja*
 isten: *dēl*
 isten veled: *aš Dēvlesa*
 iszik: *piel*
 ital: *pibe*
 itat: *piavel*
 itélkezik: *krīsi kerel*
 itt: 1. *adaj*, 2. *athe*, 3. *kathe*
 ivás: *pipe*
 izé: 1. *kasavo*, 2. *kova*, 3. *okóva*
 izom: *mūsa*
 izzad: *tātjöl*

J

jár: *phirel*
 járkál: *phirkerel*
 járkálás: *phiripe*
 játszik: *khelel*
 javít: 1. *čačārel*, 2. *lašārel*
 jég: *paho*
 jegenye: *plopo*
 jegy: *somno*
 jegyző: *pōreskro*

jel: *somno*
 jó: *lačo*
 jobb, jobban: *feder*
 jobb (kéz): *čačo vast*
 jobbra: *pe čāči rig*
 jól: 1. *lače*, 2. *mišto*
 jóllakik: *čājol*
 jóllakott: *čālo*
 jószág: 1. *lačhipe*, 2. *mištipe*
 jósol: 1. *drabārel*, 2. *phenel baxt*
 józan: *trezo*
 jön: *avel*
 jövendőmondó: *drabārica*
 jövőre: *o kāver berš*
 juh: *bakro*
 juhász: *haltāri*
 jut: *resel*

K

kabát: *zubuno*
 kacsá: 1. *gōca*, 2. *rāca*
 kacsint: *šinel jākhasa*
 kakas: *bašno*
 kalács: 1. *kolako*, 2. *mānriki*
 kalap: 1. *polorija*, 2. *stādji*
 kalapács: *čokano*, 2. *sviri*
 kalapál: *čokanārel*
 kályha: 1. *bō(v)*, 2. *pētja*
 kamilla: *rumunica*
 kanál: *roj*
 kanca: *grasni*
 kancsó: *khōro*
 kanna: *brādji*
 kantár: *ašvar*
 kap: 1. *hudel*, 2. *lel*, 3. *uštidel*
 kapa: *motika*
 kapca: *patavo*
 káposzta: 1. *armin*, 2. *šax*; töltött
 ~: *pherdo šax*
 kapu: *toara*
 kar: 1. *mūsi*, 2. *vast*
 kár: *paguba*, ~ érte: *bezeh anda*
 leste
 karácsony: 1. *božitja*, 2. *krečuno*
 kard: *xānro*

karéj kenyér: *feliya mānro*
 karika: *veriga*
 karmol: *vundjārel*
 karó: 1. *flok*, 2. *kīlo*
 karom: *vundja*
 káromkodik: *kušel*
 károsult: *došālo*
 kártya: *lila*
 kártyázik: 1. *lila khelel*, 2.
 kása: *pusato*
 katona: 1. *inkesto*, 2. *ketana*, 3.
kurmāskro, 4. *linco*, 5. *lukesto*
 katonaság: *ketanija*
 kebel: *brek*
 kecske: *busnji*
 kedd: *mārci*
 kedv: *vōja*
 kedves: *drāgo*
 kehes: *phurdino*
 kék: 1. *blavato*, 2. *vuneto*
 kékül: *vunecij (pe)*
 kelés: *phugnji*
 kell: 1. *hun ti*, 2. *is te*, 3. *si te*,
 4. *kampel*, 5. *pekal*, 6. *trobuj*
 kemence: *bō(v)*
 kémény: *horno*
 ken: *makhel*
 kender: *vuš*
 kendő: 1. *dikhlo*, 2. *khosno*
 kenyér: *mānro*
 kép: *mosura*
 kér: *mangel*
 kérdez: *pučel*
 kéreget: 1. *mangel*, 2. *mankerel*
 kerek: *oblo*
 kerék: *rota*
 keres: *rodel*
 kérés: *mangipe*
 keresgél: *rotkerel*
 kereskedik: *rodel pe*
 kereszt: *trušul*
 keresztel: *bolel*
 keresztelő: *bolimo*
 keresztül: 1. *perdal*, 2. *preko*,
 3. *vergal*
 kéret (lányt): *mangavel*
 kerget: *našavel*

kering: <i>kružil pe</i>	kihány: <i>āri čhandel</i>
kerítés: <i>bār</i>	kihirdet: <i>āvri del</i>
kert: <i>bār</i>	kihúz: <i>āvri cirdel</i>
kerül (vmennyibe): <i>avel ande</i>	kiír: <i>āvri iskirij</i>
kerül (vhova): 1. <i>kerdjol</i> , 2. <i>resel</i>	kiismer: <i>āvri džanel</i>
kés: <i>čhūri</i>	kiiszik: <i>āvri piel</i>
késérű: 1. <i>hantago</i> , 2. <i>kerko</i>	kikapós: <i>kamado</i>
későn: <i>zebejime</i>	kikiált: 1. <i>āvri cipij</i> , 2. <i>āvri del</i>
kész: <i>gāta</i>	kiköp: <i>phut del āvri</i>
készít: <i>getosārel</i>	kiküld: <i>āri bičhavel</i>
kétszer: <i>duvar</i>	kilátszik: <i>āvri dičol</i>
ketten: <i>dujžēne</i>	kilenc: <i>enja</i>
kettévág: <i>dopaš šinel</i>	kilencedik: <i>enjato</i>
kettő: <i>duj</i>	kilencven: <i>enjavardeš</i>
kever: <i>hamij</i>	kimegy: <i>āvri džal</i>
kevés: 1. <i>buka</i> , 2. <i>cerra</i> , 3. <i>čulo</i> , 4. <i>pisra</i> , 5. <i>zalog</i>	kimond: <i>āvri phenel</i>
kéz: <i>vast</i>	kincs: <i>mandjin</i>
kézen fog: <i>lel vastestar</i>	kinéz (vhogy.): 1. <i>āvri dičol</i> , 2. <i>āvri dikhel</i>
kezet fog: 1. <i>astarel vā</i> , 2. <i>del vast</i>	kint: 1. <i>āvral</i> , 2. <i>āvri</i>
ki: <i>kon</i>	kinyílik: <i>puterdjol</i>
ki-: <i>āvri</i>	kinyit: 1. <i>āri kerel</i> , 2. <i>āri pravel</i> , 3. <i>krel prē</i> , 4. <i>putrel</i>
kiabál: 1. <i>čingardel</i> , 2. <i>del gōli</i> , 3. <i>vičinel</i> , 4. <i>vrištjanel</i>	kiold: <i>putrel</i>
kiad: <i>āvri del</i>	kiömlik: <i>āri čhordjol</i>
kiált: 1. <i>cipij</i> , 2. <i>del gōli</i> , 3. <i>vičinel</i> , 4. <i>vrištjanel</i>	kiönt: <i>āri čhorel</i>
kibont: <i>putrel</i>	kipihen magát: <i>hodinij pe āvri</i>
kicsal: <i>āvri xoxavel</i>	király: <i>kraj</i>
kicserél: <i>āvri paravel</i>	királyfi: <i>krajesko raklo</i>
kicsi: 1. <i>buka</i> , 2. <i>cino</i> , 3. <i>tikno</i>	királylány: <i>krajeski rakli</i>
kidob: 1. <i>āri čhivel</i> , 2. <i>āvri čhudel</i>	királyi: <i>krajāsicko</i>
kidobol: <i>malavel doba</i>	királyság: <i>krajipe</i>
kidoboltat: <i>malavel āvri</i>	királyné: <i>krajāskinja</i>
kiereszt: <i>āvri mukel</i>	kísértet: <i>mūlo</i>
kiesik: <i>āvri perel</i>	kisfiú: (cigány) <i>čhavoro</i> , (nem cigány) <i>raklōri</i>
kifecseg: 1. <i>āvri phenel</i> , 2. <i>āvri purlisārel</i>	kisöppör: <i>āvri šilavel</i>
kifest: <i>āvri makhel</i>	kiszabadít: 1. <i>ār pomožinel</i> , 2. <i>āvri slobodij</i>
kifizet: <i>āvri potjinel</i>	kiszív: <i>āvri cirdel</i>
kifog: <i>āvri xutjilel</i>	kitalál: 1. <i>āvri žanel</i> , 2. <i>gōdji del</i>
kifűjja magát: <i>phurdel pe āvri</i>	kitár, kitát: 1. <i>poravel</i> , 2. <i>pravel</i>
kígyó: <i>sap</i>	kitáru: <i>poradjol</i>
kihajol: <i>āvri bandjol</i>	kiterít: <i>āvri bulhārel</i>
kihajt: <i>āvri tradel</i>	kitisztul: <i>ūžol</i>
	kitör: <i>āvri phagel</i>
	kiugrik: <i>āvri xuttjel</i>

kiürít: *čučarel*
 kiürül: *čučol*
 kívág: *āri činel*
 kíván: *želinel*
 kiveret: 1. *malaptatinel*,
 2. *malavel (āvri)*
 kivesz: *lel āvri*
 kívül: 1. *avral*, *āvri*
 kívülről: 1. *avral*, 2. *vrial*
 klozet: 1. *buda*, 2. *ximaskri*,
 3. *xindi*
 kóc: *kilca*
 koca: *bāli*
 kocsi: *vurdon*
 kocsmá: 1. *kirčima*, 2. *mojākēro*
 kocsmáros: *kirčimāri*
 kohó: *vignja*
 kolbász: *goj*
 koldus: *mangapaskro*
 kolomp: *klopoto*
 koma: *kirvo*
 komaasszony: *kirvi*
 kombiné: *kombinīzo*
 kondás: *baljāri*
 konyha: 1. *kinda*, 2. *kuxnja*,
 3. *tādži*
 kopasz: *kušlo*
 kopogtat: 1. *malavel o vudar*,
 2. *mārel o vudar*
 kórház: *špita*
 kóró: *burr*
 korpa: *sēlje*
 korsó: *khōro*
 kosár: 1. *košnjica*, 2. *vēka*
 kóstol: *zumavel*
 kovács: *sastrāri*
 kovász: *zumadi*
 kő: *bār*
 kő-: *baruno*
 kód: *mugja*
 köhög: *xasal*
 köhögés: *xas*
 kölcsön: *unžulipe*
 kölcsönad: *užile del*
 köldök: 1. *buriko*, 2. *pupa*
 köműves: *barāri*
 könyök: *kuj*

könny: *asva*
 köp: *čhungardel*
 köröm: 1. *naj*, 2. *vundja*
 körte: 1. *ambrol*, 2. *kruška*
 körül: *krujal*
 köszönöm: 1. *naís tuke*,
 2. *palikerav tuke*
 köt: *phandel*
 kötél: *šēlo*
 kötény: 1. *damtiēra*, 2. *ketrinca*,
 3. *leketōva*
 kövér: *thulo*
 köves: *baruno*
 közel: 1. *pašal*, 2. *pāše*
 közép: *maškar*
 középen: *maškaral*
 középső: *maškarno*
 közösül: 1. *bule del*, 2. *kūrel*
 között: *maškar*
 közül: *maškaral*
 krumpli: 1. *kolompirja*,
 2. *matrēli*, 3. *phuvāli*
 kukorékol: 1. *bašol*, 2. *cipij*
 kukorica: 1. *bobo*, 2. *čondro*,
 3. *kukuruzo*
 kulcs: 1. *kija*, 2. *kleja*, 3. *klidi*,
 4. *klučo*
 kunyhó: *koliba*
 kuruzslás: *kerimāta*
 kuruzsol: 1. *drabārel*, 2. *durkrel*,
 3. *kerel*
 kút: *xajing*
 kutya: *džukel*
 küld: *bičhavel*

L, LY

láb: *punro*
 lábas: *krastōro*
 lábszár: *heroj*
 láda: *mosto*
 lakat: 1. *buklo*, 2. *leketa*, 3. *kličin*
 lakik: 1. *āchel*, 2. *bešel*
 lakodalom: *bijav*
 lánc: *vergli*
 lány (cigány): *čhaj*

lány (nem cigány): *rakli*
 lapát: *lopata*
 lassacskán: *lokōres*
 lassú: *lōko*
 lát: *dikhel*
 látogat: *dikhel*
 látszik: *dičol*
 lázas: *phabuvālo*
 le: *tēle*
 lead: *tēle del*
 leánykérés: *mangajipe*
 ledől: *tēle perel*
 leég: *tēle phabol*
 leejt: *peravel*
 leesik: *tēle perel*
 lefekszik: 1. *čhuvel pes tēli*,
 2. *del pe tēle*
 lefog: *tēle xutjilel*
 legel: *čār xal*
 legeltet: *xaxavel*
 legjobb: *legfeder*
 légy: *māči*
 lehet: 1. *nej*, 2. *šaj*
 lehül: *šudrol*
 leitat: *matjarel*
 lélegzet: *duxo*
 lélegzik: *xal o duxo*
 lélek: 1. *duxo*, 2. *vōdji*
 lemarad: *tēle ačhel*
 lemond: *tēle phenel*
 lencse: *lintja*
 lent: 1. *telal*, 2. *tēle*
 lenyel: *nakhavel*
 lép: 1. *štakrel*, 2. *uštjavel*
 lepedő: 1. *colo*, 2. *mesli*
 lépés: 1. *paso*, 2. *štakerpen*
 lepke: *paparuga*
 lerág: *tēle xal*
 les: *losārel*
 lesz: *avel*
 leszúr: 1. (embert) *šēreste pusavel*,
 2. (disznót) *tēle pusavel*
 letartóztat: 1. *tēle astarel*, 2. *tēle*
 xutjilel
 letérdel: *čanga del*
 letör: *tēle phangel*
 létre: *skāra*

leül: *tēle bešel*
 leültet: *bešavel*
 levág: *tēle čhinel*
 levél (fa-): *patrin*
 levél (írott): *lil*
 lever: *tēle malavel*
 leves: *zumi*
 levesz: *tēle lel*
 levét: 1. *tēle čhivel*, 2. *tēle čhudel*
 levetkőzik: 1. *čhivel pe tēle*,
 2. *nandjol*, 3. *randrel pes tēli*
 levetkőztet: 1. *nandjārel*,
 2. *randrel*
 liszt: *āro*
 ló: *grast*
 lóca: *skamin*
 locsol: *čhorel pāni*
 lókupec: *grastāri*
 lop: *čōrel*
 lószőr: *grastano bal*
 lovagol: 1. *grasteste bešel*, 2. *kliel*
 lóvakaró: *čisla*
 lö: 1. *kārja del*, 2. *puške del*
 löcs: *ljepka*
 lök: 1. *čhivel*, 2. *ispitel*, 3. *pizdel*
 lucerna: *patrāji*
 lúd: *papin*
 lyuk: *xiv*
 lyukas: 1. *xivālo*, 2. *luketo*
 lyukasztó: *priboj*

M

ma: *adadive*
 macska: *muca*
 madár: *čirikli*
 madárka: *čirikljōri*
 madzag: *dōri*
 magas: *ūčo*
 magát: 1. *pe*, 2. *pes*
 magától: *korkori*
 magukat: *pen*
 magyar: *ungriko*
 Magyarország: *ungriko them*
 mai: *adjesutno*
 máj: *buko*

malac: *baličho*
malom: 1. *asav*, 2. *mlino*
már: *aba*
marad: *ačhel*
maradék: *āšimo*
marék: *burnjik*
marhahús: *guruvāno mas*
más: *aver*
máshol: *āvrothe*
másik: *aver*
máskor: *āver dāta*
másnap: *āver dīve*
második: *dijto*
mázol: *makhel*
mécses: *feštīla*
meddig: *ži kāj*
még: 1. *inke*, 2. *komi*
megakad: *kecij pe*
megáll: 1. *ačhel*, 2. *tordjol*
megállít: *tordjārel*
megbeszél: *porotālīnel*
megbetegszik: *nasvajvel*
megbocsájt: *ērtoj*
megbolondul: *dilajvel*
megbotlik: *bečil*
megcsíp: *čurindel*
megdagad: *šūvljöl*
megdöglik: *murđajvel*
megdrágul: *kučajvel*
megéhezik: *bokhajvel*
megesküszik: *solaxārel*
megfázik: *šilajvel*
megfiatalít: *ternjarel*
megfiatalodik: *ternjol*
megfog: 1. *astarel*, 2. *xutjilel*,
3. *taprel*
megfojt: *tasavel*
megfullad: *tāsöl*
meggazdagodik: *barvajvel*
meggyógyít: *sastjarel*
meggyógyul: *sastjol*
meggyújt: 1. *phabārel*, 2. *tharel*
meghal: *merel*
megharagit: 1. *xoljārel*,
2. *rušajvel*
megharagszik: 1. *xojemen vel*, 2.
xoljajvel, 3. *rušel*

megharap: *dandarel*
meghúzódik: *cirdel pe*
megigazít: *čačārel*
megígér: *šinavel*
megijed: *daral*
megijeszt: *daravel*
megint: 1. *pale*, 2. *papale*
megjártat (lovat): *phiravel*
megkerül: *krujil*
megkóstol: *zumavel*
megköszön: 1. *naisij*, 2. *palikerel*
megment: *muntuj*
megmond: 1. *āvri phenel*,
2. *phukavel*
megnősül: *romnja lel*
megöl: *mudārel*
megőriz: *arakhel*
megpatkoltat: *malaptatīnel*
megpenészedik: *mucedjol*
megpuhul: *kovljöl*
megrak: *ladavel*
megrázkódik: *tresinel pe*
megromlik: 1. *musajvel*,
2. *rumisajvel*
megrúg: 1. *čhīnel*, 2. *malavel*,
3. *del je ladīni*
megszégyení: *ladžavo kerel*
leske
megszégyenül: *lažavo xal*
megszomjazik: *trušajvel*
megszökik: 1. *čhivel pe*, 2. *nāšel*
tar, 3. *nāši džal*,
4. *skepīj*
megszöktet: 1. *čhivel*, 2. *našavel*
megszúr: 1. *čhurje del*, 2. *pusavel*
megtelik: *pherdjol*
megtisztít: 1. *šuvarel*, 2. *užārel*
megtölt: *pherdjārel*
megtud: *āvri žanel*
megüt: 1. *del dab*, 2. *čalavel*,
3. *malavel*
megvakít: *korisārel*
megvakul: *korajvel*
megvasal: *sastrārel*
megver: *mārel*
megy: *džal*
méh: *birilji*

mekkora: *kabor*
 meleg: *tāto*
 melegít: *tatjarel*
 melegszik: *tātjol*
 mell: 1. *beč*, 2. *kolin*
 mellé, mellett: 1. *paša*, 2. *uzar*
 mély: 1. *xōr*, 2. *meno*
 melyik: *savo*
 mélység: *menipe*
 mennyi: 1. *kattji*, 2. *kitji*, 3. *sode*
 meny: *bōri*
 mer, merészel: *tromal*
 mered: *cepenjol*
 merev: *cepeno*
 merészség: *troma*
 mérföld: *maja*
 mérges, haragos: 1. *xoljarnjiko*,
 2. *rušto*
 merít: *bolel*
 mert: 1. *kāj*, 2. *ke*
 mese: *paramiči*
 mesél: *paramisāžinel*
 mesterséges: *kerdo*
 messze: *dūr*
 messziről: *dural*
 mész: *varro*
 méz: *adjvin*
 mezítláb: *puranglo*
 mező: *māl*
 meztelen: *nango*
 mi¹ (személyes névmás): *ame*
 mi² (kérdő névmás): 1. *ho*, 2. *so*
 miatt: 1. *anda*, 2. *vaš*
 mienk: *amaro*
 miért: 1. *hoski*, 2. *soske*, 3. *sostar*
 miféle: *če*
 mikor: *kana*
 milyen: 1. *hau*, 2. *savo*, 3. *sej*, 4.
sosko
 minap: *sodjes*
 mind: 1. *khlōr*, 2. *sa*
 mindegyik: *sako*
 minden: *khlōr*
 mindenféle: *sako fālo*
 mindenki: *sako manuš*
 mindennap: *sako dive*
 mindig: *sa*

mindkettő: *sel duj*
 mindnyájan: *savore žēne*
 minket: *amen*
 mint: 1. *hier*, 2. *sar*
 ogyoró: *pendex*
 molnár: *asavāri*
 mond: 1. *mothol*, 2. *phenel*
 mondás: *phenipe*
 morzsa: *puršuk*
 mos: 1. *čhōvel*, 2. *thovel*
 mosakodik: 1. *čhōvel pes*,
 2. *thovel pe*
 mosás: *thovibe*
 most: *akānak*
 mozdít: *mēcīnel*
 mozdul: *miškiij pe*
 mozdony: *zibano*
 mozgat: 1. *miškiij*, 2. *ventrel*
 mozog: *mižal*
 mögé, mögött: *pala*
 munka: *būti*
 munkanélküli: *bibūtjako*
 munkás: *butjāri*
 mutat: *sikavel*
 mutatkozik: *sikadjol*
 mutatoujj: *angluno nāj*

N, NY

nád: *trestija*
 nadrág: 1. *holev*, 2. *kalca*
 nagy: *baro*
 nagyanya: 1. *māmi*, 2. *phuri daj*
 nagyapa: 1. *papu*, 2. *phuro dad*
 nagybátya: 1. *kako*, 2. *nano*
 nagykabát: *raxami*
 nagynéne: 1. *bībi*, 2. *lala*
 nagyon: *bāre*
 nagyság: *bārimo*
 nagyzó: *bārimasko*
 nálam, nálad, nála: *mande*, *tute*,
leste
 nálunk, nálatok, náluk: *amende*,
tumende, *lende*
 nap¹ (égitest): *kham*
 nap² (idő): *dives*

naponta: *sako dive*
 nappal: *dívese*
 nátha: *trozna*
 náthás: *troznālo*
 ne: 1. *ma*, 2. *na*
 nedves: *kindo*
 néger: *negro*
 négy: *štār*
 negyedik: *štārto*
 négykézláb: *pe štāre punrende*
 negyven: 1. *štarvardeš*, 2. *saranda*
 néhányszor: *unjivar*
 nehéz: *phāro*
 nehogy: *te na*
 nekem, neked, neki: *mange, tuke, leske*
 nekünk, nektek, nekik: *amenge, tumenge, lenge*
 nekilát: *dikhel kia leste*
 nekimegy: *del leske*
 nélkül: *bi-*
 nem: 1. *či*, 2. *na*, 3. *nit*
 néma: 1. *laloro*, 2. *mūto*
 német: 1. *gačkano*, 2. *njamco*
 nemsokára: *na pe butes*
 nemzetség: 1. *fajo*, 2. *fālo*
 nesze: *le*
 név: *anav*
 nevel: *barārel*
 nevet: *assal*
 nevetés: *asalimo*
 nevez: *akharel*
 néz: *dikhel*
 nincs: 1. *hi nit*, 2. *naj*, 3. *nāne*
 nő¹ (főnév): 1. *manušnji*, 2. *džūli*
 nő² (ige): *bārol*
 női: *džuvljikano*
 női szeméremtest: *mīndž*
 nőül: *romnja lel*
 nőtlen: *biromnjako*
 nővel: *barārel*
 nővér: *phen*
 nyak: 1. *kor*, 2. *men*
 nyál: *čārel*
 nyál: 1. *čhungar*, 2. *sālje*
 nyár: *njlaj*
 nyárfa: *plopo*

nyárs: *bus*
 nyavalya: *phāri būtji*
 nyél: 1. *desto*, 2. *pōri*
 nyelv: *čhib*
 nyereg: *zen*
 nyerít: *xirmitil*
 nyers: 1. *jālo*, 2. *jivando*
 nyír: 1. *muravel*, 2. *sečkīnel*
 nyolc: *oxto*
 nyolcadik: *oxtato*
 nyolcvan: *oxtovardeš*
 nyom¹ (főnév): *vurma*
 nyom² (ige): 1. *ispitel*, 2. *pizdel*
 nyomorult: *prikažimo*
 nyomorúság: *prikažija*
 nyomorúságos: *čorvalo*
 nyúl¹ (főnév): *šošoj*
 nyúl² (ige): *inzol*
 nyüz: *kušel*

O, Ó

ócska: *čoro*
 oda: 1. *doti*, 2. *kothe*, 3. *ondja*
 odaég: *tēle petjol*
 okád: *čhandel*
 okos: *godjaver*
 olaj: *ulej*
 olcsó: 1. *čulo*, 2. *lezni*
 oldal: *rig*
 oldalt: *rīgate*
 olló: *kat*
 ólom: 1. *arčič*, 2. *moliv*
 olvad: *bilal*
 olvas: *ginel*
 olvaszt: *bilavel*
 olyan: 1. *asavo*, 2. *kasavo*, 3. *sau*
 onnan: 1. *kothar*, 2. *othar*
 ónoz: *xanoj*
 óra: 1. *čaladi*, 2. *časó*, 3. *gambāna*
 orosz: *rusicko*
 orr: *nakh*
 orrlyuk: *nakheski xiv*
 orsó: *katli*
 ország: *them*
 országút: *bāro drom*

orvosság: *drab*
 ostor: *čugnji*
 ostoroz: *čupnil*
 ott: 1. *doti*, 2. *kothe*, 3. *odoj*,
 4. *othe*
 otthon: *khēre*

Ö, Ő

ő: 1. *joj*, 2. *jop*, 3. *ōv*, 4. *ūj*, 5. *voj*
 őblít: *xalavel*
 ők: 1. *jon*, 2. *ūnk*, 3. *von*
 őket: *len*
 ököl: *dumuk*
 ökör: *guruv*
 ől (testrész): *angāli*
 őlel: *angālidel*
 őlelkezve: *angālindes*
 öltöztet: *uravel*
 öltözködik: *uravel pe*
 ömlik: *čhordjol*
 önt: *čhorel*
 öntőminta: *modla*
 ördög: *beng*
 ördögös: *bengaslo*
 öreg: *phuro*
 öregség: *phuripe*
 öregszik: *phurjol*
 őriz: 1. *arakhel*, 2. *sāma lel*
 öröm: *loš*
 örül: 1. *lošal*, 2. *vojij*
 ösvény: *dromōro*
 ősz (főnév): *tomna*
 őszhajú: *sivo*
 össze-: *ekhetāne*
 összead: *khetāne del*
 összegyűlik: *khetāne avel*
 összerogy: *khetāne perel*
 öt: *pāndž*
 öt: m. *les*, f. *la*
 ötven: *pāndžvardeš*
 öv: 1. *bričināri*, 2. *haravlji*
 övé: m. *lesko*, f. *lako*
 özvegy: *phivlo*

P

pacal: *rinza*
 pad: *skamin*
 padlás: 1. *hībo*, 2. *pōdo*
 pálinka: 1. *xāčerdi*, 2. *rātjija*,
 3. *thardi*
 palota: 1. *djiz*, 2. *filecin*
 pap: *rašaj*
 papi: *rašajicko*
 papír: *hirtjija*
 paprika: *jicāli*
 papucs: *šlappi*
 parancsol: *šoffinel*
 paraszt: 1. *gāžo*, 2. *xujlo*, 3. *prosto*
 parázs: *žaro*
 párna: 1. *pernica*, 2. *šerand*
 pata: *khur*
 patak: *lokfa*
 patkány: *hirco*
 patkó: *petalo*
 pelenka: *pherni*
 pendely: *pōdja*
 penészes: *mučedo*
 péntek: *paraštuji*
 pénz: *lōve*
 perc: *minuto*
 perzsel: 1. *prēžij*, 2. *purlij*
 pihen: *hodinij pe*
 pihenés: *hodinipe*
 pipa: *ljuljava*
 pipázik: *pušinel*
 piros: *lolo*
 pirosít: *loljārel*
 piskos: *melalo*
 pizok: *mel*
 pléh: *pulnija*
 pofon: 1. *čamađini*, 2. *palma*
 pofonút: 1. *bāčin le del*, 2.
čhamjate činel le, 3. *del*
lesek čamađini, 4. *del leske ek*
palma, 5. *malavel les po muj*
 pók: *pižāno*
 pokróc: 1. *colo*, 2. *kāpa*
 pólya: *pherni*
 polyva: 1. *hurdi*, 2. *plevija*
 por: 1. *praho*, 2. *pōši*

posztó: *poxtan*
 próba: *zumipo*
 próbál: *zumavel*
 puha: *kōvlo*
 puhít: *kovljārel*
 puhul: *kovljol*
 puliszka: *memeliga*
 pulyka: 1. *lutuj*, 2. *pulterdīna*
 púpos: *ducošo*
 puska: *karmāskri*
 pusztulás: *xasajipe*
 pünkösöd: *rusāja*

R

ráadás: *predipe*
 ráakad: *del pe leste*
 rab: 1. *čhito*, 2. *phanglo*, 3. *robo*,
 4. *stildo*
 rabló: *cōr*
 rabság: *robija*
 ráér: *upre resel*
 rág: 1. *čambel*, 2. *dandrel*
 ragyas: *šelālo*
 ragyog: *strafij*
 rágyújt: 1. *opre phabārel*, 2. *upre*
tharel
 rájön: 1. *āvri žanel*, 2. *del pe*
gōdji
 rák: *karavdi*
 rák (betegség): *xāli*
 rángat: *cidkerel*
 ravasz: *buzanglo*
 ráz: 1. *kinoj*, 2. *tresinel*
 régen: 1. *čilla*, 2. *dolmut*, 3. *rāhal*
 reggel: 1. *dete hāra*, 2. *ratjaha*,
 3. *tajsāla*, 4. *tehāra*
 reggeli: *dete hārako xāben*
 régi: 1. *čilutno*, 2. *dolmutāno*, 3.
phurikāno, 4. *phuro*, 5. *purāno*
 régóta: 1. *čilla*, 2. *dolmut*, 3. *rāhal*
 rejtett: *garado*
 rekedt: *taxome*
 remeg: *izdral*
 rendel (vendéglőben): *mangel*

rendőr: 1. *jagalo*, 2. *xanrālo*,
 3. *pīreskro*, 4. *prengēro*
 répa: *ropaj*
 reped: *pharadjol*
 repül: *ural*
 részeg: *māto*
 részeges: *matjārno*
 reszel: *mōrel*
 reszelő: 1. *ernji*, 2. *rin*
 rét: *māl*
 revolver: *šōvengo*
 réz: *xarkom*
 ringat: *kulinkernel*
 ringyó: *lubnji*
 rokonság: 1. *endānja*, 2. *nīpo*
 román: *vlaho*
 románul: *vlahicka*
 Románia: *Vlahi*
 romlás: *nafejipe*
 romlik: *rumisajvel*
 rongy: 1. *dirza*, 2. *kirpa*, 3. *kotor*
 ront: *ruminel*
 rossz: 1. *erdjavo*, 2. *či-lāčo*,
 3. *nāsul*
 rothad: *kernjol*
 rothadt: *kerno*
 rövid: 1. *harno*, 2. *skurto*
 rúg: 1. *malavel*, 2. *prutjinel*
 rúgás: *ladīni*
 rúgkapál: *prutjinkernel*
 ruha: 1. *feci*, 2. *fōti*, 3. *gāda*,
 4. *raxami*, 5. *rīpen*
 rüh: *ger*
 rühös: *gerālo*

S, SZ

saját: *pesko*
 sajnál: *sunuj*
 sajt: *kiral*
 sánta: 1. *bango*, 2. *lango*
 sántít: 1. *bandjal*, 2. *langal*
 sár: *čik*
 sárga: 1. *džilto*, 2. *galbeno*, 3. *žuto*
 sárgadinnye: 1. *harbuzo*, 2. *pepeno*

- sárgarépa: *morkoj*
 sarkantyú: *buzex*
 sarok (szöglet): *kolco*
 sáros: *čikalo*
 sátor: *cerha*
 sátorfa: *bēli*
 savanyú: *šutlo*
 segít: 1. *pomožinel*, 2. *žutij*
 sehogy: *nisar*
 sehol: 1. *khaj nit*, 2. *khatji, nikhaj*
 sehonnan: *nikathar*
 sehová: 1. *khaj nit*, 2. *khatikaj*,
 3. *nikija*
 selyem: *phānri*
 selyem-: *phānruno*
 sem: 1. *či*, 2. *ni*
 semmilyen: *nisavo*
 semmi: 1. *gvarči*, 2. *khanči*,
 3. *ništa*
 senki: 1. *keko*, 2. *khonjik*, 3. *niko*
 seper: *šilavel*
 seprű: 1. *motura*, 2. *šilavi*
 serény: *harniko*
 serke: *likh*
 serpenyő: *tigaja*
 siet: *sidjarel*
 síp: *phurdimaski*
 sir¹ (főnév): *grobo*
 sir² (ige): *rovel*
 sírás: *rōvipe*
 sirat: *rovljarel*
 sírva fakad: *malavel te rōvel*
 só: *lon*
 sógor: *kumnāto*
 sógornő: *kumnātkinja*
 soha: *nikana*
 sok: *but*
 sokáig: 1. *butāig*, 2. *čēra*, 3.
 dūr, 4. *rāhal*
 sokan: *butžēne*
 sokszor: *butivar*
 sonka: 1. *gambūna* 2. *šoldo*
 sor: *rind*
 sós: *lonālo*
 sóska: *štjevija*
 sötlan: *bilondo*
 sovány: 1. *kišlo*, 2. *šūko*
 szó: *londjarel*
 sör: *bēre*
 sörény: *koma*
 sötét: *tunjāriko*
 süket: 1. *kašuko*, 2. *tiērešo*
 sül: 1. *pekel*, 2. *petjol*
 sült: *pēko*
 sündisznó: *kānrālo bālo*
 süt: *pekel*
 sütemény: *pekimo*
 szabad: 1. *fraj*, 2. *slobodno*
 szag: 1. *khand*, 2. *sung*
 szagol: *sungal*
 szaggat: *čhingerel*
 szagú: *khandel*
 száj: *muj*
 szájal: *muj kerel*
 szájjpadlás: *tallo*
 szakad: 1. *čhindjol*, 2. *čhingerdjol*
 szakáll: *čhor*, 2. *vurci*
 szakállas: *šorāslo*
 szakít: *čhingrel*
 szalad: *nāšel*
 szállás: *lōdepen*
 szalma: 1. *phus*, 2. *sulum*
 szalonna: 1. *balevas*, 2. *thulomas*
 számol: *ginel*
 szán: *sumuj*
 szánkó: *sanija*
 szappan: *sapūni*
 szar: *khul*
 szár: 1. *dōri*, 2. *rān*
 szárad: *šutjol*
 száraz: *šuko*
 szarik: *xinel*
 szárít: *šutjarel*
 szarka: *kekerāška*
 szárny: 1. *phāk*, 2. *pōr*
 szarv: *šing*
 szarvas: *čerbo*
 száz: *šel*
 századik: *šelto*
 százaz: *šelengi*
 százszor: *šelvar*
 szed: *kidel*

szédül: *zālīj pe*
 szeg: 1. *karfīn*, 2. *klinco*
 szegély: *pōdji*
 szegény: *čoro*
 szégyen: *ladžavo*
 szégyenkezik: *ladžal pe*
 szék: 1. *pado*, 2. *skamin*
 szekér: *vurdon*
 szekérrúd: *kropaco*
 szél: *balval*
 széle: *āgor*
 szeles: *balvalaslo*
 szelet: *felija*
 szélső: *agoruno*
 szem: *jāk(h)*
 szemétdomb: *gunuj*
 szemöldök: 1. *phuvjale*,
 2. *prinčanji*
 szén: *angār*
 széna: *khas*
 szent: *sunto*
 szép: *šukār*
 szépség: *šukāripe*
 szerda: 1. *srida*, 2. *tetrādji*
 szerelem: 1. *kamipe*, 2. *pierapen*
 szerencse: *baxt*
 szerencsés: *baxtalo*
 szerencsétlen: 1. *bibaxtalo*,
 2. *gero*
 szeret: 1. *kamel*, 2. *piervel*
 szerető: f. *piramnji*, m. *piramno*
 szétmorzsolódik: *xurdjol*
 szid: *kušel*
 szíj: *sirim*
 szikla: *stanka*
 szilva: 1. *pruna*, 2. *šliva*
 szita: *ušan*
 szítál: *ušanel*
 szív¹ (főnév): 1. *jīlo*, 2. *vōdji*, 3. *zi*
 szív² (ige): *cirdel*
 szó: 1. *alav*, 2. *vorba*
 szoknya: 1. *coxa*, 2. *rokja*
 szokott: 1. *sikja*, 2. *sitjilas*
 szól: *duma del*
 szolga: *sluga*
 szolgál: *slūdžinel*
 szombat: *savato*

szomjas: *trušalo*
 szomjúság: *truš*
 szopik: 1. *cikjel*, 2. *čūči pijel*
 szoptat: *čūči del*
 szorít: *kikidel*
 szorul: *kikidjol*
 sző: *khuvel*
 szöglet: *kolco*
 szőke: *parno*
 szőlő: *drākha*
 szőlőskert: *rēz*
 szőnyeg: *kāpa*
 szőr: 1. *bal*, 2. *zār*
 szőrös: 1. *balaslo*, 2. *zarvalo*
 szőrszál: *bal*
 szövet: 1. *poxtan*, 2. *than*
 szuka: *džukli*
 szúnyog: *cincāri*
 szúr: 1. *čhurje del*, 2. *pusavel*
 szúrkál: *ispitkerel*
 szurok: *ricin*
 szűrős: *pusado*
 szűk: *tanko*
 szül: 1. *bianel*, 2. *kerdjol lake*
 születik: 1. *arakhadjol*, 2. *kerdjol*
 szürke: *surro*

T, TY

tagad: *toguduj*
 taknyos: *limalo*
 takony: *lim*
 tál: *čāro*
 talál: 1. *arakhel*, 2. *hacel*
 találkozik: 1. *hacel pes*,
 2. *maladjol*, 3. *resel pe*
 talán: 1. *amburi*, 2. *dāre*, 3. *hajkam*
 táltos ló: *izdravuno grast*
 tánc: *khelipe*
 táncol: *khelel*
 tanít: *sikljarel*
 tanul: *sikjol*
 tányér: 1. *čāro*, 2. *tejāri*
 tapogat: *pipij*
 tarhonya: *čiro*
 tarisznya: *trasta*

tart: *likrel*
 tartozik: *kamel*
 taszít: 1. *ispitel*, 2. *pizdel*
 tavaly: 1. *berš akanak*, 2. *kodo berš*
 tavaly nyáron: *amilaj*
 tavaly télen: *ajivend*
 tavasz: *primovāra*
 távol: *dūr*
 távoli: *durutno*
 távolról: *dural*
 te: *tu*
 téged: *tu(t)*
 téglá: *cigla*
 tegnap: 1. *arātji*, 2. *ič*, 3. *tajsa*
 tegnapelőtt: 1. *āver arātji*,
 2. *preko ič*
 tegnap éjjel: *arāt*
 tehén: *gurunji*
 teherbe esik: *phāri perel*
 tej: *thud*
 tejes: *thudalo*
 tejföl: *suntina*
 teknő: 1. *balaji*, 2. *kopano*,
 3. *multra*
 teknővájó: *balajāri*
 tél: *jivend*
 télen: *jivende*
 tele: *pherdo*
 telefonál: 1. *malavel i dōri*, 2.
malavel i sirma
 telik (idő): *načol*
 temet: *prahoj*
 temetés: 1. *parun*, 2. *prahope*
 temető: *murunci*
 templom: *khangēri*
 tengely: *vošija*
 tenyér: *palma*
 térd: *čang*
 térdel: *čanga del*
 test: *trupo*
 testvér: f. *phen*, m. *pral*
 tesz: 1. *čhol*, 2. *čuvel*, 3. *thovel*
 tészta: *humer*
 tetszik: *fajol*
 tettet: *kerel pe*
 tetű: *džuv*

tetves: *džuvalo*
 ti: *tume(n)*
 tied: *tīro*
 tietek: *tumaro*
 tiszta: 1. *šūžo*, 2. *užo*
 tisztesség: *pativ*
 tisztességes: *pativalo*
 tisztít: 1. *šuvarel*, 2. *užārel*
 titokban: *čoral*, 2. *čordanes*
 tiz: *deš*
 tizedik: *dešto*
 tizenegy: *dešujek*
 tízes: *dešengi*
 tojás: 1. *ānro*, 2. *kuku*
 tojik: 1. *ānro xinell*, 2. *ānro kerel*,
 3. *bianell*
 tok: *tāka*
 tol: 1. *ispitel*, 2. *pizdel*, 3. *šujbīnell*
 toll: *pōr*
 tolvaj: *čōr*
 tompor: *zēje*
 tor: *pomāna*
 torok: 1. *girtjano*, 2. *kirlo*
 tovább: 1. *durēder*, 2. *maj dūr*
 több, többi: 1. *buter*, 2. *maj but*
 tők: *dudum*
 tölem, töled, tőle: *mandar*, *tutar*,
lestar
 tölünk, tőletek, tőlük: *amendar*,
tumendar, *lendar*
 tölt: *čhorel*
 tönk: *bučuma*
 töpörtyű: *zevelji*
 tör: *phagel*
 török: *phadjol*
 török: *xoraxaj*
 töröl: *khosel*
 törölközik: *khosel pe*
 törölköző: *khosno*
 törött: *phagerdo*
 trágya: 1. *gošnji*, 2. *gunuj*
 tréfa: *pherasa*
 tréfálkozik: 1. *pherasa kerel*,
 2. *pherasa phenell*
 tud: *džanel*
 túl: 1. *perdal*, 2. *preko*, 3. *vergal*
 túró: *kiral*

tutaj: *pluta*
 tű: *suv*
 tüdő: *pārno būko*
 tükör: 1. *glēdalo*, 2. *glinda*
 tüske: *kānro*
 tüskebokor: 1. *burr*, 2. *žuva*
 tüskés: *kānrālo*
 tüsszent: *čikdel*
 tűz: *jag*
 tüzesít: *jagārel*
 tűzhely: *vātra*
 tyúk: *khānji*

U, Ú

uborka: *krastaveco*
 ugat: *bašol*
 ugrat (lovon): *xuttjavel*
 ugrik: 1. *xuttjel*, 2. *uštjel*
 úgy: 1. *avka*, 2. *gjaki*, 2. *kade*
 úgyis: *ví kade*
 úgysem: *či kade*
 új: *nevo*
 újdonság: *nēvimo*
 újév: *nēvo berš*
 ujj: 1. *angušto*, 2. *nāj*
 ujj (ruhái): 1. *bāj*, 2. *mūsi*
 újság (újdonság): *nēvimo*
 ún: *rucij*
 unatkozik: *rucij pe*
 undorodik: *grecoj pe*
 úr: *raj*
 úri: *rajkāno*
 úrnő: *rāni*
 úszik: 1. *nājol*, 2. *plivinel*
 út: *drom*
 után: *pala*
 utánanéz: *dikhel pala leste*
 utca: *vulica*
 utólér: *pale resel*
 utolsó: *paletuno*

Ü

ügyvéd: *ažutōri*
 ül: *bešel*
 üllő: 1. *amoni*, 2. *dōpo*, 3. *kovanca*
 ünnep: 1. *bāro djes*, 2. *sveco*
 üres: *čūčo*
 ürge: *pekenuca*
 üst: *kakavi*
 üt: 1. *čalavel*, 2. *del dab*,
 3. *malavel*
 ütés: *malajipe*
 ütődik: *čaladjol*
 üveg: 1. *caklo*, 2. *glāža*, 3. *staklo*
 üvölt: *vurlij*
 üvöltés: *vurlajpe*
 üzen: *bičrel*

V

vad: *divo*
 vadalma: *vadno phabaj*
 vaddisznó: *vadno bālo*
 vadász: 1. *jāgeri*, 2. *vešes kro*
 vág: *čhinel*
 vágat: *prastavel*
 vaj: 1. *čil*, 2. *kiralin*
 vajas: *čilalo*
 vajda: 1. *čhibālo*, 2. *mujālo*
 vak: *korro*
 vakar: 1. *handžel*, 2. *xarundel*
 vakarószik: *xarundel pe*
 valahogy: 1. *valakaj*, 2. *vāresar*
 valahol: 1. *valakaj*, 2. *vārekaj*
 valahová: 1. *valakia*, 2. *vārekaj*
 valaki: 1. *komōni*, 2. *valako*,
 3. *vārekon*
 valami: 1. *čomōni*, 2. *valaso*,
 3. *vāreso*
 valamikor: 1. *valakana*,
 2. *vārekana*
 valamilyen: *varesosko*
 választ: *āloj*
 válik vmivé: 1. *avel*, 2. *kerdjol*,
 3. *ovel*, 4. *vel*
 váll: *phiko*

változik: *paruvel pe*
 vályog: *vajki*
 van: 1. *hi*, 2. *si*
 vándor: *dromāri*
 vándorol: *phirel*
 vár: 1. *žukārel*, 2. *užārel*
 varjú: 1. *čavka*, 2. *čōka*, 3. *kurāko*
 város: *fōro*
 varr: *sivel*
 vas: *sastri*
 vásár: *fōro*
 vasárnap: *kurko*
 vásárol: *kinel*
 vastag: *thulo*
 vasút: *sastruno drom*
 vasvilla: *furka*
 vászon: 1. *poxtan*, 2. *than*
 vég: *āgor*
 vékony: *sāno*
 vékonyul: *sānjol*
 velem, veled, vele: *manca, tusa, lesa*
 velünk, veletek, velük: *amenca, tumenca, lenca*
 ver: *mārel*
 vér: *rat*
 véres: *ratvalo*
 veréb: *čirikli*
 verekszik: *malavel pe*
 vese: *bubreško*
 vessző: *rān*
 vesz (fog): *lel*
 vesz (vásárol): *kinel*
 veszekszik: 1. *čhingrel pe*, 2. *xal pe*
 veszett: *turbāto*
 vet (gabonát): *čhivel*
 vétek: *doš*
 vétkes: *došālo*
 vezet: *vōdinel*
 viasz: *mom*
 vidám: *vojakero*
 vigyáz: 1. *losārel*, 2. *sāma lel*
 világ: 1. *luma*, 2. *svito*, 3. *them*
 virág: *luludji*
 virrad: *pārnjol o djes*
 visel: *phiravel*

viselkedik: *kerel*
 visít: *cipij*
 visz: 1. *hidžrel*, 2. *ingrel*, 3. *lidžel*
 viszket: *handžol*
 viszont: *pale*
 vissza: *palpāle*
 visszaad: 1. *pāle del*, 2. *palpāle del*
 vitéz: *vitjāzo*
 víz: *pāni*
 vízcsepp: *pītji*
 vizel: *mutrel*
 vizes: 1. *panjalo*, 2. *sāpeno*
 vizsgál: *zumavel*
 vő: *džamutro*
 vödör: *brādji*
 vörös: *lolo*

Z, ZS

zab: *džōv*
 zacskó: 1. *gonoro*, 2. *sukuleco*
 zálog: *simādji*
 zárt: *phandado*
 zenész: *bašapaskro*
 zöld: *zeleno*
 zsák: *gōno*
 zseb: *posotji*
 zsebmetsző: *posotjāri*
 zsibbad: *morcoj pe*
 zsidó: *biboldo*
 zsír: 1. *čiken*, 2. *kil*
 zsíros: 1. *čikenālo*, 2. *kilalo*

Megjegyzés: A magyar-cigány szójegyzék nem tartalmazza a cigányban használatos magyar kölcsönszavakat, pl.: *ablaka* ablak, *nadjon* nagyon.

GYPSY—ENGLISH—HUNGARIAN DICTIONARY
WITH
ENGLISH TO GYPSY
AND
HUNGARIAN TO GYPSY
WORD LISTS